

A FŐVÁROSI NYILVÁNOS KÖNYVTÁR
BUDAPESTI GYŰJTEMÉNYÉNEK BIBLIOGRÁFIAI MUNKÁLATAI

V.

AQUINCUM IRODALMA

BIBLIOTHECA CIVITATIS BUDAPEST
ACTA BIBLIOGRAPHICA CORPORIS „BUDAPESTIENSIA“ NOMINATI

V.

BIBLIOGRAPHIA AQUINCENSIS

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS HÁZINYOMDÁJA 1939.

0171 / 206 / 5

9723

KÜLÖNLENYOMAT A FŐVÁROSI KÖNYVTÁR ÉVKÖNYVE VIII. KÖTETÉBŐL. 1938.
SONDERABDRUCK AUS DEM JAHRBUCH DER STADTBIBLIOTHEK BUDAPEST. VIII. 1938.

Előszó.

Aquincumnak, a római városnak története: társadalmi, közigazgatási és katonai jelentőségének a római provinciális szervezetben való meghatározása, Budapest székesfőváros történetének bevezető fejezete. A kelta és római Aquincum ugyanis részben a főváros mai területén épült és a mai Budapesttel földrajzi fekvése és a természeti viszonyok azonossága köti egybe. Bár a két községi alakulat néprajzi és történelmi hagyományainak folytonosságában a népvándorlás folyamán törés állott be, mégis mind a településhely kiválasztása, mind pedig annak természeti, katonai és gazdasági kihasználása szempontjából kétségtelen a kulturális folytonosság. Mindazon népek, amelyek a kelta-római településen elhelyezkedtek, ösztönösen felismerték, hogy itt van a Dunamedence hegemoniájának középpontja.

Aquincum lakosságának nagy része már a húnok előtt elhagyta lakóhelyét, bár bizonyos, hogy még a hún uralom idején és a keleti gótok alatt is laktak rómaiak Aquincumban, amelyet Sidonius Apollinaris 458 körül erős városként említ. A gótok után egyelőre a gepidák és herulok foglalták el Pannoniát és végre 548-ban Justinianus császár szerződésileg volt kénytelen átengedni az egész tartományt a longobárdoknak. Húsz évvel később az avarok követték a longobárdokat, de ezekből az időkből Aquincum jelentőségének már semmi írásos nyoma sincs. A magyar honfoglalás idején Aquincum már romokban állott és e romokról, miként az Attila korabeli Aquincum állapotáról is, Anonymus a honfoglalás történetének tárgyalásánál több ízben megemlékezik.

Anonymus még nem tesz említést a Kézai krónikában szereplő tudálékos etimológiai mondáról, melyet a történelmileg még vitatott testvérgyilkosságból, Bléda-Buda nevének azonosításából és a XI. századi Gestában talált Ecilburg névből költött egy középkori etimologus. Nem tud Aquincum-Óbuda Sicambria nevééről sem. Ezeket — mint Eckhardt Sándor mondja — (V. ö. Sicambria. Egy középkori monda életrajza. Bp. 1928. p. 30—31.) bizonyára megemlégette volna, ha tudott volna a sicambriai frank törzsek magyarországi lokalizásáról. Eszerint Anonymus és Kézai kora között kell keresni a monda kialakulását, amely a XII. század végére, vagy a XIII. század elejére esik. Ez a kor a francia szerzetesek letelepedésének kora és így talán egy bevándorolt francia cisztercita vagy premontréi szerzetes volt az, aki ismerve a frankok nemzeti mondáját, az aquincumi romokban vélte fölfedezni pannoniái őshazája fővárosát. A monda némi változatokkal többször felbukkan, amíg Hunyadi Mátyás király történetírója, megvetve a középkori annalisták adatait, más megoldást eszelt ki a Sicambria név magyarázatára. Bonfini ugyanis tudta, hogy Óbuda felett igen régi város nyomai látszanak

és ezt a várost Sicambiának nevezik. Láta azt is, hogy az aquincumi feliratok latin nyelvűek. De miután egyikről sem került elő a Sicambria név, — maga csinált egyet. E kőbe koholt felirat egy sicamber légiót nevez meg Óbudán. Erre a feliratra azért volt szüksége, hogy a sicamber légió idehelyezéséből magyarázza meg a romokat és a Sicambria nevet. Bonfini követik Ransanus és a Sicambria-hagyományokkal foglalkozó külföldi írók. A hagyomány külföldön éppúgy mint nálunk, a XVIII. század második feléig változatlanul tartotta magát, egészen addig, amíg Schönwisner István fölismerte Bonfini hamisítványát és a Sicambria-monda tarthatatlanságát.

Aquincum történetének adatai nem annyira az egykorú irodalmi forrásokból, hanem az archeologiai kutatások segítségével ismertük meg. Ez a helyzet különben majdnem minden római provinciális városnál. A római birodalom hazai emlékeinek felkutatására a XVIII. század közepétől az archeologus és római történészvilág legkiválóbb képviselői fogtak össze. Miután a már ismert emlékeket és ezeknek irodalmát az archeologiai és történelmi kritika módszeres eszközeivel megvizsgálták, új, nagyarányú kutatásokat indítottak meg a még ismeretlen emlékek feltárására. Ebben a nagy munkában a magyar kutatók párhuzamosan dolgoztak a Mommsen köré csoportosuló nagy európai tudós gárdával. Aquincumnak Pannonia Inferior történetében elfoglalt nagy jelentőségére való tekintettel Budapest székesfőváros is szükségét látta, hogy a régi ötletszerű és jórészt csak esetlegességen alapuló kutatások helyett rendszeres ásatásokat és történelmi kutatásokat kezdjen meg. Ezek a munkálatok 1880-tól kisebb-nagyobb megszakításokkal állandóan folynak. Az ásatások nyomán nagyszabású archeologiai irodalom bontakozott ki, amely a leletek osztályozó ismertetésén túlhaladva, rendszeres tudományos munkává alakult. Az Archeologiai Közlöny, Archeologiai Értesítő és más hazai és külföldi archeologiai, történelmi, filologiai szaklapok, valamint a napisajtó is sűrűn méltatták az aquincumi leleteket, 1889-től pedig a székesfőváros külön szakfolyóiratot indított meg Budapest Régiségei címmel, a főváros területén levő régészeti leletek irodalmi feldolgozására. A leletek kimerítő ismertetésében a régi archeologus gárda tagjai közül főleg Römer Flóris, Hampel József, Torma Károly, Fröhlich Róbert emelkednek ki, de valósággal külön fejezet illeti meg Kuzsinszky Bálint munkásságát, amely szorosan egybeforrott Aquincum emlékeinek feltárásával. Kuzsinszky működésének eredményeivel az aquincumi leletek majdnem minden területén találkozunk. Ugyancsak ő volt az Aquincumi Múzeum tervének és kiépítésének kiváló munkása; az ásatások leírása és az eszme népszerűsítése szintén Kuzsinszky nevéhez fűződik. Külön kell megemlékeznünk a lelkes Havas Sándor működéséről, aki mint a törvényhatósági bizottság tagja és maga is lelkes kutató, egész életét az aquincumi problémakörök népszerűsítésének és ébrentartásának szentelte.

Történelmi szempontból a leletek között legnagyobb jelentősége a feliratos emlékeknek van. Ezek szolgáltatták a legfontosabb adatokat Aquincum város kultúrtörténetéhez. Ezekből ismertük meg az aquincumi városi életet és az itt állomásozó légiókat. Az aquincumi feliratok gyűjtése már Hunyadi Mátyás idejében veszi kezdetét (Bonfini). A következő XVI—XVIII. századi, a hely történetével és a római régiségek összegyűjtésével foglalkozó írók munkáikat gyakran illusztrálják római feliratokkal, de ezek tudományos feldolgozása tulajdonképpen csak a XVIII. század második felében veszi kezdetét. Ennek a tudományos munkának megindulása Schönwisner István nevéhez fűződik.

A feliratos kövekre vonatkozó nagyszámú közleményekre való tekintettel elsősorban arra törekedtünk, hogy a feliratos köveket azonosítsuk a Corpus

Inscriptionum Latinarum számaival, valamint a Rómer—Desjardins-féle nagy kiadvány megfelelő számaival. Ezeken kívül a feliratos kövek irodalmát felhasználtuk bibliografiánk egyéb tárgycsoportjainál is, ahol az egyes feliratok már tartalmi vonatkozásaik miatt is szerepeltek. A bibliografia egyes fejezeteinek beosztásánál egyébként a mai tudományos rendszerezés kategóriáit tartottuk szem előtt.

A bibliografia összeállításánál a monografikus anyagon kívül az általános archeologiai munkák, az archeologiai és egyéb szakfolyóiratok is forrásul szolgáltak. A felhasznált folyóiratok jegyzékét közöljük. Tekintettel bibliografiánk kiadásánál követett régi gyakorlatunkra, a hírlapirodalom bőséges anyagából csak kivételesen merítettünk. Fölvettük a hírlapirodalom anyagát akkor, amikor ezek folyamatos és kimerítő leírást szolgáltattak (különösen a 80-as évek ásatásairól és leleteiről) és fölvettük akkor is, amikor egyes emlékek leírása máshol fel nem található. Ez az eset forog fenn a legújabb aquincumi leleteknél. Ezek a hírlapi közlemények az Aquincumi Múzeumnak és a Fővárosi Könyvtár Budapesti Gyűjteményének újságszelvény gyűjteményében is megtalálhatók. A Fővárosi Könyvtárban meg nem levő szakmunkákat a Magyar Nemzeti Múzeum Orsz. Széchenyi Könyvtára és a Régészeti Osztály könyvtára, továbbá a Pázmány Péter Tudományegyetem Könyvtára és az Aquincumi Múzeum könyvtára bocsátotta rendelkezésre.

Bibliografiai csoportosításaink közé fölvettük az Aquincum feltárásában közreműködő magyar archeologusok életrajz-irodalmát is. Rómer Flóris, Hampel József, Torma Károly, Fröhlich Róbert és Kuzsinszky Bálint működésének méltatásai az Aquincum köré csoportosuló tudományos munka állomásainak egy-egy szakaszára világítanak rá. Ezek között különösen Láng Nándornak a Régészeti Társulat 1927. évi évkönyvében a hatvanéves Kuzsinszky Bálint életéről és működéséről szóló tanulmánya érdemel figyelmet.

Szólnunk kell még a legutolsó évek új tervekben és eredményekben gazdag munkásságáról. Ezeknek élén a Kuzsinszky örökébe lépett Nagy Lajos áll, aki Alföldi Andrással, a Dissertationes Pannonicae szerkesztőjével, az aquincumi archeologia ügyét európai színvonalon, szerencsés kézzel és meglátásokkal irányítják és tanári működésükkel már szakavatott ifjú régész-gárdát neveltek fel. Az ő munkásságuk eredménye a pannoniai rómaiság kultúrájának és elmúlása időpontjának meghatározása, valamint a köz- és magánrégiségek feltárásával (vallási, építészeti, művészeti, temetkezési, katonai, limes) végzett új alapvetések kidolgozása.

Aquincum feltárásának a most megkezdett városrendezési munkálatokkal új fejezete kezdődik. Remélhető, hogy mindazok a kérdések, amelyek eddig függőben voltak, vagy csupán feltevéseken alapon nyugodtak, a közeljövőben végleges megoldást nyernek.

A bibliografia munkálatait dr. Kelényi B. Ottó főkönyvtáros és dr. Szász Béla könyvtáros végezte.

Praefatio.

Commentarii rerum Budapestiensium recentiores, iam a vicissitudinibus pagi Eraviscorum, mox municipii, dein civitatis Romanae — quod proxima vicinitate urbis nostrae situm Aquincum appellabatur, — conantur fila ducere ad primordia civitatis nostrae Budapest, quaerentes eximium caput temporum praeteritorium hic uno ac continuo tenore enarratum. Nec longius labuntur

auctores huiusmodi fila quaerendo, nam multi quoque novissimi ad idem revertuntur propositum, persuasi terram hanc naturali situ et opportunitate, tam ad villicandum, quam ad colonos deducendos, imo magis pro militibus aptissimam nunquam esse derelictam. Iamdudum ipso Aquinco vigente factae sunt secundo flumine aliquot excubiae, post in ripa Danubii citeriore, usque ad migrationem gentium vigentia. Ab eo inde tempore idem hic producitur usus ac consuetudo: culturam illam antiquorum, etsi tot bellorum iniquitatibus laceratam, refovere.

Sat constat saepius explanatas esse scriptoribus Hungaris participantibus iniquitates, quibus civitas haec premebatur, fataque eius extrema. Memorandos habemus tamen chronistas primaevos, ante omnes Belae III. regis nostri (1173—1196) notarium *Anonymous* dictum, qui in parietibus coloniae haud pridem extinctae, vestigia urbis Attilae habere conatus est. Postea Simon de Kéza (annis 1282—1283) haec rudera enarrabat, licet nomen Aquinci mendose Sicambriam allatus est. Ex quo nomine nonnulli, ipse quoque celebrer *Bonfinius* (1427—1503) deceptus est, errorem tamen fictitiis suis lapidibus augebat.

Antiquitates Aquincenses interdum arte erutas ad rationem criticam tunc demum Stephanus Schönwisner (1776) explanavit, patefacta vero via archaeologiae, ceterisque studiis humanitatis latius provecis, multi eruditorum magistro praestabant. Imprimis alumni disciplinae *Mommsenianae*, amplificatis artibus antiquitatum simulcum rerum Aquincensium cognitionem augebant. Processu temporum complures aderant eruditi de investigatione, alii de populari ruderum intelligentia accomodanda optime meriti, uti sunt Florianus Romer, Josephus Hampel, Robertus Fröhlich, Carolus Torma, Ferdinandus Láng et praecipue diligentia studiisque excellens Valentinus Kuzsinszky, quorum memoria vetustate non abibit. Praesens quoque aetas reapse moderatores habet condignos, nova ratione litteris reconditis disputantes, uti Andream Alföldi Ludovicum Nagy, sociosque operum eorum, qui praesertim in serie publicationum, quae »Dissertationes Pannonicae« nominatur, statum quaestionis de Aquinco multis operibus proferebant.

Est itaque in incremento fere quotidiano corpus haud exiguum factum partim librorum, partim quae in plagulis, actis novis, item publicis emittebantur opusculorum, nunc plerumque occulte iacentium.

Deerat tamen qualescunque sint hi libri, tam compositio disciplinae ad modum rationis ordinata, quam censura ipsa omnium librorum colligens, quae sint hucusque, ubivis impressa.

Animis proposuimus inde integrum et archaeologiae et historiae summarium definitum componere; bibliographiam scilicet, quae nunc primum complectitur libros libellosque omnes, in quibus res Aquincenses tractantur.

Quam ob rem peculiarem dabamus curam in membro de inscriptionibus, ubi collectae sunt omnes, quotquot reperiuntur inscriptiones; quas ad numeros computationemque Corporis Inscriptionum Latinarum retulimus identificandas, dein ordinatim disposuimus omnes ad indicem talimodo, ut materies quaevis, tam ex re, quam ex titulo in columnis specialibus facile reperiri possit.

Enixe dedimus operam, imo curam et diligentiam bibliographiae huius componendae hoc consilio, ut accepta apud eruditos in studiis humanitatis ad bonam redeat frugem.

Dabamus Budapestini, mense Iulio MCMXXXIX. Bela Otho Kelényi et Bela Szász, ex bibliotheca civitatis.

Rövidítések. — Abbreviationes.

AEM	= Archeol.-Epigr. Mitteilungen aus Österreich-Ungarn	MCC	= Mitteil. d. k. k. Central-Commission zur Erforschung u. Erhaltung der Baudenkmale
AÉ	= Archeologiai Értesítő	MDAI	= Mitteil. d. Deutschen Arch. Instituts, (Römische Abteilung)
AIC	= Annali dell'Istituto di Corrispondenza Archeologica	Mgys	= Magyarság
AK	= Archeologiai Közlemények	MH	= Magyar Hírlap
AÖG	= Archiv f. Kunde Österreichischer Geschichtsquellen	MKÉ	= Magyar könyvtári és múzeumi értesítő
Aq. múz.	= Az aquincumi múzeum könyvtára	MMOB	= Magyarországi Műemlékek Országos Bizottsága
AZ	= Archeologische Zeitung (Berlin)	Múz. kvtt.	= A Magy. Nemzeti Múzeum Országos Széchenyi-könyvtára
BMAW	= Berichte u. Mitteilungen des Altertumsvereins zu Wien	Múz. régts. kvtt.	= A Magy. Nemzeti Múzeum Régészeti Osztályának könyvtára
BN	= Budai Napló	NFP	= Neue Freie Presse
Bp. egy. rég. és num. int.	= A budapesti Pázmány Péter tudományegyetem régészeti és numizmatikai intézete.	NK	= Numizmatikai Közlemények
BpH	= Budapesti Hírlap	Nk	= Napkelet
BpR	= Budapest Régiségei	NPV	= Neues Politisches Volksblatt
BpSz	= Budapesti Szemle	NR	= Nouvelle Revue de Hongrie
C	= Corvina	NU	= Nemzeti Ujság
CIL	= Corpus Inscriptionum Latinarum Vol. III.	NWIZ	= Neue Wiener Illustr. Zeitung
CsGy	= Család és Gyermekek	8 Ó. U.	= 8 Orai Ujság
CsI	= Család és Iskola	O	= Orvosképzés
D	= Divatcsarnok	ÓAI	= Jahreshefte d. öst. Archeol. Institutes (Wien)
Diss. Pann.	= Dissertationes Pannonicae	Pann	= Pannonia
DP	= Deutsche Presse (Prag)	PH	= Pesti Hírlap
DT	= The Daily Telegraph	PWK	= Pauly—Wissowa—Kroll: Realencyclopädie d. klass. Altertumswiss.
E	= Egyetértés	R	= Regélő
EÉ	= Esztergom Évlapjai	RomDesj	= Römer—Desjardins: A m. nemz. múz. feliratos emlékei
Egyet. kvtt.	= A budapesti Pázmány Péter tudományegyetem könyvtára	RÉH	= Revue des études Hongroises
EK	= Esti Kurir	RgK	= Magyar Tud. Akadémia Rég. Közlem.
EI	= Ellenőr	RTÉ	= Régészeti Társulat Évkönyve
EPhK	= Egyetemes Philológiai Közöny	RMPH	= Rheinisches Museum f. Philologie u. Altertumskunde
Ért.	= Értekezések a tört. tud. köréből. (Kiad. a M. Tud. Akadémia)	Sz	= Századok
ÉSz	= Építészeti Szemle	SzSz	= Székesfehérvári Szemle
FL	= Fővárosi Lapok	T	= Tudománytár
FMM	= Felső-Magyarországi Minerva	Tan	= Tanulmányok Bp. multjából
FP	= Freie Presse (Lodz)	TGy	= Tudományos Gyűjtemény
H	= Hermes	TSz	= Történelmi Szemle
HK	= Hadtörténelmi Közlemények	U	= Ujság
HŠz	= Havi Szemle	UMM	= Uj Magyar Múzeum
IV	= Ifjúsági Vezető	UR	= Ungarische Revue
KH	= Katholikus Hefilap	VK	= Vasárnapi Könyv
KK	= Katholikus Kántor	VU	= Vasárnapi Ujság
Kny	= Kísnyomtatvány	WSB	= Sitzungsberichte der k. Akademie d. Wissenschaften Wien. Phil.-Hist. Kl.
LS	= Leipz. Studien zur class. Philologie	WZG	= Wiener Zeitung
MAÉ	= Magyar Akadémiai Értesítő		

TARTALOM. — ARGUMENTUM.

	Oldal
Előszó	3
Praefatio	5
Rövidítések. — Abbreviationes	7

I. Források és irodalom. — Fontes et litteratura.

1. Klasszikus források. — Fontes et litteratura	11
2. Közép- és újkori irodalom általában. — Litteratura aetatis mediae et recentioris...	12
3. Kelta korszak. — Aetas Celtica	19
4. Római korszak. — Aetas Romana	20
5. Korakeresztény korszak. — Aetas Christiana-Romana	27
6. Nép-vándorláskori anyag. — Aetas migrationis gentium recentiorum	28
7. Sicambria irodalma. — Questio de Sicambria	29
8. Feliratok irodalma. — Inscriptiones	33

II. Állami régiségek. — Antiquitates publicae.

1. Várostervezet. Colonia. Terület. — Res municipales. Topographia.....	43
2. Pénzverés. Érmek. — Numismatica	44
3. Nemzetiségi megoszlás. — Nationes in Aquinco	46
4. Hadszervezet. Légiónok és segédcsoportok. — Militaria. Legiones et auxiliaria	46
5. Castra	49
6. Aquincumi utak. A limes. — Viae Aquincenses. Limes	51
7. Mérföldkövek. — Miliaria	53
8. Transaquincum	54
9. Polgári amphitheatrum. — Amphitheatrum civile	56
10. Katonai amphitheatrum. — Amphitheatrum castrense	58
11. Fürdők. — Thermae et balnea	59
12. Vízvezetékek. — Aquaeductus.....	62

III. Magánrégiségek. — Antiquitates privatae.

1. Épületek. — Aedificia	63
2. Falfestmények, mozaikok, falkarcolatok, stukkók. — Picturae parietum, lapides varii. graffiti, dipinti, albaria.....	64
3. Vegyes kislasztikai alkotások. — Opera parva artificium	65
4. Kőszobrok. Simulacra ex lapidibus.....	66
5. Bronzszobrok. — Simulacra ex aere	67
6. Nemes fémtárgyak. — Opera ex auro et argento	68
7. Vegyes használati tárgyak. — Instrumenta domestica	69

	Oldal
8. Agyagművesség. — Figlinae Aquincenses	71
9. Bélyeges cserepek és egyéb tárgyak. — Tegulae sigillatae. Opera figlina.....	72
10. Mécsesek. — Lucernae et laternae	74
11. Agyagtorony minták. — Turres figlinae.....	75
12. Szövetmaradványok. — Vestes et byssus	75
13. Hordók. — Dolia ex lignis.....	76
14. Orgona. — Organum pneumaticum.....	76
15. Római orvosok Aquincumban. — Medici Aquincenses	76

IV. Vallási régiségek. — Antiquitates ad religionem pertinentes.

1. Istenek kultusza. — Cultus deorum.....	77
2. Templomok. — Tempia.....	78
3. Fogadalmi oltárok. — Arae votivae.....	79
4. Sírkövelemek. — Tituli sepulcrales.....	81
5. Köemlékek történeti és művészeti méltatása. — Scriptores monumenta lapidea judicantes	85
6. Téglasírok. — Sepulcra tegulis cincta	86
7. Temetők. — Coemeteria	87
8. Egyiptomi hatás a temetkezéseknél. — Ritus funebris Aegyptiacus	89

V. Múzeumok. Ásatások. — Musea. Fossiones archaeologicae.

1. Aquincumi múzeum. — Museum Aquincense	89
2. Kalauzok. — Catalogi Musei Aquincensis.....	90
3. Ásatások. — Fossiones archaeologicae in Aquinco	94
4. Aquincummal foglalkozó szakemberek méltatása. — Memoriae auctorum recentiorum res Aquincenses complectentium.....	101
5. Aquincum a szépirodalomban. — Aquincum in litteratura	102
Névmutató. — Index	103

I.

Források és irodalom. — Fontes et litteratura.*)

1.

Klasszikus források. — Fontes antiqui.

1. Ammianus Marcellinus

Rerum gestarum libri qui supersunt. Recensuit rithmiceque distinxit Carolus U. Clark. Vol. 1—2. Libri XIV—XXXI. Berolini: Weidmann 1915. **Egyet. kvt.**

Valentinianus Acincum prope castra commovit, navigiisque ad repentinum casum coniunctis et contabulato celeri studio ponte, per partem aliam transiit in Quados... progressus ergo coacto gradu in quantum res tulit... et tectis combustis, redit cum incolumibus cunctis quoes duxerat secum, litemque apud Acincum moratus, autumnno praecipiti... comoda quaerebat hiberna... XXX. c. 5.

Sexto die post parentis obitum Imperator legitime declaratus Augustus nuncupatur [Valentinianus II] more solenni. XXX. c. 10.

2. Idatius episcopus

Chronicon et Fasti consulares. Ex editione Sac. Sirmondi. Lut. Paris. 1619. = Thesaurus temporum, Eusebii Pamphili Caesareae Pal. episcopi, Chronicorum canonum... libri duo... item auctores omnes derelicta ab Eusebio & Hieronymo continuantes.... Amstelodami: Jansonius 1658. **Egyet. kvt.**

Editio novissima auctore Theodoro Mommsen. Monumenta Germaniae Historica, Vol. XI. 2. **Muz. kvt.**

»Ad a. 294: His cos. castra Facta in barbarico contra Acino et Bononia.»

»Levatus est Valentinianus junior A. filius A. Valentiniani, ab exercitu in tribunali die X. kal. decembris in civitate Acinco.» p. 93.

3. Antoninus Augustus

Itinerarium Antonini Augusti et Hierosolymitanum. Ex libris manu scriptis ediderunt G. Parthey et M. Pinder. Berolini: Imp. Frid. Nicolai 1848. XXXVIII, 403 p. 2 t. **Aq. múz.**

Acinquo leg. II. adiut. mpm XXIII. Wess 245 p. 114.

A Sabaria Acinquo mpm XLXVIII Wess 263 p. 123.

Acinquo mpm XXX Wess 263 p. 124.

A Sophiana Acinquo mpm CXXXV Wess 264 p. 124.

Acinquo mpm XXV Wess 264 p. 124.

Acinquo mpm XXV Wess 264 p. 124.

Item ab Acinquo Crumero quae castra constituta sunt mpm XLII Wess 266 p. 126.

4. Ptolemaeus, Claudius

Die Geographie des Ptolemaeus. Galliae Germania Raetia Noricum Pannoniae Illyricum Italia. Handschriften, Text und Untersuchung von Otto Cuntz. Berlin: Weidmann 1923. V, 225 p. 3t. **Aq. múz.**

Πόλις δὲ εἶσιν ὑπὸ μὲν τὸν Λαυοῦβιον-ποταμὸν:

* Ἀκοίνων. .... μγ ..... μζ†
col. 299. p. 75.

5. Seeck, Otto [ed.]

Notitia dignitatum. Accedunt notitia urbis Constantinopolitanae et laterculi provinciarum. Berolini: Weidmann 1876. **Múz. Régt. kvt.**

*) A címek jobb alsó sarkában álló számok a Fővárosi Könyvtárban található művek helyszámaikat jelzik. — Numeri in fine titulorum librorum dextra positi numeros librorum in Bibliotheca Civitatis Budapestiensis existentium indicant.

Notitia dignitatum omnium tam civilium quam militarium in partibus Occidentis. p. 103—225. Acincum: VII, 101 Acincenses — IX, 19 Acincensis scutaria — XXXIII, 48 Auxilia: vigilum, contra Acinco [trans] in barbarico, — 54 Praefectus legionis secundae adiutricis [tertia] partis superioris, Acinco, — 65 Praefectus legionis, Transiacinco. XL. 25 Praefectus militum Acincensium, Antonaco.

6. Sidonius Apollinaris

Bibliotheca veterum patrum antiquorumque scriptorum ecclesiasticorum. Tom. X. Venetiis: Hieron 1765. Múz. kvf.

Fertur Pannoniae, qua Martia pollet Acincus Illyricum rexisse solum cum tractibus Istri huius avus... Carmen V. p. 569.

7. Socratis Scholastici et Hermiae Sosomeni

Historia ecclesiastica. Augustae Taurinorum: Typ. Regia 1747. Legújabb kiadás: Migne PG. 67. Múz. kvf.

Elmondva, hogy I. Valentinianus nov. 17.-én halt meg, így folytatja: milites sexto post obitum eius die filium eius... imperatorem in Acinco civitate Italiae (?) pronunciant. Lib. IV. cap. 31.

8. Tabula Peutingeriana

Itineraria Romana, Römische Reisewege an der Hand der Tabula Peutingeriana dargestellt von Konrad Miller. Mit 317 Kartenskizzen und Textbildern. Stuttgart: Strecker & Schröder 1916. LXXV, 992 p. Aq. múz.

Aquinco, Aquincum Ἀκύνκων (Pt) Aquinco V. Segm. 4. Abt. p. 429—430.

2.

Közép- és újkori irodalom általában. Litteratura aetatis mediae et recentioris.

9. Vadianus, Joachimus

Epitome Trivm Terrae Partivm, Asiae, Africae Et Evropaee compendiariam locorum descriptionem continens... Tigvri, Apvd Frosch. [Anno M.D.XLVIII.] 8 nn., 524 n. & 6 nn. p. B 910/279

*Oppidorum memoratissimum est, quod accolae Budam vocant, haud dubie vetus et statiuorum Romane militiae aliquando, nunc regum Vngariae sedes: quo nomine ante appellata sit haud facile est conjicere... p. 66.

10. Ortelius, Abrahamus

Synonyma geographica, sive populorum, regionum, insularum, urbium... appellationes et nomina. Antverpiae, Ex officina Christophori Plantini. 1578. B 0941/75

Aquincum, Ἀκύνκων, Pannoniae Inferioris urbs, Ptolemaeo. Volunt Budam (quae Offen dicitur) esse, dicit Simlerus. Acincum hoc etiam nominari apud Antoninum, et lib. Notitiarum, idem tradit. p. 30.

Sicambria, Alt-Ofen hodie, Lazio. Huius meminit vetus Inscriptio, quae est in libro Apiani et Amantii, quae haec est: Legio Sicambrorum hic praesidio collocata, civitatem aedificaverunt, quam ex suo nomine Sicambriam vocaverunt. Mathiae regis... tempore in Buda veteri hic lapis effossus fuit, dum fundamenta iacerentur aedium Beatricis reginae. p. 296.

Legio auxiliatrix, hanc Bonf. ostendit ex antiqui lapidis inscriptione... effossa ad Budam veterem, iuxta Danubium fuisse, ubi... vetustissimae urbis vestigia cernuntur locum iuniores nunc Sicambria vocant, inquit, et à Sicambriis, remotissimis Germaniae populis, extractam, inscriptio indicat... p. 187.

11. Reinesius, Thomas

Variarum lectionum libri III. priores. In quibus de scriptoribus sacris et profanis classicis plerisque disseritur. Altenburgi: Impr. Otto Michael 1640. Egyet. kvf.

*Ἀκύνκων, Acincum & Aquincum nonnulli Illyrico accensent; Est inter Dravum Arrabonam & Danubium... Helyének meghatározása Ammianus és a Notitia dignitatum alapján. lib. II. cap. 15. p. 250.

12. Dagverhall

van de vermaarde belegering der sterke stad Buda, of Offen... Amsterdam: Oosaaan 1686. 83 p. B 943/177

Eeningen neemen haar voor Curta van Ptolemaeus, en anderen voor Aquincum van het Reisbock van Antoninus, 't Valt swaar op diegelyke dingen vast te gaan; en men kan 'er niet af spreken als by gissing. Maar het is een verlichtsel dat de Broeder van Attila, die vermaarde Koning der Hunnen, haar gesticht, en 'er den naam van Buda aan gegeven zou hebben: want deze Broeder van Attila heette Bleda, en niet Buda, gelijk die smeeders van fabelen hebben willen. p. 2—3.

13. Turc subjugué, Le —

ou la glorieuse conquête de la celebre & cy-devant invincible forteresse de Bude... Cologne: Pierre 1686. 172 p. B 943/192

Quelques-uns la prennent pour la Curta de Ptolomée, & d'autres pour l'Aquincum de l'Itinéraire d'Antonin. Il est bien difficile de dire les choses sûrement sur ce point, & on n'en peut parler que par conjecture. Mais c'est une fable que le frere d'Atilla l'a fait bâtir, & qu'il luy ait donné son nom de Budeus: Car ce frere d'Atilla estoit nommé Bleda, & non pas Budeus, comme ces Amateurs de fables le pretendent. p. 5-6.

14. Histoire

de l'état present du royaume de la Hongrie. Cologne: Pierre 1686. 213 [7] p.
B 943/262

Quelques-uns la (Bude) prennent pour la Curta de Ptolomée, & d'autres pour l'Aquincum de l'Itinéraire d'Antonin. Il est bien difficile de dire les choses sûrement sur ce point, & on n'en peut parler que par conjectures. p. 68.

15. The Seat of the War in Hungary, between the Emperor and the Turks.

London: Beltesworth 1717. [4], 379 p. 1 t.
B 911/12

As for the Name of Offen, it signifies an Oven or Furnace, which Name was given it from the vast Number of Lime Kilns there are about it. It is suppos'd to be the Aquincum of the Ancients, by Reason of the Abundance of its Baths and Waters, and because that was a considerable Town in Pannonia, and seated on the Banks of the River Danube. Here it was that the Emperor Valentinian resided a long Time, after making War on the Quadi, which at present are the People of Moravia; and this appears by some Inscriptions still in being.

16. Cellarius, Christophorus

Notitia orbis antiqui, sive geographia plenior, ab ortu rerumpublicarum ad Constantinorum tempora orbis terrarum faciem declarans. Lipsiae: Gleditsch 1731. [12.] 1088, [60] p.
B 930/7

Celebrius oppidum Acincum fuit, Antonino, Notitiae auctori, & Ammiano lib. XXX cap. XX ita dictum: Ptolemaeo & auctori Tabulae Aquincum, Graece *Ἀκύνκον*. Fallunt numeri diuersorum itinerum, quod per ripam in Galliam fert, & quod Acinco est Saluam; nec Tabulae loca Aquincum vtrunque excipientia fatis nota sunt, ut ita certa sedes non possit definiri. Quod vero in Notitia Imperii praefectus legionis imponitur Transacincum, & ante paulo Auxilia vigilum Contra-Acinco trans in Barbarico, quemadmodum pars Legionis secundae adiutricis Acinco erat, nec forte abluat ordo & series, ac distantia descripta; idcirco sunt qui Budam sive Ofen Aquincum interpretentur; trans flumen quod oppositum est Pestum-Transacincum. p. 447.

17. Timon, Samuel

Imago antiquae Hungariae, representans terras, adventus & res gestas gentis Hunnicae. Cassoviae: Typ. Ac. 1733.
Múz. kvf.

Aquincum apud Ptolemaeum p. 15. et apud Szentiványi p. 18.

18. Bél, Matthias

Notitia Hungariae Novae Historico Geographica. Divisa in partes quatuor. Viennae: Straub 1737. Bq 911/22

Tom. III. Sectio I.

Cap. I—2. De vetere Buda: Buda Vetus, olim Romanorum habuit coloniam: an fuerit Aquincum: designationis difficultas. Auctor arbitratur Romanorum aetate Aquinci nomine Veterem Budam fuisse cultam. Quae vero tunc Aquinci fata? Opinione Bellii invasionem barbaricam post Valentiniani fata accessisse, cuius extrema aetate stetit Aquincum constat. «Nisi velis opinari, Aquincum, in ferius, ubi nunc Buda Nova est, superius, ubi Vetus, Sicambriam sedisse.» Sicambria certo uti in confesso est, apud rerum Hungaricarum scriptores, regia Hunnorum fuit.

Tom. III. Sectio I.

Cap. XIII. «Aquinci Romani vestigium diffunditur tota ea planitia, quae a suburbis Budae Novae, inter montes Pilisios & Danubium, ad XL circiter studia excurrit. Neque, solo hoc continenti, urbs definiebatur, in insulas protusa fuit, sive revera connexas tunc, reliquo terreno, sive rescissa demum tellure; cum amnis, quod solet, novum isthac alveum excavasset. Utrobique Romani cultus ostenduntur monumenta. Quae in continenti, ad bis mille passus in longitudinem protenduntur, muro constant solido, sed deraso iam, et vix supra terram, nisi per tumulos eminente. Substruati intus formices indicium faciunt, apothecas hic annonarias, vel alias quasque fuisse. Extenduntur haec murorum fundamenta medii miliaris decursu; concamerationes autem haud longius ostendunt, quam ut hodie, pulveris pyrii officina. Vix ea ducentis passibus procurrat, cum solida iterum humus protuberante passim rudere, aggeres an muros, in Danubium usque continuatos, ostendit. Semino vero quod et Marsiglius expressit, ordine tumuli iidem, intermissa ingrutu fossa, producuntur, urbemque quasi perpetuo quodam vallo vel divisisse, vel praemunivisse videntur. Auctor eredit hos illos esse tumulos, qui columnis, iusta interpedine discretis; aquae ductus, ex mente Marsiglii sustinebant. Nam ab eo nihil observatum est aliud, quam quod desinentibus ruderum tuberibus aquae demonarint fonte gemino. His rivis Marsigliano aqueductus constitisse arbitratur.»

«Ultra aggeres murosve rudus reliquum usque ad vestigium templi Albae Mariae tenditur. Notare enim ubique possis cum moenium, seu aggerum, tum aedificiorum monumenta. Modico terrae motu, vel refossis aliquantum parietinarum, quae delectae iam sunt fundamentis; hic numi veteres, alibi insigniti litterulis lapides ac latercali, iterum deorum dearumque simulacra et id genus alia eruuntur. Monstrabantur nobis numi Augusti, Tiberii, aliorum ad Valentiniani fere aetatem, quod indicio nobis erat, quibus temporibus, cuius stipendio Legio Auxiliatrix isthac meruerit. Qua elevatior terrae positio est et ad radices montium surrigitur, emortuales tumbae et inscriptiones, eius generis aliae effodiuntur.»

Inscriptiones Aquincenses:

p. 183. I. = CIL 3533 = 13367 = Bp. R. V. 99. II = CIL 3540 = Bp. R. V. 100, p. 453 = CIL 3607 = Rom. Desj. 197.

19. Marsigli, Louis Ferd[inand]

Description du Danube depuis la montagne de Kalenberg en Autriche, jusqu'au confluent de la riviere Jantra dans la Bulgarie, contenant des observations geographiques astronomiques, hydrographiques, historiques et physiques par —. Traduite de latin. Tome I.—VI. A la Haye: Jean Swart 1744 q 09/499

Tome I. p. 3—4.

La Vieille Bude ou le Vieux Offen. Sur le bord du Danube en deçà, un peu au dessus de Bude est un village appelé communément la Vieille Bude, ou le Vieux Offen renommé par leurs forts des Romains & par un long Aqueduc qu'on y voit. Le plus petit & le plus septentrional de ces Forts [a], bâti près d'un marais, est carré, & fait de Briques & de Gravier couverts de terre. Le plus grand [b] est construit des mêmes matériaux, & l'on trouve dans son enceinte beaucoup de restes de maçonnerie: il communique avec le Danube par un fossé [c], qui du côté oriental s'étend jusqu'à ce Fleuve. Quant à l'Aqueduc [d], il commence au pied des montagnes, & traversant le marais il se termine près du dit Fossé. Il n'en reste plus que les Piles, qui sont de Brique. Peut-être ne se tromperoit-on pas de dire, que les Romains tenoient autrefois garnison dans ces deux Forts pour la sûreté de quelque grande Colonie. — Avec une planche.

20. Bonbardus, Michael

Topographia magni regni Hungariae. Viennae: Kaliwoda 1750. [8.] 590 [12] p.
Bq 911/15

p. 810: Curtam Ptolemaei, Acincum item (aliis Aquincum) quondam intra Metropolis nostrae stitisse pomaeria, Althamerus, Apianus, Irenicus, & plures antiquarii opinantur. Si, quod res est, edicere volumus ingenue, in tenebris palpant. Multo verius illud, quia plurimorum testimoniis firmatum, quod e patrio Annalista produximus: In agro Budae Veteris Sicambriam Civitatem floruisse. Probat id lapis quoque, e vetustis eo loci ruinis erutus,...

Eruuntur hac etiam aetate per agros praedicti pagi non raro caementa, quae suis in ruinis, ac fundamentis magnificentiam Germanicae Illius Legionis loquuntur affatim. In hoc eodem terrae tractu habuere stativa praesidia Legiones, praeter jam dictam V. Sicambriam, prima, & secunda Adjutrices, decima Augusta, & decima Gemina, dum contra Metanastas, Quados, & Sarmatas, aliosque finitimos populos ditiones Romanae Reipublicae tutarentur; quod deducitur e lib. XII. de Repub. Cap. XIII. §. II. Lazii, Appianique monumentis. Ita omni aetate opportunus humano incolatui visus est Budae situs.

21. Severinus, Joannes

Pannonia veterum monumentis illustrata cum Dacia Tibissana. Lipsiae: Sommer 1770. [14] 379 [5] p.
B 943/231

Vestigia coloniae Aquinci apud Ammianum Marcellinum.

22. Pococke, Richard

Voyages de R. P. Tom. 1—7. Paris: Costard 1773.
B 910/150

«Le vieux Bude, qui est au nord, est sûrement l'ancien Acincum ou Aquincum; on y trouve quantité de reliefs & d'inscriptions dans lesquelles il est fait mention de la seconde légion Adjutrix qui avait ses quartiers à Acincum... Nous vîmes au nord du vieux Bude des vestiges des murailles de la ville & les restes d'un édifice, qui nous parut être un amphithéâtre. L'eau se rendoit à la ville par un aqueduc d'environ une lieue de long, soutenu dans plusieurs endroits par des arc-boutans, & dont la solidité étoit augmentée par les pétrifications que l'eau formoit, & que j'ai vues dans plusieurs autres aqueducs. On voit quantité de ruines au nord du vieux Bude, mais il m'a été impossible de deviner la nature des bâtimens dont elles sont formées. VII: 58—59.

23. Windisch, Karl Gottlieb

Geographie des Königreichs Ungarn. Theil I—II. Pressburg: Löwe 1780.

B 914/107

Altöfen, Buda vetus, Ó-Buda, war ehemals eine grosse Stadt, und soll Sicambria geheissen haben, wie man denn die Überbleibsel derselben, und verschiedene römische Denkmäler bey diesem Orte findet. — Aus den Ruinen der römischen Stadt ward Altöfen gebauet. Th. I. p. 268.

24. Severinus, Joannes

Dissertatio de modo inveniendi veterum Pannoniae oppidorum, in qua de Acinco, Tauruno et Singidone peculiariter disquiritur... Posonii: Patzko 1781. 64 p.
B 943/266

Aquincum in agro veteris Budae substitisse recenset secundum opera Salagii et Schönwisneri.

25. Piller, Mathias & Mitterpacher Ludovicus

Iter per Posenam Slavoniae provinciam... anno MDCCLXXXII. susceptum. Budae: Typ. Univ. 1783.

Egyet. kvf.

Aquincum secundum opera Schönwisner et Salagii p. 8—9.

26. Katona, Stephanus

Historia pragmatica Hungariae. T. 1—2. Buda: Typ. Reg. Univ. 1782—1784. [4], 906, [6].
A 43.90/76

Tom. I. p. 66: ... »Arpadus obiisse debuisse, quod nimium est. Valeat igitur in hoc aliorum silentio domestici scriptoris auctoritas, qui praeterea sepultum Arpadum inuivit in eo loco, ubi postea templum Albae Mariae supra Vetero-Budam surrexit.»

27. Mannert, Konrad

Geographie der Griechen und Römer. Germania, Rhetia, Noricum, Pannonia. Dritter Theil. Nürnberg: Grattenauer 1792.
Aq. múz.

Acincum és Contra-Acincum: p. 744—746.

28. Townson, Robert

Reize in Hongarijen. Tom. I—II. Hage: Leeuwestijn 1800.
B 914/150

Alt Offen eene Romeinsche legerplaats. Tom. I. p. 114—116.

29. Beudant, F. L.

Voyage minéralogique et géologique, en Hongrie, pendant l'année 1818. Tom. 2. Paris: Verdrière 1822.
B 910/109

Il paraît que ces villes remontent à une très-haute antiquité; peut-être même existaient-elles lors de la conquête des Romains; mais au moins est-il certain que ces peuples ont eu des légions en station sur les bords du fleuve, vers cette partie. On a trouvé à Vieux-Bude, sous le règne de Mathias Corvin, en creusant les fondations d'une église, une inscription portant: »Legio Sicambromum hic praesidio collocata civitatem aedificaverunt, quam ex suo nomine Sicambriam vocaverunt.« De sorte qu'il paraît que Vieux-Bude formait alors une ville particulière, sous le nom de Sicambria. Bude nouveau a sans doute été

habité à la même époque, comme semble l'indiquer le grand nombre d'antiquités romaines qu'on y a successivement rencontrées. Quelques auteurs ont pensé que cette ville était l'ancien Acincum des Romains, et que Pest était alors leur Transacincum, ainsi nommé à cause de sa position sur l'autre rive du Danube. Mais plus tard, on a cru qu'Acincum devoit se trouver plutôt dans l'île de Csepel, située à peu de distance au-dessous des deux villes actuelles; de sorte que les temples, les bains, les aqueducs dont on a trouvé les vestiges sur les collines de Bude, auraient appartenu à Sicambria. p. 363—364.

30. Schams, Franz

Vollständige Beschreibung der königl. freyen Haupt Stadt Ofen in Ungern. Mit 3 Ansichten. Ofen: Univ. Buchdr. 1822. VI, 672 [& 6] p. **B 914/11**

... Aquincum oder Acincum verstärkte die Festigkeit seiner natürlichen Lage durch ein Dreyeck von Castellen, welche Contra- oder Trans-Acincum, in der Nähe des nördlichen Gebietes der heutigen Stadt Pest, Crumerum und Campona hiessen uns als doppelter Brückenkopf rechts und links am Ister dienten. p. 6—7.

Es liegt ausser allem Zweifel, dass Alt-Ofen einst eine römische Colonie war, die wir aus der Geschichte unter dem Namen Acincum oder Aquincum kennen. Diese Stadt war der Sitz römischer Allgewalt bis zum Ende des dritten Jahrhunderts nach Christi Geburt; im Anfang des vierten Jahrhunderts der obwohl nicht dauernde Aufenthalt des hunnischen Machthabers Attila und später die Wiege der ungrischen Könige. p. 9.

31. Németh Sándornak,

azelőtt gubernális tanácsosnak, most pedig Óbuda és Visegrád kir. koronauradalmak kamarális praefectusának észrevételei az óbuda határban található és látható római régiségek által. = TGy 6 (1823). **B 051/99**

Óbuda helyén nem Sicambria, hanem Aquincum állott. Ez nevét az őt forrás után kaphatta. A Schönwisner által ismeretett hypocaustumot az amphiteatrum felé vivő csatorna viztartályának minősíti. Az (újlaki) vámház mellett, az ú. n. Hundsberg, Schintersberg, Galgenberg és Königsberg alatt gyanítja az aquincumi amphiteatrum romjait.

A földalatti romok egy részét tüzetesen megvizsgálta és ennek alapján, valamint a domb területén lévő házak ovális alakú fekvése indítja őt feltevésére. p. 1—20.

A továbbiakban az Óbudán mindenütt elszórva található és pusztuló római régiségekről, Pintér Antal volt óbudai káplán római pénzgyűjteményéről és Aquincum kiterjedéséről ír. A régi város határait az Újlak-Puskaportorony és a Dunapart-Óbuda szőlők vonalára teszi.

32. Katancsich, Petrus

Orbis Antiquus ex Tabula Itineraria, quae Theodosii Imp. et Peutingeri audit ad Systema Geographiae Redactus et Commentario Illustratus Opera P. Matth. Petri Katancsich. Pars I—II. Budae: Typ. Reg. Univ. 1824. **Múz. kv.**

Vestigia Aquinci Romani apud scriptores veteres. p. 317—318.

33. Dulházy Mihály

Pannónia fekvése, határai, nevezetesebb folyói, tavai, hegyei, helyei és lakosai a hunnok beütését legközelebből megelőző időben.

= FMM 1825. I. p. 62—68. **B 051/25**

»Avincum, Avincus, vagy Aquincum, Római Gyarmat, nevezetes Római őrizettel, mivel Sidon. Apollinárisz így nevezi: Martia, a' Notit. Imperii után, Legionis II-dae adjutricis kvártély szállása. Schönviszner és Mannert oda teszik, ahol most Ó-Buda fekszik; De-curiones quoque suos habuit.»

34. Katancsich, Petrus

Commentarius in Caii Plinii Secundi Pannoniam. Budae: Typ. Univ. 1829.

Múz. kv.

De populo Eravisco. Aquincum apud scriptores veteres. p. 26. & 64 p. 411 = CIL 3412.

35. Krickel, Adalbert Joseph

Fussreise durch den grössten Theil der österreichischen Staaten in den Jahren 1827, 1828, bis Ende Mai 1829... Wien: Adolph 1830. VI, 340 p. **B 943/159**

Das römische Acincum, das eigentliche Sicambria. p. 78, 92.

36. Podhradczky József

Buda és Pest szabad királyi városoknak volt régi állapotokról. Pest: Beimel 1833. VIII, 147 p. 1 t. **B 943/2**

A' Rómaiak Krisztus Urunk születése után nyolcz esztendővel, minekutána Pannonia véggépen meghódolt, kezdtek Barbarusok ellen a' Duna jobb partját ör-várákkal erősíteni, az Ó és Új Buda határában talált Téglákon és számtalan emlékköveken mindenkor »Legio II. A. P. F.« az az Legio Secunda, Aditrix, Pia, Fidelis, olvastatik, melly őrsereget, Cassius Dio szerént, Flavius Vespasianus Császár szállított ide 69—70. esztendő tájban. Ó Budán tehát a' II. Legio, avagy őrsereg táborozván, itten Várost épített; tudniillik ilyen őrseregek' szállásból támadtak a' Várak, Municipiumok, Városok' s a' t. A' II. Legio ezen szállását az itt levő meleg forrásokról Aquincum-nak, az az Viz-Várnak nevezte. Az is bizonyos a' Notitiából, hogy Pannónia kevéssel az előtt, mineklőtte a' Római Birodalom hanyatlanék, és elenyészéséhez közelgetne, Illyricum-hoz kapcsolattott; 's hogy Aquincum-ban nem csak a' II. Legionak valamely csapata, de Dalmaták némelly Lovasságának egyik része is tanýázott. Ezek Aquincumot anya nyelvökön Voda-nak hívták, mellyből későbben keletbe jött a' Buda nevezet. p. 4—5.

37. Thiele, J. C. v.

Das Königreich Ungarn. Tom. I—VI. Kaschau: Thiele 1833. **B 914/189**

Altöfen einst eine römische Colonie. Tom. VI. p. 9.

38. Tschischka, Franz

Der Gefährte auf Reisen in dem österreichischen Kaiserstaate. Wien: Beck 1834. 681 p. **B 914/180**

Die Ruinen des alten Acincum oder Aquincum. p. 607.

- 39. Gemälde von Pesth und Ofen**
mit ihren Umgebungen. Pest: Kilian
1837. 240 p. 1 t. **B 910/22**

»Dass sich . . . . . auf dem Grunde vom jetzigen Alt-Ofen wirklich eine römische Legionsstation, unter dem Namen Aquincum oder Acincum, befunden habe — (erbaut im J. 250. v. Chr.) — lässt sich nicht läugnen, dass sich aber dieselbe schon damals bis auf die Stelle vom heutigen Ofen erstreckt habe, darüber bestehen gar keine Nachrichten, und nicht einmal Ruinen, deren man doch in Alt-Ofen viele findet, geben eine Spur von römischer Ansiedlung auf diesen Plätzen. p. 145—146.

»Die mit den Hunnen losbrechenden Stürme der Völkerwanderung zerstörte zwar die schöne Colonialstadt der Römer, doch konnte sie ihr Dasein nicht spurlos vernichten, denn noch stehn ihre Überreste da und bieten dem Forscher reiche Gelegenheit zur Erinnerung an eine längstschwundene Vorzeit und keiner, der sich längere Zeit in Ofen oder Pesth aufhält wolle es unterlassen, Altöfen zu besuchen, er wird dort den Boden betreten, den ein sinniger Reisender nicht ohne Ähnlichkeit das ungrische Pompeji und Herkulanum nannte. Wir machen hier nur auf die bedeutendsten Ueberreste aufmerksam, den wollte man alle dort aufgefundenen Antiquitäten anführen, so müsste man dafür eine eigene Abhandlung bestimmen.« p. 227—228.

- 40. Patachich József**
Történeti jegyzetek szabad királyi Pest városáról. Pesten: Trattner-Károlyi 1839. 62, III. p. **B 943/35**

Aquincum és Transaquincum Idatius adata nyomán. Nem ad hitelt B o n f i n i Sicambriára vonatkozó közlésének. p. 3—6.

- 41. Kohl, I. P.**
Reise in Ungarn. Dresden und Lpzg:
Arnold 1842. [X], 566 p. **B 308/24**

. . . »Die römischen Baureste liegen meistens etwas seitwärts von Alt-Ofen und sollen zum Theil im Sumpfe stecken . . . . . ein altes römisches Bad aufzufinden, das auf der Spitze diese Insel [Margaretheninsel] halb unter dem Wasser versteckt liegen sollte. Man sagte uns, bei hoher Donau sei es ganz unter Wasser, und nur bei niedriger Donau käme es ganz zum Vorschein.« p. 355.

- 42. Moshamer, J. A.**
Die Donaureise von Wien bis Pesth.
Wien: Schmid u. Busch 1843. 116 p. **B 914/139**

Die altrömische Stadt Aquincum. p. 49—50.

- 43. Boldenyi, M. J.**
La Hongrie ancienne et moderne. Paris:
Lebrun 1853. **B 943/275**

Fondation de la ville de Bude: Aquincum une colonie Romaine. II. p. 21.

- 44. Müller, Karl**
Pest, wie es leibt und lebt. 2. Aufl.
Pest: Emich 1855. 186 p. **B 308/6**

»Alt-Ofen« registrirte Freund,
Denn »classisch« ist der Boden;
Find'st »Grabmäler«, »Votivsteine«,
Nach »römisch alten Moden.« p. 65.

- 45. Ficker, Heinrich**
Aquincum und seine Überreste.
= Sechster Jahresbericht d. k. k. kath.
Gymnasium zu Ofen. 1857. p. 1—18.

Inschriften: **B 373/27**

p. 5 = CIL 3524. — p. 6 = CIL 3487. — CIL 3343. — p. 16 = CIL 3383, CIL 3384. — p. 17 = CIL 3415 = RD 49.

Die Ableitung der Namensform Aquincum von aquae, den warmen Quellen, an denen die Gegend so reich, ist an sich nicht unstatthaft; doch thut gerade bei der etymologischen Erklärung von Städtenamen grosse Vorsicht Noth, und Verfasser erklärt, er möge nicht wissen, ob nicht die Römer eine pannische Niederlassung schon vorgefunden und sich deren Namen angeeignet haben, wie Ähnliches von Segestia, Carnuntum usw. ziemlich sicher steht. Unzulässig ist aber die öfters angeregte Deutung aquae quinque; eine solche Zusammenziehung wäre sprachwidrig. — Die Spuren des Namens einer Stadt Sicambria in den Chroniken des Mittelalters u. in der neueren Literatur.

Die Lage *Ἀκουίνων* nach Ptolemäus. — Die Lagerstadt Aquincum, gebildet durch die legio II. adiatrix. — Aquincum wird in vielen Inschriften Colonie u. Municipium genannt.

Besondere Wichtigkeit gewann Aquincum in den beiden letzten Jahrhunderten des röm. Staates; aus dieser Periode rühren die meisten Erwähnungen desselben bei den alten Schriftstellern her. Frühzeitig musste die Aufmerksamkeit der Gelehrten auf die Überreste des Alterthums gelenkt werden. Die meisten Funde geschahen von der Mitte Altöfens gegen Norden hin, theils noch innerhalb des Ortes, theils auf den Wiesen, Hutweiden u. Feldern bis gegen die Pulverstampfe, wie auf der in nordwestlicher Richtung in der Nähe den Anhöhen führenden Wiener Strasse, selbst noch auf den Bergabhängen.

Das römische Bad auf dem Florianplatze. — Ein anderes Bad wurde in der Nähe der eine halbe Stunde nördlich von Altöfen gelegenen Krepelmühle entdeckt, welches aber gegenwärtig wieder verschüttet wurde. — Die durch die k. k. Centralcommission systematisch angeordnete Nachgrabungen i. J. 1854. — Der Aquädukt nächst den Bädern. — Es sind Spuren eines römischen Amphitheaters an der Grenze Altöfens u. der Vorstadt Neustift in dem kreisförmigen Aufbau einer Anzahl von Häusern, der fortlaufenden gemeinschaftlichen Grundfeste, auf welcher sie ruhen, und den bei Kellergrabungen entdeckten Aufsätzen im Mauerwerk — als Resten der Sitzreihen — sowie dem jetzt mit Gärten ausgefüllten innern Raum, der als einstige area seine Überbleibsel von Fundamenten in sich schliessen soll, wahrzunehmen; doch bedürfen sie wohl noch einer genaueren Untersuchung. — Die ausgegrabenen Gegenstände im allgemeinen. Mehrere derselben beziehen sich auf den Dienst des Mithras. Der Mithrascult und seine Überreste in Aquincum.

Bruchstück eines mit Hieroglyphen bedeckten Kalkensteines, welcher höchst wahrscheinlich aus Memphis herrührt und dem Zeitalter der 4—7. manethonischen Dynastie angehört.

Eine Darstellung der E p o n a, der Schutzgöttin der Rosse, wie sie auf dem Throne sitzt.

Bedeutend ist die Zahl der Münzen, vorzüglich aus der späteren Kaiserzeit; interessant ist ein Münzregulativ, welche mit der Sammlung des Prof. Kiss dem Museum zukam. Verfasser behauptet gegen Kiss (Tudománytár 1839), dass Aquincum keine Münzstadt war.

46. **Körner, Friedrich**
Vaterländische Bilder aus Ungarn und Siebenbürgen. Teil I—II. I. Bilder aus Ungarn. Lpzg.: Spamer 1858. **B 308/95**
Die Ruinen der römischen Bäder- oder Wasserstadt Aquincum (!). I. p. 87.
47. **Lederer, A.**
Heimatkunde vom Kronlande Ungarn. Pest: Geibel 1859. X, 151 p. 1 t. **B 914/154**
Aquincum & Transaquincum. p. 30.
48. **Hunfalvy János**
Budapest és környéke. Pest: Lauffer. 1859. 243 p. **B 910/23**
... A rómaiak Óbuda helyén virágzó várost alapítottak Aquincum — vagy Acinum (Aeuae quinquae) néven. Lakosai száma meghaladta a 200.000-t. Aquincum a Dunától kezdve a mostani városmajorig és a lőpormalomtól csaknem a Császárfürdőig terjedt. Pénzverde is volt Aquincumban, Aquincummal szemben Transaquincum állott, Aquincummal hajóhíddal volt összekötve, melynek nyomaira még 1812-ben akadtak az őrdögmalomnál. A krónikákban Sicambria néven is szerepel. p. 3.
49. **Schmidl, Adolf**
Die Donau von Wien bis zur Mündung. Lpzg.: Brockhaus 1859. 137 p. **B 914/17**
Altöfen, das römische Aquincum. p. 57
50. **Wenzel Gusztáv**
Budai regesták. Pest: Landerer és Heckenast 1861. 56 p. **B 943/11**
Aquincum a római uralom idején. p. 4—5.
51. **Bilder aus Ungarn.**
Pest: Hornyánszky & Hummel 1865. 160 p. **B 308/96**
Altöfen, die berühmte Stadt Aquincum. p. 61—62.
52. **Gettinger, Theodor**
Ungarnst Hauptstädte Pest-Ofen.... Pest: Heckenast 1866. 60 p. **B 914/7**
Altöfen — Aquincum. p. 42—43.
53. **Fessler, Ignaz Aurelius**
Geschichte von Ungarn. Bd. 1—5. 2. Aufl. bearb. v. Ernst Klein. Lpzg.: Brockhaus 1867—83. XIV, 500 p. **77752**
Bd. 1. p. 8. Blühende römische Städte: Sigambria und Aquincum (Alt-Ofen).
54. **Rupp Jakob**
Buda—Pest és környékének helyrajzi története. Pest: Eggenberger 1868. X, 314 p. **B 914/54**
Aquincum és Sicambria eredetének magyarázata. p. 1—2.
55. **[Byrne, Wm Pitt]**
Pictures of hungarian life. London: Ridgway 1869. X, 401 p. 7 t. **B 918/8**
The Romane city of Aquintum (!), or Sicambria. p. 216—17.
Aquincum irodalma.
56. **Törs Kálmán**
Margit-sziget. Pest: Athenaeum 1872. 137 p. **B 943/6**
Margitsziget a rómaiak idejében. p. 3—14.
57. **Törs, Koloman**
Die Margarethen-Insel. Bp.: Athenaeum 1873. 146 p. 1 t. **B 943/5**
Die Margarethen-Insel zur Zeit der Römer. p. 3—18.
58. **Kohl, J. G.**
Die geographische Lage der Hauptstädte Europa's. Lpzg.: Veit & Co. 1874. **B 914/146**
Aquincum, Fünf-Quellen-Stadt. p. 256.
59. **Tissot, Victor**
Die Reise in's Zigeuner Land. [Übers.] Von Friedr. Wilh. Dietz. Lpzg.: Gressner & Schramm [1874.] VIII, 444 p. **B 910/168**
Aquincum eine Niederlassung der Römer p. 403, 421—22.
60. **Őri G. György**
Margitsziget történelme. Kassa: Pannonia 1875. III, 184, [48] p. 17 t. **B 943/66**
Római kor. p. 5—18.
61. **Hunfalvy Pál**
Magyarország ethnografiája. Bp.: Akad. 1876. 544 p. **Egyet. kvrt.**
Pannonia a rómaiak korában, Aquincum szerepének érintésével.
62. **Forbiger, Albert**
Handbuch der alten Geographie von Europa. 2. Aufl. Hamburg: Haendcke & Lehmkühl 1877. **Múz. kvrt.**
Aquincum. p. 344—345.
63. **Aquincumtól a Csigadombig.**
= E 1880. okt. 21. **114**
Aquincum emléke az irodalomban és a városról alkotott nézetek tisztázása. Az amphitheatrum felásásának története és tanulságai.
64. **Chélaré, Raoul**
La Hongrie contemporaine. Paris: Kugelmann 1891. 382 p. **B 914/68**
Aquincum, la ville romaine. p. 305, 355—356.
65. **Anonymus**
Béla király névtelen jegyzőjének könyve a magyarok viselt dolgairól. (A bécsi cs. kir. udv. könyvtárban levő kézirat hasonmása.) Bp.: Akad. 1892. p. 23 b + 24 a. — A kézirat olvasását közli Fejérfataky László. (I. melléklet Anonymus hasonmáéhoz.) u. o. — Fordította Szabó Károly. 2. kiad. (II. melléklet) u. o. **A 43.90/33**

- ...de terra scithica descendens cum valida manu in terram Pannonie venit, et rugitis Romanis regnum obtinuit; et regalem sibi locum constituit iuxta Danubium super calidas aquas et omnia antiqua opera, que ibi inveniit, renovari, precepit, et in circuitu muro fortissimo edificavit, que per linguam hungaricam dicitur nunc Buduar, et Teothonicis Ecilburgu vocatur. C. I. p. 2a.
- ... Transito Danubio castra metati sunt iuxta Danubium usque ad aquas calidas superiores. Et hoc audito omnes Romani per terram Pannonie habitantes vitam fuga servaverunt. Secundum autem die dux Arpad et omnes sui primates cum omnibus militibus Hungarie intraverunt in civitatem Athhile regis. Et viderunt omnia palatia regalia, quedam destructa usque ad fundamentum, quedam non, et ammirabantur ultra modum omnia illa edificia lapidea. Et facti sunt leti ultra quam dici potest, eo quod capere meruerunt sine bello civitatem Athhile regis, ex cuius progenie dux Arpad descenderat. Et epulabantur cotidie cum gaudio magno in palatio Athhile regis conlateraliter sedendo... Tunc dux Arpad et sui propter leticiam permanserunt in civitate Athhile regis per XX-ti dies. c. 46. p. 19a—20a.
- 66. Chevalier, A.**
Le pays des Magyars. Voyage en Hongrie. Tours: Mame & fils 1893. 368 p.
B 308/112
O'Bude... Les Romains l'appelaient Aquincum, et on retrouve dans son voisinage de nombreuses ruines romaines entre autres un aqueduc de près de 2 kilomètres dont les piliers subsistent encore en partie, et un amphithéâtre, avec des inscriptions qui laissent supposer l'existence d'un temple de Némésis. On a retrouvé le buste de la déesse, celui de Jupiter; et plusieurs de bancs de pierre portant non seulement des chiffres, mais de noms, peut-être ceux des personnes auxquelles ces places étaient réservées. p. 332.
- 67. Ilosvai Hugó**
Magyarország és az ezredéves ünnepély. Bp.: Belgráder 1896. 143 p. 80 p. 62 p.
Aquincum. p. 10. B 914/1
- 68. Freson, J. G.**
La vie et l'art en Autriche-Hongrie. Louvain: Polleunis & Ceuterick [1898] 112 p.
B 308/1
Au-dessus de Bude, au delà de l'île Marguerite, nous trouvons encore Vieux-Bude, O-Buda, ancienne place romaine avec des restes de bains, d'amphithéâtres antiques, etc., et les sources thermales qui l'avaient fait appeler Aquincum. p. 94.
- 69. Osváth Gyula**
Szent-Margitsziget hajdan és most. Budapest: Leopold és Klein 1901. 110 p.
B 943/21
Aquincum a római hódítás alatt. p. 8—16.
- 70. Donau**
Die — von Passau bis zum Schwarzen Meere. Wien: Ges. Für Graf. Ind. 1910. 195 p.
B 914/151
Die keltische u. römische Ansiedlung in Budapest. p. 124.
- 71. Baker, B. Grandville**
The Danube with pen and pencil. London: Sonnenschein & Co. 1911. XVI, 191 p.
B 914/69
The Roman city of Aquincum. p. 148—149.
- 72. Váradi Antal**
Aquincumi séták.
= Képek a magyar író- és színészvilágból. III. rész. Bp. 1911. p. 47—51.
B 810/14/3
Aquincum történetének rövid összefoglalása.
- 73. Mihalik Sándor**
A római hódoltság vidékünkön.
= A budafoki m. kir. áll. polgári fiú- és leányiskola 1911—1912. tanévi értesítője. p. 3—10.
Aq. múz.
Pannonia Inferior ismertetése.
- 74. Lyde, Lionel W.**
The continent of Europe. London: Macmillan & Co. 1913. XVI, 446 p.
B 914/171
The Roman city of Aquincum. p. 351.
- 75. Stadler Endre**
Aquincumi helytartók.
= BpH 1914. 88. sz.
Az aquincumi múzeumban egymás mellett 3 praepositor: C. Valerius Pudens, Caecilius Rufinus Crepereianus és Septimus Iulius Castinus emlékköve a Kr. u.-i III. századból.
- 76. Jakoby Péter**
Budapest kézikönyve adatgyűjtemény alakjában I. k. Budapest Egyetemi ny. 1918. 135. p.
B 903/2
Aquincum: p. 80—81.
Sicambria: p. 81.
- 77. Lechner Jenő**
Aquincum [jelentőségének és irodalmának ismertetése].
= BN 1920. aug. 7. Bq 071/21
- 78. Birmingham, George A.**
A wayfarer in Hungary. London: Methuen & Co. 1925. XVI, 210 p. 17 t.
B 914/123
The Roman colony of Aquincum. p. 95—96.
- 79. Budapest monografiája.**
Bp.: Állástalan újságírókat segítő szindikátus [1927.] 146 [2] p. 3 t.
Aquincum. p. 5. B 910/155
- 80. Csekonic, Elizabeth**
Hungary new and old. Budapest: Hungarian Telegraph Correspondence Bureau [1928.] 185 p. 20 t. B 911/13
Aquincum. p. 54—55.

81. Tausz Béla
Aquinum — Ósbuda.
= BN 1929. febr. 10. **Bq 071/21**
- 81a Bök, Fredrick
Resa til Ungern. Stockholm: Norstedt
1931. 301 [1] p.
Aquinum: p. 7—21.
82. Palóczy Edgár
Pest és Baja ősi latin nevek? Magyar
városok olasz testvérvárosai.
= BN 1931. márc. 7.
83. Hungary
Bp.: 1931. **B 308/120**
Aquinum the city of the Roman. p. 73—76.
84. Tausz, Béla
Travelling to Buda in antique times.
Bp.: Közlekedési nyomda [1934.]
12 p. **B 910/300**
Aquinum in the Province of Pannonia.
85. Budapest
Das unterirdische —.
= NFP 21 Jan. 1935.
Aquinum zur Zeit der Eravisker u. Römer.
Vide: 266, 267, 452, 524.

3.

Kelta korszak. — Aetas Celtica.

86. Salamon Ferenc
A római hódítás Magyarországon.
= BpSz 1877. p. 329—363. **3440**
«Campana in medio Acinco» helymeghatá-
rozás Antoninus Itinerariumában akkép
érthető, hogy itt a medio nem római, hanem
kelta eredetű szó s valami nagyobb központhoz,
területhez való tartozást jelent.
Aquinum sem az aqua szóból ered, amint
Desjardins magyarázza, hanem az «ach»
kelta szóból és az «inc» kelta végzetből tevődött
össze. p. 347—349.
87. Hampel [József]
Civitas Eraviscorum.
= AÉ új f. VIII. 1888. p. 186. **531**
A Gellérthegy déli lejtőjén levő Tóth
József-féle szőlőben talált áldozati oltárkő,
amelyet az Eravisci törzs augurja, Tit. Flavius
Titabus és néhány társa épített és Jupiternek
szentelt.
88. Római oltárkő
a Gellérthegy déli lejtőjéről.
= AÉ új f. 8. (1888.) p. 379. **531**
Az oltárfelirat szerint az eraviscusok törzsé-
nek a Gellérthegyen központi szállása volt a
Kr. u.-i. III. sz.-ban.
89. Havas Sándor
Budapest multja és a királyi várak
Ó-Budán.
= Bp R 3. (1891.) p. 3—46. **B 902/10**
A kelta és a római település neve. Salamon
szemben, aki Acincom reminiscenciájából származtatja az Etzelburg elneve-
zést, Havas ezt Attila névvel hozza
kapcsolatba.
90. Fröhlich Róbert
«Római közigazgatás Pannoniában» c.
a RT 1891. ápr. 28.-án tartott felolvasá-
sának ismertetése.
= AÉ új f. 11. (1891.) p. 277. **531**
91. Hampel József
Az eraviscus nép és emlékei.
= Bp R 2. (1892.) p. 31—72. Kiny.
[Bp. 1892.] 42 p. **B 902/10**
Az eraviscus nép a kelta ethnikumhoz
tartozott.
Az eraviscusok ősi hajlékaira már nem
mutathatunk rá, de valószínű, hogy várak
a Gellérthegyen volt, amire az ott lelt feliratos
emlékek engednek következtetést.
Valószínű, hogy az eraviscusok városa
a római uralom alatt is fennállott.
I. A nép neve és nemzetisége. II. Az eraviscusok földje és fővárosa. III. Temetőik és emlékeik.
92. Havas Sándor, gömőri
[If] Budapest Régiségei IV. k-ről adott
kritikájára válasz, melyben a Gellérthegyi
kelta telep kérdéséről és az aquincumi tábor
leírásáról vitázik a bírálóval.
= AÉ 13. (1893.) p. 361—364. **531**
A Gellérthegy természeti viszonyaira való
hivatkozással nem tartja igazoltnak, hogy a
hegyen az eraviscusok főhelye lett volna, bár
bizonyos, hogy az eraviscus telep volt.
93. Tomascsek, Wilhelm
Aravisci.
= PWK Bd 3. 1895. p. 400. **61749**
94. Fröhlich Róbert
Magyarország területe a római hódítás
előtt.

- = Szilágyi: A magyar nemzet története. I. köt. Bp.: Athenaeum 1895. p. IX—LIV. **21263**
p. LII—LIV. Az araviskok népe, területük, nyelvük.
- 95. Kuzsinszky, Bálint**
Eravisci.
= Pecz: Ókori lexikon. I. k. Bp.: Franklin 1900. p. 685—686. **100117**
- 96. Gohl Ödön**
A budapesti eravisztikus érelelet. (Tanulmány az eravisztikus nép pénzveréséről.)
= NK I. (1902). p. 17—45. **739**
Az éreleletek több támpontot nyújtanak az aquincumi település időpontjára.
- 97. Patsch, Carl**
Eravisci oder Aravisci.
= PWK 11. Halbd. 1907. p. 390—391. **61749**
- 98. Nagy Lajos**
Újabb adat a római foglalást megelőző őslakossághoz Szentendréről. — Beiträge zur Urbewohnerschaft von Szentendre.
= AÉ új f. 44. (1930.) p. 242—243. **531**
Im Museum zu Aquincum ist ein schlecht erhaltener Grabstein vorhanden, welcher sowohl seiner Inschrift, wie dem Schrifttypus nach auf das Ende des I. Jhts oder auf die ersten Jahrzehnte des II. Jhts n. Chr. weist. Die Namen u. Aufschriften beweisen, dass hier illirisches Volk wohnte.
Vide: **34, 116, 191, 277, 353, 755, 830.**
- 4.
- Római korszak. — Aetas Romana.**
- 99. Hampel József**
Aquincum történetének vázlata.
= AK 8 (1862.) p. 158—198. **545**
I. Bevezetés. II. A. geographiai fekvése. III. A. története. Eredete. IV. A., mint a pannoniális egyik védpontja. V. A., mint a legio II. adjutrix táborozási főhelye. VI. A. sorsa Pannonia végső idejében.
- 100. Karácson Mihály**
Aquincum. Bevezetés Budapest történelméhez. (Akadémiai értekezés.)
= BpSz 1866. p. 516. **3440**
Értesítés Karácson akadémiai felolvasásáról, amelyben összefoglalta Aquincum történetének addig ismert adatait.
- 101. Rómer Flóris**
Óskori műrégészlet. Pest: Emich 1866. V, 134 p. (Műrégészeti kalauz különös tekintettel Magyarországra. Kiadta a Magy. Tud. Akadémia archaeológiai bizottsága. I. rész.) **47137**
Római műemlékek: p. 78—101. Az óskorra vonatkozó irodalom vázlata. A római korszakhoz p. 113—117. Óskori, főleg magyarországi lelőhelyek. Római korszakiak. Pest megye. p. 125—126.
- 102. Salamon Ferenc**
A római hódítás Magyarországon.
= BpSz 1877. p. 329—363. **3440**
«Campona in medio Acinco» helymeghatározás Antoninus Itinerariumában akképp érthető, hogy itt a medio nem római, hanem kelta eredetű szó s valami nagyobb központhoz, területhez való tartozást jelent.
Aquincum sem az aqua szóból ered, amint Desjardins magyarázza, hanem az «ach» kelta szóból és az «inc» kelta végzetből tevődött össze. p. 347—349.
- 103. Pulszky Ferenc**
Néhány magyarországi és ősmagyar leletről.
= FL 1878. I. 141—142. sz. **Bq 071/5**
Aquincum határváros. p. 691.
- 104. Salamon Ferenc**
Buda-Pest története. I. k. Buda-Pest az ő-korban. Bp.: Kocsi 1878. — II. k. [Középkor.] Bp.: Athenaeum 1885. **B 943/4**
Aquincum: I. p. 90—361.
• geogr. fekvése: I. p. 209.
• kiterjedése: I. p. 294.
• lakossága: I. p. 131, 300.
• betelepítése: I. p. 153, 164.
• municipiummá lesz: I. p. 180.
• római város: I. p. 192.
• váza: I. p. 293.
• épületei: I. p. 306.
A castrumok: I. p. 328.
Római utak: I. p. 230.
A belkormányzatról: I. p. 343.
A IV. századból: II. p. 1.
A népvándorlás első korszakai: II. p. 21.
- 105. Némethy Lajos**
Óbuda romjai 1602-ben.
= VU 1880. p. 703. **25**
Magyarázat Schäfer (Dilich) 1606-ban megjelent «Ungarische Chronica» c. munkájának óbudai metszetéhez.
- 106. Némethy Lajos**
Budapest az ókorban.
= HSz 1880. ápr. p. 19—31.
- 107. Fröhlich Róbert**
A pannonok földje és népe. Bp.: Franklin 1881. 43 p. **Aq. múz.**

- 108. Salamon Ferenc**
A rómaiság elenyészte Pannoniában, s különösen Aquincum vidékén.
= Sz 15 (1881). p. 643—676. **3049**
Az aquincumi vallásos jellegű feliratok sora a 310. évvel megszakad és ha Aquincum földjén még nem is tártak fel keresztény feliratos emlékeket, kétségtelen, hogy Aquincum sem maradhatott meg pogányszigetnek a kereszténység tengerében.
A legkésőbb datált felirat 377-ből való. Ez egy téglabélyeg *Trig er id ius vir perfectissimus dux* jelzéssel.
Aquincumot a quad-sarmata háborúk idején a barbár pusztítás nem érte (371). I. Valentinianus néhány évvel később (375) minden kihívás nélkül megkezdte irtóhadjáratát a barbárok ellen. Maga a császár Aquincumhoz érkezik. Átkelven a Dunán és végigpusztítva a quad-földet, a császár Aquincumban pihent. Majd Bregatiumban hirtelen meghalt és kislejárt, II. Valentinianust Aquincumban kiáltották ki bátyja mellé (Gratianus) társcaesárnak.
Ha a Notitia Dignitatum keletkezését 400—408 közé tesszük, úgy bizonyítékunk van, hogy az V. század elején Aquincum körül Róma még uralkodik. Ez a birodalmi sematizmus bizonyítja A. fontosságát, mert itt állomásozik a II. legio egy osztálya, több segédcsoport. Az analógiákból az következnék, hogy Aquincum mint vár, sőt mint római város, Attila alatt pusztult el. Azonban kevéssel Attila 453-ban történt halála után Sidonius Apollinaris szerint Aquincum nemcsak áll, hanem virágzik. Ez egyszersmind az utolsó adatunk Aquincumról.
- 109. Fröhlich Róbert**
Aquincum történetéhez.
= EPhK 6 (1882). p. 141—144. **4442**
Sidonius Apollinaris után Aquincum neve két földrajzi tankönyvben fordul elő. Az első címe: *Julii Honorii oratoris excerpta, quae ad Cosmographiam pertinent (Pomponius Mela Gronovius f. kiadásában 691 és köv. p.);* a második: *Cosmographia, antehac temere Aethico adscripta (u. ott a függelékben 702. és köv. p.).* *Jul. Honorius* idézi Aquincum nevét (p. 694.) azon városok nevei között, melyek az Oceanus occidentalishez tartoznak és a Cosmographia (p. 713) szintén a nyugati Oceanus városai között említi és mint oly várost is, mely a Dráva és a Duna között levő Pannoniában található. Ha tekintetbe vesszük, hogy e földrajzi könyvek a VII., sőt talán a VIII. sz.-ban keletkeztek, akkor ebből következnék, hogy a város még ez időben fennállt. Nem lehetetlen azonban, hogy a művek adatai régebbi időre vonatkoznak.
- 110. Hampel, J[oseph]**
Aquincum.
= Historische Landschaften aus Österreich-Ungarn. H. 4. 1882.
- 111. Némethy Lajos**
A rómaiak Aquincumban.
= KH 1882. 50—52. sz.
- 112. Némethy Lajos**
Aquincum keletkezése.
= KH 1882. nov. 30.
- 113. Némethy Lajos**
Vázlatok Budapest multjából. Bp.: Athenaeum 1883. 42 p. **B 943/78**
Aquincum keletkezése: p. 3—9.
Az aquincumbeli rómaiak vallása és erkölcei: p. 10—18.
Aquincum épületei: p. 19—27.
Leletek Aquincum talajában: p. 28—37.
Keresztények Aquincumban: p. 38—42.
- 114. Schiller, Hermann**
Geschichte der römischen Kaiserzeit. Bd 1—2. Gotha: Perthes 1883—1887. (Handbücher der alten Geschichte. III. Serie: Römische Geschichte 2. Abtheilung.) **Aq. múz.**
Aquincum: Bd. I. Teil 2. p. 550, 610, 647
- 115. Ujhegyi Béla**
Die Entstehung von Budapest. Bp.: Athenaeum 1883. 50 p. 1 t. **B 943/45**
Pannonien u. die Stadt Aquincum. p. 3—6.
- 116. Havas Sándor**
Néhány adat Pannonia és Óbuda multjához.
= Pulszky-émlékkönyv. Bp.: Franklin 1884. p. 49—74. **Bq 929/46**
A kelták eredete és pannoniai története. Kelta alapítású pannoniai városok: Siscia, Scarabantia, Sabaria, Carnuntum, Brigetio és Aquincum. Aquincum kelta emlékei. Aquincum mint római municipium és a legio II. adiutrix állomáshelye Domitianus óta (81—96) és Septimius Severus (197—211) idejében colonia. Aquincum katonai és polgári szervezete a római birodalom felbomlásáig.
- 117. Ortvy Tivadar**
A hazai római köemlékek és azok művészeti, jelmezteni, symbolikus, nyelvészeti, történeti, hadügyi, közigazgatási, községi és vallási jelentősége.
= Pulszky-émlékkönyv. Bp.: Franklin 1884. p. 79—87. **Bq 929/46**
A vicus canabensium és a thermae maiores neve egy aquincumi köemléken.
- 118. Duruy, Victor**
Geschichte des römischen Kaiserreichs von der Schlacht bei Actium und der Eroberung Aegyptens bis zu dem Einbruche der Barbaren. Aus dem französischen übersetzt von Gustav Hertzberg. Bd. 1—5. Lpzg: Schmidt u. Günther Verl. 1885—1889. **6080**
Aquincum (Buda), römische Donaueftung: 2. p. 365, 3. p. 255, 5. p. 204.
- 119. Fröhlich Róbert**
Ptolemaeosnak hazánkra vonatkozó térképei.
= EPhK 9 (1885.) p. 14—24, 146—154. **4442**

A ptolemaosi térkép hazánkra vonatkozó részeinek elbírálásánál felette fontos kideríteni ezen részletek elkészítésének idejét. Már azon körülmény, hogy felső és alsó Pannoniát külön említi, azt bizonyítja, hogy legalább is a 107. évre tegyük a térkép ezen részleteinek keletkezését; mert ezen évben Hadrianus Pannonia inferiorban legatus pr. pr. volt. Alsó-Pannonia térképe nem lehet sokkal későbbi időből azért, mert a Duna és a Dráva közötti részben a dunaparti városokon kívül egyetlen egy város nevét sem ismeri, holott az Itin. Ant. szerint a rómaiak több irányban hálózták be utakkal a nevezett vidéket. Ha e vidék térképe későbbi időből való volna, okvetlenül egy-két helységet meg kellett volna rajta említeni. Igen fontos adatok azok, melyek a két Pannoniában elhelyezett legiókra vonatkoznak. A két Pannonia területén összesen négy legiót ismer Ptolemaeos, nevezetesen Felső-Pannoniában: Vindobonában a Legio X Germanicát, Flexumban a Legio XIV Germanicát, Brigetiumban a Legio I Adiutrixot, Alsó-Pannoniában pedig egyet, Acumincumban, minden közelebbi meghatározás nélkül. E névtelen legio nem más, mint a II Adiutrix, melyről valószínű, hogy a második század közepéig a Duna és a Dráva között állott és pedig a dák háború után.

120. **Havas Sándor**
Néhány adat Pannonia és Óbuda multjához. Klny. a Pulszky-albumból. Bp.: Franklin 1885. 26 p. **Aq. múz.**
Pannonia meghódításának és az Aquincumra vonatkozó ismereteknek népszerű összefoglalása.
121. **Aquincum (Alt-Ofen)**
= Dizionario epigrafico di antichita Romana di Ettore de Ruggiero. Tom. I. Roma: Typ. della Accad. 1886. p. 591—592. **Múz. Rég. Oszt.**
122. **Schwicker, J. H.**
Budapest im Altertum.
= UR 1886. 2—3. **B 931/1**
Salamon: Budapest története c. munka I. kötetének ismertetése.
123. **Fröhlich Róbert**
Havas Sándor: Budapest régiségei. I. Bp.: Szföv. kiad. 1889. 170 p. [Ismeretetés.]
= AÉ új f. 9. (1889.) p. 425—427. **531**
124. **mp., If.**
Budapest régiségei. Szerk.: gömöri Havas Sándor. 2. k. Bp. 1890. — [U. az] 3. k. 1891. — [U. az] 4. k. 1892. [Ismeretések] — Havas Sándor észrevétele a kritikára.
= AÉ új f. 10 (1890.) p. 439—442, 12 (1892.) p. 84—85, 13 (1893) p. 272—276, 361—364. **531**
125. **Kuzsinszky Bálint**
Pannonia római jogú városai.
= EPhK 14 (1892). p. 361—376. **4442**

Traianus alatt (98—117) választották két részre Pannoniát. Hogy a Duna vonalát Carnuntumtól Mursáig biztosítsák, új állomásokra volt szükség. A hajóállomások egyike Brigetio, a másika Aquincum. Az előbbibe a legio I. adiu., az utóbbiba valószínűen a legio IV. Flavia került. Aquincum (CIL 3347) és Carnuntum (CIL 4495, 4554) Hadrianus alatt lettek municipiumokká. Ugyancsak e két várost Brigetioval együtt Septimius Severus a colonia rangjára emelte.

126. **Nowotny, E.**
Inscrift aus Guns kirchen O.-Ö. [Zum Municipium Aelium Ovilava.]
= AEM 15 (1892.) p. 71—77. **Aq. múz.**
Aquincum municipium: p. 73—74.
127. **Ujhegyi Béla**
Budavár keletkezése és hadtörténelmi multja. Temesvár: Csanád egyházmegyei ny. 1892. 246 p. **B 943/111**
Pannonia és Aquincum p. 3—7.
128. **[Kuzsinszky Bálint]**
Aquincum.
= A Pallas nagy lexikona I. k. Bp.: 1893. p. 781—784. **K 0300/9**
129. **Salamon Ferenc**
Budapest története I. k. 1878. [Ismeretetés.]
= AÉ 13 (1879). p. 397—405. **531**
130. **Hampel József**
Adalék Pannonia történetéhez Antoninus Pius korában. Bp.: M. Tud. Ak. 1884. 28 p.
= Ért 12, 1.
Az araviscus népről. p. 28. **3453**
131. **X. Y.**
»Régiségek Budapestén.« [Brunnell Lewisnek az Arch. Journal LI. k-ben befejezett értekezését bírálja.]
= AÉ 14 (1894.) p. 369. **531**
Kifogásolja a szerző etimológiáját Aquincumról, aki Heksch véleménye alapján az »Aque quinque« magyarázatot fogadja el.
132. **Kuzsinszky Bálint**
Pannonia és Dacia.
= Szilágyi: A magyar nemzet története. I. k. Bp.: Athenaeum 1895. p. LV—CCLII. **21263**
p. LXXX. Aquincum megszállása. Leg. X. gemina csapatai. — p. CXIII. Aquincum M. Aurelius korában. — p. CXXVII. 260 kör. Ingenuust a tart. kormányzóját, császára kiáltják ki. — p. CXXXV s. k. Consularis helytartó Aquincumban. — Alsópannonia felosztása, a dux Aq.-ban székel. (Kr. e. 285 k.) Helytartók. Concilia provincialis. Közigazgatás. Adózás. Az Aquincumhoz tartozó vici et pagi. (Vicus Basoretensis, Vicus Vindonitanus.) Decuriones, decemviri. Araviscusok civitasa. — p. CXLVI limitanei. — p. CLV. s. köv.: Hadviszonyok. Legio X gemina Aquincumban. — p. CLVI—CLVII: Pannoniában állomásozó

- alák és cohorsok. — p. CLXI: Castra. Az aquincumi tábor. — p. CLXIV: Utak. — p. CLXVIII: Ellenerődök. Contra Acinc in barbarico. Limes. — p. CLXXIX. köv.: Városok. — p. CLXXXV: Aquincum colonia. Canabae. A város tisztviselői. Augustalisok. Collegia: fabrorum, centonariorum, dendrophororum, negotiantium, scaenicorum. — p. CXC. s. köv.: Ásatások. Fürdők. Színházak. p. CCX: Házak, épületek, terek. — p. CCXI: Vallási és nemzetiségi viszonyok. Araviskok. — p. CCXIX: Istenségek. — p. CCXXX. s. köv.: Emlékek. Edények, mécsesek, terra sigillaták. Sirok. Szarkofágok. — p. CCXL: A IV. század.
- 133. Tomaschek, Wilhelm**
Aquincum.
= PWK Bd 3 (1895) p. 333. **61749**
- 134. Szalay József & Baróti Lajos**
A magyar nemzet története. I. k. Bp.: Lampel [1896. 7], 433 p. **6246**
1. k. p. 22. Aquincum szerepe a római uralom alatt.
23. Jelentősége, leírása, az ásatások.
30. Hévízek, templomok.
- 135. Pulszky Ferenc**
Magyarország archaeológiája. 1—2. k. Bp.: Pallas 1897. **Aq. múz.**
»Római emlékek hazánkban fejezetben p. 243—264. az Aquincumi leletek feldolgozása
- 136. Budapest régiségei.**
Szerk.: Kuzsinszky Bálint.
5. k. ism. AÉ új f. 18 (1898) p. 270—273.
6. « « « « 19 (1899) « 371—374.
7. « « « « 21 (1901) « 373—377.
9. « « « « 27 (1907) « 379—381. **531**
- 137. Schulten, Aug.**
Canabae.
= PWK 6. Halbbd. 1899. col. 1451—1456. **61749**
Az aquincumi canabae említésével.
- 138. Kornemann, Ernst**
Coloniae.
= PWK Bd 4, 1. (1900) p. 546. **61749**
Aquincum (Sergia) (Alt-Ofen).
- 139. Kuzsinszky Bálint**
Aquincum.
= Pecz Vilmos: Ókori lexikon. 1900. I. p. 187—189. **100117**
- 140. Pichler, Fritz**
Austria Romana. Geographisches Lexikon aller zu Römerzeiten in Österreich genannten Berge, Flüsse, Häfen, Inseln, Länder, Meere, Postorte, Seen, Städte, Strassen, Völker. Teil 1—2/3. Lpzg: Avenarius 1902—1904. (Quellen und Forschungen zur alten Geschichte und Geographie hg. v. W. Sieglin. Heft 2—3/4.) **Aq. múz.**
Aquincum. TI 2/3. p. 115—116.
- 141. Divald Kornél**
Budapest művészete a török hódoltság előtt. Bp.: Lampel [1903.] 165 p. **B 709/1**
Acinco-Aquincum az eraviscus és a római uralom idején. p. 11—14.
- 142. Téglás Gábor**
Budapest őskoráról.
= BpSz 1905. 346. sz. p. 389—401. **3441**
Aquincum leírása Hampel, Éber László, Nagy Géza és Kuzsinszky Bálint művei alapján.
- 143. Kuzsinszky Bálint**
Magyarország emlékszerű maradványai a római korból.
= A művészetek története. Szerk.: Beöthy Zsolt. I. k. Ókor. Bp.: 1906. p. 513—543. **6809**
Az aquincumi ásatások eredményeinek felhasználásával.
- 144. Ofen, bei Pest; die römische Stadt Aquincum.**
= Forrer: Reallexikon der prähistorischen, klassischen und frühchristlichen Altertümer. Berlin: Spermann 1907. p. 566. **Aq. múz.**
- 145. Weber, Wilhelm**
Untersuchungen zur Geschichte des Kaisers Hadrianus. Lpzg: Teubner 1907. VI, 288 p. **Aq. múz.**
Aquincum. p. 75.
- 146. Borovszky Samu [szerk.]**
Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye. 1—2. Bp.: Orsz. Monografiai Társ. 1910. (Magyarország vármegyéi és városai.) **K 91439/2**
A vármegye őskora. Római kor. p. 182—191.
- 147. Niese, Benedictus**
Grundriss der römischen Geschichte nebst Quellenkunde. München: Beck 1910. VII, 454 p. (Handbuch der klassischen Altertumswissenschaft Bd III. Abt. 5.) **Aq. múz.**
Aquincum. p. 356.
- 148. Finály, G. de**
Forma partium imperii Romani intra fines regni Hungariae. Bp.: [S. ed.] 1911. **Múz. kv.**
- 149. [Kuzsinszky Bálint]**
Aquincum.
= Révai nagy lexikona. I. k. Bp. 1911. p. 766—769. **K 0300/10**
- 150. Hampel József**
A római császárság emlékeinek bemutatása Rómában.
= TSz 1912. p. 321—356. **3011**
Pannoniai anyag. p. 347-től.

- 151. Leiter, Hermann**
Budapest und die oberungarische Donau.
Mit 3 Skizzen u. 2 Tafeln. Wien u. Lpzg.
1912. (Sonderabdr. aus dem Geogr.
Jahresbericht aus Oesterreich IX. Jg.)
Aquinum. p. 13—18. **Aq. múz.**
- 152. Révay József**
Nemzetközi archeologiai congressus Ró-
mában.
= TSz 1913. p. 312—317. **3011**
Kuzsinszky B. előadása az aquin-
cumi leletekről.
- 153. Aquincum**
= Lübkers Reallexikon des klas-
sischen Altertums 8. Aufl. Lpzg.:
Teubner 1914. p. 92. **Aq. múz.**
- 154. Wymer, Joseph**
Marktplatz-Anlagen der Griechen u.
Römer. Mit besonderer Berücksichti-
gung des römischen Forumbaues in der
Provinzen. München: Schmidt-Bertsch
Verl. 1916. 98 p. 3 t. **Aq. múz.**
Forum-Aquinum. p. 51—52.
- 155. Schmidt, Ludwig**
Geschichte der deutschen Stämme bis
zum Ausgange der Völkerwanderung.
2. Abt.: Die Geschichte der West-
germanen. Berlin: Wiedmann 1918.
Aq. múz.
Die Lager Aquincum zur Zeit des Marko-
mannen- u. Quaden Krieges. p. 178, 198.
- 156. Zeiller, Jacques**
Les origines chrétiennes dans les pro-
vinces Danubiennes de l'empire Romain.
Paris: Bocard 1918. **Aq. múz.**
Dans la Valérie, la localité de Sopianae
était la residence du gouverneur civil ou praeses,
Aquinum, celle du dux ou gouverneur mili-
taire, un troisième centre était Brigetio dé-
tachée de l'ancienne Pannonie supérieure, et
un quatrième Intercisa sur le Danube. p. 14.
À Aquincum campa longtemps la legio II
adiutrix, créée en 70 par Vespasien, qui
la composa de marins empruntés à la flotte
de Ravenne, affranchis parmi lesquels la pro-
portion d'Orientaux était considérable. p. 21.
Il est vrai que les monuments mithriaques
sont nombreux à Carnuntum et à Aquincum
par exemple, et qu'on n'y en a point, ou guère,
mis au jour de chrétiens, et l'on ne peut con-
tester que la clientèle du mithriacisme fut
plus spécialisée et plus concentrée que celle
de l'Église chrétienne...; les communautés
chrétiennes dès le IIIe siècle sont dispersées
à travers tout l'Empire, il y a par contre des
bloes mitrales plus imposants; celui des
garnisons du Danube en ret un. p. 25.
- 157. [Szilágyi Sándor]**
Budapest története.
= VK 1922. 3—9. füz. **B 930/4**
Aquinum a kelta és a római hódítás
idején. 3—4. füz.
- 158. Kékési [Temesváry Alajos]**
Régi Pilis vármegye történelmi rej-
telmei. 1. füz. Bp.: Stádium 1923.
B 930/5
Ismeretlen római emlékek. Az aquincumi
dunahidak helye. p. 1—6.
- 159. Nagy Lajos**
A. Hekler: Kunst und Kultur Pan-
noniens in ihren Hauptströmungen.
[Ismertetés.]
= Nk 2 (1923). p. 561—562. **2223**
- 160. Nagy Lajos**
Könyvismertetés a »Budapest régiségei«
c. műről.
= Nk 2 (1923). p. 783—785. **2223**
- 161. R. Réw Sándor**
Árpád sírja.
= BN 1923. júl. 14. **Bq 071/21**
Aquincum város határa a mai Majláth-
utca és Szentendre-út összefolyásánál lehetett.
- 162. Nischer, Ernst**
Die Römer im Gebiete des ehemaligen
Österreich-Ungarn. Wien: Österr. Schul-
bücherverl. 1923. 160 p. 1 t. **Aq. múz.**
Aquinum: p. 23, 40, 49, 72, 76, 82, 91,
120 f, 129, 133.
- 163. Tausz Béla**
Buda régi idegenforgalma. Bp.: Arany
J.-ny. [1923.] 11 p. (Idegenforgalmi
Kvtár.) **Aq. múz.**
Az ismert aquincumi idegenszármazásúak
leírása.
- 164. Zimmermann**
Die spätrömische Kunstindustrie nach
den Funden in Österreich-Ungarn. Wien:
1923.
- 165. Hekler, Anton**
Kunst und Kultur Pannoniens in ihren
Hauptströmungen.
= Strena Buliciana. Commentationes
gratulatoariae Francisco Bulic ob XV
vitae lustra feliciter peracta oblatae a
discipulis et amicis. Zagrabiae: Aspa-
lathi 1924. p. 107—118. **Aq. múz.**
Reste einer überlebensgrossen bronzenen
Reiterstatue aus Altöfen in der Altertums-
abteilung des Ung. Nationalmuseums. Ebenda
die Inschrift von der Basis der Ehrenstatue
des Valerius Dalmatius. — Von Marmor-
skulpturen erwähnen wir den beim Bau des
Parlamentsgebäudes gefundenen weiblichen
Kopf, bei dem die Anlehnung an pergamenische
Vorbilder nicht zu verkennen ist. — Dass
neben der mächtig einströmenden Importware
auch einheimische Töpferwerkstätten ihr
Glück versucht haben, beweisen neben
zahlreichen Lampenformen die Ausgrabungen
der letzten Jahre in Aquincum, wo eine voll-
ständige Terrasigillatafabrik entdeckt wurde.

- 166. Kuzsinszky Bálint**
Aquinum.
= Budapest műemlékei. Szerk.: L e c h n e r Jenő. Bp.: 1924. p. 25—46.
Bq 720/6
Aquinum épületeinek és egyéb emlékeinek helyrajzi meghatározása történeti összefüggéseikben. A fontosabb lelőhelyek: utak, temetők, vízvezeték, amphitheatrum, fürdők, Mithraeum kerek templom, agyagégetőkemencék és a nevezetesebb leletek leírása.
- 167. Fest, Alfredo**
La Pannonia Romana.
= C 4 (1924) Vol. 7. p. 88—112. **1653**
Aquinumnak és az itt végzett feltárási munkálatoknak ismertetésével.
- 168. Kuzsinszky, Valentin**
Aquinum.
= Meyers Lexikon. Bd I. Lpzg 1924. p. 729. **K 0300/29**
- 169. Alföldi, Andreas**
Der Untergang der Römerherrschaft in Pannonia. Bd 1—2. Berlin: Gruyter 1924—1926. (Ungarische Bibliothek Nr. 10—12.) **2502/10 & 12**
Bd. 1. § 3. Repertorium zum Aufhören des Münzumschlages in Pannonien. — 16. Aquinum und Umgegend. p. 38.
C. Die annonischen Angaben der Notitia Dignitatum. 48: Auxilia vigilum, contra Acinco in barbarico. p. 79.
Bd 2. Die archäologischen Beweise für den Fortbestand einer römischer Siedlung in Pannonien in 5. und 6. Jh. n. Chr.
3. Die Auflösung der Organisation der annonischen Provinzen. — Acincenses. — 1. 4. 5. 6. p. 74, 75, 76. 77. és a jegyzet.
- 170. Buda**
= Chambers's encyclopaedia. 2. London 1925. p. 524. **K 0300/8**
Aquinum történetének összefoglalása. p. 524.
- 171. Budapest**
= Der kleine Brockhaus. Handbuch des Wissens in einem Band. Lpzg: 1925. **K 0300/7**
Az Aquinumra vonatkozó adatoknak összefoglalása. p. 102.
- 172. Oroszlán Zoltán**
Budapest régiségei. Szerk. Kuzsinszky Bálint. 10. k. Bp.: Szfv. kiad. 1926. 216 p. 7 t.
= Sz 1923/24. p. 370—378. **3049**
- 173. Oroszlán Zoltán**
Aquinum [leírása].
= IV 1 (1927) p. 308—320. **2709**
- 174. Ritterling, E.**
Pannonia Inferior helytartói [legati pro praetore] Trajanustól kezdve. — Die legati pro praetore von Pannonia Inferior seit Trajan.
= AÉ új f. 41 (1927) p. 58—88. **531**
Legati pro praetore in Inschriften v. Aquinum:
C. Julius Gemin[?]us Capellianus: CIL 3486, 3419.
M. Jallius M. f. Volt. Bassus Fallius Valerianus: Österr. Jahreshefte 7 (1904) Beibl. Sp. 11 ff.
L. Ulpus Marcellus: CIL 2307 [?] = 10285.
Ti. Haterius Saturninus: CIL 3473, 3479.
L. Cornelius Felix Plotianus: CIL 10507.
C. Valerius Pudens: CIL 10396, 10399, 10438.
L. Baebius Caecilianus: CIL 3733.
L. Cassius Marcellinus: CIL 10470.
Q. Caecilius Rufinus Crepereianus: CIL 10407, 10415.
C. Julius Sept[imus] Castinus: CIL 3480, 10360.
C. Octavius Appius Suetrius Sabinus: CIL 3428, 3429, 10405, 10491.
Aelius Triccianus: CIL 3720, 3724, 3725, 6467 = 10618, 10629, 10637, 10644, 10647, 14350.
Pontius Pontianus: CIL 3707.
P. Cosinius Felix: CIL 3421.
Flavius Marcianus: CIL 10489.
Flavius Aelianus: CIL 3524, 3747.
T. Clementius Silvinus: CIL 10424, 3424.
Flavius Aper: CIL 15156.
M. Aurelius Valentinianus: CIL 3418.
- 175. Szilágyi Sándor**
Nagy Budapest. Bp.: Orsz. Közműv. Tanács kiad. 1927. 320 p. **B 914/188**
Aquinum a kelta és római korban. p. 56—57.
- 176. Aquinum**
= Brockhaus Handbuch des Wissens. Bd 1. Lpzg: 1928. p. 106. **K 0300/16**
- 177. Dobiáš, I.**
Les influences orientales dans le bassin du Danube sous l'empire romain.
= Bidluv sbornik, 1928. p. 15.
Cseh nyelven, francia kiegészítéssel.
- 178. Nagy Lajos**
Magyarország a rómaiak korában. Bp.: Franklin 1930. 49 p. (Klly. a »Magyarország Vereckétől napjainkig» c. mű I. kötetéből.) **Aq. múz.**
Az aquinumi emlékek felhasználásával.
- 179. Rostovtzeff, Michael**
Gesellschaft und Wirtschaft im römischen Kaiserreich. Übers. v. Lothar Wielert. Bd 1—2. Lpzg: Quelle & Meyer [1930.] **76438**
Stadt und Land in Pannonien und Obermoesien. Bd 1. p. 196—197.

- 180. Strack, Paul L.**
Untersuchungen zur römischen Reichsprägung des zweiten Jahrhunderts. 2 Bde. Stuttgart: Kohlhammer 1931—33.
Bp. egy. rég. és num. int.
Münzen aus Budapest: Bd. 1. p. 289.
- 80a. Nagy, L[udovico]**
Pannonia-Aquincum.
= Notiziario di scavi, scoperte, studi relativi all'Impero Romano. Estr. dal Bul. del Impero Romano (LIX), 1931. X. p. 145—148. Aq. múz.
Nel 1931 venne in luce la sede del collegium centonariorum ampliate le ricerche, furono rinvenuti diversi oggetti. Il più importante di essi è un organo idraulico. — Cerbero di bronzo con intarsi di argento trovato nella casa dei centonarii. — Un'altra officina ceramica fu rinvenuta nell'ambito del centro militare. — Fra le scoperte relative ai tempi più tardi sono da segnalare quella di una mummia, della quale si è riusciti a conservare la maggior parte del vestito e la Camella di sughero della suda dei sandali. — Una cella trichora in Obuda.
- 181. Nagy Lajos**
Az aquincumi orgona feliratos bronz-táblája. Die Inschrift der Orgel von Aquincum.
= EPhK 56 (1932) p. 92—99. 4442
A felirat szerint az ajándékozó C. Jul. Viatorinus Colonia Aquincum decuriója és egyszersmind a collegium centonariorum praefectusa. A szerző az aquincumi collegium centonariorum-ról szóló többi feliratos emléket is ismerteti.
- 182. Patsch, C.**
Beiträge zur Völkerkunde von Südosteuropa. 5. Aus 500 Jahren vorrömischer und römischer Geschichte Südosteuropas. 1. Bis zur Festsetzung der Römer in Transdanuvien.
= WSB 1932. Aq. múz.
- 183. Kuzsinszky Bálint**
Aquincum helyrajza (Akadémiai székfoglaló).
= Tan 2 (1933) p. 32—39. B 943/391
- 184. Kuzsinszky Bálint**
Régészet és történelem.
= Tan 3 (1934) p. 1—6. B 943/391
Aquincum római megszállásának legkésőbbi időpontja Domitianus császár kora.
- 185. Cook, S. A., Adcock, F. E. & M. P. Charlesworth.** The Cambridge ancient history. Cambridge: Univ. Press.
Vol. 10. The Augustan empire. 1934. XXXII, 1058 p. 18 t.
Vol. 11. The imperial peace. 1936. XXVII, 997 p. 21 t. A 50.90/28
Operations of Vinicius and Agrippa 10. p. 357. — great rebellion 10. p. 369 sqq. 597. — campaign of Tiberius 10. p. 357, 370 sqq. — battle of Volcaean Marsches 10. p. 372. — capitulation of Pannonians 10. p. 372. — Bellum Dalmaticum and final suppression of revolt. 10. p. 373. — an imperial province 10. p. 211. — Pannonia and Roman army 11. p. 545. sqq. — frontier defence 11. p. 187. — language 11. p. 352 sqq. — pottery 11. p. 542, 553. — roads 11. p. 544. — races 11. p. 541, 543. — religion 11. p. 541, 543. — romanization 11. p. 541, 543, 546. sq., 554. — sculpture 11. p. 551. — trade 11. p. 591. — tribal associations 11. p. 545 sq. —
- 186. Nagy Lajos**
Pest város eredete.
= Tan Klny. 1934. 20 p. 3t. B 943/391
- 187. Alföldi, A.**
Die Erwähnung eines Prätendentenkampfes aus einer neuen Inschrift von Aquincum.
= Pann. 1 (1935.) p. 280—284. x 2478
- 188. Finály Gábor**
Kuzsinszky, Valentin: Aquincum. Ausgrabungen und Funde. [Ismertetés].
= Sz 69 (1935.) p. 500—501. 3049
- 189. Alföldi András**
Bibliographia Pannonica.
= Pann. 1. 1935. Pannonia-kvtár, 9. 27 p. 2. 1936. « 30. 31 p. 3. 1937. p. 174—176, 326—357. 4. 1938. p. 155—200. X 2478
- 190. Albertini, Eugène**
L'empire romain. 2. éd. Paris: Libr. Alcan 1936. 470 p. 1 t. 90422
Pannoniáról: p. 10, 53, 56, 64, 87, 104, 113, 115, 117, 179, 194, 210—211, 292, 295, 297, 329, 330, 350, 352, 371, 382, 384, 386, 411, 412.
- 191. Alföldi, André**
Les ancient habitants du Taban.
= NR 56 (1937). p. 545—549. 4255
Résumé des dates concernant les Erasques.
- 192. Giglioli, Q. G.**
La Pannonia e l'impero Romano.
= Annuario della R. Accademia Ungh., 1 (1936). p. 6—20.
- 193. Alföldi András**
Pannonia rómaiságának kialakulása és történeti kerete.
= Sz 70. (1936). I. közlemény p. 1—37. — II. közlemény p. 129—162. 3049
A dunai tartományok központi csoportja. A romanizáció folyamata. A görög szférával való érintkezés és a dáciai romanizmus keletkezése. Pannonia jelentősége a birodalom szempontjából. Aquincum kialakulása.

194. **Alföldi, Andreas**
The central Danubian provinces.
= The Cambridge ancient history.
11. (1936) p. 540—554. **A 50.90/28**
The Danube lands. Racial elements. Celtic influences. Roads. Colonies and Civitates. Noricum. Military settlements. Trade. Romanization and culture. Language: the advance of Latin. The new settlers in Dacia. The contribution of Pannonia to the Empire.
195. **Borzák István**
Az ókori világ ismeretei Magyarország földjéről. — Die Kenntnisse des Altertums über das Karpatenbecken. Bp.: Egyet.-ny. 1936. 52, [1] p.
= Diss. Pann. Ser. I. fasc. 6. **B 902/55/1/6**
196. **Erdélyi [Gizella]**
G r a f András: A Pannonia ókori földrajza vonatkozó kutatások áttekintő összefoglalása. [Ismertetés.]
= AÉ 50 (1937.) p. 164—165. **531**
197. **Miltner, Franz**
A u g u s t u s' Kampf um die Donaugrenze.
= Klio 30 (1937). p. 200—226. **Aq. múz.**
p. 212. Nach M. Tiberius schon im Jahre 12. v. Chr. hat sich die Grenze des Reiches überall bis an die Donau ausgedehnt. Die Hypothese begründet durch die Kriege, welche in dieser Zeit die Römer am linken Ufer der Donau gefochten hatten.
198. **Laureae Aquincenses**
memoriae Valentini K u z s i n s z k y dicatae. Aquincumi babérágak. Kuzsinszky Bálint emlékének szenteli Budapest székesfőváros közönsége és a Pázmány-egyetem érem- és régiségtani intézete. Bp.: Pázmány egy. éremt. int. 1938. 341, [3] p. 79 t.
= Diss. Pann. ser. 2. No. 10. **B 902/55/2/10**
199. **Kovrig Ilona**
Pannonia. Bp.: Officina 1939. 29, [3] p. 32 t. **B 939/8**
p. 6—8. Aquincumról. Általános ismertetés a római tartományi életéről. Az illusztráció részben aquincumi eredetű.
Vide: 90, 385, 849, 1047.

5.

Korakeresztény korszak. — Aetas Christiana-Romana.

200. **Miller, Joan. Ferd.**
Epitome vicissitudinum . . . de libera regia ac meropolitanana urbe Budensi . . . Budae: Landerer (1760) 210 p. 3 t. **B 943/19**
Oppidum, quod nunc Vetus Buda audit, olim Civitatem Sicambriam, a populo Romano inhabitatam, & ab aedificiorum splendore, situs amoenitate, & vini praestantissimi fertilitate in Europa pro tunc celebrem, hoc autem nomine a Legione Sicambrorum dictam fuisse, testatum reddunt illud numismata, & metalla tam argentea, quam aerea tum in urnis sepulchralibus, cum vero reconditis urceolis persaepe, & recenter decimo ab hinc anno effossis reperta, plerumque de Imperatore Valeriano Augusto cum suo filio Gallieno Anno a Christo nato 256. gubernante, cum inscriptione in facie
Una
Imp. Valerianus Aug.
in altera vero
Fides Militum.
Magnificentiam aedificiorum vero ipsa rudera partim hinc inde adhuc prostantia, partim obiecta, & sepulta satis commonstrant:
Hoc autem probat lapis in eius loci solo e vetustatis ruinis erutus, hac inscriptione notatus:
Legio Sicambrorum
Hic praesidio collocato,
Civitatem condidit,
Quam ex suo nomine
Sicambriam dixit.
- In hac civitate postquam Hunnorum decies centena & octuaginta millia ex Asiatica Scythia. Inscriptio Aquincensis: p. 84 = CIL 3520.
Ab sacello SS. Trinitatis non procul meridiem versus anno 1752. urna sepulchralis paganus familiaris reperta est, in qua res sequentes inventae sunt: lunula aurea, — aurium pendulae aureae, — una cum margarita una, — annulus aureus, — coralla & lapilli, — rotundum ossiculum in medio perforatum, — ossiculum, — malluvium cupreum, — lampas metallica pro igne perpetuo, — urceolus maior terreus niger, — numisma cupreum ab Imperatore Valeriano Augusto, a Christo nato, anno 256. regnante, — patena terrea rubra, — urceolus minor terreus niger, — ollula terrea rubra, — patena maiores terreae nigrae fuerant, sed occasione exceptionis ex Urna statim se ipsis confractae sunt, — basilicus ex metallo, — vasculum vitreum propter molitium aequae statim constructum.
Quas antiquitates, postulante Antonio comite Grassalkovics Camerae Regiae Hungarico-Aulicae praefecto, magistratus Budensis Mariae Theresiae reginae Vienne dono misit.
201. **Némethy Lajos**
Keresztények Aquincumban.
= KH 1883. 20—21. sz.
202. **Némethy Lajos**
Voltak-e keresztények Aquincumban?
= CsI 1886. 16. sz. p. 241—243.

- 203. Gyárfás István Tihamér**
Pannonia őskeresztény emlékei. Bp.: Franklin 1889. 103 p. **29986**
A curtai, carpisi és aquincumi egyházak p. 86—88.
- 204. Hampel József**
Keresztény emlékek a régibb középkorból.
= AÉ új f. 14 (1894.) p. 23—53. **531**
Aquincumi keresztény jellegű fémlemez ismertetésével.
A Drasche-féle téglagyár telkén téglasírból talált övre való két fémlemez és az öv végéről való kapcsolólemez ismertetése.
- 205. Semper, Hans**
Kora-keresztény elefánt- és egyéb csontdomborművek a magyar nemzeti múzeumban.
= AÉ új f. 16 (1896.) p. 193—222. **531**
- 206. Supka Géza**
Frühchristliche Kästchenbeschläge aus Ungarn. (Sonderabdruck aus der »Röm. Quartalschr.« 1909. p. 32.) **Aq. múz.**
Die in der Altöfner Drascheischen Ziegelfabrik entdeckte Gürtelbeschläge.
- 207. Pásztor Mihály**
Másfélezeréves őskeresztény templomot és római fürdőt ástak ki Óbudán.
= MH 1931. júl. 10. **134**
A Raktár-utcai városi házak előtt 1929-ben kiasott őskeresztény templom, a Flórián-téri római fürdő és a víziorgona leírása.
- 208. Nagy Lajos**
Az óbudai őskeresztény cella trichora a Raktár-utcában. (Az Aquincumi Múzeum 1930. évi ásatása.) Bp.: Háziny. 1931. 99. p. 1 t. **B 902/50**
A Raktár-u. és környéke a római korban. Az 1930. évi ásatás. — Cella trichora. Cella trichoránk építészeti jelentősége. Aquincum helyzete a keresztény Pannoniában.
- Leletek jegyzéke: 1. Érmek. 2. Feliratok, kőemlék. 3. Téglabélyegek. 4. Bronztárgyak. 5. Kerámia. 6. Csonttárgyak.
- 209. Balogh Albin**
Pannonia őskereszténysége. I. Történeti rész. Bp.: Szt. István 1932. 164, [2] p. (Szt. István-könyvek, 102.) **77536**
A pannoniai kereszténység kialakulásának általános ismertetése.
- 210. [Nagy Lajos]**
Az óbudai őskeresztény cella trichora a Raktár-utcában. [Bp.: Háziny. 1933. 1 p.] **Bp. Gy. kny.**
Egylapos képes nyomtatvány a kápolna (cella memoriae) ismertetésével.
- 210a. Nagy Lajos**
Pannonia sacra.
= Emlékkönyv Szent István király halálának kilencszázadik évfordulóján. Bp.: Akad. 1938. p. 29—148. **x 7039**
A pannoniai keresztény emlékművek kiemelt felsorolása. p. 62—77: az aquincumi anyag ismertetése. Cella trichora. Keresztény jellegű feliratok. Szentendre, leányfalui leletek.
- 210b. Alföldi András**
A kereszténység nyomai Pannoniában a népvándorlás korában.
= Emlékkönyv Szent István király halálának kilencszázadik évfordulóján. Bp.: Akad. 1938. p. 149—170. **x 7039**
Valeria-tartomány elvesztése.
- 210c. Kádár Zoltán**
Pannonia őskeresztény emlékeinek ikonográfiája.
= Regnum egyháztörténeti évkönyv 1938—1939. Bp.: Stephaneum 1939. p. 3—58. **B 270/5**
Vide: 113, 156, 411, 519.

6.

Népvándorláskori anyag. Aetas migrationis gentium recentiorum.

- 211. Barbár sírok**
a Budapest-Rákosi vasúti állomásnál.
= AÉ új f. 14 (1894.) p. 262. **531**
Leletek: két koszlos csüngő, bronzkarika bütykös idomokkal, durva hengeres edény, harangidomú bronzcsüngő, sodrott karperecedékek, két zárt gyűrű, fibularész, két négy-szögű trébelt lemez, korongidomú bronzfibula, bronzpálca, lemezes keretféle bronztrébedékek, pecsételő bronzgyűrű, különféle gyöngyök.
E hely közelében egy másik alkalommal csontváz mellett egy zárt bronzkarika és különböző gyöngyök kerültek elő.
A leletek a NM-ba kerültek.
- 212. Nagy Géza**
A Budapest-lóversenytéri népvándorláskori lelet.
= AÉ új f. 15 (1895.) p. 125—129. **531**
Míg a Duna jobbpartjáról alig egy-két emlék ismeretes, addig a balparti területen kedvezőbb a helyzet a lóversenytéri sírok maradványai következtében. Az 1879-ben felásott 3 sírban csontlemezdarabok, vasbronztrébedékek, vaskés, háromtű vas nyílcsúcs, durva agyagedény és cserépdarabok, különböző övrészek és ékszerek voltak.

213. Nagy Géza
Budapest a népvándorlás korában.
= BpR 5 (1897.) p. 53—94.
B 902/10

I. Mondai történet. Az Etzelburg, Sycambria és Buda nevek keletkezésének magyarázata. — II. Régészeti nyomok. Az Óbudán lelt és a bécsi Kunsthistorische Sammlungenben levő rekeszekbe foglalt, gránátokkal díszített gyűrű és tű a germán hódítók emléke, az arany korong azonban Aquincum római eredetű, vagy elrómaiásodott kelta néptől származik. Az aquincumi ásatási területről előkerült ú. n. cicada fibulák és széles övlemezek (a Drasche téglagyár telkéről), az V. sz.-ból való (a Viktória-téglagyárnál előkerült) és két más arany sodrony fülbevaló egészíti ki a Duna-jobbpartú népvándorlási leleteket. Az óbudai és löversenyteri népvándorláskori leletek: bronz övtagok és egyéb ékszerek, vaseszközök, csonttárgyak, edény és töredékei, három koponya és többi csontszékek. — III. A népvándorláskori leletek ethnikai csoportosítása. A löversenyteri sírok oly származéktól származhatnak, akik a húnokkal együtt jöttek az országra s rövid ideig a Duna balpartján tanyáztak, állandóan azonban nem telepedtek le.

214. Hampel József
Thrák vallásbeli emlék Aquincumból.
Budapest: 1903. 47. p. [Klny. a »Budapest Régiségei« 8. kötetéből.] B 902/34

Az 1896. évi óbudai papföldi ásatások alkalmával a nagy közfürdő közelében talált domborműves ólomkorong valószínűleg egy, az amphitheatrumban szereplő thrák gladiátor amulettje volt.

215. Gohl Ödön
Gróf Desseffy Miklós barbár pénzei. Bp.: Hornyánszky 1910. 26 p. 18 t. Aq. múz.

Budán és Budapest vidékén talált barbár érmek jegyzékével.

216. Darnay Kálmán, szentmártoni
Újabb leletek a szalacscai barbár kelta pénzverő és öntőműhely területén.
= AÉ 31 (1911.) p. 311—328. 531

Utalással a Hampel által leírt aquincumi domborműves ólomkorongra, amely a szalacscai lelethez teljesen hasonló.

Vide: 104, 347, 1069.

7.

Sicambria irodalma. — Questio de Sicambria.

217. Thwroc, Johannes de
[Chronica Hungarorum] Augustae V.:
Ratdolt 1488. [172] p. — Hain 15518.
B 0930/5

Exordium narrationis in primam partem chronicae Hungarorum.

Fol. »A*»:

... Hic Franco [Filius Paradis]... in Pannoniam... magni Alexandri aevi... venisse: et sub monte Sycan secus fluvium Ister qui et Danubius dicitur civitatem aplisimam edificasse: et illi nomen a monte Sycan praedicto Sycambriam imposuisse...

De passione sanctuarum undecim milium virginum: et de Buda per Attilam fratrem suum interfecto.

Fol. »C*»:

... Et cum Sycambriae demoraretur... rex Attila suo in recessu Sycambriam: urbem Athilae praeceperat vocari. Buda vero illam vocabulo sui nominis Budawara denominaverat: ... rex Attila... novo sub edicto stauerit: quod ipsa Sycambriae civitas non aliter sed urbs Athilae debeat appellari: Huius tamen... illam Budawara vocaverunt: vocantque Óbuda usque in hunc diem... Theutuni vero... ob metum illius Eczelpurg id est urbs Athilae vocavere... Attila fratre interfecto Sycambriae quinque annis quievit...

De bello post mortem Athilae regis inter filius eiusdem gesto et de reditu Chabe filii regis Athilae in Scythiam: Fol. »C. VI. 1.«

... magna tantarum agmina gentium Sycambriae civitatis stricta inter moenia, praeliantur...

... ut Danubius secus Sycambriam defluens... ex cede... sanguine... permixtus fuisset... Fol. »C« VI. 2.

218. Schedel, Hartmannus
Chronicon Mundi. Nurembergae: Koberger 1493. [40,] 299 p. Bq 0930/6

... Is [Attila] in civitate Sycambria sedem elegit... Inde cum Sycambriae demoraretur...

... Cumque Sycambriam in recessu suo urbem Athilae vocari praecepit. Buda vero illam a suo nomine Budawara appellavit... In Sycambria deinde Athila quinque annis quievit... fol. CXXXIX. 1.

219. Riti, Michael
[De regibus Franciae, Hispaniae... et Hungariae. In fine] Impresum Mediolani per Magistrum Joannem de Castelliono Anno Domini M.CCCCVI.
B 0941/79

De regibus: liber primus.

... conditaque urbe Sicambria Francos a nomine ducis esse dictos... /... ii post a Sycambria ab ipso Caesare pulsus... p. 3.

[Attila]... armisque depositis apud Sicambriam: quam Budam vocant quinquennio quievit... p. 85.

220. Verancsics, Antonius
Memoria rerum quae in Hungaria a nato rege Ludovico ultimo acciderunt, qui fuit ultimi Ladislai filius.
= MTE II. oszt. 3. k. Verancsics Antal összes munkái. Pest 1857. p. 55.
3381/3

Anno 1541. »Az terek császár mentiben, Skanboria (Sicambria) mezeire szálla minden népével...«

- 221. Bornemisza Tamás**
Buda veszéséről 1541-ben.
= MTE II. oszt. 3. k. Verancsics
Antal összes munkái. Pest 1857. p. 202.
3381/3
*Ezenben császár Budára juta, az urak
kikészülének Somborjára nagy kevélységgel.*
- 222. Ransanus, Petrus**
Epitoma rerum Hungaricarum... Viennae
1558. **B 943/198**
*Supra... Budam, in Danubii ripa, extant
adhuc vetustissimae cujusdam urbis vestigia,
referentia magnum muri ambitum, Sicambria
is locus vocitatur. Sunt qui credunt fuisse &
nomen inditum a Sicambriis, Germaniae olim
populis: quorum auxiliaria quaedam Roma-
norum Imperatorum temporibus in Pannonias
perfecta, sed ibi posuerat: sed & Franci ab
ipsis quoque Sicambriis, se habuisse originem
affirmant... p. D6.
- 223. Hulsius, Leuius**
Chronologia Pannoniae. Kurtze Be-
schreibung des Königreichs Ungern...
Nürnberg: Christoff Lochner M.D.XCV.
[6], 36 p. **B 0941/72**
... *man sihet noch vestigia der alten
Stadt Buda verzeiten Sicambria genant*...
p. 5.
- 224. Cuspinianus, Joh.**
De caesaribus atque imp. Romanis
opus insigne. Francofurti: Typ. Weche-
lianis 1601. [20], 701, [33] p. 1 t. **Bq 943/513**
Sicut et nonnullorum nostrae aetatis inter-
pretum, qui subtiles magis quam conveniat
vulgo videri volunt, ignorantibus Francos cum
excidio Troiae ad Maeotim paludem conse-
dissent, & hinc in Pannoniam commigrassent,
exaedificata urbe Sicambria, cuius ruinae
hodie adhuc cernuntur, & Sicambria vulgo
dicitur, Sicambros dictos. I. p. 173.
- 225. Spontone, Ciro**
Attoni de' re dell' Ungaria. Bologna:
Benacci. 1602. [2], 140, [11] p. **B 942/245**
... Pose egli il suo seggio nella città di
Sicambria, che fu già la vecchia Buda, e ne
gli editti suoi, questi titoli face leggere... p. 5.
- 226. Ens, Gaspar**
Rerum Hungaricarum historia, novem
libris comprehensa... Coloniae
Agrippinae: Lutzenkirchen 1604. 429 p.
B 943/220
*Sunt qui Sicambriam prius dictam volunt
a Sicambriis, quos Antoninus & Seuerus
imperatores, ad reprimendos barbarorum im-
petus, praesidio ijs regionibus collocarant
Que tamen hodie nobis Buda dicitur paulum
ab eo loco abest, ubi olim sita fuit: cui rei
argumento sunt rudera, quae infra Budam
hodieque monstrantur.* p. 15.
- 227. Istvánfi, Nicolaus**
Historiarum de rebus Hungaricis libri
XXXIV. Coloniae Agrippinae: Ant.
Hieratus 1622. 852, [34] p. **Bq 943/312**
Buda 1598. évi ostromával kapcsolatban:
Nec multo post castra inter veterem Budam,
& Sicambriae, quam vocant, ruinas, & extantia
rudera, longo penes Danubium tractu collocata
sunt, ac collibus & locis opportunioribus occu-
patis munita: Vngaricus vero peditatus, vt
locorum & viarum peritior, Thermas, quae
olim inferiores, nunc autem Mustaphanae
vocantur, eadem nocte occupavit: simul cum
aliis thermis quae olim superiores, seu Sanctae
Trinitatis vocari consueuerant. Liber XXXI.
p. 733.
- 228. Hungar- und Sibenbürgische Chronica**
Oder neue ausführliche Beschreibung
des Königreichs Hungarn... Tom. 1—2.
Zweibrück: Frantz 1663. **B 943/260**
... (Ofen) nennens andre auch Sicambriam,
von den Deutschen, durch die Römer dahin
verordneten Völkern Sicambrie, welche das
Winterlager allda gehabt, vnd diese Statt
sollen erbauet haben. Tom. I. p. 79.
- 229. Zeiler, Martin**
Neue Beschreibung des Königreichs
Ungarn... Vermehrt von Joh. Bera.
Lpzg: Zahnen 1664. [18,] 506 [27] p.
26 t. **B 914/214**
Sicambria — AltOfen. p. 168.
... (Ofen) nennens theils Sicambriam, und
wollen, dass die Sicambri, ein Teutsches Volck,
so den Römern in diesem Lande gedienet,
und ein Regiment aus ihnen hierumb das
Winterlager gehabt, diese Stadt erbauet haben;
Davon andere urtheilen mögen. Zwar wollen
noch theils, dass der alten Sicambria entweder
zwischen Alt: und Neu Ofen, oder an dem
Ort, wo jetzt Alt-Ofen ist, gestanden seye.
- 230. Gradelehnus, Joh.**
Hungarische, Siebenbürgische, Moldau—
Walach — Türk-Tartar — Persian —
und Venetianische Chronica... Franck-
furt: Serlin 1665. 746, 15 p. **B 943/178**
(Ofen) hat den Namen Buda, vom Buda
dem Bruder Attila, Königs der Hunnen,
als ihrem ersten Erbauer: oder vielmehr von
den Budunis, Völkern in Scythia, so mit dem
Attila in Hungarn gezogen. Andre nennens
auch Sicambriam, von den Teutschen, durch
die Römer dahin verordneten Völkern Si-
cambriis, welche das Winterlager allda gehabt,
und diese Statt sollen erbauet haben. p. 37.
- 231. Brown, Edward**
A brief account of some travels in
Hungaria... London: Tooke. 1673.
144 p. **B 309/1**
... old Ofen, conceived to be Sicambria
of old, where the Sicambrian souldiers quar-
tered, in the time of the Romans: and some
antiquities and inscriptions have been taken
notice of in that place... p. 33.
- 232. Sponcir, Ottone**
Historia delle attoni de' re dell' Ungaria.
Venetia: Pittoni 1685. [20], 166 p. 8 t.
B 943/250
... Gli Unni, i quali presso a Sicambria...
havevano varcato il Danubio... p. 3.

233. **Hogelius, Zacharia**

Buda, urbium atque arcium per Europam celeberrima, cum rebus ad eam et per Ungariam gestis memorabilibus, ple-risque, priscis ac recentibus. Erfurti: Kindleb [1686.] 48 p. **B 0941/21**

Constat autem inter plurimos, celeberrimam hanc urbem priscis frequenter venire nomine Sicambriam, idque nominis ab antiquissima Germaniae gente Sicambri esse sortitam. Mireris, quid rerum Germanis fuerit in Ungaria? Jurant Jovem lapidem, seu lapide potius id evictum putant, Matthia Corvino rege in Buda Veteri effosso isthac cum inscriptione:...

Sicambros autem vel Cimbro conjiciunt dictos quasi Kämpffer, suntque hodie Geldrenses & Clivani. Horum monumentum Sicambriam anno post natum Salvatorem octogesimo quinto praeter propter imperante Domitiano conditam trecentis sexaginta annis post Theodosij tempore, inter alia in Istri ripa, ut dictum, contra barbaros ad Imperij tutelam posita castella, invasit delevitque suis cum Unnis, saevissimae procellae instar è Scythia Asiatica in Europam Pannoniamque irrumpens, Atila. p. 3—4.

234. **Scala, Ercole**

L'Ungheria compendiata... Venetia: Pittoni 1687. 170 p. **B 943/193**

Peruenuti intanto all'isola oue si ricongiungono l'acque del Danubio, vi spicca à gli occhi Buda, detta in latino Sicambria, & Offen in Tedesco. p. 97.

235. **Schardius, Joh. & Goldnerus, Geo. Ludovicus**

Buda historico-mathematice delineata [Diss.] Lipsiae: Gôz 1687. [24] p. **B 943/181**

«Nos non moramur autorum alios, qui vel Sicambros (quae mapparum geograph. recentioris Vischerianae mens esse videtur Sicambriam vocitantis), Germania ortos, Romano militantes imperatori cum Ptolemaeo, non a patria, sed observationibus astronomicis suis Alexandrino, & Antonii Itinerario, extractores faciunt; vel Budinos, Scythas; vel Budam quasi Budam a balneis dictam proponunt.» §. 12.

236. **Freschot, Casimir**

Ristretto dell'istoria d'Ungheria... Milano: [1688]. 572 p. **B 943/190**

In fatti volendo mostrare, che l'elezzione seguita nella sua persona, era per riuscire vgualemente gloriosa, e profitteuole alla sua Nazione, dispose d'incamminarla à nuoue conquiste, e lasciato il fratello per nome Buda alla direzione del Regno nella sua assenza (dal quale fratello la Città di Buda, che per auanti chiamausai Sicambria, prese il nome) egli con l'Esercito potossi, e soggiorno le Prouincie vicine della Macedonia, e Tracia. p. 5.

237. **Bonfinius, Antonius**

Historica Pannonica sive Hungaricarum rerum decades quattuor et dimidia libris XLV. comprehensae: quibus eiusdem regni, populorumque origines et antiquitates... edisserentur. Auctore Joanne Sarmabuco. Coloniae Agrippinae: Widenfeldt et De Bergo 1690. **Bq 943/311**

Dec. I. lib. I. p. 17. «Supra Budam veterem in eadem Danubii ripa, vetustissimae urbis vestigia nunc cernuntur, magnumque murorum ambitum referunt, Sicambriam nunc juniores dicunt, e Sicambri, remotissimis Germaniae populis: nam civitas ista ex auxiliatrice Sicambria legione Germaniae, nomen olim assumptit. In hac veteri Buda lapis effossus est Matthiae regis tempore, dum fundamenta jacerentur aedium Beatricis reginae, cum tali inscriptione: Legio Sicambrorum Hic Praesidio Collocata Civitatem Aedificarunt, Quam Ex Suo Nomine Sicambriam Vocaverunt. Nos autem quantum ex Ptolemaeo & Epigrammatis veterum lapidibus incisis conjicere possumus, legionis primae auxiliatricis hanc urbem fuisse credimus...»

Dec. I. lib. III. p. 37. «Atila... Sicambriam imperii sedem elegit, quam supra Budam veterem fuisse voluit, cujus adhuc vestigia multa supersunt.»

Dec. III. l. 9. = CIL 3542—3568.

238. **Szent-Ivány, Martinus**

Curiosa et selectiora variarum scientiarum Miscellanea. Tom. 1—2. Tirnaviae: Friedl 1691. **B 309/6**

Tom. I. Dissert. IV. Horographica. p. 129. Buda.

Buda... varia... nomina, est sortita, Curta Ptolemaeo, aliis Aquincum, ple-risque Sicambria dicitur. Nominis... originem alii ad Sican montem... alii ad Sicambros... populos referunt: huic fidem facit lapis Matthiae Regis tempore repertus cum inscriptione: Legio Sicambrorum hic praesidio collocato: civitatem condidit, quam ex suo nomine Sicambriam vocavit. Bonf. dec. I. lib. 2.

239. **Lisznyai K. Pál**

Magyarok cronicaja... Debreczen: Kassai 1692. 338, [21] p. **B 943/194**

«Atila és a magyarok Pannoniát elfoglalva Sicambria nevű régi elromlott város körül (kit ma Ó Budának hívnak) megtelepedének, Atyllát ő magát Sicambria nevű pusztá várasban bészállíták, az után ő magok a magyarok az három Pannoniában meg telepedének...» p. 120.

240. **Beregani, Nicola**

Historia delle Guerre d'Europa dalla comparsa dell'armi Ottomane nell'Ungheria. Tom 1—2. Venetia: Ciera 1698. **Bq 914/77/1**

... Fu anticamente chiamata Acquinto, e da Romani, dal nome d'alcune delle loro Legioni, fu intitolata Sicambria, poscia da Buda fratello d'Attila Re degli Hunni... hebbe il nome di Buda... p. 174.

241. **Bonbardus, Michael**

Topographia magni regni Hungariae... Viennae: Voigt 1718. [7], 371, [17] p. **B 914/153**

Prima ejus (Budae) laus petenda ab antiquitate; sed (ut candidè fatear) tanta inter scriptores de hujus Urbis origine dissenso, ut rei veritas haud facillè erui queat... Buda... eò primum locò extracta fuit, ubi nunc situs est pagus Vetus Buda... nec procul a veteri Sicambria, prout habet lapis Corvinianus è veteribus ruinis, dum novi Palatij fundamenta jacerentur, erutus..

- 24. Breüniger, Friedrich Wilhelm**
Fons Danubii primus et naturalis, oder die Ur-Quelle des welt-berühmten Donau-Stroms... Tübingen: Francken 1719. [28], 388, [32] p. 1 t. **B 912/4**
Vor uhralten Zeiten hiesse sie (Ofen) Sicambria à Cohorte Sicambra oder dem Sicambrischen Geschwader, das zu der Römer Zeit von ihnen hieher gelagert werden; welche Benennung zwar ehender von dem, nahend Ofen gelegenen Platz, Alt-Ofen genannt, mag behauptet werden. p. 241.
- 243. Stoker, Laurentius**
Thermographia Budensis, seu scrutinium physico-medicum aquarum mineralium Budae scaturientium... Augustae-Vindelicorum: Veith 1721. 154, 16 p. **B 553/2**
... Praeterea colligitur Sycambriam ibi, ubi nunc Buda, vel saltem ad mentem I s t v a n p h i l, qui suburbana Budensia eo inter veterem & novam Budam loco, qui Sycambriae nomine appellabatur, statuit stetit, non ut quibusdam placet, supra Budam veterem, ubi etiamnum rudera ejus Urbis superesse volunt, deinde Budam, ut olim, cum in flore fuisset, totam in saxo ad altitudinem satis enato sitam fuisse testatur Nicolaus O l a h u s... unde ibi, aut saltem in ejus suburbanis Sycambriam quondam stetit consentaneum est. p. 46.
- 244. Ransanus, Petrus**
Epitome rerum Hungaricarum... Budae. Nottenstein 1746. 370 p. **B 943/203**
«Supra... Budam, in Danubii ripa, extant adhuc vetustissimae cujusdam urbis vestigia, referentia magnum muri ambitum, Sicambria is locus vocatur. Sunt qui credunt fuisse & nomen inditum a Sicambriis, Germaniae olim populis: quorum auxiliaria quaedam Romanorum Imperatorum temporibus in Pannonias profecta, sedes ibi posuerat: sed & Franci ab ipsis quoque Sicambriis, se habuisse originem affirmant...» p. 42.
- 245. Kézai Simon**
Chronicon Hungaricum... ex Codice Membranaceo... excitat Alexius H o r á n y i. Viennae: Kurzbeck [1751]. 132 p. **A 43.90/48**
... Huni Danubium in Sicambria transierunt... C. I. 41—42. p.
... rex Ethela... Egressus de Sicambria primo Illyricos subiiciens... C. III. 47. p.
Attila... Ab Isenaco ante curia celebrata egrediens Sicambriam introivit...
... Fecerat etiam Sicambriam suo nomine appellari. C. III. 51. p.
... ut urbs Ethelae vocaretur, Teutonici interdictum formidantes, eam Echulburc nominarunt. Huni vero curiam parvam illud reputantes... eam vocant Oubudam... sic peractis, V. annis continue in Sicambria requievit... C. III. 52. p.
... Repausato autem rege Ethela Sicambriae... C. IV. 53. p.
... In primo... proelio... in secundo autem, quod Sicambriae per 15 dies continue committitur... C. IV. 61. p.
- 246. Olah, Nicolaus**
Hungaria et Attila sive de originibus gentis, regni Hungariae situ, habitu, opportunitatibus... ab Attila gestis libri duo... Vindobonae: Trattner 1763. 158 p. **B 936/5**
... Sicambriae urbis... reliquiae adhuc cernuntur... p. 22.
- 247. Szuhányi, Franciscus Xaverius**
Notitia orbis e variis peregrinationibus ab illustribus viris susceptis deprompta... Cassovia: Landerer 1788. 185 p. **B 910/222**
... Neque vetus Buda silentio est praeterenda, quae e Sicambriae ruinis, ut lapides inscriptiones, multaque alia testantur, est enata, ubi Sicambri Germaniae populi ab Antonino, et Severo Imperatoribus... sedem fixerant... p. 56.
- 248. Townson, Robert**
Travels in Hungary, with a short account of Vienna in the year 1793. London: Robinson 1797. XVIII, 506 p. 14 t. **B 917/1**
Chap. IV. Bude... As Alt-Ofen was a Roman station, under the name of Sicambria... [there] was discovered... a Sudarium in good preservation... [Schönvisner és Marsilius után leírja részletesen.] p. 84.
- 249. Townson, Robert**
Voyage en Hongrie... Traduit par le C. Cantwel. Tom. 1—3. Paris: Poignée [1797]. **B 910/106**
«Offen ayant servi jadis de station aux Romains, sous le nom de Sicambria, il n'est past surprenant qu'on y ait trouvé des antiquités romaines...» p. 120.
- 250. Bramsen, M.**
Promenade d'un voyageur Prussien en diverses parties de l'Europe, de l'Asie et de l'Afrique en 1813, 1814 et 1815 en forme de lettres. Tom 1—2. Paris: Treuttel & Würte 1818. **B 910/138**
Bude ou Offen, qui s'appelait anciennement Sicambria... I. p. 115—116.
- 251. Chronicon Budense**
Post elapsos ab editione prima et rarissima tercentos sexaginta quinque annos, secundam adornavit, textum recognovit, notis illustravit, lemmata ac indices adiecit, et praefatus est: Josephus P o d h r a c z k y. Budae: Gyurián et Bagó 1838. XVI, 386 p. **B 900/9**
(Attila) egressus vero, curia celebrata, Sicambriam, Pannonie civitatem intravit, in qua propriis manibus Budam fratrem suum interfecit, ac corpus eius in Danubium proiecit; quoniam ipso Attila in partibus occidentalibus demorante, ibidem Buda inter ipsum, et Attilam fratrem suum metas statutas, transgressus fuerat dominando. Nam Sicambriam suo nomine fecerat nominari Buda Vara. Et quamvis Rex Attila Hunis, ac aliis gentibus posuisset interdictum, ut eadem Civitas non Buda Vara, sed urbs Attilae vocaretur; Teutonici interdictum formidantes, Ecilburg eam vocant, id est: Urbem Attilae; Hungari vero interdictum non curantes, adhuc eam O Budam usque hodie vacant, et appellant. p. 23—24.

252. **Ferenczy Jóséf**
Pest Pilis és Sólt vármegyékben valamint a Kis Kunságban is található szabadkirályi, szabados (privilegiált) és más mezővárosoknak, 's minden helységeknek vagy faluknak, és tovább minden pusztáknak névtára (repertoriuma)... Budán: Gyurián és Bagó 1844. VII, 184 p. **B 914/87**

»Óbudán felül levő térséget Sicambiának hívták a Rómáiak, a Magyarok pedig Sabáriának...» p. 27.

253. **Érdy János**
Kelenföldi pogány sírok.
= AK 2 (1861). p. 29—45. **545**

A Szt Gellérthegy déli lejtőjén elterülő síkságon, valamint a hegy déli lejtőjén levő szőlőkben folytatott ásások eredményéről számol be. A 12 urnasír cseréptörredékei és réztárgyai a kelta temetkezésre utalnak és a kelta település néhány emlékét őrzi az 1847-ben talált három sírkő is. [V. ö. MAÉ IV. 1847. p. 83—86.]

254. **Balázs Frigyes**
Császárfürdői album. Pest: Kertész 1863. V, 157 p. 4 t. **B 613/24**

A rómaiak Óbuda »vidékét vizeiről Aquincumnak elnevezék, és melléjük a mostan Óbuda határában, egy a mai napig is romjaiban nagyszerűségéről tanuskodó várost építettek, »Sicambria« városát...»

255. **Candalei Anna**
II. Ulászló neje magyarországi útjának és a menyegzői ünnepélyek leírása. 1502. — Közli: Marczali Henrik. = Közlemények a párisi nemzeti könyvtárból. M. T. T. 23 (1877.) p. 97—113. **3044/23**

»Et est cette Bude vieille située sur le bord du fleuve et au circuit de la ville de Sycambrie ou habiterent premièrement les francoys, lors nommez sicambriens, quant Troye fut destruite et mis en exil. Et y a apparence que autrefois y a eu de grans edifices, tant par apparence des murailles que la situation de la ville. Entre icelle ville de Sicambrie et la ville y a cinq molins qui ne meulent que d'eau chaude. Raison si est, qu'il y a bien des bains naturels yssans de dessous une montaigne au l'eau va servir iceux molins toute bouillante.« p. 111.

256. **Kuzsinszky Bálint**
Sicambria.
= Pecz: Ókori lexikon. II. k. Bp. 1902. p. 779. **100117**

257. **Eckhardt Sándor**
Sicambria. Egy középkori monda életrajza. Pécs: Dunántúl egyet. ny. 1928. 47 p. **B 943/309**

A Sicambria-hagyomány, mint a franktrójai hagyomány része, a VIII. sz.-i Gesta regum Francorum alapján terjedt el a középkorban és így Magyarországon is. A XII. sz. végén, vagy a XIII. sz. elején Sicambiát az aquincumi romokkal azonosították. Ez a magyar-hún krónikában már mint ismert dolog szerepelt. A hiedelem a XVII. sz. végéig történelmi hagyományként élt mind Magyar-, mind Franciaországban. A Sicambria-monda a középkori történetírás tekintélyének megdőlését oly erős történelmi hitté vált, hogy mint Óbuda szinonimája, már a XV. sz.-ban átmege a köznyelvbe és alakjai megtalálhatók az óbudai német és a magyar nyelvben is.

258. **Eckhardt, Alexandre**
Sicambria, capitale légendaire des Français en Hongrie.
= RÉH avr.-sept. 1928. p. 166—197. **2685**

Vide: 18, 45, 213, 266, 452.

8.

Feliratok irodalma. — Inscriptiones.

260. **Mezerzius, Johannes**
családi nevén De Megeriche (Meyericsai János) szász származású kolozsi főesperes feliratos gyűjtését több kódex őrzi, így a Vatikáni 5250-es. A XV—XVI. század fordulójáról. Felhasználták a CIL-ban. Két budai felirat fordul elő benne.
261. **Apianus, Petrus**
Inscriptiones sacrosanctae vetustatis non illae quidem Romanae, sed totius fere orbis summo studio ac maximis impensis terra marip3 conquisitae feliciter incipiunt. Ingotstadii in aedibus P. Apiani Anno MDXXXIII. [39], CCCCXII, [8] p. **B 900/12**

Aquincum irodalma.

p. 490—494: Inscriptiones Pannoniae Inferioris sive Ungariae:
p. 490, 2 = CIL 3571. — p. 490, 3—4 = CIL 3583. — p. 491, 1 = CIL 3524. — p. 491, 2 = CIL 3568. — p. 491, 3: incertus. — p. 491, 4 = CIL 3478. — p. 492, 1 = CIL 3550. — p. 492, 2 = CIL 3567. — p. 492, 3: incertus. — p. 493, 1 = CIL 3419.

262. **Lazius, Wolfgangus**
Reipublicae Romanae illius exteris provinciis, bello acquisitis, constitutae, libri duodecim. Basiliae: Oporinus 1550. **Múz. kvf.**

Inscriptiones:
p. 129, 235, 1120, 1125. = CIL 3419. — p. 358, 1123, 1126. = CIL 3438. — p. 637, 1125. = CIL 3478. — p. 350, 589, 1126. = CIL 3524. — p. 494, 668, 1126. = CIL 3550. — p. 637, 1120, 1125. = CIL 3567. — p. 637, 1126. = CIL 3568. — p. 776, 1126. = CIL 3583.

263. Milles és Pococke

angol epigráfusok gyűjtése a British Museumban a 15771. és 15772. sz. kódexekben található. Felhasználták a CIL-ben.

264. Gruterus, Janus

Corpus inscriptionum, ex recensione et cum annotationibus Joannis Georgii Graevii. Tom. 1—2. Amstelodami: Exc. Halma 1707. **Egyet. kvf.**

Inscriptiones:

XII, 8. = CIL 3438. — XXI, 9 = CIL 3478. — CLXIX, 7 = CIL 3524. — DXLV, 2 = CIL 3550. — DLXV, 4 = CIL 3568. — DLXVII, 1 = CIL 3571. — DCXXXIV, 5 = CIL 3583. — DCCCL, 2 = CIL 3583. — MLXVIII = CIL 3472. — MLXIX, 11 = CIL 3426.

266. Schönvisner, Stephanus

De ruderibus laconici caldariique Romani et nonnullis aliis monumentis in solo Budensi partim hoc primum anno MDCCLXXXVIII repertis partim nondum vulgatis liber unicus... Budae: Typ. Univ. [1778. 6.] 234, [13] p. 3 t.

Bq 902/17

Az 1778-ban Óbudán a Flórián-utcában talált római fürdő maradványának leírása. Kiterjeszkedik Aquincum történetére, az itt állomásozott legio II. adiudixra, az általa ismert feliratos emlékek leírására és első ízben mutatja ki, hogy Bonfini Sicambriája koholmány.

Inscriptiones Aquincenses:

p. 158. = CIL 3433—3460. — p. 160. = CIL 3462 = 13366 = Bp. R. V. 13. — p. 161. = CIL 3540. — p. 163. = CIL 3473. = Bp. R. V. 48. — p. 165. = CIL 3417. = B. R. V. 49. — p. 165. = CIL 3537. — p. 166. = CIL 3536. = RomDesj. 143. — p. 169. tab. 3 = CIL 3580. = RomDesj. 194. — p. 174 = CIL 3487. — p. 177 = CIL 3511. — p. 178 = CIL 3431. = RomDesj. 10. — p. 178 = CIL 3548. — p. 179. = CIL 3520. — p. 183. = CIL 3561.

267. Schönvisner, Stephanus

In Romanorum iter per Pannoniae ripam a Tauruno in Gallias ad leg. XXX. usque, ut illud in Antonini itinerario postremis Wesselingi curis edito describitur... Budae: Typ. Univ. 1780. — Itineris Tauruno ad leg. XXX. et commentarii geographici pars II. . . . Accedunt selecti lapides literati Pannoniae Romanae, speciatim qui ad eiusdem ripam reperti sunt. Budae: Typ. Univ. 1781.

Inscriptiones Aquincenses: Múz. kvfár

II. 118 = CIL 3431 = 10381 = RomDesj. 10. — II. 119 = CIL 3487. — II. 120 = CIL 3580. — II. 128 = CIL 3745. — II. 141 = CIL 3637. — II. 151 = CIL 3511. — II. 153 = CIL 3427 = RomDesj. 59. — II. 167 = CIL 3520. — II. 169 = CIL 3492 = RomDesj. 373. — II. 186 CIL 352 = RomDesj. 119. — II. 193 = CIL 3540 = Bp. R. V. 100. — I. 96. II. 195 = CIL 3436 = RomDesj. 15. — I. 96. II. 196 = CIL 3492. — II. 198 = CIL 3527. — II. 200 = CIL 3581. — II. 221 = CIL 3462 = 13366 = Bp. R. V. 10. — II. 224 = CIL 3446 = RomDesj. 22. — II. 245 = CIL 3455 = RomDesj. 37.

— II. 246 = CIL 3460. — II. 247 = CIL 3434 = RomDesj. 14. — II. 248 = CIL 3412 = RomDesj. 58. — II. 252 = CIL 3420. — II. 253 = CIL 3504. — II. 254 = CIL 3570 = 10525. — II. 255 = CIL 3435 = RomDesj. 5. — II. 255 = CIL 3546 = RomDesj. 13. — II. 257 = CIL 3543 = RomDesj. 142. — II. 258 = CIL 3539 = RomDesj. 133. — II. 259 = CIL 3569 = 10519 RomDesj. 153. — II. 261 = CIL 3542. — II. 262 = CIL 3557 = RomDesj. 130. — II. 263 = CIL 3607 = RomDesj. 197. — II. 264 = CIL 3599. — II. 265 = CIL 3525. — II. 270 = CIL 3582 = 10541 = RomDesj. 106.

268. Weszprémi, Stephanus

Succinta medicorum Hungariae et Transilvaniae biographia. Centuria II. Pars 1—2. Viennae: Trattner 1781. — Centuria III. Dec. 1—2. Viennae: Trattner 1787. **Múz. kvf.**

A Budafokon talált és Budára szállított feliratos kö ismertetése. A kö szövegéből Aquincum helye határozható meg. C. II. P. 2. 213—216. — p. 214 = CIL 3715. — p. 442 = CIL 3607 = RomDesj. 197. — Az 1765-ben talált katonai diploma C. III. Dec. I. p. 442—443.

269. Balla, Antonius

De antiquitate Romana in gremio II. comitatum Pest, Pilis et Solt unitorum situati praedii Szalk mille sexcentorum annorum seu lapide milliario Romano XLVI ab Aquincum versus Mursam ac Taurunum... [S. 1. et typ. 1802. 8.] 58 p. **Bq 902/42**

Inscriptiones: p. 17 = Schönvisner Comm. II. 129 = CIL 3726. — p. 20 = CIL 3745. — p. 22 = CIL 3727, CIL 3730. — p. 49 = CIL 3580, CIL 3524.

270. Sestini, Domenico

Viaggio curioso-scientifico-antiquario per la Valachia, Transilvania e Ungheria fino a Vienna... Firenze: Magheri 1815. XXVIII, 351 p. **B 902/20**

Aquincumi feliratos kövek:

p. 195 = CIL 3431 = RomDesj. 10. — p. 198 = CIL 3487. — p. 207 = CIL 3745. — p. 216 = CIL 3637. — p. 220 = CIL 3511. — p. 222 = CIL 3427. — p. 227 = CIL 3520. — p. 237 = CIL 3521 = RomDesj. 119. — p. 242 = CIL 3540 = Bp. R. V. 100. — p. 244 = CIL 3436 = RomDesj. 15. — p. 245 = CIL 3492 = RomDesj. 373. — p. 247 = CIL 3527 = RomDesj. 157. — p. 248 = CIL 3581. — p. 250 = CIL 3462 = 13366. — p. 252 = CIL 3446 = RomDesj. 22. — p. 254 = CIL 3455 = RomDesj. 37. — p. 256 = CIL 3434 = RomDesj. 14. — p. 257 = CIL 3460. — p. 259 = CIL 3412 = RomDesj. 58. — p. 262 = CIL 3420. — p. 263 = CIL 3504. — p. 264 = CIL 3570 = 10525. — p. 265 = CIL 3435 = RomDesj. 5. — p. 266. = CIL 3546 = RomDesj. 13. — p. 268 = CIL 3543 = RomDesj. 142. — p. 270 = CIL 3539 = RomDesj. 133. — p. 271 = CIL 3569 = 10519 = RomDesj. 153. — p. 273 = CIL 3542. — p. 274 = CIL 3557 = RomDesj. 130. — p. 275 = CIL 3607 = RomDesj. 197. — p. 277 = CIL 3599. — p. 278 = CIL 3535. — p. 285 = CIL 3537. — p. 287 = CIL 3433. — p. 287 = CIL 3437 = 10414 = RomDesj. 225. — p. 288 = CIL 3417 = Bp. R. V. 49. — p. 289 = CIL 3473 = Bp. R. V. 48. — p. 290 = CIL 3605 = 10556. — p. 291 = CIL 3554. — p. 292 = CIL 3580 = RomDesj. 194.

271. **Haliczky, Antonius**

Sexagena inscriptionum quae ex monumentis Romanis in horto Musei Nationalis Hungarici publice expositis, transumptae sunt.

= Acta litteraria Musei Nat. Hungarici. Tom. 1. Budae: Typ. Univ. 1818. p. 205—278. **B 708/130**

Inscriptiones Aquincenses:

p. 216 = CIL 3486 = RomDesj. 38. — p. 217 = CIL 3449 = RomDesj. 17. — p. 218 = CIL 3485 = RomDesj. 60. — p. 219 = CIL 3463 = RomDesj. 31. — p. 220 = CIL 3424 = RomDesj. 82. — p. 221 = CIL 3431 = RomDesj. 10. — p. 222 = CIL 3432 = RomDesj. 11. — p. 223 = CIL 3468 = RomDesj. 1. — p. 226 = CIL 3444 = RomDesj. 18. — p. 229 = CIL 3446 = RomDesj. 22. — p. 234 = CIL 3539. — p. 234 = CIL 3543 = RomDesj. 142. — p. 235 = CIL 3557 = RomDesj. 130. — p. 236 = CIL 3527. — p. 237 = CIL 3608 = RomDesj. 234. — p. 242 = CIL 3530 = RomDesj. 138. — p. 242 = CIL 3531. — p. 248 = CIL 3562 = RomDesj. 173. — p. 265. n. 48 = CIL 3521 = RomDesj. 119. — p. 268 = CIL 3580 = RomDesj. 194. — p. 270 = CIL 3457 = RomDesj. 24. — p. 272. n. 54 = CIL 3519 = RomDesj. 114.

272. **Haliczky Antal**

Némely római emlékkövekről.

= TGY 1824. III. p. 1—30. IV. p. 1—19. **B 051/99**

P i n t é r András által Aquincum területén összegyűjtött pénzek, elhelyezve külön szekrényben a Nemzeti Múzeumban. A S c h o e n v i s n e r által és Haliczky által az Actában nem közölt feliratok:

III. p. 4 = CIL 3529. — III. p. 14 = CIL 3470. — III. p. 21 = CIL 3481. — III. p. 30 = CIL 3414 = RomDesj. 49. — IV. p. 1 = CIL 3464 = RomDesj. 52. — IV. p. 7 = CIL 3544 = RomDesj. 3.

273. **Katancsich, Petrus**

Istri adcolarum geographia vetus e monumentis epigraphicis, marmoribus, numis, tabellis eruta et commentariis illustrata. Pars 1—2. Budae: Typ. Univ. 1826—1827. **23863**

Az I. részben több óbudai feliratos emlék szövegét közli és összefoglalja Aquincum nevére utaló emlékeket. p. 473—474.

Inscriptiones Aquincenses:

I. p. 74.420 = CIL 3460. — I. p. 366 = CIL 3461 = RomDesj. 10. — I. p. 368 = CIL 3487. — I. p. 375 = CIL 3510. — I. p. 380 = CIL 3469, 3526. — I. p. 381 = CIL 3524. — I. p. 403 = CIL 3485. = RomDesj. 60. — I. p. 403 = CIL 3527 = RomDesj. 157. — I. p. 404 = CIL 3436 = RomDesj. 15. — I. p. 404 = CIL 3492 (cf.: 10333) = RomDesj. 373. — I. p. 404 = CIL 3560. — I. p. 406 = CIL 3546 = RomDesj. 13. — I. p. 408 = CIL 3446 = RomDesj. 22. — I. p. 410 = CIL 3508 = RomDesj. 123 = AE 1. (1868) p. 60. — I. p. 411 = CIL 3412 = RomDesj. 58. — I. p. 414 = CIL 3543 = RomDesj. 142. — I. p. 417 = CIL 3504. — I. p. 417 = CIL 3585. — I. p. 419 = CIL 3557 = RomDesj. 130. — I. p. 420 = CIL 3434 = RomDesj. 14. — I. p. 420 = CIL 3455 = RomDesj. 37. — I. p. 420 = CIL 3460. — I. p. 420 = CIL 3463 = RomDesj. 31. — I. p. 420 = CIL 3481. — I. p. 420 = CIL 3539 = RomDesj. 133. — I. p. 421 = CIL 3470. — I. p. 422 = CIL 3420. — I. p. 422 = CIL 3541. — I. p. 422 = CIL

3627. — I. p. 423 = CIL 3435 = RomDesj. 5. — I. p. 423 = CIL 3529. — I. p. 423 = CIL 3559. — I. p. 425 = CIL 3555. — I. p. 431 = CIL 3450. — I. p. 432 = CIL 3414. — I. p. 432 = CIL 3459 = RomDesj. 35. — I. p. 443 = CIL 3599. — I. p. 446 = CIL 3607 = RomDesj. 197.

Diploma militare Aquincense: I. p. 363—364.

274. **Orellius, Jo. Casp. & Henzen Guilielmus**

Inscriptionum Latinarum selectarum amplissima collectio ad illustrandam Romanae antiquitatis disciplinam accommodata. Vol. 1—2. Turici: Orell, Fuessli et Soc. 1828. — Vol. 3. edidit Guil. Henzen. Turici: Orell, Fuessli et Soc. 1856. **Múz. Rég. kvrt.**

Aquincum: 506, 959, 963, 3924, 4138, 5532, 6857 a.

Aelia Septimia Aq.: 6791.

Sept. Aquincum: 506.

275. **Häufler, Jos.**

Kleiner Beitrag zur Chronik archäologischer Funde in Ungarn.

= ÖB 3 (1846). p. 379—382.

Egyet. kvrt.

Inscripfen von Aquincum: gefunden in d. J. 1840—1844.

p. 380 = CIL 3430 = RomDesj. 7. — CIL 3442 = RomDesj. 6. — CIL 3443 = RomDesj. 23. — CIL 3451 = RomDesj. 19. — CIL 3454 = RomDesj. 13. — CIL 3479 = RomDesj. 43. — CIL 3483 = 10468 — CIL 3490 = 10468.

Ausser diesen Steinen wurden auf Aquincums Boden noch archäologische Seltenheiten gefunden, worunter: ein Bronztäfelchen mit Abbildung einer Equeias oder Hippona, d. i. einer Schutzgöttin der Pferde in ganzer Gestalt. Im Jahre 1844 wurde bei dem Zubau einer Mühle in Altöfen ein Grabstein eines fränkischen Kriegers, der sich zugleich einen römischen Bürger nennt, ausgegraben.

277. **Lutzenbacher [Érdy] János**

tudósítása a történettudományi osztály ülésén.

= MAÉ 1847. p. 86—87. **3453**

Gellérthegy déli felén B r u n n e r szőlőjében talált két kelta római feliratos síremléke = CIL 3594, CIL 3602.

278. **Seidl, Joh. Gabriel**

Beiträge zu einer Chronik der archäologischen Funde in der österreichischen Monarchie.

= AÖG 1849—1851. **4569**

Pest 1850. Beim Umbau eines Hauses wurde daselbst ein bronzenes Schwert mit abgebrochener Spitze gefunden. p. 233—234.

Ofen 1851. In der Nähe der Schiffswerfte wurde in diesem Jahre ein römisches Caldarium ausgegraben.

279. **Kiss Ferenc**

Régészeti adalékok.

= MAÉ 1856. II. sz. p. 93—98. **3453/26**

p. 94 = CIL 3502 = CIL 10459 = RomDesj. 71. — p. 94 = CIL 3493 = RomDesj. 70. — p. 95 = CIL 3503 = RomDesj. 72. — p. 95 = CIL 3498. — p. 95 = CIL 3500. — p. 95 = CIL 3494.

- 280. Páur Iván**
Egy lap archaeologiai tárcából.
= UMM 1851—52. p. 481—491. **19860**
Feliratok :
p. 481 = CIL 3626 = CIL 10570. Ara votiva Békásmegyerről.
- 281. Seidl, Johann Gabriel**
Beiträge zu einer Chronik der archaeologischen Funde in den österreichischen Monarchie.
= AÖG 8 (1852). **4569**
p. 155—157. Einige zu Ofen befindliche Römermonumente:
p. 156 = CIL 3538 = 10385 = RomDesj. 141. — CIL 3540 = BpR 5, 100. — CIL 4324.
- 282. Seidl, Johann Gabriel**
Beiträge zu einer Chronik der Archäologischen Funde in der österreichischen Monarchie.
= AÖG 13. (1854.) p. 71—143. **Múz. Kvt.**
Münzen aus Aquincum und Umgebung.
Inschriften : p. 117 = CIL 3549.
- 283. Haeufler, J. V.**
Buda-Pest, historisch - topographische Skizzen von Ofen und Pest und deren Umgebungen. Pest : Emich 1854. 322 p. 1 t. — Historische Skizzen von Ofen und Pest. 131 p. 5 t. — Andeutungen über die näheren und entfernteren Umgebungen von Ofen und Pest. 82, [2] p. 1 t. **B 943/134**
2. p. 3—5 : Aquincum—Ezelburg—Buda. — Am Florianplatz befinden sich die unterirdischen Ruinen eines römischen Bades u. zwar des Hypocaustum s. Beschreibung desselben. — Auch Spuren eines Amphitheaters wollen einige dort entdecken, wo am äussersten nördlichen Ende Altovens gegen die Poststrasse 28 Häuser in einer Rundung auf einer Grundfeste stehen, deren bei Nachgrabungen zum Vorschein kommende Absätze des alten Mauerwerkes auf die dort bestandenen Sitzreihen u. Gänge deuten.
Die grossartigsten Römer-Denkmale Aquincums bilden unstreitig die Trümmer des Aqueducts.
Inschriften (a. d. Hist. Skizzen) :
3, 30 = CIL 3464 = RomDesj. 52 ; CIL 3479 = RomDesj. 43. — 3, 31 = CIL 3502 = RomDesj. 71 ; CIL 3503 = RomDesj. 73 ; CIL 3493 = RomDesj. 70 ; CIL 3593 = CIL 10544 = RomDesj. 220. — 3, 32 = CIL 3499 ; CIL 3544 = RomDesj. 3 ; CIL 3565 = RomDesj. 144. — 3, 33 = CIL 3475 ; CIL 3413 ; CIL 3483 = CIL 10468. — 3, 35 = CIL 3454 = RomDesj. 13. — 3, 36 = CIL 3439 = RomDesj. 7 ; CIL 3442 = RomDesj. 6 ; CIL 3443 = RomDesj. 23 ; CIL 3451 RomDesj. 19. — 3, 37 = CIL 3490 ; CIL 3534 = RomDesj. 150 ; CIL 3605 (cf. 10556). — 3, 39 = CIL 3576.
- 284. Páur Iván**
Egy lap archaeologiai tárcából.
= UMM 1855. 1, p. 218—224. **19860**
Feliratok :
I = CIL 3621. — H = CIL 3619. — III = CIL 3620. — IV = CIL 3622.
- 285. Seidl, Johann Gabriel**
Beiträge zu einer Chronik der archaeologischen Funde in der österr. Monarchie.
= AÖG 15 (1856), p. 239—336. **4569**
Inschriften :
p. 290 = CIL 3619—3622. — p. 294 = CIL 3415. — p. 300 = CIL 3626 = 10570.
- 286. Páur Iván**
Egy Duna-balparti római erőd a pesti határban.
= MAÉ 1857. p. 222—232. 3 t. **3453**
A római uralomról általában, Aquincumról. Transacinum helye és a tábor környékének vázlata.
Feliratok : II. tábla 6. ábra = CIL 3429
7. ábra = CIL 3501.
- 287. Páur Iván**
Huszonöt kiadatlan pannoniai felirat.
= AK 1 (1859). p. 217—228. **545**
Az Óbudán és környékén leírt feliratos római kövek :
I = CIL 3615. — II = CIL 3616. — III = CIL 3617. — IV = CIL 3600. — V = CIL 3592. — VI = CIL 3441. — VII = CIL 3425 = 10404. — VIII = CIL 3515. — IX = CIL 3586. — X = CIL 3525 = 10492 = RomDesj. 181. — XI = CIL 3551 = RomDesj. 162. — XII = CIL 3497. — XIII = téglabélyeg. — XIV = CIL 3512. — XV = CIL 3566 = 10516 = RomDesj. 128. — XVI = CIL 3456 = RomDesj. 4. — XVII = CIL 3603. — XVIII = CIL 3467 (cf. 10434).
- 288. Kenner, Friedrich**
Beiträge zu einer Chronik der archäologischen Funde in der österreichischen Monarchie (1856—1858).
= AÖG 24. (1860). p. 225—423. **4569**
p. 346 = CIL 3575. p. 345. Münzen aus Aquincum.
- 289. Kubinyi Ferenc**
Margitsziget műemlékei.
= AK 2 (1861). p. 3—25. **545**
Aquincumi feliratok :
p. 16 = CIL 3566 = 10516 = RomDesj. 128. — p. 17 = CIL 3512. — A sziget északi csücskén, az egykori érseki várnak a Dunába merülő alapfalában talált feliratos kö p. 25 = CIL 3516.
- 290. Arneth, Joseph**
Archäologische Analecten.
= WSB 40 (1862) und Sonderabdr.
Wien : Hofdr. 1862. 58 p. 2 t. **Aq. múz.**
Inschriften :
p. 343 = CIL 3415, 3421, 3480.
- 291. Rómer Flóris**
Pannoniai újabb kiadatlan latin feliratok.
= AK 3 (1863). p. 151—166, 4 (1864) p. 45—64. **545**

Feliratok I. közleményből : I = CIL 3545. — II = CIL 3476 = RomDesj. 41. — III = CIL 3591 = 10528 = RomDesj. 174. — IV = CIL 3495 = RomDesj. 355. — V = CIL 3710. — VI = CIL 3712. — VII = CIL 3538 = 10385 = RomDesj. 141. — VIII = CIL 3466 = RomDesj. 53. — IX = CIL 3560. — Feliratok a II. közleményből : p. 50 = CIL 3440, CIL 3453. p. 51 = CIL 3644, CIL 3645. — p. 59 = CIL 3447, CIL 3469.

292. Rómer Flóris

Magyar régészeti krónika.

= AK 6 (1866). p. 98—100. 545

Aquincumi feliratos sírkövek : 796 = CIL 3544 = RomDesj. 3. — 797 = CIL 3613, CIL 3552 = 10512 = RomDesj. 170. — CIL 3590. 799 = CIL 3445 = RomDesj. 25.

293. Rómer Flóris

Magyar régészeti krónika.

= AK 6 (1866). p. 164—187. 545

A budai, óbudai és pesti legújabb leletek leírásával.

Aquincumi feliratos kövek : 858 = CIL 3614. — 859 = CIL 3598 = 10552 = RomDesj. 211. — 860 = CIL 3708. — 861 = CIL 3711 = 10621. — 899 = CIL 3506 = 10433 = RomDesj. 350. — 899 = CIL 3517 = 10438 = RomDesj. 227. — 907 = CIL 3618. — 934 = 10358.

294. Rómer Flóris

Magyar régészeti krónika.

= AK 7 (1867). p. 181—212. 551

p. 192, 1040 = CIL 3572. — 1041 = CIL 3458. — p. 193. 1043 = CIL 3507 = 10400, CIL 3465 = 10432 = RomDesj. 51. — p. 196. 1061 = CIL 10568.

296. Rómer Flóris

Egyveleg.

= AÉ 3 (1870). p. 240—242. 531

Vízvezeték melletti téglavetőnél talált kőkoporsó felirata : CIL 10478 = Bp R. VII. p. 44.

297. Wilmanns, Gustavus

Exempla inscriptionum Latinarum in usum praecipue academicum. Tom. I—2, Indices. Berolini : Weidmann 1873.

Aq. múz.

Aquincum 838, 1000, 1003, 1007, 1014. — Aelia Septimia Aquincum 1499. — veterani et cives Romani consistentes ad legionem II. adiutricem eorumque magistri duo 2411. — collegium fabrum et centonariorum 331. — collegium centonariorum 332. — pater et leo collegii Mithriaci 140, 141.

298. Corpus Inscriptionum Latinarum

consilio et auctoritate Academiae Litterarum Regiae Borussicae editum. Vol. III. Pars I—2. Supplementum Pars I—2. Ediderunt Theodoros Mommsen, Otto Hirschfeld, Alfredus Dommazewski. Berolini : Reimerus 1873, 1902.

Aq. Múz.

Aquincum :

p. 439, 456, 1041, 1691, 2183, 2217, 2328 21. 185.

Aquincum 10445, n. 14354, 3—6. (mil) 15186. ubi erasum videtur. 10652. Aquinc 3518, 10535. Aquin DXXXIX. Aqu. 3485. 3492. (cf. 10383). Aqu 3402. *10496. in rel. Aq.

s[ ]at(io) Aquin(censis) 13396.

I. veterani et cives Romani consistentes ad legionem II. adiutricem 3505.

Canabens(es) 10336,

magistri eorum duo 3505.

II. m(unicipium) Aquincum 3347, 10305, 10377, 10398.

m[unicipium] Aq(uincum) 14341*, m(unicipium) 10334.

ordo 3347.

dec(urio) municipii 10334. idem dec(urio) m(unicipii) Aq(uinci) 10355, 10377. d(ecurio) m(unicipii) 14341*. decuriones m(unicipii) Aq(uinci) 10398.

Ilvir 3347, 10398, *10447. [Ilvir?] m. Aq. 10305.

Ilvir quinquennalis 10334, idem 10377. aedilicius 10398.

territorium 10305.

III. colonia Aquincum 3354, 3368, 3382, 3402, 3436, 3438, 3456, 3492 (cf. 10383), 3497, 3522, 3527, 3581, 3620, 10429, 10434, 10439, 10440, 10452, 10461—10464, 10475, 10496, 10521, 10536, 10570, 13367, 14344, 14346. col(onia) Aq(uincum) Aq(uincensium) 14347, 14344—14347. colonia 3461, 10532, 10591. civitas Aquincensium 14416.

Aquin[c(enses)] 15186.

colonia S[ ]e[ ]pt(imia) Aquincum 10495.

colonia splendidis[sima] Aquincum 10481

res publica Aquincensium 3485.

[A]quincenses 3518.

Aquincum 10535. in miliaris : 3707—3710, 3713—3722, 3725, 3731—3733, 3739—3741, 3743, 3744, 3745, 3747, 3748, 6468, 10618, 10621 a, 10622, 10623, 10626—10636, *10638—10642, 10644—10647, 10649—10652, 10656, 10657. dom. 3540. DXXXIX.

vicus Vindonianus Aquinci, possessores, vicani eius 10570.

decurio coloniae Aquinci 3368, 3382, 3436, 3438, 3492 (cf. 10383), 10347, 10461—10464, 10475, 10476, 10496, 10521, 10536, 10570. decurio coloniae Aquincensium 14347. decurio coloniae splendidissimae Aquinci 10481. decurio coloniae Septimiae Aquinci 10495. decurio coloniae 3461, 10532, 10591. decurio Aquinci 10535. decurio 3456, 3487, 10570. sexvir adlectus decurio col. Aq. 3497. d(ecuriones) 15186. dec(urio) col. 14347. dec(urionalibus) o[ ]rn[ ] (amentis) orn(atu[s]) 15186.

curator rei publicae Aquincensium 3485.

princeps 3546, 10358.

magistratus 3585.

q(uin)q(uennales) coloniae Aquinci 10440. q(uin)q(uennalicius) 3488, 3492 (cf. 13383.)

Ilviri q(uin)q(uennales) coloniae Aquinci 10439.

dd. vv. (= duumviri) col. Aq. 3522. (cf. 10384.)

Ilvir 10447, 10496.

Ilviralis 3368, 3382, 3438, 10440 bis 10475. aedilis 10461—10464, 10475. aedilicius 3438, 3456, 10440 (?).

q(uestorius) 10440.
 scriba coloniae Aquinci 14344, 14346.
 pontifices col(oniae) Aq(uinci) 10440.
 augur 10418.
 flamen coloniae 10347. flamen 3368, 10496.
 sacerdos urbis Romae 3368.
 sacerdotialis 3488, 10570, 13368.
 antestis deae Dianae Nemesis 10440.
 colleg(ium) 14347.¹ collegium Augustalium
 3487.
 praefectus coll. eius 3487. Augustalis co-
 loniae Aquinci 3402, 3456, 3581, 13367. Augusta-
 litas 3579.
 sexvir coloniae Aquinci 3354, 3527, 3620
 10434.
 sexvir 3497.
 collegium fabrum 3438, 3580, 10475.
 [praef(ectus)] eius 10475. praefectus eius item-
 que patronus 3438. ob honorem magistri eius
 3580.
 collegium fabrum et centonariorum 3554,
 10519.
 collegium centonariorum 3583, 10335.
 magister eius 10335.
 colleg(ium) Cereris 10511.
 collegium cultorum 10540.
 optimum collegium negotiantium 10430.
 collegium scaenicorum 3423.

VIAE :

Aquino—Sirmlum 10618—10653.
 * Mursam 3706—3737
 * ad castra Ulcisia 3738—3743,
 10654.
 * Brigetionem 3744—3748,
 10655—10657. — 14354.

TEGULAE :

CIL III. p. 472—475, 3749, p. 1723—1726.
 leg. II. ad. 3750—3753, 10660, 10661,
 10663.
 cohortium 3756—3758, 10667, 10668, 10669,
 10676, 10677, 10679, 10688 (=6464),
 10689, 10690.
 ducum, tribunorumque Valeriae 3763,
 3764.
 Castellorum 3771—3773, 10693.
 reliquiae Pannoniae inferioris 3775, 1, 3,
 6, 11, 12, 13.

AMPHORAE :

p. 1867. 12010, 24.

LUCERNAE :

12012, 34, 62a, 91a, 92f, 96b, 99.

CRETACEA VARIA:

12013, 12.

SIGNACULA :

12034, 2, 3, 5, 8, 9, 10, 11, 13.

VASCULA :

12014, 645.

VASCULA STILO SCRIPTA

12014, 695, 756.

VASA CRETACEA :

12014, 5b, 25, 27a, 52, 88, 91, 100, 101, 103,
 109, 112, 118, 124, 168, 169, 191, 199,
 232, 244, 259, 268, 273, 286, 297, 347,
 348, 358, 367, 385, 394, 415, 439, 441,
 442, 444, 445, 449, 465, 467, 489, 497,
 500, 501, 506, 551, 559a.

Legati pro praetore p. 1129, 2461.

Legio II. adiutrix p. 1138.

Eravisci p. 415, 429, 1691, Eraviscus

DXLII. araviscus 3325, 13389. civit(as) ara-
 visc(orum) 10418. magist(er) aravisc(o)rum
 13389.

Ager Aquincensis p. 1689—1691. CIL
 10358—10368.

Az egyes feliratos köveknek az irodalom-
 ban jelzett lelőhelye és megőrzésének helye
 szerint külön csoportban : Alt-Ofen p. 2684.
 Buda p. 2688. Budapest u. o. Pest p. 2709.

299. Desjardins Ernő & Rómer Flóris

A Magyar Nemzeti Múzeum római fel-
 iratos emlékei. Inscriptiones monumento-
 rum Romanorum eiusdem Musei Natio-
 nalis in Budapest. Bp. : Egyetemi-ny.
 1873. 202 p. LXI + 1 t. (Acta nova
 Musei Nationalis Hungarici, tom I.) 5402

Aquincum : 93—102, 104, 105, 107, 108
 176, 363, 366.

Aquincum aediles 4.

augustales, v. seviri 4, 157.
 colonia 4, 15, 68, 73, 80, 87, 120,
 140, 157, 171, 190, 344.
 curator reipublicae 10.
 decuriones 4, 15, 68, 80,
 87, 140, 171, 344.
 duumviri 87, 120.
 duumviri quinquennales 73.
 flamen 87.
 patronus 81.
 vici decem 10.

300. Desjardins, Ernest

Monuments épigraphiques Musée Natio-
 nal Hongrois. Dessinés et expliqués par
 —. Publiés... par les soins de Dom
 Flóris Rómer. Bp. : Imp. Univ. 1873.
 140 p. LV t. **Aq. múz.**

301. Torma Károly

Adalék Sarmizegetusa és Aquincum fel-
 irataihoz.

= AÉ 8 (1874). p. 135—144. 531

C. Titius Antonius aquincumi decurio
 felirata a báthmonostori régi templomban =
 CIL 6452.

302. Rómer Flóris

Római sír Ó-Budán.

= AÉ 9 (1875). p. 289—292. 531

Kökoporsó felirata : CIL 10500, kötfödédéké:
 CIL 10520. Mindkettőt találták Táborhegy
 3412 parcellában, Graf Antal sütőmester
 szőlőjében. A koporsó mellett fémtárgyak és
 érmek.

303. Ortvy Tivadar

A Magyar Nemzeti Múzeum érem- és
 régiséggyűjteménye 1874-ben.

= AK 10. (1876). p. 83—133. 545

Óbuda vidékéről előkerült bronzleletek.
 p. 102.

A Margitsziget fölötti dunakotrás alkalmá-
 val előkerült harantós palatégla és feliratos
 kövek : 2 = CIL 10474, 3 = CIL 10406,
 4 = CIL 10416, 5 = CIL 10405.

Margitszigeti feliratos kő = CIL 3512.

Óbudai feliratos kövek : 32 = CIL 10455,
 33 = CIL 10469, CIL 10458, 34 = CIL 3453.

A Nádorkerttel szemben a Dunából elő-
 került érmek. p. 131.

304. Ortvy Tivadar

Leletjegyzék.

= AK 10 (1876). p. 121—133. 545

Fa, csiga, ólom, csont, vas, bronz, arany
 és ezüst tárgyak. Bronzérem a Dunából
 Claudius és Nerva korából.

Feliratok :

p. 122, 16, 2 = CIL 10474. — 16, 3 = CIL 10406. — 16, 4 = CIL 10416. — 16, 5 = CIL 10405. — p. 125, 32 = CIL 10455. — 33, 1 = CIL 10469. — 33, 2 = CIL 10458. — 34 = CIL 3453. — p. 126 = CIL 10417.

305. Rómer Flóris

Kiadatlan római feliratok.

= AK 10. (1876). p. 24—57. 545

Aquincumi feliratos kövek : I = CIL 10416, IV = CIL 3453, V = CIL 10417, IX = CIL 3512, X = CIL 10435, XI = CIL 10408, XIV = CIL 10435, XVII = CIL 10408, XIX = CIL 10406, XX = CIL 10469, XXII = CIL 10458, XXVII = CIL 10489, XXVIII = CIL 10640, XXXIV = CIL 10538, XLV = CIL 10555, XLVI = CIL 10405, XLVII = CIL 10474, XLIX = CIL 10499.

Falkarolat a hajógyári sziget hypocaustumában = CIL 10716.

Az óbudai szeszgyári bélyeges téglák : p. 57.

306. Rómer Flóris

Kiadatlan római feliratok. Pótlék.

= AK 11, 1. (1877). p. 27—46. 545

p. 29—30 = CIL 10439. — p. 31 = CIL 10445, CIL 10480. — p. 32 = CIL 10533. — p. 34—35 = CIL 10539, CIL 10566. — p. 36 = CIL 10563, CIL 10564. — p. 37 = CIL 10494, CIL 10508. — p. 42 = CIL 10477.

307. Hampel, Joseph

Archäologisch-epigraphischer Bericht aus Ungarn 1877.

= AEM 2. (1878). p. 67—80.

Aq. múz.

Funde aus Altöfen (Aquincum) p. 68—72. Rómer által az AK 1876 (11). kötetében leírt feliratos kövek ismertetése egyéb aquincumi leletek közlésével.

p. 69 = CIL 10494. — p. 70 = CIL 10439, p. 70 = CIL 10445. — p. 70 = CIL 10477, CIL 10480. — p. 70 = CIL 10563. — p. 70 = CIL 10564. — p. 71 = CIL 10508. — p. 71 = CIL 10533. — p. 71 = CIL 10566. — p. 73 = CIL 10583. — p. 72 = CIL 10539.

308. Hampel József

Magyarhoni régészeti leletek repertoriuma.

= AK 13, 2. (1880). p. 33—75. 545

Aquincumi feliratok:

p. 34 = CIL 10529. — p. 35 = CIL 10467. — p. 36 = CIL 10429, 10430. — p. 44 = CIL 10561.

308a. Hampel József

A nemz. múzeum érem- és régiségosztályának gyarapodása 1880. december havában.

= AÉ új f. 1. (1881). p. 164—178. 531

Feliratok : p. 165 = CIL 10527. — p. 168 = CIL 10524. — p. 169 = CIL 10514. — p. 171 = CIL 10460.

309. Hampel József

Aquincumi sírvers.

= AÉ új f. 2. (1882.) p. 121—125. 531

A Filatori töltés munkálatainál talált temető ásatásainak eredménye negyvennél több sír, sok feliratos emlék és egyéb maradvány volt. Ezek között van Aelia Sabina sirládája [Aelia Sabinának állíttatja férje T. Aelius Hydraviarius II. leg.-beli katona, Aelia művészethez értő, széphanjú lantjátékos nő volt, jó háziasszony s 25 éves volt, mikor meghalt.] p. 122 = CIL 10501.

310. Hampel József

A m. n. múzeumi érem- és régiségtár 1881-ben (május—december). Második közlemény.

= AÉ új f. 2. (1882.) p. 60—78. 531

Feliratok :

p. 61 = CIL 10475. — p. 64 = CIL 10398, p. 65 = CIL 10394. — p. 66 = CIL 10562, CIL 10545. — p. 67 = CIL 3582 = CIL 10541. p. 68 = CIL 3570 = CIL 10525.

A papföldi ásatások leletei a NM-ban:

1. Fémtárgyak: a) Bronzregiségek: fibula, tű, kanál, karika, csonka töredékek, 23 drb. — b) Vastárgyak antik eredetűek: kules szögek, sarló c) Ólomtárgyak: ólomalak cövek, pálca, súly (?), két cső, 6 drb.

2. Üvegtárgyak, edényrészek, üvegtábla-töredékek, üvegyöngyök, hegyi kristály fülbevaló, 25 drb.

3. Csont stílus 5 drb.

4. Agyagkészítmények: téglák, padlótéglák, falazótéglák, boltozattéglák, homoktéglák, stukko parkányok, festett vakolatdarabok, domborműves töredékek terra sigillata edényekből, szürkés anyagú pannoniai készítményű bélyeges cserepek, 4 cserépmécses.

5. Kőtárgyak: kőgolyó, néhány töredék az amph. kartámaszaiból.

A Wiesse-f. telekről: 2 cserépmécses és parkánytöredék. Óbudáról maszkot ábrázoló domborműves kő- és törött cserépedény.

311. Diener, Joseph

Archäologisch-epigraphischer Bericht aus Ungarn 1878—81.

= AEM 7. (1883.) p. 84—106.

Aq. múz.

Epigraphischer Fundbericht aus Altöfen-Aquincum. Schon durchwegs von Hampel in AK (Bd 13. 2. p. 33) und in AÉ (1882) edierte Inschriften, über welche Hampel regelmässige Berichte gab.

p. 85 = CIL 10430. — p. 86 = CIL 10412, CIL 10460, CIL 10525. — p. 87 = CIL 3582 = CIL 10541, CIL 10530, CIL 10562. — p. 88 = CIL 10421, CIL 10527, CIL 10545. — p. 89 = CIL 10467, CIL 10529. — p. 90 = CIL 10510, CIL 10524. — p. 91 = CIL 10429, CIL 10514. — p. 92 = CIL 10511. — p. 93 = CIL 10398, CIL 10475. — p. 94 = CIL 10440, CIL 10441, CIL 10442. — p. 95 = CIL 10444, CIL 10446, CIL 10449, CIL 10450. — p. 96 = CIL 10443, CIL 10447, CIL 10448, CIL 10452. — p. 97 = CIL 10451, CIL 10413. — p. 98 = CIL 10494.

312. Fröhlich Róbert

Római feliratok Alsó- és Felső-Pannoniában.

= AÉ új f. 11. (1891.) p. 224—238. 531
= Aquincumi fogadalmi táblák és sírfeliratok : 2 = CIL 10413, 6 = CIL 10594, 8 = CIL 3467, 20 = CIL 10532, 25 = CIL 10534.**313. Fröhlich, Robert**

Römische Inschriften aus Pannonia inferior und superior.

= AEM 14. (1891.) p. 50—83.

Aq. múz.

Altöfen (Aquincum) p. 60—78.

Inscripciones von Aquincum :

p. 60 = CIL 10396 = Bp. R. V. 37, 10397, 10399 = Bp. R. V. 38, 10401. — p. 61 = CIL 10415 = Bp. R. V. 40, 10419. — p. 62 = 10418, 10420—10423. — p. 63 = CIL 10425, 10431 = Bp. R. V. 14. — p. 64 = CIL 10427, 10428 = Bp. R. V. 12. — p. 65 = CIL 10424 = Bp. R. V. 39, 10407 = Bp. R. V. 41, 10409 = Bp. R. V. 15. — p. 66 = CIL 10436 = Bp. R. V. 42, 10437, 10438 = Bp. R. V. 43. — p. 67 = CIL 10461, 10462, 10463, 10464. — p. 68 = CIL 10454, 10470, 10479. — p. 69 = CIL 10482, 10488, 10491. — p. 70 = CIL 10471. — p. 71 = CIL 10473. — p. 72 = CIL 10472, 10495. — p. 73 = CIL 10535, 10537 = Bp. R. V. 69, 10543. — p. 74 = CIL 10506, 10550 = Bp. R. V. 75, 10553 = Bp. R. V. 61. — p. 75 = CIL 10517, 10524. — p. 76 = CIL 10502, 10542. — p. 77 = CIL 10509, 10571, 10549. — p. 78 = CIL 10575

314. Fröhlich Róbert

Római feliratok Alsó- és Felső-Pannoniából.

= AÉ új f. 10. (1890.) p. 1—11. & 148—157 & 227—236 & 315—331. 531

Aquincumi fogadalmi oltárkövel, alkalmi és sírfeliratok. 1 = CIL 10397, 2 = CIL 10401, 7 = CIL 10425, 9 = CIL 10427, 11 = CIL 10419, 12 = CIL 10420, 14 = CIL 10428, 15 = CIL 10491, 16 = CIL 10423, 18 = CIL 10479, 22 = CIL 10437, 29 = CIL 1049, 33 = CIL 10506, 37 = CIL 10535, 42 = CIL 10517, 44 = CIL 10524, 48 = CIL 10549, 49 = CIL 10542, 50 = CIL 10502.

315. Fröhlich Róbert

Aquincumnak római feliratai.

= BpR 3 (1891.) p. 141—164.

B 902/10

1 = CIL 10398, 2 = CIL 3456, 3 = CIL 3438, 4 = CIL 3461, 5 = CIL 3437 = Rom. Desj. 15, 6 = CIL 3626, 8 = CIL 3626 B, 9 = CIL 3626 C, 10 = CIL 3432, 11 = CIL 3518, 12 = Eph. Ep. III. 431, 13 = CIL 3522, 14 = CIL 10377, 15 = CIL 3467, 16 = CIL 3485, 17 = CIL 3488, 18 = CIL 3492, 19 = CIL 3497, 20 = CIL 10496, 21 = CIL 3580, 22 = CIL 3577, 23 = CIL 10536, 24 = CIL 10535.

315a Fröhlich Róbert

Aquincumnak római feliratai. II.

= BpR 4. (1892.) p. 125—156.

B 902/10

25 = CIL 3347, 26—29 = CIL 10461—10464, 30 = CIL 3620, 31 = CIL 10591, 32 = CIL 3368, 33 = CIL 3382, 34 = CIL 3589 = 3684 = 10532, 35 = CIL 10533, 36 = CIL 10445, 37 = CIL 3505, 38 = CIL 3569 = 10519,

39 = CIL 3554, 40 = CIL 3583, 41 = CIL 3423, 42 = CIL 10548, 43 = CIL 3591, 44 = CIL 3546, 45 = CIL 3487, 46 = CIL 3527, 47 = CIL 3402, 48 = CIL 3354, 49 = CIL 3533, 50 = CIL 3581, 51 = CIL 3414, 52 = CIL 10397, 53 = CIL 6455 = 10388 = Rom. Desj. 9, 54 = CIL 3437 = 10114, 55 = CIL 3440, 56 = CIL 3452, 57 = CIL 3450, 58 = AEM XIV. 63 = Bp. R. V. 14 = 10431, 59 = CIL 10409, 60 = CIL 3471, 61 = CIL 3477, 62 = CIL 3482, 63 = CIL 10468 = Rom. Desj. 348, 64 = CIL 3476, 65 = CIL 3475 (cf. 10465), 66 = CIL 6458, 67 = CIL 3499, 68 = CIL 3514, 69 = CIL 3493, 70 = CIL 3500, 71 = CIL 3495, 72 = CIL 3503, 73 = CIL 3498, 74 = CIL 6463 (cf. 10391), 75 = CIL 3593, 76 = CIL 3592, 77 = CIL 3594, 78 = CIL 3596, 79 = CIL 10550, 80 = CIL 3597, 81 = CIL 3599, 82 = CIL 3600, 83 = CIL 10553, 84 = CIL 3601, 85 = CIL 3602, 86 = CIL 10556 = Rom. Desj. 121, 87 = CIL 3606 = 10373, 88 = CIL 3598 = 10552, 89 = CIL 3584, 90 = CIL 3607, 91 = CIL 3608.

316. Dessau, Hermannus

Inscriptiones Latinae selectae. Vol. I—3. Partes 1—5. Berolini : Weidmann 1892—1916.

Aq. múz.

Aq(uincum) 481 ; Acincum 9084 ; m(unicipium) Aq(uincum) 7126 ; col(onia) Aq(uincum) 2410, 3741, 3742, 3886, 4253, 4253a, 7124, 7126 ; col(onia) Sept(imia) Aq(uincum) 7124a ; (col) Ael(ia) Sept(imia) Aquinq(um) 2157 ; Aquincenses 7178.

317. Kuzsinszky Bálint

Két római köemlék Ó-Budáról.

= AÉ új f. 13 (1893.) p. 308—310.

531

Eraviscus síremlék. Felirat : p. 309 = CIL 13374.

318. Kuzsinszky Bálint

Az Aquincumi museum és köemlékei. (Az építészeti részek kihagyásával.)

= BpR 5 (1897.) p 95—164 **B 902/10**1 = CIL 13368, 2 = CIL 14343, 3 = domborműves tábla Isis, Serapis, Mercurius és egy Isis papnő ábrázolásával, 4 = Jupiter feje mészkőből, 5 = CIL 14341, 6 = CIL 14341², 7 = CIL 14341, 8 = CIL 14341, 9 = CIL 14342, 10 = CIL 3462 = 13366, 11 = domborműves tábla Jupiter és Juno ábrázolásával, 12 = CIL 10428, 13 = CIL 13369, 14 = CIL 10431, 15 = CIL 10409, 16 = négyszögletes, a bikaölő Mithras ábrázoló tábla, 17 = domborműves töredék a bikaölő Mithrassal, 18 = Mithras-oltár, 19—22 = CIL 14344, 14345, 14346, 23 = CIL 14347, 24 = négyszögű dúc faklyatartó ifjú relifjével, 25 = homokkő az phrigiai süveges férfi relifjével, 26 = hasonló az előbbihez, 27 = az előzőkhöz hasonló szobor alsó része, 28—31 = oltár felirat nélküli, 32 = oszlop trachitból, 33 = oroszlan mészkőből, 34 = négyszögű mészkőtábla Silvanus alakjával, 35 = CIL 13370, 36 = CIL 10453, 37 = CIL 10396, 38 = CIL 10399, 39 = CIL 10424, 40 = CIL 10415, 41 = CIL 10407, 42 = CIL 10436, 43 = CIL 10438, 44 = CIL 10470, 45 = CIL 10473, 46 = CIL 10473, 47 = CIL 10471, 48 = CIL 3473, 49 = CIL 3417, 50 = CIL 14347, 51 = CIL 13371, 52 = CIL 3509, 53 = felirat nélküli oltár, 54 = CIL 10485, 55 = Venusta moral ábrázoló mészkő, 56 = fekvő nimfát ábrázoló márvány, 57 = CIL 10486, 58 = CIL 4270, 59 = CIL 3579, 60 = fej nélküli Medea-szobor mészkőből, 61 = CIL 10553,

62 = CIL 14348, 63 = CIL 13377, 64 = CIL 13372, 65 = CIL 10531, 66 = CIL 13381, 67 = CIL 10554, 68 = CIL 14348, 69 = CIL 10537, 70 = CIL 14349, 71 = CIL 14353, 72 = CIL 14347, 73 = CIL 14352, 74 = CIL 14347, 75 = CIL 10550, 76 = CIL 3587 = 14341, 77 = sirtábla, a felső része mészkőből, 78 = CIL 13373, 79 = sirkő felső része, 80 = CIL 13378, 81 = sirkőtöredék, 82 = sirtábla öt mellképpel, 83 = sirtáblatöredék két csonka reliffel, alul tripos és nő ábrázolással, 84 = sirtáblatöredék áldozati jelenet ábrázolással, 85 = CIL 13376, 86 = CIL 3604, 87 = CIL 14354, 88 = csonka sirtábla női ábrázolással, 89 = CIL 13379, 90 = CIL 14351, 91 = CIL 14352, 92 = sirtáblatöredék aequus singularis ábrázolással, 93 = CIL 13374, 94 = gyermek-sarcófag fedéllel, 95 = gyermek-sarcófag mészkőből, 96 = sarcófag trachitból, 97 = sarcófag mészkőből, 98 = CIL 14349, 99 = CIL 3533 = 13367, 100 = CIL 3540, 101 = sarcófag-töredék mészkőből, fülkéjében szárnyas genius, 102 = CIL 14350, 103 = sarcófag mészkőből, tető és felirat nélkül, 104 = domborműves mészkő-tábla, Priamus Achilles előtt ábrázolja.

A múzeum építkezésének és berendezésének leírása.

319. Kuzsinszky Bálint

Aquincum római feliratai.

= BpR 6 (1899.) p. 109—150. B 902/10

Az ager Aquincensis területéről származó feliratos kövek ismertetése, mint Fröhlich munkájának folytatása: 92 = CIL 3520, 93 = CIL 3521, 94 = CIL 3420, 95 = CIL 10506, 96 = CIL 10395, 97 = CIL 3469, 98 = CIL 3426, 99 = CIL 10394, 100 = CIL 3427 (cf. 10380), 101 = CIL 10406, 102 = CIL 3529, 103 = CIL 3424, 104 = CIL 3434, 105 = CIL 3455, 106 = CIL 10425, 107 = CIL 3460, 108 = CIL 3481, 109 = CIL 3464, 110 = CIL 3478, 111 = CIL 10503, 112 = CIL 3501, 113 = CIL 3515, 114 = CIL 3561, 115 = CIL 3572, 116 = CIL 6456 (cf. 10389), 117 = CIL 3571, 118 = CIL 3539, 119 = CIL 10509, 120 = CIL 3510, 121 = CIL 6457, 122 = CIL 3457, 123 = CIL 3556, 124 = CIL 3549, 126 = CIL 3544, 127 = CIL 3617, 128 = CIL 10429, 129 = CIL 10456, 130 = CIL 3535, 131 = CIL 10522, 132 = CIL 3470, 133 = CIL 10427, 134 = CIL 3412, 135 = CIL 10417, 136 = CIL 3442, 137 = CIL 3454, 138 = CIL 3449, 139 = CIL 3441, 140 = CIL 3451, 141 = CIL 3448, 142 = CIL 3559, 143 = CIL 3553, 144 = CIL 3443, 145 = CIL 3439.

320. Kuzsinszky, Valentin

Funde in Ungarn.

= ÖAI 2 (1899.) Beibl. p. 51—72.

Aq. múz.

Steindenkmäler von Aquincum, die im V. Bande der Bp. R. publiziert worden. Die Zahl derselben beträgt 104, worin die schon im Supplementbande des CIL III. mitgetheilten inbegriffen sind:

p. 53 = CIL 14343, p. 54 = CIL 14341, p. 55 = CIL 14344, 14345, 14346, — p. 57 = CIL 14347, — p. 60 = CIL 14353, — p. 62 = CIL 14350, 14354, — p. 63 = CIL 14354, — p. 67 = CIL 14351, 14352, — p. 80 = CIL 14347.

321. Kuzsinszky Bálint

Újabb kőemlékek az aquincumi múzeumban.

= BpR 7 (1900.) p. 1—66. B 902/10

1 = CIL 14354, 2 = CIL 14354, 3 = CIL 14354, 4 = CIL 14354, 5 = mérföldkö töredéke a Római-fürdő területéről, 6 = CIL 15156, 7 = CIL 15157, 8 = CIL 14341, 9 = CIL 14341, 10 = CIL 15170, 11 = CIL 14342, 12 = CIL 15171, 13 = CIL 15158, 14 = CIL 14343, 15 = oltárkö felirat nélkül, 16 = CIL 14347, 17 = CIL 14349, 18 = CIL 14349, 19 = CIL 14349, 20 = csonka sirkő, felirata hiányzik, 21 = CIL 14349, 22 = CIL 15162, 23 = CIL 15163, 24 = CIL 15164, 25 = CIL 15159, 26 = CIL 15160, 27 = CIL 15161, 28 = CIL 15166, 29 = CIL 15156, 30 = CIL 14347, 31 = CIL 15168, 32 = CIL 15167, 33 = kőkoporsó mellékletekkel: III. sz.-i rézérem, apró bronz, ólom, márvány tárgyak, két üvegedény, 34 = kőkoporsó kidolgozás nélkül, 35 = CIL 10478, 36 = négyszögű kódúc, mélyedésében sima keretben egy ifjú képe, 37 = négyszögű kódúc, félköríves fülkében Attis képe, 38 = csonka kőlap Attis frigiai süveges fejével, 39 = négyszögű kódúc, két szomszédos lapja domborműves Attis és női test alakjával, 40 = négyszögű kódúc, táncoló leány faragványával, 41 = sirkő, töredékes felirattal, 42 = CIL 14349, 43 = CIL 14349, 44 = CIL 14349, 45 = CIL 14349, 46 = CIL 14351, 47 = CIL 14352, 48 = CIL 14352, 49 = CIL 14353, 50 = csonka sirkő töredéke felirattal, 51 = négyszögű tábla két mellképpel, 52 = sirtábla négy domborműves alakkal, 53 = sirkő felső része, szárnyas geniussal, 54 = sirkő felső része négy mellképpel, 55 = sirkőtöredék fejnélküli mellképpel, 56 = csonka sirkő két mellképpel, 57 = sirkő felső része női mellképpel, 58 = csonka tábla, genius alsó testével, 59 = katonát ábrázoló csonka kőlap, 60 = csonka kőhasáb kráter ábrázolással, 61 = csonka tábla tógás férfialakkal, 62 = kőlap kétfülü kráterrel, 63 = csonka kőhasáb öszvér lapos reliffével, 64 = CIL 14354, 65 = CIL 15172, 66 = CIL 15173, 67 = csonka sirkő sérült reliffel, 68 = csonka sirkő Medusafővel és két reliffel, 69 = csonka sirkő három mellképpel, 70 = CIL 3644 = 10576, 71 = sirtábla felső része férfi és női ábrázolással, 72 = sirtábla két barbár kivitelű reliffel.

A múzeum építkezésének és berendezésének leírása.

322. Finály Gábor

Két római feliratról a Duna balpartjáról.

= AÉ 23 (1903) p. 404—405 531

Caracalla császár korabeli feliratos mérföldkö (?) töredéke 212—217. közötti időből.

323. Nagy Lajos

Két feliratos római kőemlék a Szent Margitszigeten. — Zwei römische Steindenkmäler der Margareteninsel

= AÉ 45 (1931). p. 265—267 531

A dominikánus kolostor területén az 1921. évi ásátások alkalmával előkerült Severus és Antoninus császárok üdvéért Juppiternek emelt töredékes oltárkö és a premontrai templom mellől az 1921. évi ásátásból előkerült a Kr. u.-i III. sz.-ból való töredékes sirkő leírása.

324. Dobó Árpád

Inscriptiones ad res Pannonicas pertinentes extra provinciae fines repertae. Pannoniai vonatkozású külföldi feliratok. Bp. Egyet.-ny. 1932. 27. p. (Diss. Pann. Ser. I Fasc. I.) (Kiny. az EphK 1932. 1—9. sz.-ból.) B 902/55

Aquincumi származású katonák idegen tartományokban. Praetorianusok: CIL VI, 32624, CIL VI 32536, E.E. IV. 896, 1B. I. 4, d) 19; Rev. arch. 1912. nr. 107, CIL VI 2388, B. 9) 2.

A cohorses vigilum-ban szolgáló aquincumi katona: CIL VI 1058, 17.

Mozgó csapatokkal és hadjáratokkal külföldre került aquincumi katonák: CIL VIII 2826, 2—5, CIL VI 3431, 2—6.

Aquincumi származású polgári egyének CIL VI 3454, 2, 6. CIL II 6153.

Aquincum mint állomáshely katonai csapatoknál: CIL VIII 25740, 5—11.

Aquincum említése külföldi feliraton CIL III 14416, 1—2, 4—5.

325. Kuzsinszky, Valentin

Ausgrabungen und Funde. Führer mit einer topographischen und geschichtlichen Einleitung. Bp.: Franklin 1934. 234 p.

B 902/65

Mit 150 Abbildgn u. 2 Lageplänen.
I. Lageplan der Fundorte von Aquincum.
II. Lageplan d. Ausgrabungen auf dem Pfarracker bei Altöfen.

Inschriften und andere Denkmäler:

193 = CIL 14354^a = BpR 7. 11, 4. —
191 = CIL 14354^a = BpR 7. 9, 2. — 192 =
CIL 14354^a = BpR 7. 9, 3. — 190 = CIL 14354^a
= BpR 7. 7, 1. — 291. 275. 282. 281. 421. 288.
382. 433. — 214 = CIL 15166 = BpR 7. 38, 28. —
213 = CIL 15161. — 216 = CIL 15160. —
58 = CIL 13374. — 215 = CIL 15165. — 495.
265 = BpR 9. 67, 189. — 189 = BpR 7. 40, 30.
— 30 = CIL 14347^a. — 401. 109. 200 = CIL
14341^a. — 78 = CIL 14349. — 79 = BpR 5.
163, 103. — 332. 29 = CIL 3462 = CIL 13366.
— 44 = CIL 10428. — 212 = CIL 15158. —
220 = CIL 15157. — 150—151 = BpR 7. 61,
68—69. — 132 = CIL 14341^a. — 294. 197 =
CIL 14341^a. — 81 = CIL 14342. — 305. 166 =
CIL 14349^a. — 283. 46 = CIL 10531. — 280 =
CIL 3625. — 194 = CIL 14349^a. — 149 =
CIL 14354^a. — 34 = CIL 3579. — 43 = BpR 7.
44, 36. — 17 = BpR 5. 105. — 257 = BpR 9.
46. — 306. — 304 = CIL 10486. — 463. 363.
97 = CIL 14352. — 207 = CIL 15164. — 272.
467. 229 = BpR 9. 48, 9. — 311 = BpR 11.
382. — 11 = BpR 5. 139, 60. — 125 = BpR 5.
112, 11. — 126 = BpR 5. 106, 3. — 217 =
CIL 15159. — 357. 258 = BpR 9. 53, 20. —
157 = CIL 14349^a. — 102—106. Oltárok fel-
irat nélkül. — 250 = BpR 9. 63, 31. — 427.
264 = BpR 9. 43, 6. — 91 = BpR 5. 115, 16. —
90. 86—89 = CIL 14344—14346. — 431. 278.
380. 379. 174. 450. 358. 131 = CIL 14342^a. —
65 = CIL 13370. — 461. 472. 451. 362. 80 =
CIL 14341^a. — 430. 474. 334 = BpR 11. 380. —
460. 130 = CIL 14347^a. — 428. 390. 459. 312.
296. 342. 340. 346. 122 = CIL 14354^a. — 351.
314. 94 = CIL 14347^a. — 246. 410. 198 =
CIL 14349^a. — 159 = CIL 14349^a. — 208 =
CIL 15162. — 323. 415. 209 = CIL 15163. —
285. 286. 287. 327. 459. 180. 429. 386. 400. 387.
377. 482. 414. 181 = BpR 7. 45, 17. — 179 =
BpR 7. 47, 40. — 259 = BpR 9. 62, 25. —
359. 326. 59 = CIL 13373. — 418. 41 = CIL
3533 = 13367. — 412. 95 = CIL 14352^a. —
161 = CIL 14352^a. — 60. 248 = BpR 9. 57, 23.
— 498. 499. 228 = BpR 8. 166, 4. — 85 =
BpR 5. 155, 90. — 61 = BpR 5. 153, 88. —
271. 456. 301. 8 = CIL 10553. — 231 = CIL
10489. — 245 = BpR 8. 169, 6. — 237 =
BpR 9. 69, 35. — 466. 500. 481. 313. 341. 292.
120. 23 = CIL 10436. — 26—28 = CIL 10471—
10473. — 25 = CIL 10470. — 20 = CIL 10424.
— 19 = CIL 10399. — 24 = CIL 10438. —

18 = CIL 10396. — 21 = CIL 10415. — 22 =
CIL 10407. — 374. 384. 335. 372. 284. 82 =
BpR 5. 143, 71. — 344. 405. 69 = CIL 14354. —
68 = CIL 13379. — 409. 343. 72 = CIL 14350.
— 449. 331. 322. 329. 330. 178 = BpR 7. 56, 59.
— 438. 366. 462. 417. 158 = BpR 7. 25, 20. —
371. 31 = CIL 3473. — 236 = BpR 8. 162, 1. —
50 = CIL 13368. — 211 = CIL 15156. —
300. 30. 199. 319. 303. 302. 160. 121 = CIL
14341^a. — 370. 325. 404. 64 = CIL 13371. —
153 = CIL 15172. — 465. 464. 156 = CIL
14347^a. — 502. 242 = BpR 8. 167, 5.

326. Kuzsinszky Bálint

Az aquincumi múzeum római emlékeinek ötödik sorozata.

= BpR 12. (1937.) p. 61—152. B 902/10

Aquincum capitoliuma. Iuppiter, Iuno, Minerva kultusza. Mercurius, Aesculapius, Hygia, Bacchus, Ariadne, Liber, Libera, Dionysos, Silenus, Pan, Silvanus, Diana, Neptunus, Victoria, Venus Victoria, Abundantia, Genii, Epona, Attis, Mithras, Dea Syria, Ammon kultusza.

Emlékek:

1. Oltárkő Aesculapiusnak, állította Tl. Martius Castrensis, a II. leg. medicusa 142-ben [380]. — 2. Feliratos kő homokkőből. Aesculapiusnak és Hygiának szentelte T. Venusius Apher, a II. leg. egészségügyi altisztje [379]. — Lelőhely: Miklós-u. 1. — 3. Kis oltár. Aesculapiusnak és Hygiának szentelte Julius Julianus. Lelőhely: Miklós-u. 12. [461]. — 4. Korinthusi oszlopfő-törökék Ammon fejével. Papföldi ásatások bejárata [463]. — 5. Attis szobra [391]. — 6. Cautopates (?) szobra kőből. Aranyárok [392]. — 7. Attis kis köszobra [496]. — 8. Négyoldalú kőhasáb, mely Attist ábrázolja. Piaristák telke, Pest [377]. — 9. Attis kerek szobra. Filatoridűlő 18907. hrsz. Kaszás-u. 4. áttellenében [504]. — 10. Attis feje. Gázgyári munkásházak [365]. — 11. Relieftörökék Attis fejével. Vihar-u. római temető [497]. — 12. Négyzetűgű ködcúc Attis körvonalával. Filatoridűlő [320]. — 13. Kis oltár. Dianának emelte Licinius Caudentius, a II. leg. katonája. Békásmegyeri burgus [460]. — 14. Fehérmárvány. Női test felső része. Schütz-vendéglő környéke [483]. — 15. Csonka oltárkő Eponának. Papföld macellumtól délre [451]. — 16. Karscú oltárkő. L. Aebutius Certus primipilus centuriája Geniusának emelte T. Flavius Flavianus optio. Föld-u. 17. előtt [325]. — 17. Négyzetűgű köpillér mezelen fiúgyermekkel. Aes[ta]s felirattörökék a nyár perszonifikációjára utal [386]. — 18. Négyzetűgű köpillér. Gellért-fürdő [387]. — 19. Iuppiter oltára, emelték Aelius Quintus és Aelius Quintianus, a II. leg. katonái. Föld-u. 47. előtt [404]. — 20. Iuppiter oltára, állította P. Aelius Tertius cornicularius a II. leg.-ből 236-ban. Római-fürdő állomása mellett [294]. — 21. Kis oltár Iuppiternek Aurelius Attától. Újlaki templom mellett [332]. — 22. Kis csonka oltár Iuppiternek, állította Julius Firmus II. leg.-beli katona. Föld-u. elején [472]. — 23. Oltárkő Iuppiternek Silvanustól. Rákospalota [277]. — 24. Oltárkő Iuppiternek, törökék. Palotaujfalu [371]. — 25. Iuppiter és Iuno oltára (?). Palotaujfalu [374]. — 26. Kőlap, oldalán domborképekkel. Békásmegyeri Dunapart, Freyer Gyula villája [429]. — 27. Hasonló kőlap Iuppiterrel. Hídegkút, Várhegy [400]. — 28. Oltárkő Iuppiternek és Liber paternak. Duna medre, óbudaí gázgyár [306]. — 29. Csonka fogadalmi tábla Bacchussal és

Ariadnéval, satyrral, S i l e n u s s a l. Liber paternak és Liberának állította Julius J u l i a n u s. Horgony-u. 58—64. ház falában [467]. — 30. Kis reliefkép Bacchussal és Ariadnéval. Társhegy, Testvérhegy [431]. — 31. Csonka relief-tábla Bacchussal [437]. — 32. Oltár Mercuriusnak. Papföldi ásatás [337]. — 33. Mercurius kőből való feje. Papföldi ásatások [497]. — 34. Csonka körelief. Föld-u. csatornázása [480]. — 35. Oltáralakú talapzat felirattal. Dunai kotrás, Hajógyári sziget [300]. — 36. Minerva kis mellszobra [435]. — 37. Minerva kerek szobrának törzse. Papföldi ásatástól délre a transzformátornál [435]. — 38. Nagy oltár Mithrasnak, emelte Caelius A n i c e t u s fiával. Szentendrei-út csatornázása, vasúti átjárótól 10 m-re [459]. — 39. Oltárkő Mithrasnak. Óbudai gázgyár [328]. — 40. Nagy oltárkő Solnak. Gázgyár [331]. — 41. Kis oltár Mithrasnak, mint Leonak (?). Óbudai gázgyár [329]. — 43. Oltárkő-törödékek Neptunusnak. Palotaujfalu középkori épületrom [373]. — 44. Kis oltár Silvanusnak. Gázgyári temető [299]. — 45. Oltárkő Silvanusnak, emelte P o l y i d u s A u r e l i u s A n i c e t u s. Új aranyrok [389]. — 46. Oltárkő Silvanusnak, emelte Julius Crispinianus veterán. Pilisszántó [471]. — 47. Oltárkő Silvanusnak, emelte A b a s c a n t u s. Újlaki rakpart 212. csatornázási telep [258]. — 48. Oltár Silvanusnak. C l a u d i u s M a x i m i n u s emelte fiának, Claudius P r o b i n u s n a k üdvéért 237 jún. 11-én. Kerék-u. 26. udvara [449]. — 49. Silvanus kis oltára, emelte a kelta App. Rosio [450]. — 50. Silvanus lapos kerek szobra. Papföldi ásatásoktól nyugatra katonai ruhatár táján [322]. — 51. Négy-szögű relieftábla Silvanussal. Gázgyári munkásházak [333]. — 52. Oltárkő Solnak, emelte C. J u l i u s P r i m u s. Hajógyári sziget északi része, dunai kotrás [305]. — 53. Sol oltára, emeltette Callistus. Gázgyári munkástelep [362]. — 54. M a t r e s S u l e v i a e kelta istennőknek oltárt emelt Ulpia I l u r i c a. Malomdűlő [271]. — 55. Feliratos tábla Iuppiter és Dea S y r i a domborművével. Pacsirta-u. csatornázása [357]. — 57. Victoria kerek szobra fej nélkül. Esztergomi vasúti hid alatt Nagyduéből [278]. — 58. V i c t o r i a szobortörödékek. Papföld [436]. — 59. Négyoldalú kődúc. Kőerberei Sabina-templomrom [398]. — 60. L. Attius M a c r o legatus, cos. des. által

134-ben emelt oltár töredéke [370]. — 61. Csonka oltár 229-ből. Viktoria-téglagyár [319]. — 62. A II. leg. signiferének oszloptörzse 220-ból. Kórház-u. csatornázása [413].

327. Nagy Lajos

Aquincumi vonatkozású kiadatlan feliratos köemlékek Szentendréről.

= AE 50. (1937.) p. 85—115. 531

Ulcisia castra jelentősége. A tábornoktól délre levő római temető. A collegium fabrum et centonariorum Aquincumban. Sirkövek: 1. Julius Rufus dalmata származású II. legióbeli veteráné. 2. Claudius Trophimus é a coll. fabrum et cent. tagjáé. 3. T. Flavius Felicio augustalis családjának sírköve. 4. Nonius Januarius II. legio veteránjának sírköve. 5. Aelius decurio Aelius Lupus nevű fiának emeltet síremléket. 6. Aelia Severina sírköve. — Ulcisia castra megszálló csapatai kizárólag a II. legio és a cohors (miliaria) nova Surorum sagittariorum. Téglák vannak még a coh. I. Ulpia Pannoniorumtól. A leg. II. bélyegmintái. A coh. I. Surorumot Philippus uralkodása alatt váltják le. Legfrissebb felirat Flavius Dragilis é [CIL 15172b], ennek új olvasata. A CIL III. 15171. új olvasata. A CIL III. 13386 új magyarázata.

Vide: 18, 34, 45, 87, 200, 237, 332, 365, 380, 410, 437, 455, 456, 461, 482, 486, 487, 488, 492, 495, 496, 509, 510, 518, 519, 525, 527, 535, 536, 552, 585, 593, 627, 690, 704, 712, 713, 749, 749/a, 752, 757, 758, 766, 769, 772, 773, 774, 776, 777, 778, 782, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 796, 797, 799, 802, 804, 805, 809, 810, 811, 812, 813, 815, 816, 822, 825, 826, 827, 830, 831, 832, 836, 838, 840, 844, 845, 847, 848, 851, 853, 855, 856, 857, 862, 863, 864, 872, 881, 892, 893, 896, 992, 1002, 1005, 1011, 1021, 1022, 1023, 1030, 1031, 1032, 1037, 1048, 1056, 1060, 1076.

II.

Állami régiségek. — Antiquitates publicae.

1.

Városszerkezet. Colonia. Terület. — Res municipales. Topographia.

328. Kuzsinszky Bálint

A legújabb aquincumi ásatások, 1887—1888.

= BpR 1 (1889.) p. 36—170. 1 t.

B 902/10

Aquincum canabái. A castrum körül elterülő telep és szervezete. Aquincum, mint polgári és katonai város.

329. Ritterling, E.

Pannonia inferior helytartói (legati pro

praetore) Trajanus tól kezdve.

= AE 41 (1927.) p. 58—88. 531

330. Ritterling, E.

Die Statthalter der pannonischen Provinzen.

= AEM 20 (1897.) p. 1. Aq. múz.

Vide: 301, 388.

Pénzverés. Érmek. — Numismatica.

331. Éremleletek.

Kisebbszámolók: AÉ 1 (1869.) p. 46, 47, 60, 61, 67, 68, 93, 94, 126, 314—318. — AÉ 5. (1871.) p. 138. — AÉ 13 (1879.) p. 363. — AÉ új f. 1 (1881.) p. XXI, XXII. — AÉ új f. 2 (1882.) p. 154. — AÉ új f. 24 (1904.) p. 436. — AÉ új f. 25 (1905.) p. 191—192. 531

333. Kiss Ferenc

Óbudán lelt római szabályozó pénzmérték.

= T 5 (1839.) p. 197—200. 23496

Kiss szerint ez az Óbudán talált pénzmérték azt bizonyítja, hogy Aquincumban is volt pénzverőjük a rómaiaknak.

334. Ipolyi Arnold

Magyar régészeti krónika. 608.

= AK 3. (1863.) p. 173. 545

Az óbudai szőlőhegyekben talált római ezüstérmek Piringer János ajándékából a NM-ba kerültek.

335. Rómer Flóris

A Buda környékén felásott római sírok-ról.

= AK 4 (1864.) p. 101—124. 545

Drasche-téglagyár területén, Fischer építőmester és Frank Lénárt földjén talált sírleletek fémtárgyakkal, érmekkel.

336. Rómer Flóris

Magyar régészeti krónika. 648.

= AK 4 (1864.) p. 161. 545

Óbuda tájáról a NM-ba került M. Aurelius, Constantinus, Constantius és Valentinianus Senior féle érmek.

337. Rómer Flóris

Magyar régészeti krónika. 781.

= AK 5 (1865.) p. 70—74. 545

Az óbudai határban levő csigadomb alján Frey Mihály földjén talált, Vespasianustól Gratianusig terjedő 82 drb [7 ezüst, a többi bronz] érem leírása.

338. Éremlelet

= AÉ 1 (1869.) p. 126. 531

Domonkos ajándéka a pesti egyetemi régiségtár számára.

339. Rómer Flóris

[Az aquincumi pénzverőhely kérdéséhez.]

= AÉ 1 (1869.) p. 128. 531

Az AQ, AQP, AQP pénzverőhely kezdőjével és a műhely számával jelzett érmeknek Aquincumban való gyártásáról elterjedt véleményekkel ellentétben Rómer megjegyzi, hogy ha innen származtak volna, mint középpontból kellene a legtöbb AQ bélyeges érmeknek előkerülni. Már pedig 100 közül alig 1—2 ilyen jelzésű. A fenti jelzések Aquileiara vonatkoznak.

340. Óbudai éremlelet

a Viktória-téglagyár területéről. K a e m e t e r Antal kereskedő és neje aján-déka a N. Múzeumnak.

= AÉ 1 (1869.) p. 269. 531

Közte Domitianus közép rézpenze és Licinius senior Jovi Conservatori, B, Sis feliratú római kis rézpenz.

341. Rómer Flóris

Solymári római ezüst éremlelet.

= AÉ 2 (1870.) p. 73—84. 531

668 drb, 193—254 közötti időből való érem.

342. Éremlelet

az óbudai hajógyári szigeten.

= AK 8 (1871.) p. 59. 545

Ezüst Probus f. Aequitas Augg hát-iratú érem.

343. Ortvay Tivadar

Közlemények a Magyar Nemzeti Mú-zeum érem- és régiségtárából.

= AÉ 8 (1874.) p. 53—58, 72—74, 99—104, 214—220, 240—245, 266—271. 531

344. Óbudai leletek

a Nemzeti Múzeum régiségtárában.

= AÉ 13 (1879.) p. 362—363. 531

Fém háztartási tárgyak, érmek, párkány-és faltöredékek, téglák, mécsesek és üvegedények, csonteszközök.

345. Római pénzlelet

Óbudáról.

= AÉ 14 (1880.) p. 38. 531

Zsigmondy Gusztáv ajándékából a N. Múzeum két kis IV. sz.-beli, Óbudán lelt rézéremmel gyarapodott.

346. Római pénzlelet

Óbudáról.

= AÉ 14 (1880.) p. 142. 531

Fröhlich Róbert Óbudán lelt Faustina Senior érmet ajándékoz N. Múzeumnak.

347. Hampel József

A m. n. múzeumi érem- és régiségtár 1881-ben. (Máj.—dec.) III. közlemény.

= AÉ új f. 2 (1881.) p. 142—156. 531

Kora népvándorláskorra emlékeztető aranygyűrű-lelet Óbudáról.

Aurelianus és I. Constans f. érmek Óbudáról és a Filatori-gát építésénél lelt 12 római érem.
Papföldi ásatásból 48 érem Traianustól Probusig terjedő korból.

348. **Óbudai ásatások, Az —.**
= VU 1882. p. 512. **25**
Hír a papföldi ásatásokról, amelyek nagyszámú érmet és szobortöredéket hoztak felszínre. Legérdekesebb a valószínűen **Cladius Caesart** ábrázoló szoborfej.
349. **Aquincumi éremlelet.**
= AÉ új f. 5 (1885). p. 278. **531**
Steiner Ignác 8, Aquincumból származó érmet ajándékozott a NM-nak.
350. **Római éremlelet**
Aquincum területéről.
= AÉ új f. 11 (1891). p. 83. **531**
Domitianus bronzérme és **Trajanus** nagyobb bronzérme Aquincumból a N. M. 1890. évi gyarapodásában.
351. **Aquincumi éremlelet.**
= AÉ új f. 12 (1892). p. 187. **531**
Domitianus nagy bronzérme Óbudáról a NM gyarapodásában.
352. **Római éremlelet**
az óbudai dohánygyár telkén.
= AÉ új f. 13 (1893). p. 181. **531**
A 15 drb-ból álló éremlelet a NM-ba került. Ugyanekkor a III. ker. államrendőrségtől 4 rézérme került ugyanoda.
353. **Gohl Ödön**
Eraviszkus-pénzek a Lágymányoson.
= BpR 8 (1904). p. 181—183. **B 902/10**
1901 szeptemberben a Ferenc József-híd budai fejétől délre a Szt Gellért-tér 3. sz. nagy bérház építése alkalmával lett ezüstpénzekkel tele bögre. A mintegy 500 érme közül 123 római köztársasági és **Augustus** f. dénár a Kr. e. 200—10. évekből, a többi a római dénároknak az eraviszkusok által gyártott, többé-kevésbé átalakított utánzata.
354. **Gohl, Edmund**
Die Münzen der Eravisker. Wien : Selbstverl. 1904. 26 p. (Sonderabdruck aus dem XXXV. Bande der Wiener Numism. Zeitschrift.) **Aq. múz.**
Budapesten, a Gellért-téren és a Lipótkörúton talált eraviszkus érmek leírásával.
355. **Gohl Ödön**
Óbudai éremleletek.
= NK 1911. p. 63, 64, 110. **739**
356. **Harsányi Pál**
Éremleletek.
= NK 11 (1912). p. 15—19. **739**
Két óbudai római éremlelet: **Julia Domna** császárné aranya és **Nero** nagy bronzérme.
357. **Petrikovich János**
Aquincumi pénzlelet.
= NK 11 (1912). p. 117—118. **739**
A tőröcszentmártoni tót múzeumi társaság »Sborník» c. folyóiratának 16. évf. 2. f.-ben aquincumi pénzletről beszámolás. Az aquincumi leletből a társaság 49 drb bronzérmet szerzett.
358. **Kerekes Pál**
A budai és mendei római éremleletek.
= NK 1914. p. 71. **739**
359. **Alföldi András**
A nagytétényi pénzlelet.
= RTÉ I. Bp. : 1923. p. 65—72. **2511**
10585 drb kis bronzpénz Nagy **Constantinus** korából, több mint egyharmada sisciai veretű.
360. **Palóczy Edgár**
Újabb római pénzleletek Budapesten és vidékén.
= NK 1922/23. évf. 30—32. sz. **739**
361. **Palóczy Edgár**
Római pénzleletekről Óbudán.
= NK 23—24 (1924/25). p. 38—40. **739**
362. **Laffranchi, Lodovico**
Sui denari della tetrarchia mancanti dell'indice die Zecca. — A tetrarchia verdegynéklkü denáraitól.
= NK 25 (1926). p. 55—62. **739**
A sarmatak földjén emelt Contra-Aquincum erőd, mint a megfejtelten verdék tornyos castellumot ábrázoló denárainak történelmi vonatkozása. p. 57.
363. **Palóczy Edgár**
Szórványos római éremleletek Budapesten és a főváros környékén.
= NK 30—31 (1931—32). p. 96. **739**
A felső mezőgazdasági iskola Árpád-múzeumába került érmek.
364. **Jónás Elemér**
Két római dénárlelet Aquincumból.
= BpR 12 (1937). p. 278—288. **B 943/391**
Az első 563 drb-ból áll, a Selmeci-u. evang. templom építésénél találták, a castrum területén, egy fazekasműhelyben maradt köcsögben. Az ipartelep a II. században megszűnt, a IV. század közepétől temető volt. A legrégebb pénz Kr. e. 200 körül, a legfiatalabb Kr. u. 129-ből való, a lelet zöme **Traianus** és **Hadrianus** korából.
A második lelet a Laktanya-u. 26. sz. ház előtt találtatott, 29 darabból áll s Kr. e. 82. és 117 Kr. u. időből valók.
- Vide : 180, 207, 288, 302, 303, 321, 328, 380, 450, 464, 472, 478, 482, 487, 496, 585, 793, 800, 814, 870, 871, 996, 1005, 1009, 1044, 1048, 1050, 1056, 1060, 1069.**

3.

Nemzetiségi megoszlás. — Nationes in Aquinco.

- 365. Gronovszky Iván**
Nomina hominum Pannonica certis gen-
tibus adsignata. — Meghatározott nem-
zetiségű pannoniai személynevek. Bp.:
Sárkány-ny. 1933. 50 p. (Diss. Pann.
Ser. I. Fasc. 2.) **B 902/55**
Cum nominibus barbaricis in inscriptioni-
bus Aquincensibus repertis.
- 366. Alföldi, A.**
Studi ungheresi sulla romanizzazione
della Pannonia.
- = Studi romani del mondo, 2. 1933/34.
[1935.] p. 267—283.
- 366a Alföldi, Andrea**
L'affermazione della romanità in Un-
gheria. Bp.: Franklin 1939. [1], 86—
101, [1] p. 2 t. (Klly. Corvina-ból.)
Múz. kvt.
- Vide: 853, 855.

4.

Hadszervezet. Légiók és segédcsapatok.
Militaria. Legiones et auxilia.

- 367. Legio II. adiutrix**
= AÉ 1 (1869). p. 44, 60, 68, 92, 238.
531
Cserepei gyermekisirban Első szeszégető-
gyár, Óbuda. p. 44.
Katonai fogadalmi köve 197-ből, E l i á s
Illés Fő-u. 107. udvarán. p. 60.
Cserepei Első szeszégető telepén áthúzódo
vizvezetéknel. p. 68.
Sirokban. p. 92. — C. P o l l i o sirja. p. 238.
Prefectusa: C. Julius V a l e n s. AÉ új F.
2. (1882). p. 60—68.
Katonák: Proculus S a l a r i u s. AÉ új F.
2. (1882). p. 60—68.
Téglája: AÉ. új F.2. (1882). p. 60—68.
— Papföldön: AÉ. 9. (1879).
Lupus tiszt neve egy hajógyári feliraton,
NMN. AÉ 8. (1878). p. 38.
- 368. Katonai okmányok**
a Nemzeti Múzeumban.
= AÉ új f. 2 (1882). p. 126. **531**
- 369. Cohortes**
Cohors I. nova Severiana Surorum,
Cohors VII. Breucorum.
= AÉ 1 (1869.) p. 65. — 3. (1873.) p. 22.
531
- 370. Muchar, Albert**
Die grosse römische Reichsgränze an
der Donau.
= Hornmayr Archiv 1821. **Egyet kvt.**
- 371. Schams, Franz**
Vollständige Beschreibung der königl.
freyen Haupt Stadt Ofen in Ungern.
Mit 3 Ansichten. Ofen: Univers. 1822.
VI, 672 [& 6] p. **B 914/11**
- Alterthümer der römischen Stadt Acinum
oder Aquinco. Die Monumente einer römischen
Herrschaft: Das sogenannte röm. Schwitzbad
am Florian Platz. Das in der Nähe der Krempl-
Mühle entdeckte Bad. Das Amphitheater
zwischen Neustift u. Alt-Ofen in der Scheid-
ungsgasse. Die Ruinen einer röm. Wasser-
leitung. In den Ofner Weingebirgen, Feldern,
Garten... ausgegrabene Alterthümer. Ein im
J. 1752 gefundener Sarkophag u. i. J. 1802
unweit des Stadtmayerhofes gefundenes Grab-
mal. Die röm. Münzsammlung des Pfarrers
Anton Pinter. Bemerkungen über die geo-
graphische Lage Aquincums.
pg. 647.
... Aquinco oder Acinum verstärkte
die Festigkeit seiner natürlichen Lage durch
ein Dreyeck von Castellen, welche Contra-
oder Trans-Acinco-, in der Nähe des nörd-
lichen Gebietes der heutigen Stadt Pest,
Crumerum und Campona hieszen und als
doppelter Brückenkopf rechts und links am
Ister dienten. p. 6—7.
... Es liegt ausser allem Zweifel, dass
Alt-Ofen einst eine römische Colonie war, die
wir aus der Geschichte unter dem Namen
Acinum oder Aquinco kennen. Diese Stadt
war der Sitz römischer Allgewalt bis zum Ende
des dritten Jahrhunderts nach Christi Geburt;
im Anfang des vierten Jahrhunderts der obwohl
nicht dauernde Aufenthalt des hunnischen
Machthabers Attila und später die Wiege der
ungarischen Könige. p. 9.
- 372. Aschbach, Jos.**
Die römischen Legionen prima
et secunda adiutrix. Geschichte ihrer Ent-
stehung, ihre früheren Stationen u.
endlichen festen Standlagen in Nieder-
pannonien. (Aus Bd. 20. (1856) der WSB.)
p. 290—337. **Aq. múz.**
- 373. Érdy János**
A Pannonia és Dacia terein ekkorig
talált becületi bocsátványok. Buda:
Egyet-ny. 1858. (RgK. A Magy. Tud.
Akad. évkönyvei 9. köt. 1. p. 1—13.)
Aq. múz.

*L. Verus (†169) császárkodó társának, 167-dik évben kelt teljes épségű rézlapjai. Találtattak Ó-Budán (Aquincum), nem tudni mikor. Öríztek a debreceni collegiumban, hova Karay Sámuel gyűjteményeivel kerültek.

374. Aschbach, Jos.

Die Boier und Azalier unter Kaiser Trajan in Pannonien. Wien: Ueberreiter 1858. 8 p. **Aq. Múz.**

In einem Militärdiplom des Kaisers Trajan v. J. 114 für Auxiliärtruppen in Nieder-Pannonien erhält ein Reiter in der Ala Frontoniana [sc. Tungrorum] Namens Nertomarus Irdicissae filius Boius seine ehrenvolle Entlassung mit dem römischen Bürgerrecht, das zugleich auch seiner Frau, der Custa, Magni filia, aus der nieder-pannonischen Stadt Aquincum erteilt wird. Henzen III. 6857a-

375. Fegyverleletek

= AÉ 13 (1879). p. 363. — új f. 1 (1881). p. XXI. — új f. 2 (1882). p. 60—68. **531**

376. Kenner, Friedrich

Noricum und Pannonia. Eine Untersuchung über die Entwicklung, Bedeutung und das System der römischen Vertheidigungsanstalten in den mittleren Donauländern.

= BMAW 11 (1870). p. 1—146.

Aq. múz.

Das System der römischen Festungen in Noricum u. Pannonien Die Gruppe von Aquincum p. 102. Nach Ficker u. Römer AK 6. I. p. 108. p. III. 49.

377. Mommsen, Th[eodor]

Die römischen Lagerstädte.

= H 7 (1873). p. 299—326.

Egyet. kvf.

Die Lagerstadt Aquincum. p. 321, 323.

378. Renier, Léon

Recueil de diplômes militaires. Paris: Impr. Nationale 1876. **Múz. Régt. kvf.**

Diplôme Nr. 36. trouvé près de Bude, en 1765.

379. Hampel József

Dasius becsületbeli bocsátványa.

= AÉ új f. 2 (1882). p. 125—131. **531**

Domitianus császártól 84 szept. 3-ról. Kapta Dasius, Dasefia, dalmata, 4 lapos Felsőrlja a L. Funisulanus Vettonianus vezetése alatt Pannoniában állomásozó csapatokat.

380. Magyarországi Műemlékek Orsz. Bizottságának működéséről

Évi jelentés a — 1881-ben.

= AÉ új f. 2 (1882). p. XXIX—XXX.

531

Az amphitheatrum 1881. évi ásatásáról Torma jelentése. Eszerint az épület déli része is szabadon áll. Az aréna közepén oly berendezést észlelt, amely az amphitheatrum naumachiakra való felhasználását sejteti. A munkálatok során 27 hamvveder, 207 ezüst- és bronzérem, 9 feliratos kő, különféle vas- és bronztárgyak, sok terra sigillata került elő.

Hampel az amphitheatrum közelében levő fürdőt ásta fel. A II. Leg. bélyegével ellátott tégladarabok arra engednek következtetni, hogy a fürdő az itt állott castrum stativumhoz tartozott. A fürdő területének egész kiasása kívánatos. Az itt feltárt leletek: 2 feliratos kő, üvegtábla, terrakotta darabok, lámpa, néhány érem és bronztöredék. A Filatorigát feltöltési területéről számos sír és szarkofág került elő. E helyen a szokásos sír-út mutatkozik, amelyen túl a régi Aquincum aligha terjedt tovább észak felé. A castrum stativum és az amphitheatrum tehát már a colonian kívül terül el.

381. Ritterling, E.

De legione Romanorum X gemina. Lpzg: Fock 1885. 127 p.

Múz. Régt. kvf.

382. Vaglieri, Dante

Le due legioni adiutrici. Roma: Pasquallucci 1837. 34 p. **Aq. múz.**

Legio secunda adiutrix: p. 25—34.

383. Domaszewski, A. v.

Vexillationen der Rheinarmee in einer Inschrift aus Aquincum.

= WSB 1890. p. 9—11. **Aq. múz.**

Die Inschrift ist in drei gleichlautenden Exemplaren gefunden worden und von Kuzsinszky im AEn. F. 9 (1889) p. 401 ff. publiziert.

384. Domaszewski, A. v.

Zur Geschichte der römischen Provinzialverwaltung. III. Der iuridicus Britanniae und der Garnisonswechsel der legio II adiutrix.

= RMPH 46 (1891). p. 599—605.

Egyet. kvf.

385. Fröhlich Róbert

Acumincum vidéke és a régi pannoniai limes.

= AÉ új f. 12 (1892). p. 34—44 & 115—128. **531**

Acumincum és Aquincum mint két különálló pannoniai őrhely. Ptolemaeus nem tévesztette össze a két helyet, de bizonyos, hogy Acumincumban nem volt legio és így a *λεγιων* jelzés nem Acumincumra, hanem Sirmiumra vonatkozik.

386. Jüneman, G.

De legione Romanorum prima adiutrice. = LS 16 (1894). p. 1—140. **Aq. múz.**

387. Schulten, Adolf

Das Territorium legionis.

= H 29 (1894). p. 481—516. **Egyet. kvf.**

Das Lager u. der Civilort Aquincum. p. 497. [Nach Kuzsinszky's Die Ausgrabungen in Aquincum. 1879—1891.]

388. Domaszewski, A. v.

Zur Geschichte der römischen Provinzialverwaltung. II. Pannonia inferior. (Sonder-Abdr. aus d. RMPH. N. F. 45) (1855). p. 203—211. **Aq. múz.**

Zustandekommen Pannoniens. Aquincum Standort der legio II. adiutrix.

389. **Domaszewski, A. v.**
Die Religion des römischen Heeres.
= Westdeutsche Zeitschrift 14 (1895).
p. 73. **Aq. múz.**
390. **Gündel, Fridericus**
De legione II. adiutrice. Dissertatio.
Lipsiae: Brandsteter 1895. 87 p. 1 t.
Aq. múz.
391. **Weichert, Adolf**
Die legio XXII. Primigenia.
= WZG. 21 (1902). p. 119—158. &
22 (1903). p. 117—177. **Múz. Régt. kv.**
Drei Inschriften [CIL 10471—10473] und
ein Grabstein [CIL 14347*] über die legio
XXII. Primigenia von Aquincum.
392. **Kuzsinszky Bálint**
Két györmegyei antik kőemlékről.
= AÉ 23 (1903). p. 401—403. **531**
Domitianus az ú. n. suev-sarmata
háború alkalmával (86 k.) a Dunát Carnuntum-
tól keletre legalább is Aquincumig megerősítette.
393. **Ritterling, E.**
Zu den Germanenkriegen Domitians
an Rhein und Donau.
= ÖAI 7 (1904). Beibl. Spalte 23—338
Aq. múz.
Die leg. II. adiutrix schied im Jahre 86,
spätestens zu Anfang 87 aus dem Verbande
des britanischen Heeres, um im Dakenkriege
Verwendung zu finden.
394. **Hofmann, Harald**
Römische Militärgrabsteine der Donau-
länder. Wien: Hölder 1905. 91 p.
(Sonderschr. d. öst. Arch. Institutes,
Bd 5.) **Aq. múz.**
Die Differenzen zwischen den rheinischen
und Donauthalischen Grabsteine.
Militärgrabsteine aus Aquincum:
p. 16. no. 8 = CIL 15162. — p. 35. no. 22 =
CIL 15163. — p. 36. no. 23 = BpR 7. p. 25. —
p. 40. no. 28. — p. 40. no. 29 = CIL 14349* =
Kuzsinszky Ausgr. p. 81. no. 194 — p. 53. no. 41
= CIL 3679 = RomDesj. Taf. XXIX. 169. —
p. 64. no. 52. ohne Inschrift. — p. 65. no. 53. —
p. 68. no. 55 = CIL 14349.* — p. 77. no. 62 =
CIL 3530. — p. 78. no. 63. — p. 79. no. 64 =
CIL 15159. — p. 83. no. 65 = CIL 15160.
395. **Filow, Bogdan**
Die Legionen der Provinz Moesia von
Augustus bis auf Diokletian.
Lpzg: Dieterich'sche Verl. 1906. X, 96
p. 1 t. (Klio Beiträge zur alten
Geschichte 6. Beiheft). **Aq. múz.**
Acumincum = Aquincum Lager der legio
II. Ad. p. 41 etc.
396. **Hampel József**
Intercisa emlékei.
= AÉ új f. 26 (1906). p. 221—274. **531**
- *Az Aquincumban állomásozó legio II.
adiutrix sürbben küldhetett ide kisebb-
nagyobb csapatokat; nemcsak téglakon talál-
juk nyomát (CIL 3750 & 20666), hanem kő-
emlékek is maradtak a második legióból való
katonáktól.*
Intercisa Aquincumtól való távolságának
meghatározásával.
397. **Domaszewski, A.**
Die Rangordnung des römischen Heeres.
= BJ 117 (1908). p. 1—278.
Múz. Régt. kv.
Aquincum betreffende Militärwürde:
Speculatores: CIL 3524.
Immunes, evocatus legionis, praefectus
legionis: CIL 3565.
Equites singulares: CIL 10360.
Centurio: CIL 10403.
Collegium armaturarum: CIL 10435.
Officium corniculariorum: CIL 10437.
Signifer, tesserarius, custos armorum:
CIL 10476.
398. **Hoffiller Viktor**
Római fegyverek a M. N. Múzeum kő-
emlékein.
= AÉ új f. 29 (1909). p. 314—328.
531
Aquincumi kőemlékek. A CIL 3530. sz.
sirkő és a CIL 3432. sz. oltárkö.
399. **Köstlin, Ernst**
Die Donaukriege Domitians. Tü-
bingen: Heckenhauer 1910. VIII, 101 p.
Legio II. Adiutrix: p. 91. **Aq. múz.**
400. **Téglás Gábor**
A két Moesia legióemlékeinek jelen-
tősége Alsó-Pannónia hadtörté-
nelmében.
= HK 12 (1911). p. 197—235. **3462**
Adatok az aquincumi legiók történetéhez.
A 166-ban kitört és tíz évig tartó marco-
mann háborúval kapcsolatos Pannónia
Inferior területéről származó emlékek.
A leg. II. adiu. 164-ben a parthus expeditioba
vonult. A leg. III. Flavia-t a háború folyamán
Pannónia Inferiorba helyezték és itteni tartó-
zkodásának több emléke maradt fenn. Aquin-
cumban a leg. III. Flavianak praefectus
castrorumát, L. Naevius Campanust és
a tribunus laticlaviust, M. Caec. Rufianus
Marianust ismerjük és ezen kívül egyéb
emlékek is hitelesítik ittlétét. A legio tisztjeiből
is több nevet megörökölt Aquincum adattára.
A leg. XI. Claudia és a leg. X. gemina
aquincumi tartózkodásáról is vannak emlékeink.
401. **Tragor Ignác**
Vác és vidékének archaeológiája. Vác:
Pestvidéki-ny. 1912. 37 p. **Aq. múz.**
A határvédelem: Transaquincum p. 14.
402. **Zoltai Lajos**
A debreceni kollégium éremtárának kelet-
kezése és a Karay-féle gyűjtemény.
= NK 14 (1915). p. 137—143. **739**
Két aquincumi eredetű réztábla, melyeket
Karay 1765 körül vásárolt meg. (Veszprém
I. Biographia medicorum t. III. p. 442—
443. alapján.)

403. **Ritterling, E.**
Legio. [A legio II. adiutrixról.]
= PWK 12 (1925). p. 1437—1456.
61749
404. **Ritterling, E.**
Legio III Flavia.
= PWK 12 (1925). p. 1540—1549.
61749
405. **Alföldi András**
Hogyan omlott össze a római védőrend-
szer Pannóniában. Bp.: Egyet-ny. 1925.
30 p. (Különl. a Hadt. Közl. 1925. 1—2.
f.) **Aq. múz.**
406. **Parker, H. M. D.**
The Roman legions. Oxford: Clarendon
press 1928. 291 p. **Aq. múz.**
Aquincum: p. 123, 157.
407. **Szilágyi János**
Az ala I. Hispanorum újabb emléke
Aquincumban.
= BpR 12 (1937). p. 275—278.
B 902/10
Kr. u. I. század-ból való felirat. A hispanus
alak állomáshelyeiről.
408. **Weerd, H. van de & Lambrechts P.**
Note sur les corps d'archers au haut
empire.
= Laureae Aquincenses Bp.: Pázmány
egy. 1938. p. 229—242. **B 902/55**
A nyilas csapatok leírása. Az aquincumi
és környéki cohorsok és alak említésével.
Utánpótlásuk, fegyverzetük és taktikájuk.
409. **Syme, Ronald**
The first garrison of Trajan's
Dacia.
= Laureae Aquincenses. Bp.: Pázmány
egy. 1938. p. 267—286. **B 902/55**
Aquincum és helyőrségének szerepe Dacia
elfoglalásánál.
410. **Szilágyi János**
Aquincum és északkelet Pannonia ka-
tonai megszállása.
= Laureae Aquincenses. Bp.: Pázmány
egy. 1938. p. 287—309. Dtsch. Auszug
p. 309—311. **B 902/55**
A Lajos-utca 167. alatt talált felirat iga-
zolja, hogy Aquincum már Tiberius korá-
ban meg volt szállva.
Vide: 156, 265, 755, 849, 1082.

5.

Castra.

411. **Marsigli, Aloysius Ferdinandus**
Danubius Pannonico - Mysicus, Observa-
tionibus Geographicis, Astronomicis,
Hydrographicis, Historicis, Phisicis Per-
illustratus et in sex Tomos digestus
Ab Aloysio Ferd. Com. M a r s i l i, Socio
Regiarum Societatum Parisiensis, Londi-
nensis, Monspelienis, Hagae, Apud P.
Grosse, R. Chr. Alberts, P. De
Hondt. Tom. 1—2. Amstelodami, Apud
Herm. Uytwerf et Franç. Changuion
1726. **Egyet. kvt.**
Óbuda közelében római régiségek vannak.
Itt állomásozott a germán legio. Megemlíti,
hogy Bonfini Sicambriat Óbudára teszi. Tom.
I. p. 18.
Az óbudai római romokban két erőd marad-
ványát látja. Az északi a kisebb mocsárnál
fekszik és négyszögű. Homokból és téglából
épült. A nagyobbik anyaga ugyanaz és ezen
belül különféle romok vannak. A Duna felőli
oldalától a folyamig árok húzódik. A víz-
vezetés a hegyek lábától a posványon át nem
mésze az ároktól a város végénél kezdődik
és csupa téglából épült oszlopokból áll. A
nagyobbiktól árok húzódik a Dunáig. Jól
kivehetők a hegyek lábáig vezető vízvezeték
romjai. Transaquincum körülbelül Arasti
[Haraszt]i helyén volt. 2 helyrajzi vázlattal.
Tom. II. p. 3—6.
412. **Kirándulás a Vizafogóhoz.**
= AÉ 12 (1878). p. 189. **531**
Az ásásokat a MOB kívánságára foly-
tatták. A kirándulás alkalmával a nyomuk után
látható falakat kiásatták és két szobának alap-
falait tárták fel. A helyszíni megfigyelések
alapján abban a véleményben állapodtak meg,
hogy e helyen római castrum állott.
413. **Aquincum romjai**
Az ó-budai ásások.
= E 1880. szept. 30. **114**
Az amphitheatrum felásásának munkálatai.
Az a.-tól délre 25—30 ölnyi távolságban
Torma a keresett castrum alapfalait is
megtalálta, míg nyugatra 12 ölnyre a templum
Nemesis falai rejlenek.
414. **Aquincumi castrum, Az —.**
= E 1881. jún. 5. **114**
Az amphitheatrumtól keletre fekvő castru-
mot Hampe l ássa ki. A castrum az alap-
falak után következtetve 42 holdnyi térségen
terült el. Egyelőre az épületek alapfalait ásták
ki. Találtak egy földalatti pinczeszerű helyiséget
és a padlózat borítására szolgáló préselt lapo-
kat, valamint mozaikot is.

- 415. Aquincumi castrum stativum, Az — feladásának terve.**
= AÉ új f. 2 (1882). p. XLVIII. & L. 531
Havas Sándor és Torma Károly előterjesztése a MMOB-hoz.
- 416. Fröhlich Róbert**
Egy aquincumi castrum.
= AÉ 2 (1882). p. 135—142. 531
A Krempf-malom környékén levő árkok megvizsgálása után, egy sánc nyomára akadt, mely előtt árok húzódott és amelynek keleti és nyugati végét két erős torony alkotta. Itt négy kőrsáncal és árokkal kerített hely bontakozott ki, melyről a szerző kimutatta, hogy egy castrum maradványai.— Torma Károly hozzászólása e cikkhez. AÉ u. f. 2. p. XLI.
- 417. Havas Sándor**
előadása a RT 1883 dec. havi ülésén az óbudai római castrumról válaszként Fröhlich Róbert előző évi hasonló tárgyú előadására.
= AÉ új f. 3 (1883). p. XIII—XIV. 531
Havas bizonyította, hogy a Fröhlich által a löpörmalom mellett megvizsgált romok nem római eredetűek. Fröhlich ezzel szemben megmaradt állítása mellett, amely szerint bár a maradványok nem a castrum stativum, de mindenesetre egy római castellum nyomai. Főérve Marsigli rajza. Fröhlich továbbá megcáfolta Havas állítását, amely szerint Aquincumban már Tiberius alatt legio lett volna. Torma a löpörtorony melletti romokban nem lát castellumot, hanem azokat római víztartály maradványainak minősíti.
- 418. Régészeti ásatások**
= VU 1883. p. 669. 25
Hír az óbudai castrum főbejártának feladásáról.
- 419. Torma Károly**
előadása a MMOB 1883 máj. 11-i ülésén az aquincumi castrum stativumról.
= AÉ új f. 3 (1883). p. VI, X. 531
A castrum északi és délnyugati sarkát megtalálta. A sarkon erős kőalakú tornyot ásott ki. A castrum valószínűen kelet felé a mostani országútig terjedt, ott, ahol a régi vízvezeték a város felé fordul. Hátra van még a porta principalis dextra és a castrum vízvezetékének feladása, amely a jövő év feladata lesz.
- 420. Újabb ásatások**
az óbudai amphitheatrumnál.
= VU 1883. p. 573. 25
Torma jelentése a MOB-hoz, amely szerint a castrum stativumot az amphitheatrum mellett megtalálta és annak dny-i tornyát felásta.
- 421. Torma Károly**
1884. évi óbudai ásatásainak ismertetése a MOB-nak 1884. dec. 18-án tartott ülésében.
= AÉ új f. 5 (1885.) p. VI. 531

Torma feltárta a nagyobb fürdőt és környékét az országútig és kiásatta a vízvezeték harminc pillérét. Ezenkívül a castrum kiterjedését is meghatározta különböző pontokon végzett ásatásokkal.

- 422. Havas Sándor**
A budai vár falai és bástyáinak leásatása.
= AÉ új f. 7 (1887) p. 285—288. 531
A várhegyen nem állottak római épületek. Buda területén a Drasche-féle téglagyárban, a Török-u.-ban és a Mészáros-u.-ban találtak elszórtan római sírokat. A Rudas-fürdő táján és a Lipót-u.-i, elemi iskola telkén hídfe állott, amelynek 1½ öl széles falait lerajzolta. Végre a Citadella belsejében óratorony alapjaira akadtak, amikor az erődöt építették. Ennél több római emlék Budán nincs.
- 423. Fröhlich Róbert**
A pilis-maróthi római tábor.
= AÉ új f. 13 (1893). p. 38—47. 531
- 425. Kuzsinszky Bálint**
Az aquincumi castra kérdése.
= AÉ 17 (1897). p. 395—405. 531
Az aquincumi castrum a hajógyári szigetet magában foglaló földterületen feküdt, amit az ott lappangó római falak erőssége, a katonai bélyeges téglák és e helyről kikerült feliratos emlékek is igazolnak. A római helyőrség itt tartózkodása alatt a castrum nem állhatott ama dombos magaslat helyén, amely az amphitheatrumtól közvetlenül délre el és amelyet Rómer castrumnak tartott.
- 426. Kuzsinszky Bálint**
A római határvédelem és a balhavári erőd.
= RTÉ 1 (1923). p. 19—29. 2511
A római határvédelem és Aquincum, valamint környékének szerepe, A pilis-maróthi, szentendrei castrum, keletkezésének ideje, Aurelius Marcellus katona oltárköve Szentendrén, A contra erődök, Contra Acinco (Quadriburgium, Vicentia) és Contra Bononia (castellum Onagrimum) 294-ből. Leányvári erőd (Celamantia?). Valentinianus utolsó limesépítése. Balhavári burgus Váccal szemben, a Szentendrei szigeten, Basaharci 3 erőd, Verőcével szemben, Dunabogdányánál és a Horányi-csárdánál. 371 körül építkezések EQUITIUS Valeria helytartója és Foscanus a praepositus legionis primae Martiorum vezetése alatt. FRIGERIDUS helytartó bélyegei 377 előttről. TERNENTIUS dux bélyegei. Szobi erőd Ipoly torkolatánál.
- 427. Solvanus**
Római tábor Tokodon.
= EÉ 1 (1925). p. 94—97. X 2195
A tábor Tokod Várberék-dűlőjében van. Szerinte azonos a Tab. Peutingeriana Gardella-cájával.
- 428. Garády Sándor**
Marsigli óbudai castrumai. [Klny. a Historia 1929. szept. sz.-ból p. 173—177.] Aq. múz.
Az aquincumi római aquaeductus dél felé egészen a mai ú. n. Királydomb környékéig terjedt és Marsigli két castruma közül az északi a már kiásott amphitheatrummal, a déli a Királydomb alatt még rejtve levő valószínűen szintén amphitheatrummal egyezik.

429. Lázár István

Újabb római emlékekre bukkantak Akvinkum körzetében, Budakalász és Csillaghegy között. Római császárok őrtornyai.

= PH 1932 júl. 28.

73

A 294-ben épült római katonai őrtorony északi fala és a falból kiugró két nagy négyszög-bástya került napfényre a piarista telken folytatott ásások alkalmával.

Aquincumtól északra az egyik nagy tábor Ulcisia Castra, Szentendre volt, a két tábor pedig kisebb erődök kötötték össze egymással. Ilyen az Orsz. Hitelszövetkezeti Központ week-end házépítése alkalmával Csillaghegyen előkerült burgus, amely a téglabélyegekből megállapíthatóan I. Valentinianus korában 369—74 között épült. Ettől északra Budakalász területén, a Lupa-csárdánál mintegy 50 négyzetméter területű őrtorony került elő. Ezt, miként a csillaghegyi burgust is, Frigidus dux építtette, amiről kb. 300 bélyeges téglatanuskodik. Az őrtorony mennyezetét 4 köpönyök tartotta. Az erősség 375-ben pusztult el.

430. Szalay Ákos

A dunabogdányi római castellumról. Jelentés az 1930. évi július—augusztusi dunabogdányi ásatásról. Über das römische Castell von Dunabogdány. Bericht über die Ausgrabungen in Dunabogdány während der Monate Juli und August 1930. Bp.: M. Nemz. Múzeum 1933. 36 p. 9 t.

(Archaeologia Hungarica, 10.) 1759

Az ásítás leírása, a castellum helye. Az I. és II. castellum, a burgus. Cirpi-vel való azonosítása még bizonytalan.

Vide : 19, 104, 125, 467, 491, 713, 749, 785, 997, 1090.

6.

Aquincumi utak. A limes. — Viae Aquincenses. Limes.

431. Muchar, Albert

Das römische Noricum, oder: Oesterreich, Steyermark, Salzburg, Kärnthen und Krain unter den Römern. Theil 1—2. Grätz: Penz 1825—1826. Egyet. kvt.

Römerstrassen von Poetovio nach Siscia, und von Poetovio bis an die Donau hinauf. I. p. 260—265.

432. Rész Ensel Sándor

Csörsz-árka. Régészeti közlemény. Nyíregyháza: Sz. és H. Közlöny kny. 1875. 32 p. Aq. múz.

Római műnek és épen római útnak tartható-e csörsz-árka? p. 28—29.

Marsigli állításával szemben Budai Ezsaiásra hivatkozik, aki elveti az árok római eredetéről vallott állítást.

433. Ortvy Tivadar

Egy állítólagos római mediterrán-út Pannoniában. Bp.: Akad. 1884. 77 p. 1 t. (Ért. 11 k. 7. sz.) 4305

Aquincum és a pannoniai úthálózat.

Salamon Budapest történetének I. k. ben a pannoniai utakról új teóriát állított fel, amely ellenkezik a Mommensen—Kiepert [CIL I. Tab. IV.] és Römer [Acta Nova Mus. Nat. Hung. I.]-féle térképekkel. Mig u. i. a térképeken Pannoniának főutvonala szorosan a Duna jobbpartján halad Zimonytól Obudáig s azontúl Oszönytől Bécsig, addig Salamon szerint a római nagy birodalmi út Mursától nyugatra vonult fel északnak és még Aquincumba és Brigetioiba sem tért ki. A dunaparti út S. szerint is megvolt, de ennek csak provinciális jelentőséget tulajdonít. Ortvy rámutat Salamon tévedéseire és sürgeti az ismert útvonalak »autopsia« útján való megvizsgálását.

434. Kubitschek, W.

Nachtrag [über Ortvy's »Eine angebliche Binnenstrasse in Pannonien].

= AEM 11 (1887). p. 140—146. Egyet. kvt.

K. bemerkt, dass man über die »in medio« genannten u. mit Millienzahlen versehenen Orte sicherer urteilen könnte, wenn man die Topographie der betreffenden Gegenden genauer kenne. Dann würde auch jeder Zweifel schwinden ob jene Orte wirklich so genannt wurden, wie dies im Itinerar geschieht. Er gestattet sich indes nicht, als ob er dies zur Wiedergabe der Salamonschen Hypothese für nöthig erachtet, auf die beachtenswerthe Übereinstimmung zweier von Ortvy nicht herangezogenen Quellen mit den Angaben des Itinerars u. der Tab. Peut. hinzuweisen, näm. mit d. Angaben der ravennatischen Erdbeschreibung über die Donaustrasse Pannoniens und den Reihen der Städte u. Castelle, die sich in der Notitia dignitatum occ. c. 32—34 finden.

435. Ortvy, Theodor

Eine angebliche Binnenstrasse in Pannonien. [Mit Einwilligung des Verfassers im Auszuge mitgetheilt.]

= AEM 11 (1887). p. 129—140.

Egyet. kvt.

Franz Salamon hat in seinem Werke über die Gesch. Budapests [1878. Bd. I. p. 230—259] die Ansicht aufgestellt, dass die Hauptstrasse Pannoniens nicht, wie die landläufige Ansicht ist, dicht am rechten Donauufer [Semlin—Altöfen—Altszöny—Wien], sondern von Esseg aus einige Meilen von der Donau entfernt und ausserhalb ihres Ueberschwemmungsgebietes gelaufen sei, Ortvy hält den Beweis für diese Annahmen für nicht erbracht und versucht Salamons Gründe zu entkräften.

436. Fröhlich Robert

Castellum Onagrinum.

= AÉ új f. 9 (1889). p. 98—107. 531

A C. O. helyének meghatározásánál az Idatius f. Fasti Acincumot megnevező soraiból indul ki.

437. Vásárhelyi Géza

Az Aquincumból Brigetioba vezető római út irányáról és fennmaradt nyomairól.

= AÉ új f. 12 (1892). p. 71—74. 531

Halász Gedeon pestmegyei mérnök által 1842-ben készített térkép és leletek alapján állítja, hogy a régi út a borosjenői határból a »Zeisel Mühle« n. malom területén kanyarodott a vörösvári határba és innen Pilisszántónak tartott. Tehát nem követte a jelenlegi országút irányát, sőt ettől ellenkező oldalon haladt Pilisszántónak. E térkép szerint a Rómer által az ürömi és borosjenői határban felfedezett útrészlet az Aquincumból Brigetioba vezető útnak még fennmaradt nyomait mutatja.

438. Kuzsinszky Bálint

Mikor szállották meg a rómaiak a Dunántúli északkeleti részét?

= AÉ új f. 18 (1898). p. 115—118. 531

A Dunántúli északkeleti részének megszállása és megerősítése már Domitianus alatt történt s összefügg a svév háborúval. Ezt megerősíti az a töredékes felirat, amelyet a budai új várpalota helyén folytatott munkálatoknál találtak = CIL 14347^a.**439. Kuzsinszky [Bálint]**

Der römische Limes in Österreich H. 1. 1900. [c. munka ismertetése].

= AÉ 20 (1900). p. 283—284. 531

Mint Ausztriában Carnuntum, úgy Magyarországon egyelőre Aquincum szolgálhat a limeskutatások kiinduló pontjával, annál is inkább, mivel Aq. topográfiája távolról sem áll oly tisztán, mint Carnuntumé.

440. Domaszewski, A. v.

Die Beneficiariierposten und die römische Strassennetze.

= WZG 21 (1902). H. 2. p. 158—211.

Múz. Régt. kvé.

Als das Legionslager nach Aquincum verlegt wurde, blieb die Donaustrasse mit jener Abzweigung über Nesin nach Sirmium die Hauptstrasse von Pannonia Inferior und zählte ihre Meilen von Aquincum über Nestin nach Sirmium. Das ganze Strassennetz südlich der Donau u. östlich von Savaria liess eine sichere Fixierung bisher nicht zu, da die Lage der in den Itinerarien genannten Orte ganze unbestimmbar blieb, unter die 5 aufgenommenen Strassen ist die 1. [Itin. 263] Sabaria—Acinquo XX. u. die 5. [Itin. 264] Sopianae—Acinquo XXV. Das Itinerar der Strasse Nr. 1, bestimmt die Entfernung von Floriana nach Aquincum auf 30 r. Meilen. Die Strasse ging von Floriana nach Piliscaba u. von hier auf der durch Meilensteine gesicherten Strasse, abseits vom Flusse nach Aquincum. Es bestand zwischen Brigetio u. Aquincum eine Binnenstrasse. Auch am Nordrande des Plattensees führte eine Strasse durch Funde gesichert nach Aquincum. Nach ihrer Richtung mündet die Strasse bei Caesariana auf die Strasse Nr. 1. Savaria—Aquincum, hat das Stück Caesariana—Ossonibus mit ihr gemein und geht genau östlich

auf Aquincum. Auf diese Strasse mündet bei der Station Jassulonibus, 25 r. Meilen von Aquincum, die Strasse Nr. 5. Sopianae Aquincum. Die Strasse Nr. 1. Savaria Aquincum ist also kein einheitlicher Bau, sondern diese Postroute des 4. Jahrhunderts läuft auf Teilen ganz verschiedener älterer Strassen.

Als Kopfstationen der alten Militärstrassen am Donauufer sind erkennbar Arrabona, Azulum, Crumerum, Aquincum, Intercisa u. Teutoburgium. Sie sind wie die Rekonstruktion des Strassennetzes gelehrt hat, die Endpunkte der Strassen am Grenzstrom.

Bedeutungsvoll für die Organisation des Dienstes der Beneficarii ist der Posten in Transaquincum. Hier liegt der Brückenkopf von Aquincum u. eine stehende Brücke verband als einzige des Grenzstromes, das Hauptquartier Aquincum mit dem Lande der Sarmaten. Die Weihung des Altar Genio Ciniamo et Genio Comere zeigt, dass hier die Markte mit den Barbaren abgehalten worden.

441. Kuzsinszky Bálint

Császári (Komárom m.) sírleletek, II.

= AÉ új f. 22 (1902). p. 28—38. 531

A római út, mely mellett a sírok előkerültek, az Itinerariumban található egyik úttal sem egyeztethető össze. Ez az út belesnék egy oly mediterrán útba, amely Savariát összekötné Aquincummal. Az Itinerarium emlit is ilyet (p. 263), de ez nem lehetett egyenesen, mert 169 mp hosszú. Ez csak úgy mérhető le, ha nagy kerülővel Keszthelyt (Mogentiana) érintve jutott Aquincumba.

442. Finály Gábor

Római utak a Dunántúli.

= AÉ 23 (1903). p. 164—173. 531

Az Aquincumig vezető dunántúli útvonalak megjelölésével Domaszewskinek a WZG-ben megjelent »Die Beneficiariierposten u. die röm. Strassennetze« c. munkájának bírálata. Domaszewski teoriájával szemben a Rómer, majd Kuzsinszky által készített úthálózatot fogadja el.

443. Finály Gábor

A római birodalmi limes föl kutatásáról Pannoniában. [II. hozzászólás.]

= AÉ 25 (1905) p. 214—217. 531

A megvizsgálendő Dunavonalat három szakaszra osztja: 1. Országhatár—Budapest, 2. Budapest és vidéke, 3. Budapest—Drávatorok. A második rész különválasztását az a körülmény teszi indokolttá, hogy Aq.-nak és környékének felását a főváros magára vállalta.

444. Kuzsinszky Bálint

A római birodalmi limes felkutatásáról Pannoniában. [I. hozzászólás a kérdéshez.]

= AÉ új f. 24 (1905). p. 213—214.

531

A limeskutatás kiinduló pontjának Aquincumot és vidékét ajánlja.

445. Finály, G. de Kend

La vie Romane nell'Ungheria Transdanubiana.

= Reale accademia de Lincei Anno CCCXI Roma 1914. **Aq. múz.**

446. **Kurucz János**
Római nyomok a pannoniai Duna-limes balpartján. Komárom : Jókai-kny. 1914. 82 p. **Aq. múz.**
A pannoniai Duna-limes vonalának leírása.
447. **Finály Gábor**
Római utak a Dunántúl. [Kny. az »Urania« 16 (1915). 6—8. sz.-ból. 7 p.] **Aq. múz.**
Pannonia Duna—Száva közti részében az utak a helyi viszonyokhoz alkalmazkodtak, a terület földrajzi alakulását és stratégiai viszonyait tartva szem előtt. Hat transzverzális útvonalat állapít meg.
448. **Simonyi Dezső**
A Brigetio—Aquincum közötti diagonális (Dorog—Csév—Óbuda) útvonal kérdése. = EPhK 60 (1936). p. 44—55. **4442**
449. **Lovas E.**
Pannonia római úthálózata Győr környékén. Pannonhalma : 1937. 32. p. 1 t. (Pannonhalmi Szemle könyvtára, 22.)

450. **Garády Sándor**
Az aquincum—brigetioi római út felkutatása az óbudai aranyhegyi árok mentén.
= Laureae Aquincenses. Bp. : Pázmány egy. 1938. p. 183—187. **B 902/55**

A brigetioi út az Aranyárok mentén húzódott el, mellette volt a középkori út. A bécsi-úti régi temetőben épületromok között talált római érmek a III—IV. századból.

451. **Paulovics, St.**
Il limes romano in Ungheria.
= Quaderni dell'Impero. Il Limes Romano IV. — Istituto di studi romani 1938. 20 p. 6 t.
Vide : 4, 104, 184, 362, 396, 411, 468, 1060.

7.

Méröldkövek. — Miliaria.

452. **Salagius, Stephanus**
De columna Romana miliaria ad Budam nuper reperta dissertatio. Quinque-Ecclesiis : Engel 1780. 71 p. **B 902/21**
Pars I.
§ 1—10. Descriptio columnae (= CIL 3715) locus in quo reperta et iudicium auctoris Ephemeridum Vindobonensium.
Causa, occasio et annus erectae columnae, in qua exprimitur Aquincum.
Aquincum non rite vocat coloniam Romanam auctor Ephemeridum Vindobonensium. A. oppidum insigne & caput Valeriae Ripensis saeculo quarto non parum labefactatum, etsi sedes esset ducis Valeriae Ripensis, situs urbis ope huius columnae investigatur.
§ 18. Num Acincus dicta etiam fuit Sicambria? — Buda vetus Sicambria a militibus constructo aliquo castello, cognominata fuerit fide lapidis Bonfiniani, siquam fidem meretur.
Pars II.
§ 1—16. Praesens dissertatio a Schoenwisneri impugnata. Observatione ab auctore Ephemeridum Vindobonensium vulgatas a Salagio perperam impugnatas esse, recenset Schoenwisner in Commentario in Romanorum iter per Pannoniam ripam Salagius vero respondet se Aquincum coloniam fuisse non negasse, sed an fuerit, dubitasse. Aquincum e columna miliaria non rite arguitur colonia, idem oppidum non rite arguitur colonia e constitutione Antonini Augusti et e lapide Laziano.

453. **Schönwisner, Stephan**
Abhandlung über einige römische Meilen-säulen, welche bei dem Dorfe Promontorium entdeckt worden.
= Ungarisches Magazin oder Beiträge zur Ungrischen Geschichte, Geographie, Naturwissenschaft. Bd. 3. 1783. p. 60—90. **Egyet. kv.**

A budafoki római méröldkő és egyéb oszloptöredékek alapján bizonyítja, hogy Aquincum a mai Buda területén volt.

454. **Rómer Flóris**
Magyar régészeti krónika. 780.
= AK 5 (1865) p. 69. **545**
A vörösvári országot mellett egy mellékúton talált két méröldkő leírása : I = CIL 3747 II = CIL 3746.

455. **Rómer Flóris**
Magyar régészeti krónika.
= AK 6 (1866) p. 164—187. **545**
A budai, óbudai és pesti legújabb leletek leírásával. Aquincumi feliratos méröldkövek : 858 = CIL 3614, 859 = CIL 3598 = 10552 = RomDesj. 211, 860 = CIL 3708, 861 = CIL 3711 = 10621, 899 = CIL 3506 = 10433 = RomDesj. 350, 899 = CIL 3517 = 10483 = RomDesj. 227, 907 = CIL 3618.

- 456. Rómer Flóris**
Magyar régészeti krónika. 984.
= AK 7 (1868). p. 183—184. **545**
Mérőföldkő lelet = CIL 6467 = 10618.
- 457. Mérőföldkő**
= AÉ 1 (1869). p. 69. **531**
Zeutner Istók Óbudáról a M. N. Múzeumnak ajándékozta.
- 458. Mérőföldkő**
a Buda, Új-u. 732. sz. ház előtt.
= AÉ 2 (1870). p. 236. & 247. **531**
Zsigmondy Gusztáv jelentése az Akadémia archaeologiai bizottságához. A második közlés a kő töredékes feliratát adja.
- 459. Fröhlich Róbert**
Három római mérőföldmutató.
= AÉ új f. 7 (1887). p. 251—255. **531**
[Budafoki sörházhoz közel.]
1. Macrinus császár korából Kr. u. 217.
2. Severus Alexander császár korából Kr. u. 230.
3. Philippus császár korából Kr. u. 244—249.
- 460. Mérőföldkövek**
= AÉ új f. 10 (1890). p. 331. **531**
- 461. Mahler Ede**
Pannoniai feliratos emlékek. (Első közlemény.)
= AÉ új f. 27 (1907). p. 140—151. **531**
5. Töredékes sírkő, amelyen Aug(ustali) Col(oniae) Aqu(inci) olvasható. — 6. A CIL 3729 = 10634. sz. elveszettnek tartott mérőföldkő.
- 462. Mahler Ede**
Római feliratos emlékek Dunapenteléről.
= AÉ új f. 29 (1909). p. 238—245. **531**
12. Egy csonka mérőföldkő, mely Aquincumtól számítva a XLVII. római mérőföldkövet jelzi.
- Vide: 267, 269, 291, 305, 321, 785.**

8.

Transaquincum.

- 463. Jankovich Miklós**
Magyar szó-nemzés ötven példákban.
Pest: Eggenberger 1812. **Múz. kvf.**
»Pestnek tája Trans-Aquincum, a hol tudnillik a Római excubiák tornya állott...» p. 56.
- 464. H[aliczky] A[ntal]**
Rövid értekezés egy hídvarról (de munitio pontis), mely a pesti Dunaparton, a régi római Aquincum, a mostani Óbudának általellenében állott és némely Vincentia névvel megkülönböztetett téglákról, melyek az említett hídvárnak omladékaiban találtak.
= TGy 3 (1820). p. 9—26. **B 051/99**
A pesti városszépítő bizottság téglagyára mellett talált római téglák és a Dunáig vezető 100 lépés hosszú és széles falmaradványok leírása. A téglákon Vicentia, Leg. II. Adi. P. F., Coh. VII. Br. Ant. felirásos bélyegek és állatnyomok láthatók. A Vicentia bélyeg szerint egy cohors neve, maga az építmény pedig hídfő volt. Contra-Aquincum helyét az Órdógmalom tájára teszi, bár belátja, hogy bizonyítékok hiányoznak.
Két általa talált bronzérmét (Constantinus és Constans) ír le.
- 465. Pest**
Horváth István alapján Pest történetének összefoglalása. Trans-Acincum szerepét csak hipotézisként fogadja el.
= R 1835. p. 771—773. **B 051/12**
- 466. Palugyay Imre**
Buda-Pest sz. kir. városok leírása. Pest: Landerer & Heckenast 1852. X, 549 [& 3] p. (Magyarország... legújabb leírása, I.) **B 910/16**
Buda Aquincum és Sicambria nevééről. p. 3—7.
»Pest őseinknek letelepedésekor már fennállott; s minden kételkedés nélkül osztható írónk legtöbbjének Pest eredetére vonatkozó tanja: miszerint ama korban, midőn a mai Ó-Buda helyén, Flavius Vespasianus alatt, a második számú római legio, a közelében levő számos gyógyforrásokról Aquincumnak nevezett erősséget építé: ezzel szemközt a Duna túlszéljén, ama úgynevezett »ördög malom« táján szinte létezőek más római telep »Trans-Aquincum« nevezet alatt; s hogy az nem volt bizonyos körbe szorított város, hanem több egymástól bizonyos távolságra fekvő védvárakból, — melyeket a mondott legio a dunántúli részeknek, a barbarok, birtokaikkal egész a Tiszáig terjeszkedett jászok és metanasták elleni védelmezésre emelt — állott legyen; igen valószínű abból, mivel az ájtatos iskola szerzetnek pesti háza helyén, de más helyeken is találtak romok, melyek építési módoruk után Róma uralkodása korából maradtaknak ismertetnek fel.« p. 286—287.
- 467. Rómer Flóris**
Pannonia területén Magyarországon fennmaradt néhány római várnáról.
= AK 3 (1863). p. 33—53. **545**

p. 49—51 Aquincum, Marsili és Béli adatainak ismertetése. A rommaradványok fokozatos pusztulása. A vízvezeték vonala. — p. 51—53 Trans-Acincum, Quadriburgum, Vincentia cím alatt összefoglalja az idevonatkozó adatokat, Haliczky és Paur kritikájával.

468. Rómer Flóris
Magyar régészeti krónika. 827.
= AK 6 (1866). p. 108. 545

Transaquincumban [Rákos patak torkolata] az utolsó három év óta »a belső árokkal kerített négyzetnek... minden nyoma eltűnt. Egyedül a külső mélyebb árok, az árokban létező falomok és a bőven elszórt cserép- és téglad rabok mutatják még, hogy itt római erődítés volt. Bélyeges téglák leírása.

469. Rómer Flóris
Magyar régészeti krónika. 907.
= AK 6 (1866). p. 177. 545

»Pest felül a fürdősziget irányában a parton sok téglatöredék van, mely a transaquincumi castrumból oda került.»

470. Rómer Flóris
A régi Pest c. akadémiai felolvasásának ismertetése.
= MAÉ 5 (1871). p. 107—113. 521

A római erődítési rendszernek, melyet évek óta tanulmányoz, egyik követelményeül bizonyítja be azt, hogy »a hol mai nap Pest belvárosa északkeleti sarka áll, hajdan egy római castellum kívántatik, mely, ha a régi alaprajzokat, és a három ismerős tornyot is vesszük tekintetbe, melyek egyike a régi posta utcának északnyugati sarokház (Péchy, Koppi, Schopper) szögletén, a régi Rondella, másik a Szentkirályi Mór-féle ház sarkán, a harmadik a mai angol királyné vendéglő homlokzata közepe táján állott, és ezen tornyok közeit a váci utcáig és onnan a Szentkirályi házig kiegészítjük, kapunk egy 3 holdnyi területet, mely keletelésre és alakra nézve a római castellumnak egészen megfelel.»

471. Rómer Flóris
A régi Pest. Bp.: Eggenberger 1873.
240 p. B 943/1

Pest-belváros mint római castellum Contra-Aquincum helye a Rákos patak torkolatától délre, mint már Podhradczky is állította. (Buda és Pest p. 63.)

472. Igló K.
Római építmény maradvány.
= AÉ 12 (1878). p. 125. 531

A Duna jobbpartján, Pest és Újpest határán az ú. n. Vízafogónál a »Vicentio in barbarico« nevű római erőd, amelynek néhány pillérét ásták fel. Az épület észak-déli irányban húzódik és 60 lépésnyi hosszúságban 12 oszlop mutatja irányát. A déli oldalán 64 lépés hosszúságban további 4 oszlop van. Az oszlopok alapja téglá és a faragott kövek egymásba illeszkednek.

A Valentinianus idejéből származó Frigeridus V. P. bélyegű téglakon kívül e helyen későbbi időből való vastárgyakat és Crispus, Constantinus Max. Aug., Julianus f. érmeiket találtak.

473. Illésy János
Halitzky Antal jelentése a transaquincumi erőről.
= AÉ új f. 14 (1894). p. 381—382. 531

474. Palóczy Edgár
Contra Aquincum.
= PH 1913. május 17. 73

475. Ausgrabungen auf dem alten Piaristengelände, Das Resultat der —.
= PLI. Morgbl. 8. Jun. 1932. 75

Nach Abhebung der Kulturschichten aus der Barockzeit, der Türkenperiode und der spätmittelalterlichen Ära wurden eine Begräbnisstätte aus der Zeit der Arpadendynastie blossgelegt ferner eine 3 1/2 Meter dicke Mauer, die als ein Bestandteil des längst schon in dieser Stelle vermuteten römischen Kastells identifiziert werden konnte. Bekanntlich wurde seinerzeit — anlässlich des Baues der Elisabethbrücke — ein Rundturm freigelegt, von dem man aber damals noch nicht wusste dass er römischen Ursprungs ist. Auf der jetzigen Ausgrabungstätte wurden auch die Grundmauern eines vierkantigen Turmes mit Eingang sowie eine Ecke des nächstfolgenden Wachturms ausgegraben, so dass man sich ein genaues Bild von der einstigen Form und dem Umfang des Kastells gestalten kann. Das Castrum erstreckte sich über das Gebiet der heutigen Innerstädter Pfarrkirche und es ist nicht ausgeschlossen, dass die Kirche eben deshalb hier errichtet wurde, um die ausserordentlich starken Grundmauern des römischen Baues zu verwerten.

476. Szekula Jenő
Pest legősibb tornya a piaristák telkén. Diocletianus római császár vára a Dunaparton.
= PH 1932. jul. 20. 73

A pesti castrum 294-ben épült. Diocletianus építette és az építésnél talán személyesen is jelen volt. Erre vallanak a »Cohors Alpinorum« bélyeges téglák. Ez a cohors u. is a császár testőrsége volt, amely elkísérte Diocletianust utazásaira. A vár szélessége és hosszúsága is kb. 110 m lehetett. A castrum egyik tornya a kapubejárattal a piarista telken folytatott ásások alkalmával felszínre került és a castrum körvonalai részben szintén kimutathatók. A torony fölé földalatti bejárat építenek és múzeumná képezik ki a környékét, amelyben a telken talált egyéb római régiségeket is kiállítják.

477. Nagy, Ludwig
Transaquincum.
= PWK 6A (1937). col. 2148—2150. 61749

Vide: 267, 286, 440, 467, 536, 1060.

Polgári amphitheatrum. — Amphitheatrum civile.

- 478. Amphitheatrum, Az —**
 ásatásai. 25
 = VU 1880. p. 729.
 A romok nagy része már ki van ásva. Az amphitheatrumtól mintegy 30 ölnyire találták meg a *Nemesis* templom maradványát és 14 feliratos követ, melyek közül egyik *Aquincum* municipiális szervezetére vonatkozólag tudósít. Az amphitheatrum ny-i oldalához épített kápolnák(fanum)-ban a szobrok feliratos talapzatai fennmaradtak és a falak élénk festése is megmaradt. *Torma* szerint ilyen fanumok a körfal d-i részén is vannak. Találtak egy lándzsavast, melyet valószínűleg gladiátorok viseltek, továbbá 41 érmet, több szobortöredéket, egy oszlopfejet és sok csontot.
- 479. Aquincumi amphitheatrum, Az —**
 = AÉ 14 (1880). p. XLVIII. 531
 A Régészeti Társ. okt. 26-i ülésén a titkár havi jelentésében legfontosabb eseményként említi az a. felásást, amely *Aquincum* helyrajza és történelme szempontjából nagy fontosságú.
- 480. Amphitheatrum, Az —**
 második bejáratának kiásása. 25
 = VU 1880. p. 713.
 A bejárat mellett feliratos köveket találtak. A felirat azt bizonyítja, hogy az amphitheatrummal szemben *Nemesis* temploma állott. Találtak még egy *Jupiter*nek szentelt követ és egy *Nemesis*-szoborfejet. A bejárat színes volt, hasonlóan a feltárt falrészlet is.
- 481. Amphitheatrum**
 [Az *aquincumi* —.] 73
 = PH 1880 : 272, 274, 285, 286, 289, 292, 294, 301, 322. sz. 1881 : 151, 178, 281. sz. 1882 : 86, 136. sz. 1883 : 183. sz.
 Az amphitheatrum felásásának története, a tervek, a leletek és az ásatások egyes periódusainak ismertetésével.
- 482. Aquincumi ásatások, Az —**
 = E 1880. okt. 30. 114
 Két amphitheatrumi felirással ellátott ültőhely = CIL 10493 h & k, és éremlelet leírása. Tudósítás az északfelőli feljárás kiásásáról.
- 483. Aquincumi ásatások, Az —**
 = E 1880. okt. 31. 114
 Az amphitheatrum falainak befedése és környékének kisajátítása.
- 484. Aquincum romjai**
 Az ó-budai ásatások. 114
 = E 1880. szept. 30.
 Az amphitheatrum felásásának munkálatai. Az a.-tól délre 25—30 ölnyi távolságban *Torma* a keresett castrum alapfalait is megtalálta, míg nyugatra 12 ölnyire a templum *Nemesis* falai rejlenek.
- 485. Óbudai amphitheatrum, Az —**
 = E 1880. nov. 24. 114
 Az amphitheatrum déli részének kiásását a MOB 1881-re határozta el és kimondotta a kiásott részek konzerválásának szükségességét. A köv. évben a főváros a Papföldön ásatást kezd.
- 486. Óbudai ásatások**
 = E 1880. okt. 21. 114
 Az amphitheatrum *Nemesis* oltárkövéről = CIL 10441, bejáratának és falainak festéséről.
- 487. Óbudai amphitheatrum, Az —**
 = E 1880. okt. 27. 114
Torma az amphitheatrum nyugati oldalához épített fanumok sorozatát ásta ki. A két feliratos kő : CIL 10440. és 10441.
 A *Nemesis* szentélyben áldozati edény került elő. Eddig többek között 14 feliratos kő, több szobor, köztük egy *Nemesis*-fej és 41 érem került elő.
- 488. Óbudai ásatásokról, Az —**
 = E 1880. okt. 23. 14
 Az amphitheatrum feliratai 162-ből valók, így nem épülhetett sokkal előbb. A *Nemesis*-templomból egy szobor került elő és élénkszíni falfestmények.
- 489. Ampelos [Hampel József]**
 Az óbudai legújabb ásatások. 25
 = VU 1881. p. 571—572.
 Az amphitheatrum és a papföldi közfürdő felásásának ez évi programja.
- 490. Aquincumi amphitheatrum, Az —**
 = E 1881. jún. 16. 114
 Az amphitheatrum köré emelt töltés munkálatairól.
- 491. Aquincumi amphitheatrum, Az —**
 = VU 1881. p. 369. 25
 Hir az amphitheatrum felásásának megkezdéséről. A papföldön is megkezdtek a munkálatokat, itt remélik a castrum praetorium feltalálását. Az archaeologiai bizottság kívánja az aquaeductus köpülléinek kisajátítását és megővését.
- 492. Óbudai amphitheatrum**
 = E 1881. máj. 28. 114
Torma ásatásait tovább folytatja; eddig a külső körfalat tisztította meg és 8 feliratos kötődéket talált. A talajvíz itt és a Hampel által vezetett papföldi ásatásoknál is sok kárt okoz. A főváros arch. bizottsága a vízvezeték-pillérek megrongálásával foglalkozott s azok kijavítását szükségesnek látja.
- 493. Óbudai amphitheatrum, Az —**
 = E 1881. júl. 27. 114
 Az amphitheatrum kijáratának jobboldali részében egy fej nélküli szobrot találtak, mely valószínűen a kijáratnál levő fülkék egyikében állhatott. Találtak még 3 érmet és a Szentendrei-út 42. sz. telken négy istennek, köztük *Danuvis*nak szentelt fogadalmi követ.

- 494. Óbudai amfiteatrum, Az —.**
= VU 1881. p. 703. **25**
Az amfiteatrum felásásának és konzerválásának költségeire a kultuszminisztérium 10865 frtot irányzott elő. A falakat téglával és mésszel fedik és a körtöltést fákkal ültetik be. Őrzéséről is gondoskodnak.
- 495. Óbudai ásátások, Az —.**
= VU 1881. p. 644. **25**
Az amfiteatrum felásásánál 40 darab érem és 14 feliratos kő került felszínre.
A papföldi ásátások egy fürdő maradványait hozták felszínre. Az építkezés módja, a fürdő belső kiképzése sok tanulsággal szolgált. A fürdő padlózatának mozaikja, a festett falak, az érem és cserépmécses leletek különösen említésre méltók.
- 496. Torma Károly**
Az aquincumi amfiteatrum északi fele. (Jelentés az ottani ásátásokról.) Bp.: Akadémia kiad. 1881. 109 p. 15 t. (Ért. 9. k. 5. sz.) **B 902/16**
1. Az amfiteatrum környéke, az épület alaprajza és méretei.
2. Az aréna.
3. A pódium.
4. A kamarák.
5. A külfalak.
6. A kaverna.
7. Az ülőhelyek.
8. A kapuk, lépcsők s bejáratok.
9. N e m e s i s szentélye.
10. Talajminőség, építésmód s építési anyag.
11. Feliratok.
p. 71 = CIL 10441, p. 72 = CIL 10440, p. 76 = CIL 10442, p. 77 = CIL 10446, 10449, p. 78 = CIL 10444, p. 79 = CIL 10447, p. 80 = CIL 10448, 10451, p. 81 = 10452.
12. Az amfiteatrum építésének kora.
Függelék.
A lelt régiségtárgyak sorozata: 1. Vastárgyak. 2. Olomtárgyak. 3. Bronztárgyak. 4. Ezüsttárgyak. 5. Csonttárgyak. 6. Üvegtárgyak. 7. Keramikus tárgyak. 8. Kőtárgyak. 9. Állatcsontok. 10. Érmek.
- 497. Torma, Carolus**
Amphitheatri Aquincensis pars septentrionalis. (Relatio de effossionibus illic factis.) Budapestini: Acad. Scient. Hung. 1881. 109 p. 15 t. (Ért. 9. k. 5. sz.)
Aq. múz.
- 498. Henszlmann, E.**
Das Amphitheater von Alt-Ofen (Aquincum.) [o. O., J. u. Dr.] 29 p. 3 t.
Aq. múz.
- 499. Khuen Antal, gr.**
tervei az amfiteatrum megvédésére és egy cuneus építésére a MMOB-ban.
= AÉ új f. 2 (1882). p. XL—XLI. **531**
A terv szerint a falak téglával volnának befödendők, a hiányzó falrészek pedig pótolandók. A cuneust alul kőből, fent pedig téglából kell felépíteni. A bizottság úgy határoz, hogy a megmaradt kővekből egészítsék ki a hiányokat. Az amfiteatrum befedésének és a cuneusnak tervét egyelőre eljuttatják.
- 500. Óbudai amfiteatrum, Az —.**
= E 1882. ápr. 9. **114**
Az amfiteatrumot környező talaj vízének lecsapolása. Ezzel kapcsolatban kerültek napvilágra a nyugati kapu előtt a N e m e s i s templom falai.
- 501. Óbudai amfiteatrum, Az —.**
= VU 1882. p. 625. **25**
Hír az ásátások folytatásáról, amelyekre a főváros tanácsa 3000 frtot vett fel.
- 502. Torma Károly**
Római cserépedény bélyegek és karczolatok.
= AÉ új f. 2 (1882). p. 207—230. & 3 (1883). p. 1—72. **531**
I. Közl. 1880—82 közötti aquincumi ásátások alkalmával az amfiteatrum, a katonai kisebbik fürdő és a paiaestra romjai között lelt edénybélyegeket és karczolatokat közli.
a) Terra sigillata bélyegek, 74 drb. b) Helyi officinák bélyegei, 1 drb. c) Lámpa-bélyegek, 9 drb. d) Edénykarczolatok, 14 drb. e) Téglakarczolatok, 2 drb. f) Falkarczolatok, 2 drb.
II. Közl. A NM régiség-tárában levő anyagból aquincumi származású: a) 56 drb terra sigillata bélyeg. b) 1 drb opus doliare bélyeg. c) 4 drb helyi officina bélyeg. d) 13 drb edénykarczolat. e) 7 drb téglakarczolat. f) 1 drb falkarczolat. g) 29 drb lámpabélyeg.
- 503. Torma Károly**
az aquincumi amfiteatrum déli részén történt ásátásainak ismertetése a MMOB-nak 1881. évi jelentésében.
= AÉ új f. 2 (1882). p. XXIX—XXX. **531**
- 504. Torma Károly**
átadja a körgáttal körülvett amfiteatrumot a MMOB-nak.
= AÉ új f. 2 (1882). p. XLVIII. **531**
A Bizottság szükségesnek tartja, hogy a körgát nyugati része bezárassék és a bejárás az országot felől legyen.
- 505. Torma Károly**
jelentése a MMOB-ban az amfiteatrum ásátásainak befejezéséről.
= AÉ új f. 2 (1882). p. XXXIX. **531**
Kívánja a falak biztosítását és egy cuneusnak felépítését.
- 506. Torma Károly**
Das Amphitheater zu Aquincum.
= AEM 9 (1885). **Aq. múz.**
Nach Torma Károly: Az aquincumi amfiteatrum északi fele [Der nördliche Theil des Amphitheatrs von Aquincum] Budapest 1881. Der Auszug beschränkt sich im Wesentlichen auf eine Erläuterung des Grundrisses.
- 507. Óbudai amfiteatrum, Az —.**
= VU 1886. p. 521. **25**
Az amfiteatrum környékének rendezéséről.
- 508. Óbudai ásátások, Az —.**
= VU 1888. p. 646. **25**
Hír az amfiteatrum környékének felásásáról.

- 509. Kuzsinszky Bálint**
Az óbuda-aquincumi ásátások.
= VU 1889. p. 161—162. **25**

Az 1879-ben megkezdett ásátások eredményeinek ismertetése. Az amphitheatrum és a három közfürdő leírása. A fürdőtől délre eső házcsoporthoz tartozó részének ismertetése. A Mithras templom maradványainak, a Mithras szobornak és a 4 fogadalmi kőnek leírása. A között feliratos kő = CIL 10461. A Medea szoborcsoport ismertetése.

- 510. Kuzsinszky Bálint**
Az aquincumi amphitheatrum.
= BpR 3 (1891). p. 84—122. **B 902/10**

Torma munkájának kiegészítése. Az amphitheatrum és leleteinek részletes ismertetésével. Feliratos kövek.

- 511. Kuzsinszky Bálint**
A római építkezés Pannóniában és Dáciában.
= Ész 3 (1894). 11. f. p. 300—308. **Múz. Kvt.**

Mind Aquincumban, mind Carnuntumban, az épületek elhelyezkedése lehetőleg a táborok vonalához alkalmazkodik. A derékszögű vonalat tartja szem előtt a római építkezés. A papföldi (Ó-buda) két utca volt a Castrum két főpontja, a többi ebbe derékszögben torkolt. A kocsút nyerges, hogy a víz lefolyhasson és csatornával felszerelt. Némely utcában oszlopos tornácok. A házak egymás tővében emelkedtek (kivétel a középület, templom, amfiteátrum). Aquincum téglái katonai építkezésre vallanak (bélyeg). Főépítőanyag a mészkő. Quaderek, opus incertum, olykor opus spicatum. A falat kitűnő vakolat védi. A fal vastag. Az aquincumi amphitheatrum alaprajza olyan, mint a többi amphitheatrumé: elliptikus alakú épület közepén arena, ennek hossza 53·4 m; keresztben 45·5. Hossztengely vonalában az elzárható két főkapu a keleti két korridorral. A mellfal kb. 2 m quaderburkolattal, festve. A cavea gyűrűalakú, 3—3 oldalajtó egy-egy kisebb helyiségbe nyílv. A cavea szélessége 16 m. Padok (nem eredeti helyükön lelve), faragatlan kőhasábok, a hely tulajdonosának neve bele van vésvé. A körfalazatok csak a körfal támaszai (nem páholy). A nézőhelyet fagerendák tar-

tották. A közönség lépcsők segítségével kívülről mászott fel. Az ásátások alkalmával előkerült sok lapos cseréptéglá bizonyítja, hogy a nézőtér felett szilárd tetőzet volt.

A vízvezeték pillérei a mai Rómaifürdő forrásánál kezdődnek és az országút mentén délre haladnak. E pillérek (csak alapépítményük) közt kötömbök emelkednek ki magasan; szintén vízvezeték pillérei voltak. Egyeseken nyoma van az iveteknek, melyek csatornául szolgáltak. 7 római fürdő: Flórián-téri, a hajógyár-szigeti, az óbudai vám melletti és négy papföldi fürdő. A fürdők részei: apodyterium összekötve a frigidariummal és tepidariummal; caldarium és csupán kivételesen: laconicum.

Leírja a canabák melletti fürdőtelepet: észak-nyugat-kelet felől utca, délre szabad tér. Közvetlen a váróterembe jutunk: padozata piskóta mozaik, jobbra a frigidarium medencéjébe lépcsők vezettek, a besülyedt tepidariumban ma a padozat alatti fűtőberendezést látni: téglá- és trachytoszlopok, az egyik sarokban kemence, melynek melege a hypocaustumok ivetes nyílásain át terjedt. A tepidariumtól délre a caldarium (száraz-gőz). Déli oldalán két kemence, alfűtéses padozat, falkörül téglacsövek. A canabák helyén állt a bazilika és vele szemben a palaestra. Utóbbi: mészkő, lapokkal kövezett, fedetlen udvar, hosszú fűthető folyosó.

A vásártért négyoldalt boltok szegik. A keleti oldalon 5 csaknem épen maradt: kicsik, egészen nyitottak, $\frac{1}{8}$ szélességében volt az állvány az áruval, vevő nem jött be. ($\frac{1}{8}$: egy-szárnyú ajtó). Éjjelre a csatornák küszököbe deszkalapot toltak be. A piacon 4 old. oszlop-csarnok. A tér mészkőlapokkal fedve, a kupolát oszlopok tartották (macellum).

- 512. Verő György**
Az aquincumi amphitheatrum.
= Verő György: A népszínház Budapest színi életében. Bp.: Franklin [1925.] p. 1—8. **B 792/109**

- 513. Anfiteatro di Aquincum**
Un progetto di architetti ungheresi per l'—.
= La Tribuna. Roma 26 Gen. 1934.

Vide: 63, 283, 380, 420, 428, 784, 1047.

10.

Katonai amphitheatrum. — Amphitheatrum castrense.

- 514. Királyhegyi amphitheatrum**
= AE 3 (1870). p. 156. **531**

A 742. sz. alatt építendő ház alapján előkerült igen vastag falra akadtak, amely valószínűen az amphitheatrum külső falának egy része. Leletek: két csipővas és egy (kovács) szerszám.

- 515. Őstörténeti és embertani kongresszus, Az — kirándulása Aquincumba.**

= E 1876. szept. 12. **114**

A hajógyári szigeten és a Flórián-téren levő római fürdők leírása.

Az amphitheatrum (királyhegyi) romjai már nem láthatók.

Vide: 31, 371, 496, 1002, 1082.

Fürdők. — Thermae et balnea.

- 516. Oehlinger, Joseph**
20 Ansichten und Beschreibungen der vorzüglicheren Haupt- und Residenzstädte in Europa. Bd. 1—2. Caschau: Wigand [1823]. **B 914/47/1**
Alterthümer des römischen Aquincum oder Aquincum: ... Eine merkwürdige Erscheinung dieser Art ist das so genannte römische Schwitzbad am Florians-Bade in Alt-Ofen. Im Jahre 1778 entdeckte dasselbe ein Weinbauer, indem er für sein neu zu erbauendes Haus eine kalkgrube anlegen wollte. Vorzüglich schätzenswerth sind auch die Ruinen einer römischen Wasserleitung, eine halbe Stunde ausserhalb dem Bezirke Alt-Ofens. Unter den neuesten Entdeckungen behauptet den ersten Rang der in Alt-Ofen gefundene Opferalter des Neptun ... p. 429.
- 517. Ó-Budai maradványok, Az —**
római hévfürdők (Laconicum, Caldarium) dűledékei-e?
= TGy 13 (1829). 8. p. 59—80. **B 051/99**
A maradvány lelőhelye Ó-Budán a Bérház utcában van, »négyzögletű falazat és fedél alatt«, p. 62. 5.
Schönvisner művének ismertetése p. 63. 6-tól. Szerinte az óbudai maradvány nem fürdő, hanem egy nagy ciszterna.
- 518. K. P.**
Ó-budai határon újonnan felfedezett római régiségek.
= Sas 1831. I. 130. **B 051/35**
Az óbudai sziget felső csúcsával szemben egy homokos dombon talált három szarkofagtöredék leírása. 1 = CIL 10565, 2 = CIL 10523, 3 = CIL 10567.
A Duna vizének lepadása következtében láthatóvá vált az iszapsziget öt meleg forrásával, ahol a római időkben fürdő állott.
- 519. Linzbauer, Franc. Xav.**
Conspectus Thermarum Budensium.
Budae: Typ. Univers. 1832. 53 p. **B 613/31**
Cap. I. p. 5. »Aquincum — Aquincum — Acincum — Acincum, quod Scriptores rerum Hungaricarum Sicambriam nomenclatur, hodie Vetus-Buda est.«
Cap. I. p. 6. »fuit ... Aquincum amplum ac magnificum, (sedes Legionis II. Adjutricis iam an. Chr. 69—79 Tito Vespasiano, iuxta alios an. Chr. 117—138 Hadriano, Augustis huc positae) balneis publicis splendidissimis, fontibusque salientibus anno an. Chr. 201 Septimio Severo Augusto amoenissimis; laconico caldariove iam Philippinorum Augustorum tempore, id est: intra annos p. Chr. 244—49 procul dubio usitato decoratum.«
Cap. I. p. 7. »... monumentum sepulcrale Romanum hoc anno, die 24. Januarii ... repertum« [videris apud Schönvisner].
Cap. I. p. 8. »fuerunt autem Romani Pannoniae, thermarumque Aquincensium beati possessores ...«
- Cap. I. p. 10. [Nicolaus O l á h]: »... sunt et aliae ibidem [Vetus Buda] sub dio in tribus aut quator locis thermae ... Aliquae ex his e ripa Danubii vix decem absunt passibus ...«
p. 7 = CIL 3534, 3577 = 10513, 3612 = RomDesj. 150, 22, 23 b.
- 520. Bäder und Gesundbrunnen von Ungarn**
Die berühmtesten und gesuchtesten —, ihre Eigenschaften, Heilkräfte und Gebrauchsweise. Wien: Strauss 1837. [2], 226 p. **B 613/143**
Die Bäder der römischen Aquincum p. 100—101.
- 521. Seidl, Joh. Gabriel**
Beiträge zu einer Chronik der archaeologischen Funde in der österreichischen Monarchie.
= AÖG 15 (1856). p. 239—336. **Egyet. kvrtár**
Am Johannsberge bei Ofen wurde im J. 1854 ein fragmentirter Stein mit sogenannten Steinmetzzeichen gefunden p. 293. 4 Inschriften von Aquincum: 1 = CIL 3480. — 2 = CIL 3415 = RomDesj. 49. — 3 = CIL 3420 = RomDesj. 62. — 4 = CIL 3506 = 10430. p. 293—296. Beschreibung der auf der Wertinsel, bei Ausgrabung des Caldariums und in Altöfen aus den Resten eines grossen Hypocaustums stammende, öfter mit Stempel ausgeführte Heizungsrohre, Hohlriegeln, Pflasterziegel, Bruchstücke von Marmorgesimsen, Kohlheimer Platten, Fragmenten von Mosaikböden, Stucco, farbige Wandverkleidungen u. Thongefässen p. 297—300.
- 522. Funde römischer Alterthümer in Altöfen**
= MCC 2 (1857.) p. 165. **Aq. múz.**
Im J. 1855 wurden an den Thermalbauten der Altöfner Insel mit Stempel bezeichnete Ziegeln, Heizrohre, Bruchstücke eines Mosaiks aus unregelmässigen viereckigen Stückchen dunkelgrauen Marmors zusammengesetzt, sechs grössere und ungefähr 30 kleinere Bruchstücke von Malereien gefunden.
- 523. Sacken, Ed. Freih. v.**
Die römischen Bäder in Alt-Ofen.
= MCC 2 (1857.) p. 281—287. **Aq. múz.**
- 524. Paur Iván**
Legújabb archeologiai mozgalmak hazánkban és a hazán kívül. (Kunhalmok, Aquincum.)
= BpSz 1858. p. 275—279. **3440**
Ficker Henrik tanulmányának bő méltatása.
Ficker még nem ismerhette azt az óbudai feliratot, amelyen a Flórián-téri fürdő mint Thermae Maiores leg. II. adiu. nevezetik és azért nem állithatta határozottan, hogy Aquincum a II. leg. állomáshelye volt.

- 525. Ipolyi Arnold**
Magyar régészeti repertorium. 357.
= AK 2 (1861). p. 265—266. **545**
A Flórián-téri hypocaustum és az óbudai hajógyári caldarium állapotáról.
- 526. Ipolyi Arnold**
Magyar régészeti repertorium. 388.
= AK 2 (1861). p. 282. **545**
A Mittheilungen der k. k. Centralcomission 1853—55. évekről közölt magyarországi tudósításai nyomán beszámol az óbudai hajógyár helyén feltárt római építmények felvételéről és az óbudai praefecturatusi és tisztartói épületekben elhelyezett feliratos kövekről.
- 527. Ipolyi Arnold**
Magyar régészeti krónika. 472.
= AK 2 (1861). p. 305. **345**
Feliratos kömlelk az óbudai Flórián-u. 420. sz. ház kertjéből. V. ö. AK I (1859). p. 221 = CIL 3525 = 10492. A kő a »Thermae maiores leg. II. adi.« felirattal kezdődik.
- 528. Molnár, Johann**
Monographische Skizze über das Ofner Raitzenbad. Pest: Emich 1863.
B 613/15
Das in der Mitte Altofens befindliche noch ziemlich gut erhaltene Caldarium. p. 3.
- 529. Fördő**
2 római — nyomai a Hajógyári szigeten.
= AÉ 1 (1869). p. 119. **531**
- 530. Római fürdő**
az óbudai hajógyári szigeten.
= AÉ 2 (1870). p. 138 **531**
Ásatások alkalmával kőfalra bukkantak, amely az ottani nagykiterjedésű fürdő része.
- 531. Római fal**
az óbudai hajógyári szigeten.
= AÉ 2 (1870). p. 186. **531**
A Hajógyár értesítése az Akadémia archaeologiai bizottságához. (A hajógyári fürdő maradványa.)
- 532. Római falmaradványok**
az óbudai hajógyári szigeten.
= AÉ 4 (1871). p. 255. **531**
Az óbudai városkapitányság jelentése a fürdők középpontjában levő domb leásásáról.
- 533. Óbuda**
Flórián-téri fürdőmaradványok fenn-tartása. Bejárójának átalakítása.
= AÉ 5 (1871). p. 14, 92, 157. 6. (1872). p. 309. **531**
- 534. Római fürdő**
az óbudai izraelita temető területén.
= AÉ 6 (1872). p. 88. **531**
Valószínűen a hajógyári szigetre is átnyúló fürdő maradványai. Leletek: ólomcsövek, bélyeges téglák.
- 535. Római fürdőmaradvány**
a Margitsziget csúcsa és az Újpesti sziget között.
= AÉ 7 (1873). p. 224. **531**
A dunaszabályozási munkálatok során a zátony tövében falmaradványokra akadtak.
- 536. Rómer, Floris**
Der ehemalige Badhafen von Transacincum. Ein Blatt aus der Römerzeit unserer Hauptstadt.
= ULI 1874. 4. Dez.
A »Badhafen« vagy a »Badinsel« fürdő már szinte eltűnt. 1843-ban a Margitszigeten a forrásnál talált tégladarabokon olvasható felirat: Legio II. Adiutrix. A Dunaszabályozáskor (ugyanakkor) találtak egy emlékkövet »Danuvio deluente« felirattal. 1874 szept.-ben az építészeti igazgatóságtól újabb feliratos töredékeket kapott. A »Badhafen« a Dunaszabályozáskor rövidesen eltűnt, Rómer Zsigmondyval engedélyt kapott a kutatásra. Hogy a fürdő, melyet a törökök is használtak, római eredetű, valamint a transacincumi falépítmény is, töredékek feliratos leletek bizonyítják.
- 537. O[rtvay] T[ivadar]**
Ó-budai leletek.
= AÉ 9 (1875). p. 124. **531**
A Pappföldön végzett próbaásatások eredménye: 5 kis köpíllér egy hypocaustum maradványából, téglák a Leg. II. Adiu. bélyegével, agyagcserepek, padlóteglák.
- 538. Római fürdőmaradványok, A —**
a hajógyári szigeten veszélyben forognak. Rómer jelentésére a hajógyár megnyugtató választ adott.
= AÉ 9 (1875). p. 5—6. **531**
- 539. Fördők**
M. M. O. B. évi jelentése.
= AÉ 11 (1877). p. 4. **531**
1877-ben a caldariumhoz lejáratot készítenek. Hajógyári szigeten levő fürdőromokat kitisztítják és berendezik.
- 540. Pappföldi ásatások, A —.**
= E 1881. jún. 16. **114**
Hampel a közfürdőt ássa ki; a tepidarium és a fürdő bejáratának küszöbe a legújabb eredmények. Az ittalált Leg. II. Ad. bélyeges téglák a fürdő katonai rendeltetésére vall.
- 541. Pappföldi ásatás**
= E 1881. júl. 10. **114**
A közfürdő balszárnyának ásatása. A fürdőépítkezés technikájának leírása.
Egyéb leletek: egy ékszerdoboz és 3 ép cserépmécses.
- 542. Ampelos (Hampel József)**
Ásatások az óbudai plébánia földjén.
= E 1881. júl. 24. **114**
A közfürdő kiásásának leírása és a leletek méltatása.

- 543. Szatmári Imre**
A Császárfürdő Budapesten. Történeti, természettudományi s orvosi szempontból. Bp. : Rudnyánszky 1881. 61 p.
B 613/23
A Claudiu s idejében készült »thermae majores« felirat, a Flórián-téri hypocaustum és a gyárszigeten az ötvenes években felásott fürdő. p. 12—13.
- 544. Abel, E.**
Neuere Ausgrabungen in Altofen.
= UR 1882. p. 286—289. B 902/30
Die Resultate der durch Hampel im Jahre 1881 geführten Ausgrabungen am Kirchengrunde zu Altofen, bes. die Überreste des grossen Bades, welches das grösste sei, was wir in Aquincum kennen.
- 545. Hampel József**
az aquincumi papföldi római fürdő felásása körül végzett munkálatainak ismertetése a MMOB-nak 1881. évi jelentésében.
= AÉ új f. 2 (1882). p. XXX. 531
- 546. Római régiségek az óbudai hajógyárban**
= E 1882. okt. 7. 114
A sziget keleti részén levő maradványok egy részét felásták. Egy félköralakú, alsó fűtéssel ellátott és mozaikkal díszített terem került elő. Ugyanekkor a sziget közepén levő fürdőt befedték.
- 547. Római régiségek az óbudai hajógyárban**
= PH 1882. 276. sz. 73
A hajógyár területén egy nagyobb római épület maradványait ásták ki. A gyár igazgató-sága a szigeten levő római fürdőt díszes csarnokkal látta el.
- 548. Wagner János**
Aquincum fürdői.
= El 1882. 406. sz. x 505
Igen sok fürdőre akadtak Aquincumban. A gyárszigeten két helyen; a Flórián-téren fekvő caldariumot Schönwisner ástatta fel, Paur Iván és Varsányi János a Krempl-malomtól délkeletre és Óbudán több helyütt fedeztek fel éfere romokat. Utánuk jöttek Römer, Erdy, Hampel és Torma felfedezései. A kutatások eredményeit Salamon Ferenc foglalta egybe. A sok fürdőt a gyógyforrások magyarázzák a békásmegyéri határba eső Schwanthaler-féle melegforrástól a Gellérthegy-i forrásokig, sőt a Duna medrében is az angyalföldi Rákospatak torkolatával szemben is az ú. n. fürdőzátonyon kibugyogó melegforrások mellett is vannak római emlékek. Aquincum hires gyógyhely lehetett. A fürdők a Kr. u. II. század végén épülhettek. A főváros területén legutóbb kiásott római fürdőkkel terjedelmileg csak a bischofweileri versenyezhet. A papföldi, Hampel által feltárt fürdők két négyszögalakú épületből állottak, összekötő folyosókkal.
- 549. Műemlékek Orsz. Bizottságának működése**
A — 1885. évben.
= AÉ új f. 6 (1886). p. 184—186. 531
Havas Sándor a Maria am Stein-nek nevezett vízvezetékpillértől innen 65 pillért tart fel valamint több, a Flórián-téri hypo-
- caustum körül fekvő falmaradványt is kiásatott. Intézkedés történt a hajógyári sziget római épületmaradványainak és mozaikpadlójának biztosításáról is.
- 550. Római fürdőmaradványok az óbudai hajógyári szigeten.**
= AÉ új f. 7 (1887). p. 87. 531
A műemlékek orsz. bizottságának jelentése szerint a maradványok megőrzése befedésük által biztosítva van.
- 551. Kuzsinszky Bálint**
Római fürdők Aquincumban.
= VU 1889. p. 607—610. 25
Aquincum területén 8 római eredetű fürdőt ismerünk: a Flórián-téri fürdőt, a hajógyári szigeten 2 fürdőt, a Szentendrei-út vámháza mellett felásott fürdőt és a két újabb ásatások folyamán Aquincum felső részében feltárt négy fürdőt. Az utóbbiak közül a közlemény a nagy közfürdőt ismerteti. Külön foglalkozik a nagy közfürdő váróhelyiség figurális mozaikképével, mely egy a palaestra életéből vett jelenetet örökít meg.
- 552. Hampel József**
A papföldi köztemető.
= BpR 2 (1890). p. 51—74. B 902/10
Az 1881. évi ásatás előzményei és lefolyása. A fürdő ismertetése. Vizellátása. A fürdő rekonstruálása. Alaprajz és szelvényrajzzal. Két oltárkö: CIL 10475, CIL 10398. Agyagtárgyak: különböző épülettagok, terra sigillata darabok, helyi készítményű szürke durvább agyagedények, négy mécses. Csonttárgyak: 5 stylus. 104 drb érc tárgy: ólomcsövek, vasszögek, vas-kulcs, bronzfibula, tű, karika, kanál bronzból, ólomcövek, pálcá.
- 553. Pucey, H.**
Les bains publics à Budapest. Paris: Dumoulin 1895. 57 p. 8 t. Bq 613/56
Les bains d'O-Buda à l'époque romaine. p. 9—14.
- 554. Pfretzschner, Ernst**
Die Grundrissenentwicklung der römischen Thermen nebst einen Verzeichnis der erhaltenen altrömischen Bäder mit Literaturnachweis. Strassburg: Ed. Heitz 1909. 80 p. 11 t. (Zur Kunstgesch. d. Auslandes H. 65.) Aq. múz.
Römische Bäder in Aquincum: p. 77.
- 555. Lechner Jenő**
Akvinkum [fürdőinek ismertetése].
= BN 1923. jan. 13. Bq 071/21
- 556. Római fürdő**
Az »eltűnt« fürdő. [Terv az óbudai Gyársziget alsó részében levő római-kori fürdő helyreállításáról.]
= PH 1928. jún. 23. 73
- 557. Római fürdő az 5-ös végállomásánál.**
= NU 1930. 11. 167
- 558. Római fürdőépítmény a Flórián-tér alatt.**
= U 1930. 11. 1. 224

559. Budai fürdők, A —
történetéhez.

= BN 1932. aug. 6.

Bq 071/21

Aquincum területén eddig hét nyilvános polgári fürdő helyét állapították meg. Ezek közül három Aquincum északi részén, közvetlenül egymás mellett feküdt, a negyedik volt a Laconicum gőzfürdő. Az ötödik fürdőt az óbudai régi vámnál fedték fel, a hatodikat és hetediket a Gyárszigeten. Megjegyzendő, hogy abban az időben a Gyársziget, a megszünt Feredősziget és a Margitsziget egymással és a Duna jobbpartjával összefüggő szárazföldet képezett.

560. [Nagy Lajos]

A második segédlegio nagyobbik fürdőjének maradványa a Flórián-téren. —
Rudera thermarum maiorum in castris

legionis II. adiutricis reperta. [Bp.:
Háziny. 1933. 6 p.] **Kny.**

A fürdőmaradványok leírása a muzeálisan restaurált fürdő megnyitása alkalmából.

561. Wiesinger Frigyes

Akvincum és Római-fürdő.

= BN 1933 jan. 18.

Bq 071/21

Aquincum maradványainak leírása: Az ásások, a palaestra, a nagy nyilvános fürdő, a vásárcsarnok, a központi fűtés maradványai, a Mithraeum, feliratos köemlékek, mérföldkövek, kőkoporsók és mellékleteik, szobor-maradványok, pénzek, keramikus emlékek, kútletek.

Vide: 31, 266, 278, 328, 371, 380, 421, 489, 495, 502, 509, 511, 515, 536, 586, 591, 759, 799, 827, 870, 992, 993, 1002, 1021.

12.

Vízvezetékek. — Aquaeductus.

562. Keyssler, Joh. Georg.

Neueste Reise durch Teutschland, Böhmen, Ungarn, die Schweiz, Italien, Lothringen... Bd 1—2. Hannover: Förster & Sohns Erb. 1740.

B 914/118/2

Altöfen. Römische Wasserleitung. II. p. 1031.

563. Novák Dániel

Buda és Pest vidékének regényes rajza, nevezetességei s összehasonlítása egymással.

= R 1837. I. 19—21. sz. **B 051/12**

A római fürdői aqueductusok magasan kiemelkedő oszlopairól. Megemlékezik arról is, hogy az óbudai kath. plébániatemplom a római építmények romjaiból készült.

564. Römische Wasserleitung, Die —

auf der Schiffswerft-Insel in Altöfen.

= MCC I. (1856.) p. 9—10. **Aq. múz.**

565. Rómer Flóris

Magyar régészeti krónika. 660.

= AK 4 (1864). p. 161. **545**

Budán a Szt Lukács-fürdő területén talált római cserép vízvezetéki cső.

566. [Rómer Flóris]

Három nap hazánk északnyugati határán. IV. Kőszeg.

= AÉ 1 (1869). p. 282. **531**

A vidhegyi római vízvezeték csöveinek összehasonlítása a budai Lukács-fürdőben talált csövel.

567. Szabó József

Az ivóvíz kérdése Budapesten. Bp.: Term.-tud. Társ. 1877. **B 613/25**

Az aquincumi aquaeductus. p. 37.

568. Óbuda körül levő épületmaradványok ügye.

= AÉ 13 (1879). p. 81—82. **531**

A még fennálló vízvezetéki pillérek lerombolásának megakadályozására Thaly Kálmán parlamenti interpellációja.

569. Zsigmondy Gusztáv

jelentése az óbudai leletekről az Orsz. Régészeti és Embertani Társ. 1879. szept. 30-án tartott ülésén.

= AÉ 13 (1879). p. 283. **531**

A Grünwald és Tsa szeszfinomító Szentendrei-úti gyártelep nyugati részében előkerült többek között: fogadalmi oltár, mely az aquincumi keresk. testületnek fontos emléke, római csatorna, női kőszobor, fürtjén aranyozással.

570. Henszlmann Imre

Évi jelentés a magyarországi műemlékek id. bizottságának működéséről 1879-ik évben.

= AÉ 14 (1880). p. I—III. **531**

Zsigmondy Gusztáv az óbudai vízvezeték rajzát nyújtotta be. A római és középkori emlékek maradványait ugyancsak ő rajzolja a főváros tervrajzába.

571. Schulek Frigyes

A hazai műemlékek rajzaiból rendezett első nyilvános kiállításról.

= AÉ 14 (1880). p. 233—241. **531**

A kiállítás első termében Zsigmondy rajzai az óbudai vízvezetésekről és fürdőkről.

572. Óbudai római vízvezeték, Az —.

= PH 1880. 117. sz. **73**

Az aquaeductus maradványainak intézményes megmentéséről.

Vide: 18, 278, 371, 411, 428, 467, 491, 492, 565.

III.

Magánrégiségek. — Antiquitates privatae.

1.

Épületek. — Aedificia.

- 573. Római szőlőház**
a Mátyáshegyi Kunewald Jakob-féle szőlőben.
= AÉ 1 (1869). p. 34. **34**
Az ásatások szerint azon a helyen egy római szőlőház állhatott, melynek falait és padlatjait látni lehetett.
- 574. Amphitheatrumi ásatások, Az —.**
= E 1880. okt. 28. **114**
Megemlékezés az ásatásnál talált páratlan kidolgozású oszlopfeőről és az amphitheatrum freskóiról, melyek nem bizonyultak időállóknak.
- 575. Óbudai lelet**
Érdekes —.
= PH 1880. 172. sz. **73**
Óbudán a Szentendrei-úton római épület alapfalaira bukkantak.
- 576. Régészeti lelet**
= VU 1883. p. 653. **25**
Budán a Török-utcában kemény, vastagfalú római téglából épült folyosóra találtak.
- 577. Római régiségek**
= PH 1884. 263. sz. **73**
Óbudán, a Szentendrei-út 22. sz. telken, római épület alapfalaira bukkantak.
- 578. Kuzsinszky Bálint**
A papföldi ásatások.
= AÉ új f. 7 (1887). p. 288. **531**
Torma Károly vezetésével megindult ásatások a katonaváros (canaba) feltárása körül mozogtak. Nagyterjedésű lakótelep falai, falfestmények, stukkópárányok kerültek felszínre.
- 579. Kuzsinszky Bálint**
A római lakóház dekoratív kiállításáról, különös tekintettel az idei aquincumi ásatásokra c. a Régészeti Társulatban tartott előadás kivonata.
= AÉ új f. 7 (1887). p. 447. **531**
A római ház padlózatának díszítése kövel, mozaikkal, téglával. A falfestmények a márvány színét utánozzák.
- 580. Kuzsinszky Bálintnak**
a RT-ban az 1889. évi aquincumi ásatásokról tartott előadása.
= AÉ új f. 9 (1889). p. 374. **531**
- A vásárpiac folytatódó felásása. A négyszögű tér három oldalát boltok sora szegélyezi, amelyek előtt oszlopos csarnok vonul. A tér közepén álló kerek épület a benne talált számos súlymérték szerint mérlegház lehetett. Egyéb fontos leletek: Septimius Severus császár bronzszobrának aranyozott lába és a napot ábrázoló kis bronzszobor.
- 581. Kuzsinszky Bálint**
Az építkezés Aquincumban.
= BpR 2 (1892). p. 73—123. **B 902/10**
1. Az építési anyag. 2. A falak szerkezete. 3. Pillérek, oszlopok, ivetek, mennyezet boltozat és tető. 4. A belső kiépítés.
- 582. Kuzsinszky Bálint**
Az építés Aquincumban.
= ÉSz 4 (1895). 1—3. f. p. 4—22, 35—45. **Aq. múz.**
1. Építési anyag. 2. Falak szerkezete. 3. Pillérek, oszlopok, ivetek, mennyezet, boltozat, tető. 4. Belső kiépítés.
- 583. Kuzsinszky Bálint**
A papföldi ásatások 1897—1898. években.
= BpR 6 (1899). p. 19—36. **B 902/10**
A macellum és a kaparóház, másrészt az országúttól keletre az 1888-ban felásott fürdőig, illetve a nagy házig terjedő ásatás alkalmával feltárt utcák, csatornák és házak.
- 584. Sándy Gyula**
Római építés. A római műemlékek ismertetése.
= Az építőművészet története az ókorban. Szerk. Kabdebo Gyula. Bp. 1903. p. 319—356. **Aq. múz.**
Az aquincumi leletek felhasználásával.
- 585. Kuzsinszky Bálint**
Jelentés a III. ker. régészeti ásatásokról, az aquincumi és főv. múzeumok állapotáról.
= BpR 8 (1904). p. 177—181. **B 902/10**
Ásatások a Papföldnek a kaparóházig terjedő részén. A szentendrei országút tövében menő római utcának és boltoknak dél felé folytatódó fölfedezése. Az utcát mindkét szélén csatornák szegélyezik. A két oszlopos tornácból, melyek az utca két oldalán emelkedtek, csak a homlokzatot alkotó pillérek falazott alapépítményei tűntek elő. Az országút felé eső porticus egy boltor előtt állott, de ennek maradványai dél felé eltűntek.

A Duna felé vezető kocsit mentén több négyzetes helyiség falaira találtak, melyek 1 m-nél magasabbak és a vakolatukat is megőrizték.

Egyéb leletek: 25 réz- és 18 ezüstpénz, 11 bronz-, 11 csont- és 1 ólomtárgy, 3 terraszigillata töredék, 1 agyagmecsés, 1 vasdárda-vég, 1 üvegyűrű, 1 felirat nélküli oltárkő és 1 malomkő, összesen 74 darab. További szerzemények: az ismert feliratos kő, amelyen Alexander Severus nevével kapcsolatban említve van a balneum in territoris leg. II. adiu., a Margitszigetről L. Flavius Aper helytartó oltárkőve; másik oltárkő Gordianus császárnak, mint consulnak nevével és egy advocatus oltárkőve.

586. Aquincumi Múzeum

Hírek az aquincumi múzeumból.

= AÉ új f. 33 (1913). p. 282. 531

A gázgyári és aquincumi ásatási terület közt, a volt Pappföldön a munkásházak építésének megkezdése előtt kutatóárkot vontak és az előkerült romokat kiásták. Napvilágra kerültek: fürdőépületek, lakóházak, boltok romjai utcával s mozaikkal, egy görög-római templom maradványai lépcsősorokkal, kerek folyosóval, mely egy kerek cellába vezet.

Találtak még oltárköveket, sok apróságot s egy agyaggyár maradványait, ahol Venus-szobrokat gyártottak.

587. A[lföldi] A[ndrás]

Kapitóliumok Pannoniában.

= AÉ 39 (1922). p. 12—14. 531

Határmenti városokban, így Aquincumban, nem fordulhatnak elő, belföldi, régebben romanizált városokban igen.

588. Nagy Lajos

A csúcshegyi római villa Óbudán.

= BpR 12 (1937). p. 25—60. B 902/10

Térképvezet. Éremlelet Alexander Severus—Valens közötti időből 5 drb (222—378). Terra sigillata edények. Kései (IV. század vége) durva edények. Bronz- és vastárgyak. Falfestmények. Stukkódíszek (menyendezettség a caldariumban). A villa rekonstrukciója. Keletkezése a III. század elején, 400-as évek körül már romokban hever.

Vide: 104, 113, 328, 344, 509, 511, 546, 759, 822, 827, 859, 898, 997, 1005, 1022, 1030, 1044, 1048, 1050, 1056, 1060.

2.

Falfestmények, mozaikok, falkarcolatok, stukkók. Picturae parietum, lapides variü, graffiti, dipinti, albaria.

589. Római régiségek

A hajógyári ásatások eredménye.

= D 1854. 44. sz. p. 1027. B 051/2

A hajógyári szigeten ásás közben oly szoba-részletekre akadtak, melyek becses mozaik-műveket s egyéb római régiségeket tartalmaznak.

590. Római festmények és stukkódíszek a Szentendrei-útnál.

= AÉ 1 (1869). p. 69. 531

A Szentendrei-útnál levő vámháztól alig 200 lépésnyire gyönyörű római festményeket és stukkódíszeket ástak ki és újtöltékül használtak fel. A M. Tud. Akadémia archaeologiai bizottsága az alispáni hivatalnál tiltakozását jelentette be.

591. Rómer Flóris

jelentése a kultuszminiszterhez a hajógyári szigeten felásott épület megvizsgálása tárgyában.

= AÉ 4 (1870). p. 132—133. 531

A régebben felásott fürdőhelyiségek új kisebbszerű épülettel gyarapodtak. Az épület két félkerek fülkéjében kezdetleges szobafestészerű díszmények láthatók, művészi érték nélkül.

592. Római falkarcolat

= AÉ 8 (1874). p. 38. 531

A hajógyári szigeten a római fürdők között kiasott épület festett falának karcolatáról.

593. Óbudai ásatások, Az —.

= E 1880. okt. 20. 114

Az amphitheatrum ásatásánál a főbejárat-tól jobbra egy feliratos köoszlopot találtak, az oszlop közelében levő falon pedig festés nyomai tüntek elő.

594. Ziehen, Julius

Römische Bildwerke im Nationalmuseum zu Pest.

= AEM 13 (1890). Aq. múz.

Beschreibt eine Reihe von röm. Bildwerken des Ung. Nationalmuseums, die sich zum grossen Theile seit längerer Zeit im Besitze dieser Sammlung befinden und wahrscheinlich in Aquincum gefunden wurden. Mit ung. Texte sind dieselben im AE [N. F. 9. (1889). p. 31—34, 154—162] erschienen.

595. Gaspartz Géza Elemér

Festési eljárások római provinciális dombozműveken.

= AÉ 33 (1913). p. 21—27. 531

596. Nagy, Ludwig

Bestrafung der Dirke auf einem Aquincumer Mosaik.

= MDAI 40 (1925). p. 51—65.

Múz. Régt. kvt.

Der Verfasser erkennt hier die älteste Fassung der Komposition spätestens von Arnfrange des 4. Jahrhunderts, weil die Gestalten sich mehr in der Fläche ausbreiten, als in den bisher bekanntesten Darstellungen.

597. Egy akvinkumi mozaik
= BpH 1925. 5. 3. 72

598. Nagy, Ludwig
Die römisch-pannonische dekorative Malerei.
= MDAI 41 (1926). p. 79—131.

Múz. Régt. kv.

An Wandgemäldefunden ist der ostpannonische Teil der Provinz reich und es lassen sich auf Grund der nach Stilrichtung u. Ausführung übereinstimmenden Bruchstücke von verschiedenen Fundorte mehrere verbreitete Stilrichtungen feststellen, ja innerhalb der einzelnen Fundorte selbst sind die im Laufe der Zeit eingetretenen Wandlungen deutlich festzustellen. Diesbezüglich gebührt die grösste Aufmerksamkeit Aquincum, wo die planmässigsten Grabungen vorgenommen wurden und die Gebäude von der Zeit des Ausbaues des Lagers bis zum Untergang der röm. Herrschaft ihren Wandschmuck bewahrt haben.

599. Pfuhl, E.
Der farnesische Stier und das Mosaik von Aquincum
= MDAI Roemische Abt. 41 (1926). p. 227—228. **Aq. múz.**

Verfasser versucht ein spätklassisches oder frühhellenistisches Gemälde in seinen allgemeinen Zügen aus etruskischen Urnen u. aus dem Wandbild im Vettierhause zu erschliessen; nach ihm haben Apollonios u. Tauriskos oder schon ihre Vorgänger mit den durch die plastische Gestaltung bedingten einschneidenden Änderungen die nach dem Farnesischen Stier kopierte Gruppe geschaffen.

600. Nagy Lajos
A pannoniai-római díszítő rendeltetésű stukkó-párkányok. — Pannonisch-römische dekorative Stuccofriese.
= AÉ új f. 41 (1927). p. 114—132. 531

Aquincum ist in Pannonien an Stuccodenkmäler am reichsten. Es haben sich mit Blättern u. Trauben verzierte Pfeilerköpfe erhalten, die die Innenwand der Wohnräume zierten. Auch haben sich Reste der Plafonddekoration erhalten, zumeist feingeschwungene Ranken mit Blättern u. Blüte i. Die dunkle Farbe der Malerei lässt die weisse Farbe des Reliefs besonders zu Geltung kommen.

Die Wandmalereien erhalten manchmal einen Rahmen von Muscheln, die in Stucco eingestellt sind.

Die Töpferei von Aquincum lieferte wohl den Stuccowerkstätten die nötigen Tonmodelle.

601. Ferri, Silvio
Arte romana sul Danubio. Milano : Popolo d'Italia 1933. 423 p.

602. Nagy Lajos
Gladiator-ábrázolások az aquincumi múzeumban.

= BpR 12 (1937). p. 179—195. **B 902/10**
Téglatöredékek egy retiarius ábrázolásával. — Majláth.-u. 24. : graffit gladiátorral. — Kat. anyagszertár : fazekastelep, edények gladiátor ábrázolással. — Kiscell.-u. 77. kertje : fazekasgyár mécsminta gladiátorsisak formában. — Berend.-u. 10. kertje : üvegporhár gladiátorral. — Papföld, transzformátor : gladiátort ábrázoló zsebkész csontnyele.

Vide : 305, 328, 414, 480, 486, 488, 495, 521, 522, 546, 549, 551, 574, 578, 579, 591, 683, 759, 913, 1002, 1028, 1044, 1056.

3.

Vegyes kisplasztikai alkotások. — Opera parva artificium.

603. Hampel József
Római sírok Pannoniában.
= AÉ új f. 1 (1881). p. 136—146. 531

A budaujlaki Török-utcai feliratnélküli sírlelet leírása. Tartalma : üvegedények, vas-kés aranykarikával, ezüst tányér és kanál, bronzdoboz, aranycsatt, achatszobor.

604. Herakles és Omphale, A —
mondát megörökítő aquincumi relief leírása.
= BN 1923. júl. 27. **Bq 071/21**

605. Láng Nándor
Herakles és Omphale. Elefántcsontrelief az aquincumi múzeumban.
= BpR 10 (1923). p. 1—34. **B 902/10**

Az 1897-ben Bak Károly márványcsiszoló telkén [Óbuda, Bécsi-út 100.] talált relief Zichy Jenő gr.-hoz és az ő gyűjteményéből 1913-ban az aquincumi múzeumba került.

606. Oroszlán Zoltán
Két új mithologiai dombormű a M. Nemzeti Múzeumban.

Aquincum irodalma.

= RTÉ 1 (1923). p. 30—38. 2511

1. Herakles-Hesione jelenetét ábrázoló dombormű töredéke mészkőből. Szél. 80 cm, mag. 77 cm, vast. 20 cm. Dunapenteléről.
2. Áló Ariadne és a satyr. Dombormű mészkőből, szél. 68, m. 53, v. 16 cm. Dunapenteléről. Mindkettő síroktárokról való, keletkezési ideje Kr. u. 200 kör.

607. Nagy Lajos
Pelta díszítés a pannoniai köemlékeken. — Das Peltamotiv in der Ornamentik Pannonischer Denkmäler.

= AÉ új f. 43 (1928). p. 68—95. 531
12 aquincumi pelta díszítésű köemlék leírásával.

608. Alföldi, Andreas
Tonmodel und Reliefmedaillons aus den Donauländern.

= Laureae Aquincenses. Bp. : Pázmány egy. 1938. p. 312—341. **B 902/55**
Aquincumi anyag : p. 328—331.

Vide : 600, 818, 845, 1076.

Köszobrok. — Simulacra ex lapidibus.

- 609. Rómer Flóris**
Magyar régészeti krónika. 801.
= AK 6 (1866). p. 101. **545**
Óbudán a Dunakotrás alkalmával egy kettős fuvolán játszó nőt ábrázoló domborműves márványedény töredéke került elő.
- 610. Telesphorus-fej**
Aquincumból.
= AÉ 14 (1880). p. 230. **531**
Az 50-es években talált köszobor Jos. Tandler ajándékából a N. Múzeumba került. A szobor rövid leírása.
- 611. Márvány szoborfej**
Lelet az új parlament telkén.
= AÉ új f. 8 (1888). p. 176. **531**
Csonka Apolló vagy Artemis márványszobor, a N. Múzeumba került.
- 612. Kuzsinszky Bálint**
Az aquincumi Medea-szobor.
= AÉ új f. 9 (1889). p. 24—30. **531**
- 613. Kuzsinszky, Valentin**
Eine Medeagruppe aus Aquicum.
= AZ 1889. **Aq. múz.**
- 614. Kuzsinszky Bálint**
[Fortuna istennő 42 cm magas szobra az aquincumi amphitheatrumban.]
= Az aquincumi amphitheatrum. BpR 3 (1891). p. 121. **B 902/10**
- 615. Kuzsinszky Bálint**
[Három szoborműről tesz említést a »Két lakóház. Az 1890. és részben 1891-iki papföldi ásatások« c. tanulmányában. Az egyiket portrénak minősíti, amely tulajdonkép Jupitert ábrázolja. A másik kettő Pallas Athene korinthusi sisakos feje, amelyhez a mellszobor hozzátartozik.]
= BpR 3 (1891). p. 139. **B 902/10**
- 616. [Hampel József]**
A budapesti Aphrodite.
= AÉ új f. 15 (1895). p. 206—210. **531**
[Leőhelye: Mohács, Dunavize.]
- 617. Ziehen Gyula**
Adalék a budapesti Nemzeti Múzeum Medusa-domborművei magyarázatához.
= AÉ új f. 15 (1895). p. 31—33. **531**
- 618. Ziehen Gyula**
Pannoniai domborművek.
= AÉ új f. 17 (1897). p. 127—133. **531**
- 619. Kuzsinszky Bálint**
Az aquincumi múzeum kömlékeinek negyedik sorozata.
= BpR 9 (1906). p. 33—72. **B 902/10**
1. Apolló köfeje a nyak egy részével. 2. Kötábla felső részének darabja korinthusi jellegű pillérfőkkel és Attis fejével. 3. Diana fej kőből. 4. Genius-szobor feje. 5. Négyzögű kődúc szárnyas geniusokkal. 6. Feliratos oltárkö. 7. Bikaölő Mithras-t ábrázoló kötábla. 8. Feliratos oltárkö. 9. Silvanus kerek köszobra. 10. Silvanus kerek köszobra, térden alul csonka. 11. Négyzögletes kötábla, álló Silvanus domborképpével. 12—14. Oltárkövek felirat nélkül. 15. Icarus kerek csonka márványszobra. 16. Kerek köszobor torso. 17. Kerek köszobor töredék. 18. Négyzögletes kőtalp fele, rajta álló két emberi lábfejjel. A jobbláb lép előre. 19. Az előbbihez hasonló töredék, de itt a balláb lép előre. 20. Kerek, majdnem életnagyságú női szobor, fej nélkül, négyzögletes talapzaton. 21. Kerek köszobor térden alól része. 22. Sirkő felső rész, aedicula díszítésben csonka dombormű. 23. Nagy sirtábla, felírása hiányzik, az elhúnyt álló alakja aediculában. 24. Csonka sirkő, alsó része hiányzik, három felnőtt mellképpel. 25. Sirkő négyzögletesre vágott darabja három mellképpel. 26. Gyermekefjé mészkőből. 27. Női portréfej egy sirkőhöz tartozó domborműről. 28. Női vagy gyermekefjé arc része. 29. Női fej domborképről. 30. Szoborfej, gyermekábrázolás. 31. Siremlék felső része, Jupitert és kétoldalt egy-egy oroszlán képpel. 32. Pant ábrázoló köréslét siremlék tetejéről, kétoldalt egy-egy csonka oroszlánképpel. 33. Szarkofág fedél nélkül, kétoldalt egy-egy szárnyas géniussal. 34. Szarkofág alsó jobboldali sarka, amelyen a genius két lába maradt meg. 35. Négyzögletes kőlap sirkápolna tetejéről. 36. Csonka kőpillér oroszlánfejű ajtókopogatóval. 37. Csonka, két részre tört kölemez. 38. Csonka négy lábú állat (bika?) törzsét ábrázoló márványszobor. 39. Kisebbszobor jobbkeze. 40. Kéz hüvelykujja mészkőből. 41. Szifinkszobor mészkőből. 42. Négyzögletes kölemez, egyik keskeny oldalán magas reliefben szemben álló oroszlánal.
- 620. Kuzsinszky Bálint**
Alvilági istenek magyarországi római kömlékeken.
= AÉ új f. 27 (1907). p. 119—130. **531**
Két Dis Patert és Proserpinát és egy Jupitert és Junót ábrázoló aquincumi relief leírásával.
- 621. Hekler Antal**
Asklepios szobra a Nemzeti Múzeumban.
= AÉ 28 (1908). p. 339—343. **531**
Leőhely: Bregetio.
- 622. Hekler Antal**
A Nemzeti Múzeum két római ruhás női szobra.
= AÉ 29 (1909). p. 402—405. **531**

- 623. Reinach, Salamon**
Répertoire des reliefs Grecs et Romains.
Tom. 1—3. Paris: Leroux 1909—1912.
Aq. múz.
Relief de Priamus et Achilles
trouvé en Aquincum. Tom. II. p. 114.
- 624. Hekler Antal**
Venus Victrix szobra a Nemzeti
Múzeumban.
= AÉ új f. 33 (1913). p. 277—279. **531**
A III. ker., Pacsirta-utcában csatornaásás
közben talált márványszobor. Most az Aq.
múzeumban.
- 625. Alföldi András**
Hazai római császárszobrok c. a RT-ban
tartott előadásának rövid ismertetése.
= AÉ új f. 35 (1915). p. 170. **531**
Két Aquincumban talált szoborfejről,
melyekről analógiák alapján megállapította
az ábrázolt császárok személyét.
- 626. Római szoborlelet Óbudán**
III. századbéli szoborfejet találtak egy
óbudai kis lakóház falában.
= PN 1925. nov. 24. p. 23. **128**
A Miklós-utca 25. sz. ház udvarának
falában befalazott mészkőből való férfi fej
leírása.
- 627. Kuzsinszky Bálint**
Kiadatlan római emlékek Szentendrén.
= AÉ új f. 43 (1929). p. 45—57. **531**
L. Atticius Atticinus és C. Atticius
Verecundus aquincumi decuriók Mer-
curius tiszteletére állított oltárköve.
A Genius legionis II. tiszteletére emelt
oltár. 24 katona nevével.
Speratus sarköve.
- 628. Oroszlán Zoltán**
Mucius Scaevola t ábrázoló dom-
bormű a Nemzeti Múzeumban.
= AÉ új f. 46 (1933). p. 44—53. **531**
- 629. Praschniker, C.**
Ein neugefundener Jünglingstorso aus
Aquincum.
= Laureae Aquincenses. Bp.: Pázmány
egy. 1938. p. 243—244. **B 902/55**
A katonai amphiteatrum feltárasánál
talált márványtorzó leírása. Hasonlít a viru-
numi szobrász munkájához.
- Vide: 318, 321, 328, 344, 348, 478, 480,
487, 488, 493, 496, 509, 569, 580, 633,
634, 641, 693, 759, 798, 830, 867, 894
1005, 1011, 1048, 1050, 1060.**

5.

Bronzszobrok. — Simulacra ex aere.

- 630. Cimeliotheca**
Musei Nationalis Hungarici, sive cata-
logus historico-criticus antiquitatum, ra-
ritatum et pretiosorum cum bibliotheca
antiquaria, et numaria eiusdem instituti.
Budae: Typ. Univers. 1825. **B 708/22**
Aquincum területén talált két bronz szatir-
szobor p. 110, egy Mars-szobor p. 116.,
egy cserépkorsó p. 168. és egy fekete agyagüst
p. 114. leírása.
- 631. Római régiségek**
az óbudai hajógyár mellett.
= VU 1866. p. 625. **25**
Egy bronzszobor darabjai, egy satyrt
ábrázoló dombormű és egy ezüst kanna.
- 632. Rómer Flóris**
Magyar régészeti krónika. 802.
= AK 6 (1866). p. 101. **545**
Óbudán a Dunakotrás alkalmával előkerült
bronz Bacchus (?) szobor leírása.
- 633. Rómer Flóris**
Magyar régészeti krónika. 943.
= AK 6 (1866). p. 185. **545**
- 634. Kubinyi Ágoston**
A Magyar Nemzeti Múzeum 1868 okt.—
dec. régészeti gyarapodása.
= AÉ I (1869). p. 120—122. **531**
Óbudai leletek, melyeket a Nemzeti Mú-
zeum részint magánosoktól, részint intézmé-
nyektől szerzett: 2 fejedelmi kő, kőlaptöredék,
öntött bronzszobor karja, oroszlánfő kőből,
Faun és Nimfa töredékkő, Aeskulap és
Higiea t ábrázoló kő, szakállas férfifej,
2 kőlap, korsót és kosarat tartó alakkal, kő-
koporsófedél, emlékoszloptöredék, szarkofág,
egy szarkofágfedél, oltárkőtöredék, 24 római
tégla, nagy szarkofág, mérföldjelző töredék,
vörös márvány sarkó, vörös márvány laptöredék,
homokkő dombormű.
- 635. Apollo [Sol]**
bronzszobor részlet. Az új országház
épitésénél találták.
= AÉ új f. 9 (1889). p. 282. **531**
A szoborból az arc és nyakrész maradt meg.
A NM-ba került.

636. **Hampel József**
Rákospalotai bronzlelet.
= AÉ új f. 14 (1894). p. 49—60. 531
637. **Ziehen Gyula**
Herakles bronz szobrocskája a Nemzeti Múzeumban.
= AÉ új f. 16 (1896). p. 118—120. 531
638. **Ziehen Gyula**
Dionysos t ábrázoló bronzszobrocska a Nemzeti Múzeumban.
= AÉ új f. 16 (1896). p. 1—3. 531
639. **Éber László**
Néger rabszolga bronzszobrocskája az aquincumi múzeumban.
= BpR 6 (1899). p. 1—17. B 902/10
A szobor a késő klasszikus művészet egyik nagyon elterjedt tárgyának kiválóan sikerült alkotása és érdekes változattal gazdagítja a már ismert hasonló példányok sorozatát.
640. **É[ber] L[ászló]**
Az aquincumi négerszobrocska ismeretetéséhez.
= BpR 7 (1900). p. 172. B 902/10
A Revue de l'Art ancien et moderne-ben [7. p. 131 et seq.] közölt tarracoi négerszobrocskát valószínűen a mellette talált bronzlámpa kezeléséhez használták. Lehetséges, hogy az aquincumi szobrocskának is hasonló rendeltetése volt.
641. **Hekler Antal**
Márványfej és bronzmaszk a Nemzeti Múzeumban.
= AÉ új f. 28 (1908). p. 231—238. 531
Mindkettőt a budapesti új parlamenti palota alapjainak lerakásánál találták 1887—1889-ben.
642. **Hekler Antal**
Római bronzemlékek a Nemzeti Múzeumban.
= AÉ új f. 33 (1913). p. 210—231. 531
643. **Fejérváry-gyűjtemény, A** —
őskori és egyéb magyarországi tárgyai.
= AÉ új f. 34 (1914). p. 444—447. 531
Bronzszaru Aquincumból, amely valamely nagyobb, nyilvános helyen álló császári szobor része volt.
644. **Paulovics István**
Újabb synkretistikus bronzszobrocskák a Nemzeti Múzeumban.
= AÉ új f. 41 (1927). p. 89—95. 531
645. **Palóczy Edgár**
Négerrajongás Budapesten két ezredév előtt. Képpel.
= SzÉ 1928. 5. sz. B 792/48
646. **Nagy Lajos**
Kerberos-szobrocska az Aquincumi Múzeumban.
= AÉ új f. 46 (1933). p. 162—163. 531
A collegium centonariorum házában találták, mely tűzvésznek esett áldozatul.
647. **Erdélyi Gizella**
Római bronzszobrocskák Óbudáról a Magyar Nemzeti Múzeumban.
= AÉ új f. 48 (1935). p. 103—114.
Különböző istenségek szobrai. 531
648. **Paulovics István**
Dionysos i menet (thiasos) magyarországi római emlékeken. (Adatok a pannóniai scrinium-lemezek kérdéséhez.)
= AÉ új f. 48 (1935). p. 54—102. 531
649. **Láng Nándor**
Római rokokó bronzszobrocska az aquincumi múzeumban.
= BpR 12 (1937). p. 3—24. B 902/10
Amor és kecske szőlővel körülfutott öregfa mellett. Itáliai mester műve.
Vide: 259, 633, 894, 1050.

6.

Nemes fémtárgyak. — Opera ex auro et argento.

650. **Rómer Flóris**
Magyar régészeti krónika. 709.
= AK 4 (1864). p. 164. 545
Ezüst gyűrűlelet Óbudáról, carneol kővén repülő capricornussal.
651. **Óbudai aranyfüggő**
= AÉ 4 (1870). p. 44. 531
E g g e r D. régiségkereskedőhöz egy óbudai lakos aranyfüggőt vitt be, amelyről a smaragd-díszlet törtéte.
652. **Római karperecek**
Budáról.
= AÉ 2 (1870). p. 51. 531
Egy lap (?) tudósítását veszi át, amely szerint a talált 14 karperecét a N. Múzeumba szállították; a múzeumban azonban a leletről nem tudnak.
653. **Aranyfüggők**
az óbudai téglagyár területéről.
= AÉ 4 (1871). p. 287. 531
Arany sodrony függőgyönggyel ékesítve.

- 654. Római aranygyűrű**
Óbudáról a Felsőmagyarországi Múzeum-egylet gyűjteményében.
= AÉ 7 (1873). p. 172. **531**
A 4 aransúlyú lelet B u c z i B. ajándékából került a múzeum birtokába.
- 655. Gyűrűlelet**
az óbudai I. téglagyár fölött levő szőlőben.
= AÉ új f. 8 (1888). p. 176. **531**
A N. Múzeumba került.
- 656. Rákosi lelet.**
= AÉ új f. 13 (1893). p. 100—101. **531**
A budapesti rákosi rendező pályaudvar építésénél felszínre került antik leletek: bronz és ezüstfibula és ezüst karperec.
- 657. Hampel József**
A régibb középkor (IV.—X. sz.) emlékei Magyarhonban. 1. rész. Bp.: Akad. 1894. **18272/1**
Óbudai korsz. *W e k e r l e* László lelete az óbudai kapucinus domb oldalán. p. 41. V. ö. AÉ új f. 5 (1885). p. 20—24. és 90—100.
- 658. Római fülbevalók**
Aquincumból.
= AÉ új f. 20 (1900). p. 88. **531**
Állítólag óbudai sírból származó két arany kövekkel díszített fülbevalót a NM vétel útján szerzett meg.
- 659. Hekler Antal**
Római ezüst övdíszek.
= AÉ új f. 30 (1910). p. 242—249. **531**
Budaújlaki lelet, mely négy ezüstlemezből állott.
- 660. Palóczi Edgár**
Az örök ékszer. Egy aquincumi női sír ékszerleletei. Képpel.
= SzÉ 1928. 6. sz. **B 792/48**
- 661. Kovrig Ilona**
A császárkori fibulák főtípusai Pannoniában. Bp.: Szerző [193?] 22 p. (Diss. Pann. Ser. 2. fasc. 4.) **B 902/55**
Tipológiai áttekintés.
- 662. Sellye Ibolya**
A császárkori emailmunkák Pannoniából. Les bronzes émaillés de la Pannonie Romaine. Avec une appendice par K. E x n e r. Bp.: Pázmány egy. 1939. 91 p. 20 t. (Diss. Pann. Ser. 2. Fasc. 6.) **B 902/55**
Az emailmunkák importálása Pannoniába. Aquincumi anyag: III. tábla, 13., IV. 3., VII. 1, 23, 26., VIII. 12, 14., XII. 21., XIV. 15 a—b, XV. 29, 34, 35. Az egyes típusok részletezése.
- Vide : 541, 631, 633, 681, 684, 798, 883, 888, 1044.**

7.

Vegyes használati tárgyak. — Instrumenta domestica.

- 663. Használati tárgyak**
a) hordó AÉ 2 (1870). p. 96.
b) mérlegtartó AÉ 13 (1879). p. 363.
c) bronztárgyak AÉ 1 (1869). p. 136—142, 165—171. — új f. 1 (1881). p. 165—171. — 2. (1882). p. 60—68.
d) üvegtárgyak AÉ 1 (1869). p. 67. új f. 1. (1881). p. 136—142, 165—171. 2 (1882) p. 60—68. 13. (1879). p. 363.
e) vegyes AÉ 1 (1869). p. 136—142, 298, 165—171. 13. (1879). p. 363. új f. 1. (1881). p. 136—142, 165—171. 2. (1882). p. 60—68. **531**
- 664. Stipsics, Aloys Emanuel**
Beschreibung der römischen Antiquitäten die vor einiger Zeit in Ofen ausgegraben worden sind.
= ZU 5 (1804). **B 051/45**
In der Mitte des Jahres 1802 wurde in Ofen, unweit des Stadtmeyerhofes auf dem Grunde des Baumeisters Fischer, ein römisches Grabmal ausgegraben, worin manche zu den Leichenfeiern gehörige Denkmäler ge-
- funden wurden. Dasselbe sind in der Antiquitäten Sammlung der Universität aufbewahrt und bestehen aus folgenden Stücken: 1. Eine ovale Gemme aus Onix an der Rückseite und am Rande in Gold gefasst. Die Figur stellt das Brustbild einer Frau vor. 2. Ein Gefäß von Bronze mit einem Henkel. 3. Eine Opferschale (patera) von Bronze. 4. Ein Giessmodell aus aschgrauen Thone. 5. Drei Knöpfe aus schwarzen polirten Bernstein. 6. Ein aus roten Haare geförmtes Bild einer menschlichen Figur, oder einer Gottheit. 7. Ein Ring von unbekannter Materie. 8. Eine Münze von Bronze.
- 665. Ipolyi Arnold**
Magyar régészeti krónika. 520.
= AK 2 (1861). p. 310—311. **545**
Óbudán és Szombathelyen talált cseréptárgyak, üvegek és bélyeges téglák V a r s á n y i János gyűjtéséből. Részben a NM-ba, részben a debreceni főiskolába és győri főgimnázium múzeumába kerültek.
- 666. Römer Flóris**
Magyar régészeti krónika. 709.
= AK 4 (1864). p. 164. **545**
Óbudáról bronz karperectörödéék került a NM-ba.

- 667. Rómer Flóris**
Magyar régészeti krónika. 694.
= AK 4 (1864). p. 163. 545
Budán a Drasche-féle téglagyár területén talált sírlelet ezüst-, réz-, vas- és agyagtárgyakkal.
- 668. Karperec**
bronz 2 darab. Lelőhely: Első budai szeszegető.
= AÉ 1 (1869). p. 67. 531
- 669. Gyűrű**
bronzból. Lelőhely: Első budai szeszegető.
= AÉ 1 (1869). p. 67. 531
- 670. Rómer [Flóris]**
Három nap hazánk északnyugati határán. V. Szombathely.
= AÉ 1 (1869). p. 305. 531
A főgimnáziumban levő sima nagy borsónagyságú dudorokkal díszített fekete üvegkarperceinek leírása az óbudai hasonló leletekre való utalással.
- 671. Római régiségek**
az óbudai szeszyár r.-t. területéről. Augenstein Sámuel ajándéka a N. Múzeumnak.
= AÉ 1 (1869). p. 298. 531
Bronzkarika, köralakú csatt, agyagsúly, szürke agyagkorsó.
- 672. Ortvy T[i]vadar]**
Ó-Buda vidéki bronzlelet.
= AÉ 8 (1874). p. 54—58. 531
A NM-ba került 8 darabból álló lelet pontos lelőhelye ismeretlen, csak annyi bizonyos, hogy Ó-Buda felett, a szabad térségen találtattak. A leletek jegyzéke: nagy serpenyő mozgatható fogóval, szabályos, csőrös kancsoedény, díszes fogantyú szárnyas sfinx díszítéssel, állatdíszítésű fogantyú, nehéz bronzkerék levéldíszszel, két korongdarab.
- 673. Római üvegszesze**
köszörült díszítésekkel.
= AÉ 10 (1876). p. 198. 531
Lelőhelye Óbuda; Lomniczy Endre ajándéka a NM-nak.
- 674. Római vastárgyak**
a budaújlaki téglavető telkéről.
= AÉ 12 (1878). p. 225. 531
A NM-ba kerültek.
- 675. Kuzsinszky Bálint**
Római sírok Budán és környékén.
= AÉ új f. 10 (1890). p. 158—160. 531
A Török-u. 40. sz. ház előtt felásott szarkofág. Mellékletei: Üvegedény és gyöngyszemek. A sír annyiban érdemel figyelmet, mert bizonyította annak, hogy Aquincum épületei eddig már nem nyúltak, hanem a római útvonal két oldalán a sírokat helyezték el.
- 676. Schumacher, K.**
Zur römischen Keramik.
= BJ 1896. p. 103—113. 531
Múz. Régjt. kv.
Für die Bronzekannen, einhenklige u. zweihenklige, liegt für die frühe Kaiserzeit ein reichliches Material aus Pompeji vor. Der zweiten u. dritten Periode dürften angehören: Die Kannen von Waldkirch in Karlsruhe u. von Nymwegen, dem Schlusse derselben die Kannen von Mockenwagen. Noch jünger sind diejenigen von Aquincum. [f. BR 3 (1891). T. VIII. 9.]
- 677. Római bronzlámpák** a N. Múzeumban.
= AÉ új f. 18 (1898). p. 93—96. 531
- 678. Hampel József**
Ókori sisak. (Találták a Duna medrében Budapesten.)
= AÉ új f. 20 (1900). p. 361—374. 531
A sisak feliratából következik, hogy római kori készítménnyel van dolgunk. Bár a felirataból megmaradt két betű nem elég jellemző arra, hogy a száradot megjelöljük, amelyből származik, de az apró domborművek, a Victoriák és az ülő Jupiter alakjai, melyek a sisak vízszintes sávjait díszítik és talán római érme hátlapjai után készültek, arra vallanak, hogy a sisak a Kr. u. II. vagy III. sz.-ban készülhetett.
- 679. Hampel József**
Lovas istenségek dunavidéki antik emlékeken.
= AÉ új f. 23 (1903). p. 305—365. 531
Az 1896-ban az aquincumi oszlopcsarnokban talált domborműves ólomkorong ismeretetésével.
- 680. Római bronzsúly**
Aquincumból.
= AÉ új f. 23 (1903). p. 428. 531
A NM gyarapodásában.
- 681. Márton Lajos**
A magyarhoni fibulák osztályozása.
= AÉ 31 (1911). p. 329—352. 33 (1913). p. 141—159, 195—209, 327—340. 531
- 682. Hampel József**
Lovas istenségek dunavidéki antik emlékeken.
= AÉ új f. 31 (1911). p. 409—425. 531
A thrák lovasemlékek között szereplő ólomkorongok leírása. Köztük a legépebb az aquincumi.
- 683. Gaspartz Géza Elemér**
Régi római rajz- és írószerek a M. Nemzeti Múzeumban és az aquincumi múzeumban.
= AÉ új f. 33 (1913). p. 340—347. 531
Az aquincumi múzeum tárgyai: vas- és bronzstílusok, írásra szolgáló ecsetek nyelei és egy vékony bronzlemezből készített írótoll.

- 684. Kuzsinszky Bálint**
Aquincumi sírlelet.
= BpR 10 (1923). p. 56—73. **B 902/10**

A Bécsi-út 102. sz. alatti telken 1912-ben felfedezett gazdag sírlelet ismertetése. Mellékletek: hajdizs (aranyfonal), medaillon aranykeretes gemmával és görög felirattal, hatszögletes aranycső, kerek aranycsüngő (bulla), két arany fülbevaló, arany- és ezüstfejtű hajtű, gyöngysor arany- és ezüstgyöngyökből, két arany medaillon, két hajtű üvegből és egy másik gagátból, különböző gyöngyszemek, két kis bulla bronzpléhből. Csonttárgyak: tű, karperec, fésűk, orsók és csontpálca. Négyzetletű ládikához tartozó, ezüstből öntött és trébelt lemezek. Két üvegedény, csöfalakú üvegpalack.

A sír a legkésőbbi római korból való.

- 685. Nagy Lajos**
Kézműves szerszámok a pannoniai sír-
emlékeken.
= RTÉ I (1923). p. 42—57. **2511**

Síremlékek ábrázolásai. Az ábrázolt szerszámok szimbólikus jelentősége. Bennszülött kovács síremléke. Öszvérhajtó, építész, ács. Aelius Justinus, a leg. I. adi. legatusa írónak síremléke Tatabányáról. Orvos síremléke.

- 686. Nagy Lajos**
A brigetioi vas diatretum. — Vas
diatretum aus Brigetio.
= AÉ új f. 44 (1929). p. 111—123. **531**

Das Becher des Museums Aquincum gehört zu den schönsten diesartigen spätrömischen Stücken. Das Gefäß u. die Ohren sind aus einem dicken Glasmaterial hergestellt, man könnte an westlichen Ursprung denken. Dieses Stück hat sein nächstes Analogon in einem Stück des Stambuler Ottomanen Museums.

- 687. Erdélyi Gizella**
Bacchikus jelenettel díszített bronzkorsó
a Magyar Nemzeti Múzeumban.
= AÉ 46 (1933). p. 39—43. **531**

- 688. Nagy Lajos**
Ácsszerszámokból álló tömegelet az
aquincumi múzeumban.
= BpR 12 (1937). p. 153—178. **B 902/10**

Szél-u. 23. sz. ház alapozásánál római épület terrazzopadlójátán 42 ácsszerszámot találtak. — A szerszámok részletes leírása. — A szerszámokkal együtt bronz pikkelypáncélt (lorica squamata) is találtak. A lelet Kr. u. 200 körül időből való.

Vide : 200, 214, 275, 302, 303, 310, 328, 335, 344, 380, 472, 478, 496, 514, 552, 580, 585, 603, 664, 667, 703, 799, 800, 808, 818, 827, 833, 834, 870, 871, 873, 874, 886, 992, 1021, 1022, 1023, 1043, 1050, 1056, 1060, 1069.

8.

Agyagművesség. — Figlinae Aquincenses.

- 689. Agyagtárgyak**
a) terra sigillata AÉ új f. 1 (1881).
p. 165—171. új f. 2. (1882). p. 60—68.
b) cserépedény AÉ 1 (1869). p. 61, 318.
c) agyaggyöngy AÉ 13 (1879) p. 363.
új f. 2 (1882). p. 60—68.
d) szobrok AÉ új f. 1 (1881). p. 136—142. **531**

- 690. Rómer Flóris**
Az újabb ó-budai ásátások eredményéről
c. akad. felolvasásának ismertetése.
= MAÉ 3 (1869). p. 15—16. **3453**

Az 1868 áprilisában megkezdett és 1869 februárban még folyó ásátások a Kiscell alatti »Első óbudai téglá- és mészegető r.-t.« telkén, ettől ÉK-re a Dunaágnál levő szeszgyár területén. Tudományos szempontból jelentősek az új téglalábelyegek, különösen a Terentius tribunus és Valentina cohors nevével bélyegzett cserépek. A terra sigillata töredékeken számos eddig ismeretlen fazekas neve olvasható, a feliratos kövekből pedig polgári és katonai személyek és tisztségek ittletéről értesülünk. A közönséges konyhaedények, melynek egy része földes mázzal van bevonva, a római fazekasság százakra menő formaképzéséről tanuskodnak. Gyéribben fordulnak elő üveg-, bronz- és elefántcsont tárgyak.

- 691. Római kori téglagyár**
és fazekasműhely Aquincumban.
= VU 1907. p. 47—48. **25**

Az esztergomi vasút hídja alatt a Dunaparton emelkedő téglavető kemencék feltárása és az aquincumi agyagipar ismertetése.

- 692. Beninger, Eduard**
Der Wandalenfund von C z é k e - C e j k o v. (Sonder-Abdr. aus d. 45. Bande der Annalen des Naturhistorischen Museums in Wien 1931) p. 183—224. **Aq. múz.**

Ein provinzialrömisches Gefäß trägt das Muster der pannonisch-dakischen Stempelkeramik. Beigefügte Bemerkungen von L. Nagy über die Keramik Pannoniens, insbes. über die in Aquincum gefundenen Töpfe.

- 693. Kuzsinszky Bálint**
A gázgyári római fazekastelep Aquincumban. — Das grosse römische Töpfer-
viertel in Aquincum bei Budapest.
= BpR 11 (1932). 423. p. **B 902/10**

1. Agyagégető kemencék.
2. Mészegető kemencék.
3. A kutak. Kútletelek.
4. Terra sigillata edények.

5. Edényminták.
6. Bélyegzők és bélyegminták.
7. Agyagkorongok kerek képekkel
8. Mécsek.
9. Mécsminták.
10. Terrakották.
11. Különféle edények.
12. Kőemlékek :
  1. Kőből esztergályozott palack.
  2. *Silvanus* tiszteletére emelt oltár.
  3. *Silvanus* domborműves képe kis kőtáblán.
  4. Szárnyas *Genius* vagy *Amor* kerek szobra mészkőből.
  5. Madár töredékes kerek szobra mészkőből.

694. Láng Nándor
Kuzsinszky Bálint: A gázgyári római fazekestelep Aquincumban. BpR. 11. 1932. [Ismeretetés.]
= AÉ 1932/33. p. 182—183. 531

695. Kiss Katalin
A *Pacatus*-féle aquincumi fazekas-műhely gyártmányainak időrendje.
= Laureae Aquincenses. Bp. : Pázmány egy. 1938. p. 188—211. Deutsch. Auszug : p. 212—228. B 902/55

A *Pacatus*-gyár termékei Pannoniában nagy területen fellelhetők. *Pacatus* előtt már egy másik mester dolgozhatott a műhelyben erősen nyugati hatások alatt. *Pacatus* stílusának ismertetése. Az eszéki darabok Aquincumból szállítottak oda.

- Vide : 259, 310, 328, 335, 344, 496, 502, 521, 552, 585, 600, 663, 690, 712, 1022, 1023, 1050, 1056.

9.

Bélyeges cserepek és egyéb tárgyak. Tegulae. Terrae sigillatae. Opera figlina.

696. Érdy János
a Margitsziget északi csúcsán lévő romokban lelt tégláról, amelyen egy lóháton ülő nyilazó parthus látható; fején a jellemző süveg, karján tekercs.
= MAÉ 1850. 2. sz. p. 72. 3453
697. Rómer Flóris
Magyar régészeti krónika. 795.
= AK 6 (1866). p. 98. 545
Transaquincumban talált bélyeges tégláról.
698. Rómer Flóris
Magyar régészeti krónika. 798.
= AK 6 (1866). p. 99. 545
Az óbudai hajógyári sziget hypocaustumának romjai közt talált bélyeges téglák.
699. Rómer Flóris
Magyar régészeti krónika. 907.
= AK 6 (1866). p. 177. 545
«Pest felül a fürdősziget irányában a parton sok téglatöredék van, mely a transaquincumi castrumból oda került. Egy bélyeges téglá közlésével.
700. Rómer Flóris
Magyar régészeti krónika. 963.
= AK 7 (1868). p. 78. 545
«Új-Pesten a Hecht f. ház kertjében múlt évben találtak egy nagyobb fazekat, melyben csontok és egy kisebb bögre valának.»
701. Rómer Flóris
Magyar régészeti krónika. 1042.
= AK 7 (1868). p. 193. 545
A részvényes téglavető társulatnak a kiscelli két kórháztól északra levő új téglavetője alján bélyeges cserepeket találtak.
703. Cserépedények
(3 drb) az óbudai *Viktória*-tégla-gyár alsó részéből a N. Múzeumba kerültek.
= AÉ 1 (1869). p. 318—319. 531
704. Margitsziget melletti homokzátony alapfalai.
= AÉ 9 (1875). p. 31. 531
Rómer által megvizsgálva római eredetűnek bizonyultak. A margitszigetbeli lerakódásokban a kénvizforrás közelében kerültek elő a Leg. II. Ad. téglák, agyagcserepek, valamint a Danuvio Defluentii kezdetű feiratos kő.
705. Római festett téglalelet Aquincumból.
= AÉ 11 (1877). p. 228. 531
A leleten fejet ábrázoló festett kép *Hiros István* ajándéka a NM-nak.
- 705a Római cseréptöredékek Óbudáról.
= AÉ 14 (1880). p. 230. 531
A *Hauser* f. telken a római vízvezeték vonalában előkerült nagymennyiségű bélyeges és domborműves cserepek. *Varga Ignác* ajándéka a N. Múzeumnak.
706. Római téglá
= PH 1880. 321. sz. 73
A Rombach-utcában az óbudai római helyőrség 7-ik cohorsának bélyegével ellátott téglát találtak.
707. Belépti jegy — cserépből
= PH 1880. 278. sz. 73
Az amphitheatrum egyik páholyában talált cserépből való belépti jegy.

708. h. j. [Hampel József]
F. C u m o n t : Textes et monuments figurés relatifs aux mystères de M i t h r a . Bruxelles 1896. munkáját ismertette felhívja a figyelmet, hogy a Petronellben levő Mithraeum szentélyéből előkerült vastagfalú keresztalakú bélyeges cseréptöredéket a szerző az antik emlékek közé sorozza. Aquincumban nemcsak edénycserepeken, hanem vízvezetékcsöveken is észleltek hasonló bélyegeket.
= AÉ új f. 17 (1897). p. 381—382. 531
V. ö. AÉ új f. 18 (1898). p. 77—79. és 25 (1905). p. 318—330.
709. h. j. [Hampel József]
Rejtélyes bélyegű cseréptárgyak.
= AÉ új f. 18 (1898). p. 77—79. 531
A Detrekő váránál talált ismeretlen bélyegű cseréptöredékekkel kapcsolatban felhívja a figyelmet a hasonló bélyegű aquincumi vízvezetési bélyeges csövekre. Ilyenek előfordultak Nagyszalontán is, úgy hogy késő középkori származásuk lehetséges. V. ö. AÉ 25 (1905). p. 318—322.
710. Hpl. [Hampel József]
Rejtélyes bélyegű cserépedények.
= AÉ új f. 25 (1905). p. 318—322. 531
Az Aquincumban és Carnuntumban talált csillámmal kevert feketés anyagú cserépedényekről, amelyeket régebben római eredetűeknek tartottak, a salzburgi múzeum szignált azonos leletei alapján kiderült, hogy XVI—XVII. századiak.
711. Finály Gábor
Az aquincumi múzeum terra sigillata darabjai.
= BpR 9 (1906). p. 73—102. B 902/10
A következő csoportosításban: 1. Isten-ségek. 2. Emberalakok. 3. Vadászjelenetek és állatok. 4. Állat- és növényalakokból összeállított díszítések. — A bélyegeket sorozata.
- 711/a. Láng Nándor
Figurális terrakották az aquincumi múzeumban.
= BpR 9 (1906). p. 1—32. B 902/10
Az aquincumi múzeum figurális terrakottái: egy álló nőt ábrázoló szobrocska, két nő és egy férifej.
712. Alföldi András
Pannoniai agyagminták és vonatkozásai a császárokra. Bp.: Franklin 1918. p. 38. (Klny. az AÉ 38 (1918). évf.-ból.)
Aq. múz.
Aquincum területén került napfényre egy forma, amelyben K u z s i n s z k y a M i n o t a u r u s - s a l k ü z d ő T h e s e u s - t i s m e r t e f e l .
A genius imperatoris tiszteletére CIL 3425. sz. aquincumi feliratos kővön.
713. Alföldi András
Az I. Valentinianus-féle erődféltés tégláiról.
= AÉ új f. 39 (1920/1922). p. 96—98. 531
- A CIL 3763 = 10678. sz. a Vízafogónál talált bélyeg kiegészítése a dunapentelei ásatásnál előkerült bélyeggel. A F r i g e r i d u s d u x és V i c e n t i a nevet viselő bélyegek összeállítása. Az Obudán talált anyag figyelembevételével.
714. Kuzsinszky Bálint
A legrégebb terra-sigillata edények Pannoniában.
= AÉ 40 (1926). p. 88—113. 531
715. Kuzsinszky Bálint
A legrégebb terra-sigillata edények Pannoniában. — Die ältesten verzierten Terrasigillata-Gefässe auf Pannonischen Boden in Ungarn. Bp.: Franklin 1926. [Klny. az AÉ 1923—1926. évi 40. kötetéből p. 88—113.] Aq. múz.
A gázgyár területén felsótt aquincumi fazekastelepen megkerültek azok a mintatálcák, amelyekből a kész terra sigillata edényeket kipréselték és megvannak az agyagbélyegzők is. De az itt készült sigillata edényeket helyben nem használták. A helyi leletek kivétel és stílus dolgában megegyeznek a nyugaton mindenütt ismert edényekkel. A hozzánk eljutott legrégebb edények valószínűen a Po [Padus] mellékén készültek. Nagyon sok edényünk van délgalliai és Rajnamelléki műhelyekből.
716. Nagy Lajos
Egy pannoniai terra sigillata-gyár. Adatok a M. Nemzeti Múzeum szilasbalhási tájának műhelyéhez. — Eine pannonische terra sigillata Fabrik.
= AÉ új f. 42 (1928). p. 96—113. 531
Als Fabrikort kann in erster Reihe Aquincum in Betracht kommen, wo die graue Tonware, welche in Szilasbalhás u. Aquincum gefunden wurden, erzeugt werden könnten. Doch lässt sich nichts mit Sicherheit feststellen.
717. Palóczy Edgár
Takarékosságra való nevelés. (Az aquincumi múzeum agyag takarékperselyeiről.)
= CsGy 2 (1929).
718. Oswald, Felix
Index of potters' stamps on terra sigillata »samian ware«. Margidunum: By the author 1931. XXIII, 428 p. Aq. múz.
A kiadott aquincumi bélyeges cserepek anyagának feldolgozásával.
719. Szilágyi János [Johannes]
Inscriptiones tegularum Pannonicarum. — A pannoniai bélyeges téglák. Bp.: Sárkány-ny. 1933. 110 p. XXXII t. (Diiss. Pann. Ser. 2., No. 1.). B 902/55
Legio I. adiutrix.
Bélyegváltozatai: A) pia fidelis jelző nélkülek, ill. csonkak. 35. sz. d) A Raktár-u-i ásatás alkalmával előkerült ép példány p. 9., 19.
Legio I. Noricorum.
Bélyegfajai: 4. sz. d) és e) A Raktár-u-i cella trichora környékének legfelső rétegéből, p. 23.

A) legio II. adiatrix.
Bélyegváltozatai: A) csonkák: 1—9, 11—13, 15—16, 17 c), 18—19. sz. aquincumi téglák, p. 25—26.

B) Bélyegfajok az adiatrixnak a-val való rövidítésével: 21—26. sz. aquincumi téglák, p. 26.

C) Bélyegváltozatok AD névrövidítéssel: 28—29, 31, 33—35, 37—41, 43—44, 46 b, 47, 49—59, 61—77. sz. aquincumi bélyeges téglák p. 27—32.

D) Bélyegváltozatok ADI névrövidítéssel: 78—81, 84, 87—92. sz. Aquincum területéről származó bélyegek, p. 32—33.

E) Bélyegváltozatok pia fidelis utónévvel: 93—108. sz. aquincumi bélyegváltozatok, p. 33—35.

Legio II. Italica.

Bélyegfajai: A) A legio névvel: 2 d) sz. bélyeg a Hajógyár-szigetről, p. 37.

C) Önálló helyneves bélyegváltozatai: I. a), d), e), g), h) és i) a Raktár-u.-i. cella trichora területéről, p. 39.

A legio III. Flavia.

Bélyegváltozatai: 5. sz. az aquincumi cserép, p. 41.

A legio X. Gemina.

Bélyegváltozatai: F) Változatok PF jelzővel, csonka elővel: 75. sz. a II. ad. legio aquincumi téglaműhelyéből, p. 51.

G) Változatok PF jelzővel, L(eg) rövidítéssel: 102. sz. aquincumi cserép, p. 53.

K) Változatok császár- és tisztnevekkel: 171 b) sz. téglá a pesti Eskü-térről, p. 61.

Egyéb csapatnemek bélyegei.

III. Az «exercitus Pannoniae» bélyegek változatai: 9 d) és e) transaquincumi és aquincumi téglák, p. 85.

IV. A cohorsok bélyegfajai: Cohors I. Alpinorum equitata 10. sz. és b) az Eskü-téri castrumban és Aquincumban előkerült téglák, p. 87.

Cohors VII. Breucorum 18. sz. aquincumi cserép, p. 88.

Antoniniana jelzővel 27 d), f), e), g) sz. aquincumi, 30 c) sz. Eskü-téri castrumi, 32 a) sz. Bpest Rombach-u.-i, 32 b) és 37. sz. aquincumi bélyegek, p. 89.

Severiana jelzővel 40—41. sz. aquincumi cserép, p. 90.

Cohors ∞ [Milliaria] Nova Surorum sagittariorum. 60—61. sz. aquincumi bélyegek, p. 93.

Cohors I. Ulpinia Pannoniorum 72—73. sz. aquincumi bélyegek, p. 94.

Cohors-bélyegek csapatnév nélkül 75, 77. sz. Eskü-téri castrum bélyeges cserepei, p. 94.

Az I. Valentinianus (364—375)-kori tisztibélyegek fajai:

B) Jovinus 7—9. sz. a csillaghegyi burgus bélyegei, 10 a) sz. az óbudai, 11. sz. a csillaghegyi, 13 a), b) sz. aquincumi, 15. sz. óbuda-aquincumi cserepek, p. 95—96.

D) Vincenti (...) 24. sz. talán trans-aquincumi téglá.

J) Terentius dux: 45. sz. aquincumi cserép, p. 99.

K) Frigeridus dux: 48, 51, 56, 57, 58 b) sz. a csillaghegyi burgus cserepei, az 54, 58 a), f), c), e) sz. óbudai cserepek, p. 100.

L) Ap (...) Valentini: 59, 61 b), 62 c), 64, 65, 66. sz. a csillaghegyi burgus, 61 d), e), 62 d), 63, 66 c), f) aquincumi téglák, p. 101.

M) Ap (...) Luppi ... ord (...) 67, 68, 71 c), 73 c) csillaghegyi, 70 c), 71 b), f), 73 b), 74 e) aquincumi, p. 102.

VIII. Helyneves bélyegek:

Quadrüburgum bélyegei: 89. sz. trans-aquincumi, 91 d) sz. aquincumi.

Válogatott magánbélyegek.

A) Aquincumiak: 1, 2, 3 a).

720. Oroszlán Zoltán

A Szépművészeti Múzeum terrakotta-gyűjteményének antefixei.

= AÉ 48 (1935). p. 35—53. 531

721. Juhász Györgyi

A lezouxi terrasigillata-gyárák aquincumi lerakata.

= AÉ új f. 49 (1936). p. 33—48. 4 t. 531

722. Fremersdorf, Fritz

Rheinischer Export nach dem Donauraum. Ein Beitrag zur Wirtschafts-geschichte der Kaiserzeit.

= Laureae Aquincenses. Bp.: Pázmány egy. 1938. p. 168—182. B 902/55

Üveg-, terra sigillata-, terrakottakivitel a Dunavölgy felé.

Vide: 165, 287, 305, 369, 380, 396, 464, 468, 472, 522, 537, 540, 565, 586, 630, 634, 664, 667, 671, 694, 08, 827, 833, 834, 870, 997, 1005, 1011, 1021.

10.

Mécsesek. — Lucernae et laternae.

723. Mécsesleletek

= AÉ 13 (1879). p. 363. — 14. (1880) p. 229—230. — új f. 1. (1881). p. 165—171. — 2. (1882). p. 60—68. 531

724. Római mécses

Óbudáról a N. Múzeumban.

= AÉ 13 (1879). p. 325. 531

A három lángra készült mécsesen Viet jelű bélyeg van.

725. Római cserépmécses

Óbudáról.

= AÉ 14 (1880). p. 229—30. 531

Az óbudai Keil f. ház alapjai ásásakor előkerült két mécses. Zsigmondy ajándéka a N. Múzeumnak.

726. Római mécses

Óbudáról.

= AÉ 14 (1880). p. 347. 531

Wankó Ferenc ajándéka a N. Múzeumnak.

- 727. Iványi Dóra**
A pannoniai mécsesek. Tipologiai és kronológiai áttekintés. Bp.: Szerző 1935. 30 p. (Diss. Pann. Ser. 2. No. 2).
B 902/55

Reliefes mécsék. Firmamécsék. Diszítettlen mécsék. Korai görög mécsék. Bronz mécsék. Vas-, bronzmécsék agyagutánzatai. Gyertyatartók. Pozitív és negatív mécsminták. Mécsbélyegek.

- 728. Iványi, Dóra**
Die pannonischen Lampen. Eine typologisch-chronologische Übersicht. Bp.: Selbstverl. 1936. 351 p. 99 t. (Diss. Pann. Ser. 2. No. 2).
B 902/55

Vide: 495, 541, 874, 888, 1050.

11.

Agyagtoronyminták. — Turres figlinae.

- 730. Engelmann, R.**
Torda in Siebenbürgen [Potaissa] und Aquincum. Römische Tonmodelle. (Zu den Tonmodellen von Toren und Turmen von Dunapentele u. a. O.)
= RGK 2 (1909). p. 51—55.
Aq. múz.

Ein von Jos. Hampel in AÉ [1909 p. 20] beschriebenes Tonmodell eines beinahe vollständig erhaltenen turmartigen Gebäudes, das von Floris Romer aus Aquincum in das Nationalmuseum überbracht wurde.

- 731. Hpl. [Hampel József]**
Emeletes épület agyagmintája Aquincumból.
= AÉ új f. 29 (1909). p. 20—21. **531**
A dunapentelei, tordai és aquincumi toronyalakú agyagminta, mely H. elképzelése szerint az elhunyt sirján a valóságos síremléket

helyettesítette. Az agyagtoronyocskák anyaga azonos a katonai téglák anyagával s így talán a katonaságnál volt szokás ily emléket a sírra tenni.

- 732. Loeschke, Siegfried**
Antike Laternen und Lichthäuschen.
= BJ H. 118 (1909). p. 370—430.
Aq. múz.

Der Turm von Aquincum p. 406. Publiziert: Röm. Germ. Korr. Bl. II. [R. E n g e l m a n n] nach AÉ 1909. [H a m p e l]. Auf seiner Spitze sitzt ein leicht angedeuteter Vogel. [Adler?]

- 733. Láng Margit**
Római kerek torony mintája Dunapenteleléről.
= AÉ új f. 30 (1910). p. 24—27. **531**
Az ismert agyagtoronyokat összehasonlítva megállapítja, hogy az aquincumi a legbefejezettebb és az egyetlen, amely mellett egyéb épületrészeket nem találtak.
Vide: 208.

12.

Szövetmaradványok. — Vestes et byssus.

- 734. Római szövetmaradvány**
egy óbudai szeszgyári leletből.
= AÉ 6 (1872). p. 244. **531**

»A győri homokgödrök kősírja« c. közleményében említett szövetmaradványokra R ó m e r megjegyzése.

- 735. Hollendonner Ferenc**
Az aquincumi római szövet anyaga. — Der Stoff eines römischen Gewebes von Aquincum. Bp.: Hornyánszky 1917. (Klny. a »Botanikai Közlemények« 1917. évi 1—3. füzetéből. p. 35—37, 13—15.)
Aq. múz.

- 736. Láng, Margarete**
Die pannonische Frauentracht.
= ÖAI 19—20 (1919). Beiblatt col. 207—260.
Aq. múz.

A nők öltözete általában nem alkalmazkodott a római divathoz, hanem az időjárásra tekintettel megőrizte pannoniai jellegét. Helyi hatás a kelta ruházkodásra, a pannoniai kelta ruházat különbözősége a belgától.

- 737. Geramb, V.**
Die norisch-pannonische Tracht. Graz: 1933.
Bp. Egy. rég. és num. int.
Vide: 900.

13.

Hordók. — *Dolia ex lignis*.

738. Római hordó

Az első óbudai téglagyár területén római sírok alatt talált —.

= AÉ 2 (1870). p. 166. 531

Leyenthal Henrik építész jelentése az Akadémia archaeologiai bizottságához.

739. Hollendonner F.

Az aquincumi római hordók és kútrészek fája. — Das Holz der römischen Fässer und Brunnenfassungen in Aquincum. (Klny. a »Botanikai Közlemények« 1916. évi 3—4. füzetéből.) Aq. múz.

Vide : 165, 693, 872.

14.

Orgona. — *Organum pneumaticum*.

740. Hegedüs Gyula

Az orgona kultusza a rómaiaknál. Aquincum új orgonalelete.

= NU 1931. jún. 14. 167

741. Palóczy Edgár

Római víziorgonára bukkantak Óbudán.

= BN 1931. jún. 11. Bq 071/21

742. Roman organ, A —

discovery at Budapest.

= DT May 20, 1931. p. 13. Aq. múz.

743. Legrégibb orgona, A —.

= Mgys 1932. jan. 17. 173

Az Aquincumban 1881-ben talált Titus Aelius Iustus víziorgonajátékos zsoldos nevét megörökítő feliratos kő és az 1931. évben talált aquincumi víznyomású orgona leírása.

744. Sugár Viktor

Az aquincumi víznyomású orgona.

= KK 1932. 1—2. sz. p. 7—12. Aq. múz.

745. Nagy Lajos

Az aquincumi orgona. — Die Orgel von Aquincum. Bp.: Háziny. 1933. 144 p. B 902/50/2

1. Az orgona maradványainak leírása.
2. Az orgona megmaradt részeinek működése.
3. Orgonánk az antik orgonaleírások megvilágításában. A víziorgona (Hydraulis).
4. Az orgona antik ábrázolásai.
5. Az orgona helye és jelentősége az antik kultúrában.

746. Erdélyi Gizella

Nagy Lajos: Az aquincumi orgona. [Ismertetés.]

= AÉ 47 (1934). p. 172—173. 531

746a. Margittay Richard

Az aquincumi orgona.

= BN 1936. XII. 17. Bq 071/21

746b. Finály Gábor

Nagy Lajos: Az aquincumi orgona. [Ismertetés.]

= EPhK 59 (1939). p. 305—306. 4442

Vide : 165, 181, 259.

15.

Római orvosok Aquincumban. — *Medici Aquincenses*.

746c. Korbuly György.

Aquincum orvosi emlékei. Die ärztlichen Denkmäler von Aquincum. (Deutscher Auszug.) Bp.: Franklin 1934. 48 p. (Diss Pann Ser. 1. Fasc. 3. (Klny. Orvosképzés 1934. márc. külömfüzetéből.) B 902/55/4

Katonai és polgári orvosok. Orvosok neve : C. Iulius Filetio, Sex. Pompeius Carpus, C. Nundinius Opitervius, Timartius, A. Numisius, T. Aurelius Numisius, ismeretlen nevű a leg. IV. Flaviából, M. Marcellus. — Valetudinarium Aquincumban. — Optio valetudinarii. Capsarii. — Szemorvosok. Orvosi műszerek. — Múmia-

temetkezés. — Szemmelverés. — Csecsemő-táplálás. — Orvosi istenségek. — Fűtés. Víz-ellátás. Utcák. Fürdők.

746d. Korbuly György

Aquincum orvosi emlékei.

= O 24 (1934). p. 106—148.

747. Erdélyi Gizella

Korbuly György: Aquincum orvosi emlékei. [Ismertetés.]

= AÉ 48 (1935). p. 227. 531

IV.

Vallási régiségek.
Antiquitates ad religionem pertinentes.

1.

Istenek kultusza. — Cultus deorum.

- 748. Baaltis**
és *Mithras* tisztelete Aquincumban.
= AÉ Újf. 5 (1885). p. 333—334. **531**
- 749. Domaszewski, A. v.**
Die Religion des römischen Heeres.
= WZG 14. (1895). Heft. I. p. 1—121.
Múz. Régt. kvf.
Die Inschriften über die militäres von Aquincum: CIL 3472—3473.
Über das Fahnenheiligtum der Standlager von Aquincum: CIL 3526.
Die Verehrung *Minervas* im Heere Aquincums: CIL 10997, 10437, 10435.
Über die Verehrung *Martis Campestris* in Aquincum: CIL 3470.
Das Zeugnis für die Verehrung *Virtutis et Honoris* in Aquincum: CIL 10285.
Eponas Verehrung: CIL 3420.
Sedatus als Schutzgott der Feuerwehr der Hauptstadt in Niederpannonien: CIL 10355.
Volcanus der Schutzgott der Canabenses des Lagers von Aquincum: CIL 3505.
Der Genius des Kaisers u. die Heiligtümer der Principales: CIL 3463, 10407, 10415, 10396, 10399, 10438, 10470, 10436, 10424, 3424.
Scholae principalium: CIL 3524.
Numina castrorum: CIL 10429.
Genius valetudinarii: CIL 10403.
Lares militares: CIL 3460.
Tempel *Herculis* in Aquincum: CIL 10406.
- 749a Drexler, W.**
Mythologische Beiträge. Heft 1: Der Cultus der ägyptischen Gottheiten in den Donauländern. Lpzg: Teubner 1890. 152 p. **Aq. Múz.**
p. 36: Anubisstatuette. Hieroglyphisches Bruchstück, gefunden bei Aquincum. Apisstatue. Personennamen: *Arpocras* (CIL 3479), *Vibia Serapia* (CIL 3402).
- 750. Hampel József**
Lovas istenségek Dunavidéki antik emlékeken.
= AÉ 23 (1903). p. 305—365. 25 (1905) p. 1—16. **531**
- 751. Hekler Antal**
Sarapis szobrocška a Nemzeti Múzeumban.
= AÉ 30 (1910). p. 309—311. **531**
- 752. Hampel József**
Lovas istenségek a dunavidéki antik emlékeken.
= AÉ új f. 32 (1912). p. 330—352. **531**
A *Dea Syria* népszerűségéről tanuskodó aquincumi feliratról (CIL 10393), mely szerint neki és *Baltis*nak ott temploma volt.
- 753. Marosi Arnold**
Volt-e Székesfehérvárott római telep?
= Sz 69 (1935) p. 266—269. **3049**
Tác-Fövenypusztán volt *Herculia* a provinciális vallási központ. Az idetartozó Nyergesdülőben nagy háromapszisos keresztény templom a IV. századból.
- 754. Brelich Angelo**
A halászemlélet formái a római birodalom sírfeliratain. — *Aspetti della morte nelle iscrizioni sepolcrali dell'impero romano*. Bp.: Egyet. ny. 1937. 88 p. (Diss. Pann. Ser. 1. fasc. 7.) **B 902/55**
Az aquincumi vallásosság szempontjából is érdekel bír.
- 755. Brelich, Angelo**
Aquincum vallásos élete.
= *Laureae Aquincenses*. Bp.: Pázmány egy. 1938. p. 20—142. **B 902/55**
Aquincum helyrajzi fontossága. *Era-iscusok* és fővárosuk. Az illyr és kelta réteg szerepe a pannoniai vallás kialakulásában. Az egyes istenségek és kultuszuk. Sacerdotes provinciae. A légiók vallása.
- Vide: 113, 389, 620, 624, 762, 784.**

Templomok. — Templá.

- 756. Köppen, Peter v.**
 Nachricht von einigen in Ungern, Siebenbürgen und Polen befindlichen . . . Alterthümern. Wien : Gerold 1823. 42 p. 3. t.
B 902/48
 Ein Mithras, gefunden in Buda-Örs : p. 9.
 Mithras in Pest : p. 13.
- 757. Lajard, Jean Bapt. Félix**
 Recherches sur le culte public et les mystères de Mithra en Orient et en Occident. Vol. 1—2. 1847—1848.
Aq. múz.
 Tab. CI. n. 7 = CIL 3414.
- 758. Maionica, E. & Schneider, R.**
 Bericht über eine Reise im westlichen Ungarn.
 = AEW 1—2. (1877—1878). p. 145—171 & 9—17.
Aq. múz.
 Im Besitze des Stuhlweissenburger Erzbischofs Paar befindet sich ein Gipsabdruck einer Inschrift, welche in den Fundamentum eines Hauses in Stuhlweissenburg vermauert ist. Es bleibt noch die Frage übrig, ob die Canabenses, welche diese Inschrift gesetzt haben, in Stuhlweissenburg oder in dem benachbarten Aquincum sesshaft waren = CIL 10336.
- 759. Kuzsinszky Bálint**
 Az aquincumi Mithraeum.
 = AÉ új f. 8 (1888). p. 385—392. **531**
 A munkálatok a kis közfürdő északi részén indultak meg. Eredmények : a fürdő apodyteriuma nagyrészt még ép mozaikpadlóval, egy lakóház maradványa, csatorna. Kelet felé négyszögű terem (laconicum) fűtőberendezéssel, a lakóház kiegészítő része falfestményrészekkel és márványlemezekkel. Egy másik lakóház maradványai fűtőberendezéssel. Mithrasnak emelt oltárkö. Mithras petrogenitus szobor in situ és a Mithraeum. Ebben egy szoboralapzat, 4 fogadalmi kő, amelyeket M. Ant. Victorinus emelt Cautus Pates tiszteletére.
- 760. Óbudai ásatások, Az —.**
 = VU 1888. p. 774. **25**
 Az évi ásatások befejezésével a Mérnök- és Építész Egylet tagjai megtekintették az eddig felásott területeket és leleteket : az amphitheatrumot, a fürdőt, a forumot. Az idei ásatások legfontosabb eredménye a Mithraeum, amely Mithra szobrával és egy nagy fogadalmi kővel jókarban maradt meg.
- 761. Cumont, Franz**
 Catalogue sommaire des monuments figurés relatifs au culte de Mithra. Paris : Leroux 1892. 31 p. (Extrait de la Revue Archéologique 1892.) **Aq. múz.**
 Aquincum. Mithréum découvert en 1888 à Altófen.
- 762. Cumont, Franz**
 Mithras- emlékek Magyarországon. = AÉ új f. 13 (1893). p. 289—299. **531**
 Megemlékezéssel az aquincumi Mithraeumról, amelyből bár Mithras-szobrok nem kerültek elő, a két szobortartó talapzat egyike Cautus, másika pedig Cautopati nevet viseli. Ezek [Cautus—Cautopates] a fáklyákat emelő dadophorosok nevei.
- 763. Cumont, Franz**
 Textes et monuments figurés relatifs aux mystères de Mithra. Tom. 1—2. Bruxelles : Lamartin 1899, 1896.
Aq. múz.
 Plusieurs nouveaux monuments mithriaques trouvés à Bude et aux environs. Tom. 1. p. 251, 364. Tom. 2. p. 213.
- 764. Merelowski, M[arian]**
 Wykopolska rzymskie pod pesztem. (Obdítka z »Przeglada Poroszechnego« z 1903. p. 214—232.) **Aq. múz.**
 Az aquincumi ásatások ismertetésének fejezete : 1. Swiatynia Mitrasy (Mithraeum).
- 765. Saxl, Fritz**
 Mithras. Typengeschichtliche Untersuchungen. Berlin : Keller 1931.
Aq. múz.
 Die Bilder der Windgötter auf den Grabstelen von Altófen u. Sopron (publ. bei Arnold Schober : Die römischen Grabsteine von Noricum u. Pannonien [Sonderschr. d. ÖAI Bd. 10. Wien 1923.] Nr. 190. u. 191. Abb. 98, 99. S. Auch bei Fr. Cumont : After Life in Roman Paganism. New-Haven 1922. S. 185.) sind, als Bilder der Dämonen zu verstehen die der Seele bei ihrem Himmelsflug hilfreich sein mögen. p. 79.
- Vide : 156, 286, 496, 509, 519.**

3.

Fogadalmi oltárok. — Arae votivae.

- 766. Cuspinianus, Joannes**
De consilibus Romanorum commentarii.
Basiliae: Oporinus 1553. **Egyet. kv.**
Modestus et Probus: Horum consulum
mentionem reperi in quodam pulcherrimo saxo
Budae, cum essem in legatione Caesaris Ma-
ximiliani ad Uladislau regem
Hungariae, in domo thesaurarii, quae est e
regione templi S. Georgii, in eo sic
scriptum legitur p. 457—458 = CIL 3524.
- 767. Rhetores Tyrnavienses**
Dissertationes, altera de coloniis Roma-
norum in genere, altera de coloniis Ro-
manorum in Pannonia. Tyrnaviae: Typ.
Acad. 1753. 112 p. **B 902/52**
Pompeius Faustus aquincumi
Iivir fogadalmi köve p. 35.
- 768. Tasner Antal**
jelentése a Gellérthegyen talált »farag-
ványos kövekről».
= M. É 1847. p. 83. **3453**
- 769. Denkschriften**
dreier römischen Steine in Ofen.
= MCC 1 (1856). p. 64—65. **Aq. múz.**
Im J. 1855 wurden in Ofen bei der Aus-
hebung der Fundamente eines Wohnhauses
3 röm. Steine mit Inschriften gefunden: CIL
3480, CIL 3415 = Rom. Desj. 49, CIL 3421.
- 770. Drexler, Wilhelm**
Aegyptische Gottheiten betreffende In-
schriften Pannoniens.
= UR 9. p. 267—277. **27379**
Aus Aquincum stammt die Inschrift
CIL 3463, welche zur Verehrung des
egyptischen Hammon (Ammon) gestellt
wurde.
- 771. Über eine zu Altöfen gefundene Stele.**
= MCC 1 (1856). p. 209—210.
Múz. Régt. kv.
Erklärung des Joh. Erdy über eine
Denksäule in Altöfen. Erschienen im 3. Bande
des »Magyarország és Erdély Képekben«. Die
Stele gehört in die Zeit der 4. bis 7. ägyptischen
Dynastie, welche nach Bunsen von 3229—
2967 v. Chr. regiert hat.
- 772. [Rómer Flóris]**
Újabb leletek.
= AÉ 1 (1869). p. 59—61. **531**
A Fő-u. 107. sz. alatt előkerült oltárkő:
CIL 3555 = 6460.
A szentendrei vámház sorompóján felirat-
 nélküli oltár.
A hajógyári szigeten oltárok kerültek elő.
- 773. Fogadalmi kő**
az óbudai Dunai téglagyár r.-t. terü-
letén levő aquaeductus első pillérénél-
Ecker Márton óbudai polgár aján-
déka a N. Múzeumnak.
= AÉ 1 (1869). p. 256. **531**
A fogadalmi kő = CIL 6458 = Rom
Desj. 66.
- 774. Fogadalmi oltár**
melyet a Duna medrében találtak.
= VU 1872. p. 134. **25**
A felirat szerint Patasio ajánlotta
Gea istennőnek. A NM-ba került.
- 775. Fogadalmi oltárkő**
Óbudáról.
= AÉ 12 (1878). p. 225. **531**
Weiss István szőlőjében találták több
más faragott kővel együtt és a NM-ba került.
- 776. Hampel József**
Római fölrát Ó-Budáról.
= AÉ 14 (1880) p. 162. **531**
A Házmán f. ház udvarán lelt fel-
iratos kő = CIL 10511.
- 777. Óbudai ásátásokról, Az —.**
= E 1880. okt. 23. **114**
Az amphitheatrum feliratai Q. Junius
Rusticus és C. Vettius Aquilinus
konzulok idejéből, 162-ből valók.
- 778. Jupiter-oltár a Duna medrében.**
= E 1882. okt. 8. **114**
Az óbudai Dunakotrás folyamán egy
Lucretius nevű veteranus által Jupiter-
nek emelt oltár került a felszínre.
- 779. Zsigmondy Gusztáv**
Óbudai újabb ásátások.
= AÉ új f. 7 (1887). p. 160—162. **531**
A Viktória-téglagyár területén foly-
tatott ásátások rómaiakori leletei: 3 töredékes
kőemlék.
A Raktár-u. 7. sz. ház pincéjének ásátá-
sakor lelt csatorna a római vízvezetékkel van
kapcsolatban.
- 780. Fogadalmi oltárkő**
Lelet az új parlament telkén.
= AÉ új f. 8 (1888). p. 176. **531**
Megrongált állapotban. Felirata nem
olvasható. A N. Múzeumba került.
- 781. Római emlékkő**
A budavári Rohrer f. ház falában.
= AÉ új f. 8 (1888). p. 379. **531**
A NM-ba került.

- 782. Kuzsinszky Bálint**
Római feliratos kövek Óbudán.
= AÉ új f. 9 (1889). p. 396—406. **531**

A Laktanya-utcai ásátások leírása.

Feliratos kövek: p. 398 = CIL 10396; CIL = 10399. — p. 399 = CIL 10407; CIL 10415; CIL 10424; CIL 10438. — p. 400 = CIL 10436; CIL 10470. — p. 401 s. köv. = CIL 10471—10473.

- 783. Fogadalmi oltár**
Óbudáról.
= AÉ új f. 9 (1889). p. 376. **531**

A NM-ba került.

- 784. Kuzsinszky Bálint**
Néhány szó N e m e s i s cultusáról.
= AÉ új f. 18 (1898). p. 385—388. **531**

Az amphitheatrális játékok és N e m e s i s kultuszának összefüggése. Az aquincumi amphitheátrum felfedezésének tanulságai.

- 785. Kuzsinszky [Bálint]**
Aquincumi kőemlékek.
= AÉ új f. 18 (1898). p. 445—447. **531**

Jórészt az Eskü-téri hidépítési munkálatoknál előkerült kőemlékek, amelyek a pesti erődítmény felépítésére szolgáltak. A 10 feliratos kő mind csonka, változatosabb a 15 domborműves tábla.

A Corvin-téri Vigadó alapozásánál felásott 4 katonai sírkő. Ezek a főutat szegélyező síremlékek.

Az első aquincumi mérföldkövet a Római-fürdő mellett épülő háztelepen találták. A további 4 a Bpesti tégl- és mészegetőtelepen került elő. A castrum kérdésére is döntő fontosságúak a mérföldkövek. Ezek alapján a castrum helye csak a hajógyári szigettel szemben levő zsidótemető környéke lehetett.

- 786. Két római emlékkő**
Aquincum területéről.
= AÉ új f. 23 (1903). p. 428. **531**

Az egyik feliratos = CIL 3490, a másik egy sírkő töredéke, amelyen egy férfi, asszony és gyermek mellképe van. NM gyarapodásában

- 787. Kuzsinszky Bálint**
Római feliratok az aquincumi múzeumban.
= BpR 8 (1904). p. 159—176. **902/10**

1—18. sz. alatt a főváros területének különböző helyeiről előkerült és még nem publikált feliratos emlékek jegyzéke: 3 = CIL 10489, 18 A = 13375.

- 788. Hampel József**
A pannoniai síremlékek áttekintő osztályozása.
= AÉ új f. 27 (1907). p. 289—341. **531**

Az eraviscus Comiunara óbudai félkörjárású tipust mutató csonka emlékköve. p. 296—297. — Egy óbudai kő három női alakkal a Kr. u. I. sz.-ből. p. 300. — Valószínűen Aquincum vidékéről származó sirtábla három nő és egy gyermek ülő alakjával a II. sz.-ből és néhány mellképes változatot képviselő barbár sirtábla az aquincumi múzeumban. p. 301. — Tarrutenius Proculus hosszleány szögű sirtáblája az aquincumi múzeumban. p. 308. — Négyszögletű ormos típusú mellképes sirtábla Aquincumban. p. 315. — I. Aur. Numerius capricornával ékesített sirtáblája Aquincumban. — Az óbudai Táborhegyről való két oszlop között egész tojás alakot mutató síremlék acroteriumos orommal és ilyen díszítésű egyéb aquincumi síremlékek. p. 318—320. — Brogimara síremléke a Gellérthegyről, mely pillérek között koszorúban mutatja a kelta asszonyt és leányát az I. sz.-ből. p. 324. — Az aquincumi E u h e l p i s t u s ormos táblás acroteriumos keretnélküli feliratos táblája és az ormot támasztó oszlopok között nyolc küllős kerék képét mutató sirtábla. p. 327—328. — Aurelia Victorina oromban kivésett mellképes sirtáblája. p. 329. — O m u n i t o r Felix peltadisztes szarkofágja p. 336. — A peltadisz helyett fákllyatartó két ifjú ábrázolása Aquincum vidékéről származó nyolc szarkofágon látható. p. 337. — Kápolnaszerű síremlékek töredékei Aquincumból. p. 339.

- 789. Hekler [Antal]**
Két aquincumi oltár. [A NM-ban.]
= AÉ új f. 28 (1908). p. 285. **531**

S z m i k Lajos ajándéka; a Szentendrei-úton a Miklós-tér táján találták.

- 790. Hampel József**
A pannoniai oltárok alakja és díszítése.
= AÉ új f. 29 (1909). p. 22—56. **531**

Aquincumi oltárkövek: CIL 6456, 3468 = Rom Desj 43, 69. Óbudai oltárkövek, amelyek a felső abacus tagozatlan: CIL 3672 ormos oltár. A CIL 3434 = Rom Desj 9 S i l v a n u s S i l v e s t r i s - o l t á r, CIL 3492, 3445, 3427, 3502, 3452 a Zugligetben talált J u n o - o l t á r, a CIL 3503, 3462, 6458 = Rom Desj 338, CIL 3449 = Rom Desj 343, CIL 3459, 10420 = Rom Desj 15, CIL 3495 = Rom Desj 48, CIL 10427, 3499, 3448, 3427, 3483 a G e n i u s centuriae-nek szentelt oltártöredék, a CIL 10441, 3446 a felső abacus sarkain acroteriummal ellátott oltárok. A CIL 3431, 10429, 3493, 3418, 10469, 3485, 10430, 3463, 3454, 3486, 10419 = Rom Desj 234, CIL 3476, 3439. párnás oltárok. A CIL 3428, 3429. összetett idomú oltárok.

- 791. Alföldi András**
Pannoniai agyagminták és vonatkozásai a császárokra.
= AÉ 38 (1918/19). p. 1—36. **531**

- 792. P[alócz] E[dgár]**
Ezernyolcszázéves fogadalmi oltár az óbudai Föld-uca alatt. — Az A e l i u s testvérek emléke. — Római kőláda- és téglasírlelet.
= PN 1925. jún. 23. p. 8. **128**

A Föld-u. 47. sz. ház előtt kiasott A e l i u s Q u i n t u s és A e l i u s Q u i n t i a n u s n a k a legio II. adiutrix katonáinak fogadalmi oltárköve.

793. **Palóczy Edgár**
Újabb római leleteket ástak ki Buda-
pesten. (Az Aelius testvérek foga-
dalmi oltárának rajzával.)
= PN 1925. jún. 23. 128
794. **Paulovics István**
Kömlékek ürömi késő-római sírból. —
Steindenkmäler aus einem spätrömischen
Grab in Üröm.
= AÉ új f. 42 (1928). p. 211—215. 531

4.

Sírkötelek. — Tituli sepulcrales.

795. **Schams, Franz**
Vollständige Beschreibung der königl.
freyen Haupt Stadt Ofen in Ungern.
Mit 3 Ansichten. Ofen: Univ. Buchdr.
1822. VI, 672 (&6) p. 3 t.

B 914/11

Alterthümer der römischen Stadt Acincum
oder Aquincum p. 617—669. Die Monumente
einer römischen Herrschaft: In den Ofner
Weingebirgen, Feldern, Gärten... ausgegra-
bene Alterthümer insbes. ein im J. 1752 gefun-
dener Sarkophag u. i. J. 1802 unweit des
Stadt mayerhofes gefundene Grabmal.

796. **Paur, S. G.**
Archäologische Skizzen.
= PZ 1851. 11. Okt. Múz. kvf.

Die römische Inschrift: CIL 3549 = Rom
Desj.: 145.

A PZ 1857. dec. 10. sz.-ban egy feliratos
kőről közölt közlemény: CIL 3575, a lap
hozzáférhető példányából hiányzik.

797. **Kubinyi Ferenc és Vahot Imre**
Magyarország és Erdély képekben. 1—2.
k. Pest: Emich 1853. B 918/7

Aquincumi feliratos kövek, amelyeket
Migazzi bíboros, váci püspök Vácra vite-
tett p. 73—74.

p. 73: CIL 3436, = Rom Desj. 15. —
p. 74: CIL 3412 = RomDesj. 58.

798. **Aquincumi régiségek**
= VU 1856. p. 387. 25

Buda és Békásmegyér között az Árpád-
völgyben egy római épületet ástak ki, amelyből
ezüstcsatt, oszlopfüredékek, szobormaradvá-
nyok, feliratos oltárkö, faragott kőkoporsó és
egyéb régiségek kerültek elő.

799. **Kenner, Friedrich**
Beiträge zu einer Chronik der Archäolo-
gischen Funde in der Österreichischen
Monarchie [1856—1858].
= AÖG 24 (1860). p. 345—349.
Egyet. kvf.

Aquincum irodalma.

Da die Denkmäler mit denen in Aquincum
gefundenen übereinstimmen, liegt es sehr nahe,
sie den Collegia von Aquincum zuzuschreiben.

Vide: 18, 34, 87, 88, 200, 265, 278, 290,
291, 301, 303, 308, 310, 312, 314, 315,
323, 328, 380, 398, 438, 478, 480, 482,
486, 487, 488, 492, 493, 510, 521, 527,
552, 569, 586, 593, 634, 693, 704, 712,
752, 759, 798, 839, 872, 1002, 1005 1008
1021, 1022, 1023, 1056.

- Röm. Münzen in Altöfen gefunden i. d.
Jahren 1852 und 1858? — Fragment eines
Sarkophages: CIL 3575. — Die Ausgrabung
ausgedehnter Badeanlagen auf der Werftinsel.
— Die Ruinen gehören einem unter H a d r i a n
erbauten und unter C a r a c a l l a erweiterten
Militärbade an. — Beschreibung eines bronzernen
Siegelrings gefunden in einem Weingarten
beim Steinbruche am Schwabenberge.

800. **Sírlelet**
találták a Drasche-féle téglagyár
telkén.
= VU 1863. p. 80. 25

A szarkofág mellékletei: ép csontváz,
üvegurna, régi római aranyérmével telt kettős
korsó, több aranygomb és két nagy aranyrúd.
A kölemeze egy nagy háromlábú vasszék
volt helyezve.

801. **Kenner, Friedrich**
Beiträge zu einer Chronik der archäolo-
gischen Funde in der österreichischen
Monarchie [1864—1866].
= AÖG 38 (1867). p. 268—272.
Egyet. kvf.

Bespricht die Publication Florian R ó m e r s
im IV. Bd. der AK: »A Buda környékén fel-
ásott római sírokról. Die Ergebnisse eines
interessanten Gräberfundes aus dem Beginne
des IV. Jahrhunderts, der in Ofen auf dem
Drascheschen Ziegelofengrunde gemacht wurde.

802. **Henzen, [Guilielmus]**
Sur quelques inscriptions inédites de
Valachie et de Bulgarie (provinces de
Dacie, de Mésie et de Scythie).
= AIC 40 (1868). p. 5—707.
Múz. Régt. kvf.

Aquincumi feliratos kő; p. 107 = CIL
3467 = 10433.

803. **Ipolyi Arnold**
Magyar régészeti krónika. 1046.
= AK 7 (1868). p. 194. 545
Az óbudai »marhaitatónál« levő szarkofág-
födél.

- 804. Rómer Flóris**
Magyar régészeti krónika. 983.
= AK 7 (1868). p. 183. **545**
A Margitszigeten talált feliratos kőtörödek
= CIL 6461.
- 805. Rómer Flóris**
Magyar régészeti krónika. 1040.
= AK 7 (1868). p. 192. **545**
Sirkőlelet: CIL 3572 = Rom Desj 132.
- 806. Kubinyi Ágoston**
A Magyar Nemz. Múzeum régiségtárának
ajándékozott tárgyak jegyzéke 1869.
jan. 1—márc. 31-ig.
= AÉ 1 (1869). p. 214. **531**
Az óbudai szeszgyár r.-t. egy római sir-
követ, az óbudai első téglavető r.-t. több
római egész és töredékes sírkövet és egy római
kőoltárt ajándékozott.
- 807. Szarkofág**
az első óbudai téglagyár r. t. területéről.
A r.-t. a N. Múzeumnak ajándékozta.
= AÉ 1 (1869). p. 308. **531**
- 808. Rómer Flóris**
A Magyar Nemzeti Múzeum gyűjtemé-
nyeinek az 1869. év II. negyedében
történt gyarapodása.
= AÉ 2 (1870). p. 48—50. **531**
A római régiségtár gyarapodása: P.
S z a t h m á r y Károlytól egy acéltükör, az
óbudai téglavető r.-t.-től egy szarkofág, az
ottani szeszgyár r.-t.-től többféle cserépedény,
K u n w a l d Jakabtól egy szarkofág.
- 809. Feliratos kő**
a hajógyári szigeten, melyet a római
vízvezeték melletti téglavetőn ástak ki.
= AÉ 3 (1870). p. 242. **531**
- 810. Rómer, Florián**
Die römischen Anchriftensteine des
ungarischen National-Museums. Bp.:
Khór & Wein 1874. 8 p. (Separat-
abdruck aus dem »Pester Lloyd.«)
Aq. múz.
A feliratos kövek származásáról.
- 811. Feliratos kő**
A Margitsziget és az újpesti sziget közötti
dunakotrásból került elő, »melyen a név
A u r e l. M a x i m. igen tisztán olvas-
ható.«
= AÉ 8 (1874). p. 160. **545**
- 812. Feliratos kő**
a Császármalom kerítésének falában.
Közeli lebontásakor a kő a N. Múzeum
számára szerzendő meg.
= AÉ 9 (1875). p. 127. **531**
- 813. Ponori Thewrewk Emil**
Római feliratokról.
= AÉ 10 (1876). p. 307—317. **531**
A CIL 3416 = Rom Desj 78. sz. fel-
iratos kő magyarázata.
- 814. Szarkofáglelet**
budai, krétahegyi szőlőben.
= AÉ 10 (1876). p. 59—60. **531**
A sírkő valószínűleg másodlagos felhasználásban volt. A kirabolt sírből csak egy
C l a u d i u s -féle érem került elő. A sír első
felhasználásban az első római településből
származhatik.
- 815. Feliratos kő lelet**
a budaiújlaki téglavető területéről.
= AÉ 12 (1878). p. 225. **531**
A NM-ba került.
- 816. M. N. Múzeum feliratos köveinek**
gyarapodása.
= AÉ 13 (1879). p. 121. **531**
Az óbudai szeszgyár két feliratos követ
ajándékozott.
- 817. Római sír Budán**
= PH 1880. 307. sz. **73**
Budán az irtalmasok tébolydája előtt
talált római szarkofágok leírása.
- 818. Tergina Károly**
jelentése a Régészeti Társulat nov. 30.-i
ülésén a Buda-Újlakon talált római
szarkofágról.
= AÉ 14 (1880). p. 346. **531**
A Császárfürdő közelében csatornaásáskor
felszínre jutott szarkofág, 3 nagy üvegedény,
üvegphár és illatszertartó, aranyfoglatú kés,
aranycsatt, ezüstantyér, csésze és kanál, bronz-
edény, mézgaszobrocscsa és vaskorsó.
- 819. Római sír Budán**
= PH 1881. 28. sz. **73**
A budai Lujza-gőzmalom mellett talált
római sír.
- 820. Római sírkő**
= PH 1881. 102. sz. **73**
Az óbudai Rózsa-utcában egy három méter
magas római sírkövet találtak.
- 821. Betemetett régészeti lelet**
= PH 1882. 208. sz. **73**
Az óbudai Fő-téren egy nagy faragott
sírkövet találtak.
- 822. Hampel József**
az óbudai papföldi és a Filatori védgát
építésénél végzett ásátásokról tartott
előadásának ismertetése a RT. 1881. dec.
27.-i ülésén.
= AÉ új f. 2 (1882). p. XXIII. **531**
A papföldi ásátások folytatásának szük-
ségességét hangsúlyozza. Beszámol a Filatori-gát
földmunkálatairól és az országúttól balra fekvő
harmadik telken feltárt leletekről. Ezek: fel-
iratos és felirat nélküli szarkofágok, téglasírok,
kisebb római tárgyak, egy közéület alapfalai,
amelyről valószínű, hogy közéület lehetett.
Ennek teljes felásátását javasolja.

- 823. Római sír Buda-Újlakon**
= PH 1882. 83. sz. **73**
A Lajos-u. 14. sz. mellett talált hatalmas római kőkoporsó leírása.
- 824. Római szarkofág**
a budai Török-u.-ban.
= AÉ új f. 2 (1882). p. LIII. **531**
Az 1880-ban kiasott szarkofágfelet állapotának leírása H a v a s S.: »Az óbudai, hajdan a bold. Szűz Máriáról nevezett Fehéregyház és Árpád sírja« c. értekezésében.
- 825. Hampel, Jos.**
Ein Grabvers aus Aquincum.
= UR 1883. p. 133—137. **27379**
Der Sarkophag Aelia Sabina, Bewohnerin von Aquincum = CIL 10501.
- 826. Schön, G., & Weisshäupl, R.**
Denkmäler aus Brigetio.
= AEM 10 (1886). p. 105—119.
Aq. múz.
Sarkophag aus Kalkstein, gefunden zu Aquincum. p. 114—115 = CIL 10505.
- 827. Kuzsinszky Bálint**
A legújabb aquincumi ásatások. Bp.: Franklin 1888. 27. p. (Megjelent az Archeologiai Értesítő 1887. és 1888. évfolyamában »Az óbudai papföldi ásatások 1887-ben« cím alatt.) **B 902/7**
Feliratok: p. 38 = CIL 10461. — p. 39 = CIL 10462, 10463, 10464.
A Szentendrei-út Dunafelöli oldalán elterülő thermáktól DK irányban az 1884-ben megkezdett ásatások folytatása. Egy lakóház falait és ennek ÉK oldalán egy közfürdőt ástak ki. Az »A t i l i a e F i r m a e« bélyeggel ellátott téglatöredékek arra vallanak, hogy a fürdő polgári balneum volt.
Az aquincumi épületek építészeti és dekoratív ismertetése: a márványtöredékek, a fal-festmények, stukkódíszek, két bisellium lába gyanánt szolgáló faragott kő.
A magánhelyiségek köréből két bronzfibulát, két gyűrűt és két kalkulust ír le.
Egyéb leletek: domborműves terra sigillata és üvegdarabok és 25 érem.
- 828. Római sír**
a budai Török-u.-ban.
= AÉ új f. 9 (1889). p. 376. **531**
A lelet a NM-ba került.
- 829. Ziehen [Gyula]**
Antik mythologische domborművek a Nemzeti Múzeumban.
= AÉ új f. 9 (1889). p. 154—162, 296—304. **531**
A valószerűen Aquincumban talált és M i g a z z i által Vácra, majd onnan a NM-ba került három domborműves sírláda leírása.
- 830. Kuzsinszky Bálint**
Két római kőemlék Ó-Budáról.
= AÉ új f. 13 (1893). p. 308—310. **531**
Az aquincumi állomással szemben a Duna partján római temetőt ástak ki. A sírokhoz épületmaradványokat, valamint régi szarkofágokat használtak. Ezek egyike sírkőrészlet, amelyen az eredeti három reliefből egy maradt meg. A megmaradt dombormű nőalakjáról — különösen a fibulák formájából — megállapítja, hogy a kő eraviscus emléké.
A másik kőemlék csonka szarkofág = CIL 13374.
- 831. Hampel József**
Pannoniai kosztümképek.
= AÉ 14 (1880). p. 308—316. **531**
A pannoniai ruházati típusok ismertetése a síremlékek alapján.
- 832. Óbuda**
Házmán udvara. Sírkő. Ti. C l a u d i u s D a s i u s a II. legio adiutrix legatusáé.
= AÉ 14 (1880). p. 161—162. **531**
- 833. Aquincumi sírmaradványok**
a NM-ban.
= AÉ új f. 16 (1896). p. 177. **531**
A lelet: két aquincumi sírból származó üvegpohár, vascattok és két téglá.
- 834. Sírelet**
a budapesti határ angyalföldi részén.
= AÉ új f. 18 (1898). p. 375. **531**
Mellékletek: 8 bronz karperecötredék, egy csonka bronzfibula, egy agyagedény, fehér és színes gyöngyök.
- 835. Altmann, Walter**
Architectur und Ornamentik der antiken Sarkophage. Berlin: Weidmann 1902. 112 p. 2 t. **Aq. múz.**
- 836. Krausz Sámuel**
Római emlékek a pannon zsidókról. (Köny. a Magyar. Irod. Társulat Évkönyvéből 1902. p. 293—304.)
Aq. múz.
Megemlékezés Septima Maria zsidó nőnek Ferrariusnál és Benedictus Rambertusnál említett Aquincum közeleből származó, eltűnt sírkövére = CIL 3687.
- 837. Szendrei János**
Római síremlék Aquincumból.
= AÉ új f. 22 (1902). p. 383—384. **531**
Az Attila-krt 114. sz. ház kertjében felásott síremlék három alakkal.
- 838. Domaszewski, A. v.**
Inscript aus Aquincum.
= ÖAI 7 (1904). Beibl. 11—14.
Eine Inscript von Veteranen gesetzt.
- 839. Altmann, Walter**
Die römischen Grabaltäre der Kaiserzeit. Berlin: Weidmann 1905. 306 p. 2 t. **Aq. múz.**

- 840. Hampel József**
Ókori világ Magyarhonban.
= Jelentés a Magy. Nemzeti Múzeum
1905. évi állapotáról. p. 209—230.
Aq. múz.
Aquincum feltárásának negyedszázados
megkezdése alkalmával főként a n. múzeumi
római lapidarium legnevezetesebb emlékeit
mélta. Aquincumi feliratos kövek: 5 = CIL
3486; 6 = CIL 10398; 7 = CIL 10418.
- 841. Hampel József**
A Nemzeti Múzeum legrégebb pannoniai
sirtáblái. Bp.: Akad. 1906. 74. p. 23 t.
= Ért 21, 1. **Aq. múz.**
Az Aquincumban talált síremlékek leírásá-
val.
- 842. Frey Imre, ifj.**
Régészeti tanulmányok.
= A Bács-Bodrog megyei Történelmi
Társulat Évkönyve 1907. p. 165—171.
A bácsi romokban került elő egy aquincumi
feliratos emlék hiányzó része, melyről Torma
az AÉ 8 (1874.) p. 135. seq. alatt írt. A
zombori múzeumba került.
- 843. Hampel József**
A pannoniai síremlékek áttekintő osztá-
lyozása. [KlNy. az AÉ 1907. évi 4. füzeté-
ből. p. 289—341.] **Aq. múz.**
- 844. Kuzsinszky Bálint**
Magyarországon talált római emlékek
a vidéki múzeumokban és egyéb helye-
ken.
= MKÉ 2 (1908) 2—3. f. p. 74—112 p.
q 02052
Budapest: p. 74—96. A legrégebb le-
írásokból ismert és elveszett emlékek jegy-
zéke és ismertetése.
- 845. Hampel József**
Figurális domborművek pannoniai sír-
emlékeken.
= AÉ új f. 30 (1910). p. 311—344. **531**
Megemlékezik az aquincumi síremlékek-
ről. A legnagyobb számban Aquincum és Inter-
cisa vidékéről, azután Komárom vármegye
több helyéről és az ország ÉNy-i sarkában
túntek elő belföldi lakók síremlékei. A pannoniai
domborművek bibliográfiai felsorolásával.
- 846. Curle, James**
A roman frontier post and its people.
The fort of Newstead in the Parish of
Melrose. Glasgow: Maclehose 1911. XIX,
431 p. **Aq. múz.**
An inscription from Aquincum commemo-
rate the restoration of a guard-room the men
guarding the standards and the sacred images . . .
p. 55.
- 847. Thienemann, Tivadar**
Az első germánok Pannoniában.
= Nyt 1913. p. 295—303. **Aq. múz.**
Aquincumi germán vonatkozású sírfel-
iratokat közöl.
- 848. Friedreich Endre**
A budapesti piarista telek története.
Bp.: Stephaneum 1914. 77 p. **B 943/133**
A Glöckelsberg-palota helyén épült új
piaristaház építése idején előkerült és az
aquincumi múzeumba szállított római feliratos
kő leírása. p. 27—30.
- 849. Nagy Lajos**
Hogyan került M. Herennius Pu-
dens sírköve Intercisába? — Wie ist
der Grabstein des M. Herennius Pudens
nach Intercisa gelangt?
= AÉ új f. 40 (1923—26). p. 114—121.
531
Der Grabstein von Intercisa ist vom
Gesichtspunkte der römisch-pannonischen For-
schungen deshalb von besonderer Bedeutung,
weil er von einem collegium cultorum gesetzt
worden war. Da Collegien nur in Municipien u.
Kolonien gegründet werden konnten, meinte
man einen Beleg dafür zu haben, dass auch
Intercisa zu den mit röm.-ital. Recht aus-
gestatteten Städte gehöre. Mehrere Umstände
sprechen gegen den Intercisaner Ursprung
dieses Grabsteins. Das Material stimmt mit dem
der Grabsteine von Aquincum überein u. die
dekorative Auffassung weicht stark von den
bekannteren Intercisaner Grabsteine ab. Derartige
Grabsteine sind nur aus Aquincum bekannt.
M. Herennius Pudens war ein ausgedienter
Soldat der in Aquincum stationierten II. Hilfs-
legion u. es ist somit wahrscheinlich, dass er
schon hier Mitglied des coll. cultorum ge-
worden war, diese Mitgliedschaft aber auch bei-
behält, als er nach Intercisa übersiedelt war.
Das coll. cultorum von Aquincum hat somit
einen Grabstein für das Grab eines verstorbenen
Mitgliedes übersendet. Was die Frage betrifft
ob Intercisa ein Municipium war muss man
abwarten, bis aus Intercisa eine Inschrift von
unumstößlicher Beweiskraft zu Tage kommt.
- 850. Római sírokra bukkantak a Ráth György-
utcában.**
= Az Est 1923. 5. 25. **20**
Ráth Gy.-u. 22. alatt talált római sír.
- 851. Schober, Arnold**
Die römischen Grabsteine von Noricum
und Pannonien. Wien: Hölzel 1923.
234 p. (Sonderschriften d. ÖAI Bd 10.)
Múz. Rég Kvt.
p. 7: Ala und Legionslager in Aquincum.
Grabstelen und Giebel aus Aquincum:
7 = CIL 10352. — 8 = CIL 3607 = Rom
Desj 197. — 43 = CIL 3565. — 44 = BpR 5. p.
144. — 45 = AÉ 1907. p. 327. — 46 = Jel. a Nemz.
Múz. 1911. p. 152. — Giebel, Inschriftfeld,
Sockelbild: 57 = BpR 7. p. 29. — 91 = Ham-
pel, a Nemz. Múz. Taf. 6. u. 59. — 109 = CIL
15162. — 110 = CIL 10517. — 111 = CIL
10362. — 112 = CIL 3679. — 127 = CIL
10548. — 157 = CIL 3530. — 158 = CIL 15159.
— 161 = CIL 3593 = 10544. — 162 = CIL
10349. — 165 = AÉ 1907 p. 319. — 166 =
CIL 10500. — 168 = CIL 15153. — 197 =
CIL 14354. — 209 = CIL 3695. — 210 = CIL
3325. — 211 = CIL 3375 = 10342. — 213 =
CIL 3598 = 10552. — 214 = CIL 3407. —
215 = BpR 7. p. 65. — 227 = CIL 3691. —
245 = CIL 13379. — 248 = CIL 3680. — 254 =
CIL 10507. — 255 = Hofmann p. 63. fig. 42.
— 256 = AÉ 1902. p. 28. — 259 = Hofmann

p. 65. fig. 44. — 271 = CIL 10514. — 272 = CIL 15163. — 277 = CIL 3594. — 296 = BpR 7, p. 55. — 350 = Hampei, A Nemz. Múz. u. 67. Taf. 14. — 351 = Hampel u. 66. Taf. 14. — 352 = BpR 3, p. 67. — 355 = Hampel u. 64. Taf. 13. — 356 = Hampel u. 65. Taf. 13.

A sírfeliratok formájának, díszítéseinek, frizeknek, oldalfalainak leírása. A halotti portré, Siroltárok. Foma és képmotívumok, stílus-hatások kívülről.

852. Palóczy Edgár

Titus Flavius Secundus, aquincumi színházi sűgő sírkövééről, amely elveszett és megvan mégis.

= SzÉ 18 (1928). 1. sz. **B 792/48**

853. Nagy, Ludwig

Cives Agrippinenses in Aquincum. (Sonderabdr. aus Germania, 15 (1931). p. 261—265.) **Aq. múz.**

Bei der Freilegung des grossen Friedhofes in den Jahren 1926—1929 wurde eine kleine rechteckige Kalksteinplatte gefunden, welche die folgende Inschrift trug: Ad hoc sepulcrum contuler(unt) cives Agrippinens(es) — XLXXII. Es lässt sich aus den Funden im Gräberhof näher bestimmen, wann diese Kölner Bürger in Aquincum einen Grabbeitrag leisteten.

854. Palóczy Edgár

Ha a föld mesél. Aurelius Stratonicus sarcófagjára bukkantak Óbudán.

= BN 1931. márc. 14. **Bq 071/21**

855. Nagy, Ludwig

Ein neues Denkmal der Agrippinenses Transalpini aus Aquincum (Sonderabdr. aus der Germania, 16. (1932). p. 288—292.) **Aq. múz.**

Drei Bruchstücke von Grabsteinen, die in Óbuda (Vihar-Gasse Nr. 22.) als Teile eines spätrömischen Friedhofes zu dem aus Steinplatten zusammengestellten Sarg von früheren Jahrhunderten wiederverwendet wurden.

855a Sicilianos, D.

Görög síremléktöredék Budapesten.

= AÉ 1932/33. p. 37—38. **531**

Vide: 91, 98, 200, 277, 278, 281, 284, 289, 291, 292, 302, 303, 308, 309, 310, 311, 312, 317, 318, 323, 335, 380, 383, 391, 394, 398, 461, 518, 519, 526, 535, 603, 619, 634, 664, 675, 684, 786, 787, 788, 790, 856, 870, 881, 894, 1005, 1008, 1021, 1022, 1023, 1030, 1048, 1060, 1076.

5.

Köemlékek történeti és művészeti méltatása. Scriptores monumenta lapidea iudicantes.

856. Hampel József

Pannoniai costumeképek.

= AÉ 14 (1880). p. 308—316. **531**

Aquincumból előkerült domborműves kövek: 2 = RomDesj. XXXIV 212; 3 = RomDesj. XXXVI, 220; 7 = durvafaragványú női síremlék felső része, talán Óbudáról; 9 = RomDesj. XXVI, 160; 10 = RomDesj. XXXVI, 222.

857. Hampel, Jos.

Pannonische Costumbilder.

= UR 1881. p. 147—163. **1957**

Aquincum betreffende Steindenkmäler mit Costumbildern:

1. Grabtafel des C. Vadilacus und s. Gattin.
2. Grabrelief der Patevilla und ihrer Verwandten.
3. Relief von Aquincum (oberteil des Grabdenkmals einer Frau).
4. Grabtafel des Aurelius Maximus und seiner Familie (wahrsch. von Alt-Ofen).
5. Grabdenkmal der Mutter und Tochter Brogimara und Iantuna.

858. Récei Viktor

Pannonia ó-kori mythologiai emlékeinek vázlata.

= A pannonhalmi Sz. Benedek-rend esztergomi főgimn. 1892/93. évi értesítője. p. 5—76. **Aq. múz.**

Az aquincumi mythologiai vonatkozású leletek felsorolásával.

859. Hampel József

Apulumi oszlopfők.

= AÉ 31 (1911). p. 228—253. **531**

A korinthusi oszlop legszebb alkatrészét, az akanthoslevelekből alakított kelyhet a római időben sokszor pálmalevelekből összetett kehelyvel helyettesítették. Aquincumban és általában a dunamenti pannoniai városokban ez a forma úgyszólván egyeduralomra tett szert. Az aquincumi építészetben a római oszlopra nem kapunk más példát, mint három ily pálmás levelű oszlop-, illetve pillérfőt.

860. Oroszlán Zoltán

Mitológiai és szimbolikus képtípusok a pannóniai síremlékeken. Bp.: Élet 1918. 57 p. 4 t. **Aq. múz.**

Az aquincumi síremlékek anyagával.

861. Láng, Margarete

Die pannonische Frauentracht. (Sonderabdruck aus den Jahrschriften d. ÖAI 19—20 (1919). p. 207—260.) **Aq. múz.**

Die Hauben an Frauengrabmälern von Aquincum.

862. Oroszlán Zoltán

Kiadatlan pannoniai provinciális kőemlékek a M. Nemzeti Múzeumban. Unveröffentlichte Pannonische Steindenkmäler aus dem Ungarischen Nationalmuseum.

= AÉ 39 (1922). p. 1—11. **531**

Megemlékezés az aquincumi múzeum feliratos signiferemlékéről.

Az aquincumi múzeum kiadatlan feliratos signiferemléke. A II. leg. signiferemlékeinek összeállítása. Kuzsinszky BpR. 7. p. 59—60.

863. Hekler Antal

Adatok a pannoniai mitológiai domborművek kormeghatározásához. — Beiträge zur Datierung der mythologischen Grabsteine Pannoniens.

= RTE 2 (1927) p. 81—87, 370—371. **2511**

Eine Gruppe von Denkmälern die bei Vermeidung aller mythologischer Bezeichnungen einen festlich monumentalen Sinn u. nüchternen Wahrheitsdrang verraten, weist auf italische Herkunft. Hieher gehören die verstorbene Soldaten in voller Rüstung darstellenden Grabsteine, ein Typus, der in Pannonien m. W. nur durch das Grabmal des aus Comum gebürtigen C. Castricius in Aquincum vertreten ist

864. Láng Margit

Halotti lakomaábrázolások pannoniai és dáciai síremlékeken. — Totenmahldarstellungen an dakischen und pannonischen Grabsteinen.

= RTÉ 2 (1927). p. 71—80, 368—370. **2511**

An pannonischen Grabdenkmälern kommt die T. nur viermal vor. An drei noch von Prof. Hampe l veröffentlichten Exemplaren ist die Szene bedeutend abgekürzt. Das vierte Denkmal das hier zuerst veröffentlicht wird u. aus Üröm stammt, war nur aus Mommsens Beschreibung (CIL 3625) bekannt u. ist vor einigen Jahren von Prof. Kuzsinszky wieder aufgefunden u. im Museum Aquincum untergebracht worden.

867. Oroszlán Zoltán

Kiadatlan provinciális kőemlékek a Magyar Nemzeti Múzeumban. (II. sorozat.)

= AÉ 41 (1927). p. 96—113. **531**

Két óbudai eredetű domborműves kőlap, amelyek egy aedicula maradványait alkotják és egy Aesculapöt és Hygieát állva ábrázoló óbudai eredetű kőlap.

868. Erdélyi Gizella

A pannoniai síremlékek ornamentikája. — Ornamentik der pannonischen Grabdenkmäler. Eger: Érseki lic. kny. 1929. 56 p. (A bpesti Kir. Magy. Pázmány Péter tudományegyetem művészettörténeti intézetének dolgozatai, 10.)

73362

Aquincumi eredetű síremlékek feldolgozásával.

Vide: 398, 607, 620, 679, 752, 788, 829, 845.

6.

Téglasírok. — Sepulcra tegulis cincta.**869. Rómer Flóris**

Az újabb ó-budai ásások eredményéről. [Előadásának vázlatos ismertetése.]

= MAÉ 3 (1869). p. 15. **5453**

Ez év ápr.-ban megkezdett ásások alkalmával több szarkofág, kőszir, téglá- és cserépsir került elő. A Kiscell alatti óbudai téglá- és mészégető telken mintegy 70, a Dunaágnál levő szeszyár területén pedig 25 sirt vizsgáltak meg.

870. Rómer Flóris

A legújabb óbudai ásások.

= AÉ 1 (1869). p. 41—44, 65—68, 91—94.

Az első óbudai szeszégető és tisztító r.-t. épületeinek alapozásakor terméskő-sírboltra és egy kőkoporsóra akadtak. Itt ásásokat végezve, római temetőt ástak ki. A leletek között vízvezetékmaradványok, érmék, üvegedények, cseréptéglák, fémtárgyak.

871. Római téglasírok

A buda-újlaki gyárudvar [Ofner Fabriks-hof A.-G.] területén talált római téglasírokról.

= AÉ 1 (1869). p. 314—316. **531**

Az egyik sír lerombolva, a másik ép. Az egyikben Julius Philippus-korabeli ezüstérmét találtak és néhány lépésnyire a sírtól csavarealakú üvegdarabot. A másodikban 18 téglát — bélyeg nélkül —, szén-, vasdarabokat, 9 drb ezüstérmét, gyöngyalakú üvegdarabot és bronzkarikát. Bizonyos, hogy az országot mentén római sírkert területét a Gordianus—Valerianus császárok idejéig. (Kr. u. 238—260.)

872. Római sírok

az első óbudai téglagyár r.-t. területén.

= AÉ 2 (1870). p. 96. **531**

Leyenthal Henrik mérnök közlése szerint a téglagyárban kútakna ásásakor két téglasírt találtak. Az egyiket töredékes felirat: Apulentinit. Az ásátás folytatásakor hordóra akadtak.

873. H[ampel József]

Római sír a Svábhegyen.

= AÉ új f. 8 (1888). p. 384. **531**

A rendőrlaktanya építésénél előkerült bélyegnélküli fedőcserepekből rakott sír melléklete a Kr. u.-i. II—III. sz.-ra valló bronzfibula, kis üvegedény.

874. Hpl [Hampel József]

A n. múzeumi régiségtár gyarapodása 1892. ápr.—szept.

= AÉ új f. 12 (1892). p. 372—380. **531**

Egy aquincumi sírlelet tartalma: faszekrényke, bronz pántokkal, bronzkulcs, 1 pár arany fülbevaló, aranyékszer részlete, 3 agyagmécse, üveg pohár, 2 kis üveg és 17 vaspánt-töredék.

Az óbudai dohánygyár építésénél előkerült leletekből 5 bronz- és 2 vastárgy került a NM-ba.

Vide: 1002, 1009, 1011, 1030.

7.

Temetők. — Coemeteria.

875. Kőkoporsók

= AÉ 1 (1869). p. 119, 122, 138, 165—171, 201—207, 308. új f. 1. (1881). p. 136—142.

876. Érdy Jánosnak

a pesti sánc-ásások alkalmával talált II. sz.-beli római sírről tartott előadásáról.

= MAÉ 1850. p. 4. **3453**

877. Érdy János

Óbudai sztéla.

= Kubinyi—Vahot: Magyarország és Erdély képekben. 1. k. Pest: Emich 1853. p. 124—125. **B 918/7**

1852-ben Óbudáról a Nemzeti Múzeumba szállított egyiptomi hieroglif írással borított mészkőtöredék.

878. Ipolyi Arnold

Magyar régészeti krónika. 575.

= AK 3 (1863). p. 171—172. **545**

Az aquincumi legújabb sírásatásokról Rómer Flóris jelentést tesz az Akadémiának.

879. Rómer Flóris

Magyar régészeti krónika. 1042.

= AK 7 (1868). p. 193. **545**

A részvényes téglavető-társulatnak a kiscelli két körháztól északra levő új téglavetője alján számos bolygatott és egy ép sírt találtak.

880. Római sírok

az első óbudai téglagyár r.-t. területén.

= AÉ 1 (1869). p. 47. & 119. **531**

Leyenthal Henrik építész értesíti a M. Tud. Akadémia archaeologiai bizottságát.

881. Rómer Flóris

Új római sarcophag.

= AÉ 1 (1869). p. 201—207. **531**

Budaújlakon a Kunwald-téglávető mellett talált római szarkofág ismertetése: CIL 6463 = RomDesj. 211.

Egyéb leletek: egy római katonát ábrázoló domborműves töredék, 2 figurális kő és felirat nélküli nagy kőlap és cserépedény. E leletek felett újkori temető terület el.

882. Rómer Flóris

Kivonat a m. tud. Akadémia archaeologiai bizottságának 1869 máj. 7-én tartott V. rendes ülésének jegyzőkönyvéből.

= AÉ 1 (1869). p. 224—227. **531**

Kriszsanich János felhívta a bizottság figyelmét a Viktória-téglagyár területén levő római temetőre.

883. Római sírlelet

az óbudai Viktória-téglagyárban.

= AÉ 2 (1870). p. 26 **531**

A sírban két egyszerű aransodronyból készült függőt találtak.

884. Római régiségek

az óbudai Viktória-téglagyár, Ecker Márton és Kaemeter Antal óbudai polgároktól a M. N. Múzeumban.

= AÉ 2 (1870). p. 196. **531**

A tárgyak közelebbi meghatározása nélkül.

885. Római sírok és szarkofágok

a Filatori-gát építésénél.

= AÉ új f. 2 (1882). p. XXX. **531**

A MMOB 1881. évi jelentése. A leletek alapján útmenti temetőre következtet.

886. Havas Sándor

Jelentés a Krisztina-városi Mészáros-utcai római sírről.

= AÉ új f. 2 (1882). p. CVIII. **531**

Durván faragott kősírlelet üvegcsészével.

887. Lelet a római korból.

= PH 1882. 15. sz. **73**

Óbudán a Filatori-gátnál több római sírt és szobrot találtak.

888. Római sírok

a buda—szentendrei vasút építésénél.
= AÉ új f. 8 (1888). p. 380. **531**
A sírletekből két aranyfüggő és egy
csérépmécses került a NM-ba.

889. Hampel József

Aquincumi temetők 1881—1882; föl-
jegyzések alapján.
= BpR 3 (1891). **B 902/10**

A legjelentékenyebb temetők maradványai
a Vörösvári-út hosszában húzódó sírhelyek,
amelyekre 1868 és 1869-ben a Viktória-téglagyár
és az Első Óbudai Téglavető Rt. föld-
munkálatai alkalmával akadtak. E sírok
Aquincum nyugati kiterjedését jelzik és az
utat, amely errefelé a hegyek közé vonult.
Az ellenkező keleti határszáron az Óbudai Szesz-
gyár területén és vidékén terült el a másik
nagy sírmező (Rómer AÉ I (1869). p. 41—44,
65—68, 91—94. és Hampel AÉ új f. 2 (1882).
p. XXIV.)

Az 1881/82. évben feltárták az ú. n. Raktár-
réten elterülő temető sírjait. 45 sír ismertetése,
az emlékek és leletek leírása. Egyéb aquincumi
sírok: a) 1881-ben a Szentendrei-út és a Duna
közötti téren, néhány méternyire az épülő
földgát északi külső vonalától, 3 téglasírra
bukkantak. b) Ugyanekkor a Viktória-téglagyár
területén 3 kőkoporsó, néhány téglasír
és egy ólomsír maradványai kerültek elő.
c) Az Újlaki téglavetőn lelt római sírok.
A gyártól keletre a Királydomb közelében
1882-ben kő- és téglasírok kerültek elő.

1830-ban az Illésmalom környékén lelt
sírokról K. P. és T h a i s s a Sas-ban (I. 1831.
p. 130—132) számol be. Az újlaki határtól
a Margithidig a különböző földmunkálatoknál
különböző időkben nagy számmal kerültek elő
koporsók.

890. Kuzsinszky Bálint

Római kori temető Aquincumban.
= AÉ új f. 12 (1892). p. 446—448. **531**

Az Illés-malom közelében a Duna mentén
szemben az aquincumi állomással 17 sírt talál-
tak. A sírok helye egybeesik a Sas 1831. évf.-ban
közölt sírletek helyével. H a m p e l a B p R-
nek 3. k.-ben dolgozza fel a sírleteket.
A sírok üresek voltak, meg nem bolygatott
állapotban. Valószínűleg nem rómaiak temet-
keztek itt.

891. Csetneki Jelenik Elek

A csepelszigeti őskori temetők.
= AÉ 13 (1879). p. 47—59. **531**

892. Kuzsinszky Bálint

Aquincumi emlékek.
= AÉ új f. 18 (1898). p. 445—447.
Sírleletek. Feliratok: CIL 14349^a, CIL
14349^a, CIL 14349^a, 14347^a.

893. Mahler Ede

Egyiptomi emlék Ó-Budáról.
= BpR 7 (1900). p. 170—172. **B 902/10**

Az óbudai Perc-u. 206. sz. ház építése
alkalmával előkerült ékiratos emlékek a VI.
dinastia korából [? Kr. e.-i IV. évezred.] Nem
fejthető meg.

894. Szekula Jenő

Az aquincumi nő.
= Világ 1914. 37. sz. **134**

A budai Bécsi-úti lelet:

Római nő kőkoporsóban, ruhája anyaga
a koporsó felnyitásakor szétomlott, barnás-
színű, valószínűleg az időtől és itt-ott lilás
nyomok az aranyfestéktől vagy bibortól.
A sírban aranyamuletet görög varázsverssel,
sok ékszert, elefántcsont hajtűt, karperecet,
gyűrűt és egy hajhálót találtak.

Az aquincumi nő hajviselete:

Homlokából magasan felfésülve, magasabb
csigába sütvé, óriási elefántcsonttűkkel össze-
tűzve.

Nyakán pannoniai nyakgyűrű: torques.
Ruhája, hogy ráncban essen, vállon
fibulával volt összetűzve.

Szemlőhegyi sírokban szobrokat és sír-
köveket találtak.

895. Óbudai római temető.

1800 éves temető Óbudán.
= BN 1928. okt. 7. **Bq 071/21**
Az esztergomi vasút Óbuda állomása
közelében elterülő nagy római temető.

895a. Fehér Jolán Antónia

Budapest székesfőváros temetőinek tör-
ténete. Bp.: [M. kir. József-műegyetem.]
1933. 103 p. 2 t. **B 614/506**

II. Temetkezés az ókorban. Az aquincumi
temetők. p. 13—17. A katonaváros I—II. sz.-i
temetője a mai Határ-utca táján és a Bécsi-út
déli részén húzódott. A Császárfürdő és a
Budai Vigadó helyén lelt sírkövek is ehhez a
temetőhöz tartoztak.

A III—IV. sz.-ban a várostól északra fekvő
területeken, a mai Bécsi-út északi részén és
a Filatorai vasútállomás tájékán temetkeztek.

Sokkal egységesebb és jobban ismert a
Filatorai állomás közelében feltárt ú. n. raktárréti
temető.

Aquincum polgári lakossága az óbudai
síkság déli részén saját városrésze közelében
temetkezett. E temető keskeny vonalban
húzódik végig a vasútvonal és az Aranyhegyi-
árok mentén az óbudai vasútállomástól kb.
a lakóházig.

A III—IV. sz.-i temetkezés a mai gázgyár
területén a Duna partján történt.

896. Régi római sírokat

találtak egy óbudai gyár telepén.
= MH 1934. júl. 29.

A Bécsi-út 170—172. sz. telken római kori
temető maradványából két feliratos sírkő
került elő a Kr. u. 4. sz.-ból.

Vide: 91, 302, 308, 309, 335, 380, 422,
603, 667, 675, 684, 690, 785, 800, 801,
807, 814, 818, 822, 830, 834, 837, 870,
871, 873, 993, 996, 1009, 1023, 1060, 1069.

Egyiptomi hatás a temetkezéseknél. — Ritus funebris Aegyptiacus.

897. **Aquincum**
 mellett a Táborhegyen egy római sírban
 bebalzsamozott múmiára akadtak.
 = PH 1929. júl. 14. 73
898. **Ásatások Budapest mellett**
 = PMH 1931. aug. 22. Aq. múz.
 Európa egyetlen múmiája Aquincumban.
 Az amfiteátrum mögött most ássák ki a
 gladiátorok kaszárnyáját.
900. **Nagy Lajos**
 Aquincumi múmia-temetkezések. —
 Vide : 259, 749a, 877.
- Mumienbegräbnisse aus Aquincum. Bp. :
 Egyet-ny. 1935. 39. [1] p. 4 t.
 (Diss. Pan. Ser. I. fasc. 4.) B 902/55
 A táborhegyi és szemlőhegyi sírokban
 talált múmiák és a temetkezés ismertetése.
 A maradványok mikroszkópius vizsgálatáról
 jelentés Hollendonner Ferencről.
901. **Erdélyi Gizella**
 Nagy Lajos: Aquincumi múmia-
 temetkezések. Ismertetés.
 = AÉ 48 (1935). p. 227—228. 531

V.

Múzeumok. Ásatások. Musea. Fossiones archaeologicae.

1.

Aquincumi múzeum. — Museum Aquincense.

902. **Rómer Flóris**
 Adalék a magyar régészeti irodalomhoz.
 = AK 7 (1867). p. 79—82. 545
 R. előadja tervét Aquincum magánrégis-
 ségeinek, továbbá politikai és katonai szerve-
 zetének feldolgozásáról.
903. **Rakodczay Pál**
 Róma Ó-budán.
 = PH 1885. 119. sz. 73
 A helyi múzeum tervét veti fel.
904. **Fővárosi Múzeum**
 = AÉ új f. 6 (1886). p. 280. 531
 Az aquincumi múzeum felépítésének szük-
 ségességéről értekezik.
905. **Kuzsinszky Bálint**
 Aquincum veszedelme.
 = BpH 1888. 259 p. 72
 Az aquincumi romokat a növényzet
 (repkény, stb. dudva) rombolása fenyegeti.
906. **Aquincumi múzeum, Az —**
 = VU 1889. p. 342. 25
 A Krempel-malom múzeummá alakí-
 tása.
907. **Kuzsinszky Bálint**
 Aquincumi múzeum.
 = AÉ új f. 9 (1889). p. 336—338. 531
 A Krempel-malom egyik szobájában
 berendezett múzeum és a kiállított tárgyak
 leírása.
908. **Római múzeum Óbudán**
 = VU 1889. p. 245—6. 25
 Az ásatások helyén építendő múzeum
 terve.
909. **Aquincumi múzeum**
 = AÉ új f. 14 (1894). p. 274. 531
910. **Ziehen Gyula**
 Párhuzam a trieri és budapesti antik-
 gyűjtemények közt.
 = AÉ új f. 14 (1894). p. 73—74. 531
911. **K[uzsinszky] B[álint]**
 Aquincumi múzeum.
 [Leírása 1896-ból.]
 = AÉ új f. 16 (1896). p. 444. 531
912. **H[ampel] József**
 Egy nap Aquincumban. [Frankfurter S.
 előadása a bécsi közművelődési egye-
 sületben.]
 = AÉ új f. 17 7). p. 96.

- 913. Ásatások Aquincumban**
= VU 1899. p. 641. **25**
A múzeum szomszédságában levő magán-területen mozaikokat ástak fel.
A múzeum kibővítéséről és oszlopcsarnokról.
- 914. Aquincumi múzeum**
= VU 1903 p. 548. **25**
Hír a múzeum kibővítésének tervéről.
- 915. Aquincumi kirándulás**
Rövid ismertetés az aquincumi múzeumról.
= NK 10 évf (1911). p. 121—122. **739**
- 916. Földalatti múzeum készül az Eskü-téren**
= 8 Ó. U. 1932. jún. 15.
A piarista telken felásott római bástya-toronynak és a többi emlékeknek múzeumává való kiképzése.
- 917. Láng Nándor**
Kuzsinszky Bálint: Aquincum, az ásatások és a múzeum ismertetése. 7. kiad. Bp. 1933. [Ismertetés.]
= AÉ 1932/33. p. 183—184. **531**
Vide: 321.

2.

Kalauzok. — Catalogi Musei Aquincensis.

- 918. Reichard**
Guide des voyageurs en Allemagne, en Hongrie et a Constantinople. Ed. 7. Weimar: Bureau d'Industrie 1813. XII, 406 p. **B 910/108**
»Bude étant l'ancien Sicambrie, on y trouve quantité d'antiquités romaines, entre autres un Sudarium très-bien conservés. p. 387.
- 919. Schmidl, Adolf**
Reisehandbuch durch das Königreich Ungarn. Wien: Gerold 1835. XII, 600 p. **B 910/111**
Ruinen des alten Acincum (Aquincum). p. 83—84.
- 920. Donaufahrt**
Pittoreske — von Ulm bis Konstantinopel. Wien: Gerold 1838. 256 p. 1 t. **B 912/1**
Aquincum zur Zeit der Römer. p. 147.
- 921. Feldmann, G. L.**
Pest und Ofen. Lpzg u. Pesth: Verlags-Magazin 1844. 139 p. 7 t. **B 910/14**
Acincum und die römische Überreste in Altofen. p. 116—117.
- 922. Pesth und Ofen**
Fremdenführer durch — und ihre Umgebung. Pesth: Kilian 1844. 234 p. 3 t. **B 910/289**
Altofen eine römische Legionsstation, unter dem Namen Aquincum o. Acincum. p. 145—146, 227.
- 923. Müller Adalbert**
Die untere Donau. 2. Ausg. Regensburg: Manz 1846. XII, 294 p. 4 t. **B 914/49**
Acincum o. Aquincum, die ansehnlichste u. stärkste Stadt unter den pannonischen Municipien. p. 65—66.
- 924. Wolff, O. L. B.**
Die Donau und ihre Ufer. Lpzg: Lorck 1847. VI, 244 p. **B 914/48**
»Aquincum war wahrscheinlich die Hauptstadt der römischen Provinz Valeria.« p. 175.
- 925. Feldmann's**
Wegweiser durch Pest und Ofen. 2. Aufl. Pest: Heckenast 1855. VIII, 205 p. 1 t. **B 910/160**
Acincum oder Aquincum, das heutige Altofen, p. 7—8.
Die Überreste der Römerstadt: das Schwitzbad, das Amphitheater und die Wasserleitung. p. 113—115.
- 926. Feldmann, G. L.**
Wegweiser durch Pest und Ofen und deren Umgebungen. 3. Aufl. hg.v. Joh. Christ. Seiz. Pest: Heckenast 1859. VIII, 205 p. 7 t. **B 910/15**
Acincum — Transacincum zur Zeit der römischen Herrschaft. p. 7, 94.
Die römische Überreste in Altofen. p. 111—115.
- 927. Buda-Pest**
és környékének leírása. 2. kiad. Pest: Eggenberger 1869.
Aquincum — Transaquincum. p. 1.
- 928. Hevesi, Ludwig**
Budapest und seine Umgebungen. Bp.: Ráth 1873. X, 281, 12 p. 1 t. **B 910/83**
Aquincum zur Römerzeit. p. 31—32, 246—248.
- 929. Borostyáni Nándor**
Régészeti kirándulás Aquincumba.
= VU 1876. p. 603—604. **25**
Látogatás a hajógyári és a Flórián-tér fürdőknél, valamint a királyhegyi amphitheatrumnál.

- 930. Budapest**
Führer durch die Reichshauptstadt —.
Bp.: Lampel [188?]. 44 p. 2 t. (Woerl's
Reisehandbücher.) **B 910/65**
Altöfen — Aquincum. p. 35—36.
- 931. Hartleben's**
historisch-romantischer Polyglotten-Führer
durch die Städte Pest und Ofen. Pest :
Hartleben [188?]. 181, 129 p. **B 910/92**
Das römische Bad am Floriani-Platz. p. 80.
Geschichte Aquincums. p. 162.
- 932. Budapest**
fővárosi kalauz. Bp.: Lampel 1885.
40 p. 2 t. (Woerl utazási kézikönyvei.)
Obuda — Aquincum. p. 32. **B 910/68**
- 933. Budapest**
Zürich: Füssli & Co. [1885.] 108 p. 7 t.
B 910/96
Beschreibung der Überreste der römischen
Stadt. p. 10, 78—79.
- 934. Gelléri Mór**
Budapest a kiállítás alatt. Bp.: Dobrowsky
és Franke 1885. 92 p.
Aquincum romjai. p. 82—83. **B 914/24**
- 935. Heksch, Alexander F.**
Illustrierter Führer durch Budapest und
Umgebungen. 2. Aufl. Wien, Pest, Lpzg:
Hartleben 1885. XVI, 266 p.
B 910/86
Altöfen (Aquincum). Geschichtliche Darstellung.
p. 42—48.
Die Ausgrabungen in Aquincum. p. 243.
- 936. Steinacker, Edmund**
Budapest. Zürich: Füssli & Co. 1885.
(Illustrated Europe, No. 62, 63, 64.) 108
p. 15 t. **B 910/38**
Aquincum the flourishing capital of the
province of Pannonia Inferior. p. 10, 77—78.
- 937. Budapest**
d'aujourd'hui. — A mai Budapest. —
Das heutige Budapest. Bp.: A »Budapesti
Látogatók Lapja« kiad. [1887.]
34, 33 p. **B 914/39**
Aquincum était autrefois un des lieux
principaux de la province romaine Pannonia
inferior. p. 14—15.
- 938. Kuzsinszky Bálint**
Kirándulás Aquincumba.
= PN 1888. 318. sz. **128**
Országgyűlési képviselők kirándultak
Aquincumba.
- 939. Torma, Karl u. Kuzsinszky, Valentin**
Die Ueberreste der antiken Welt [in Altöfen].
= Szalayi—Kahn: Die ungarische
Metropole. Bp. 1888. p. 133—139.
B 943/74
- 940. Palóczy, L.**
Budapest und seine Umgebung. Linz:
Städtebilder-Verl. [1896.] 117, [3] p. 17 t.
B 910/47
Aquincum eine bedeutende Bäderstadt,
und ein wichtiger Militärposten der Römer in
Pannonien. p. 17.
- 941. Torma, Carl u. Kuzsinszky, Valentin**
Die Ueberreste der antiken Welt [in der
röm. Stadt Aquincum].
= Szalayi—Kahn: Die ungarische
Metropole. Bp. 1889. p. 39—44.
B 914/36
- 942. Kuzsinszky Bálint**
Aquincum és romjai. Négy alaprajzzal
és három szöveggéppel. Bp.: Franklin
1890. 30 p. 1 t. **B 902/5**
- 943. Kuzsinszky, Valentin**
Aquincum. Translated by F. Steinitz.
= Kahn, Jos.: An illustrated guide
of Budapest. Bp. 1891. p. 34—37.
B 914/9
- 944. Kuzsinszky, Valentin**
Aquincum.
= Kahn, Jos.: Budapest-guide. Bp.:
Hornyánszky [1892.] p. 48—52.
B 914/10
- 945. Szalay Mihály**
Souvenir de Budapest. Bp.: »Budapesti
Látogatók Lapja« 1892. 226 p.
B 914/34
Description de la ville romaine Aquincum.
p. 14.
- 946. Kuzsinszky Bálint**
Aquincum.
= Kahn József: A mai Budapest. Bp.:
Lampel 1893. p. 27—30. **B 914/44**
- 947. Kuzsinszky Bálint**
Aquincum romjai. Bp.: Franklin 1894.
30 p. 1 t. **B 902/24**
- 948. Kuzsinszky, Valentin**
Aquincum. Ein Führer mit einer Beilage
und vier Textabbildungen. Bp.:
Franklin 1894. 32 p. **Aq. múz.**
- 949. Kuzsinszky, Valentin**
Aquincum. Guide. Bp.: [Franklin] 1894.
32 p. 1 t. **B 902/6**
- 950. Brunnell Lewis**
Régiségek Budapesten. (Archeological
Journal, Vol. 51.) [Ismeretétés.]
= AÉ új f. 14 (1894) p. 369. **531**
- 951. Kahn, Josef**
Das heutige Budapest. Bp.: Grill 1895.
258 p. **B 914/21**
Die Ueberreste der antiken Welt : p. 116—
118.

- 952. Budapest**
und Umgebung. Bp.: Singer & Wolfner
1896. 95 p. [Singer-Wolfner's Reisehand-
bücher.] **B 919/5**
Aquincum, die Stadt der alten Römer:
p. 9, 80.
Aquincum-Museum: p. 44.
- 953. Eisler, G.**
Führer durch Budapest und die Aus-
stellung. 2. Aufl. Bp.: Eisler's Verl.
1896. 41, 116, VIII p. 1 t. **B 914/29**
Die Ruinen der römischen Stadt Aquincum.
p. 84—85.
- 954. Frankfurter, S.**
Ein Tag im Aquincum.
= WZ 1896. Nr. 300. & 301.
- 955. Janszky Adolf**
Budapest tájékoztató kézikönyve. Bp.:
Franklin 1896. 170 p. **B 910/179**
Amphitheatrum Óbudán, Aquincum. p.
14—16.
Aquincumi múzeum: p. 66.
- 956. Janszky Adolf**
Budapest tájékoztató kézikönyve. 2. kiad.
Bp.: Franklin 1896. 200 p. **B 914/62**
Aquincum: p. 24—26.
Aquincumi múzeum: p. 77—78.
- 957. Palóczy Lipót**
Budapest és környéke. Bp.: Lampel
1896. XI, 206 p. **B 910/53**
Óbuda és Aquincum. p. 131—134.
- 958. Ungarn**
mit besonderer Rücksicht auf die Haupt-
stadt Budapest. Bp.: Singer & Wolfner
1896. VIII, 334 p. (Singer und Wolfner's
Reiseführer.) **B 918/9**
Die römische Stadt Aquincum. p. 61, 127.
Aquincum-Museum. p. 95.
- 959. Woerl, Leo**
Führer durch Budapest und Umgebung.
4. Aufl. Würzburg und Lpzg.: Woerl's
Reisebücherverl. 1896. 51 p. 3 t. **B 914/63/4**
Die Überreste der römischen Stadt Aquin-
cum. p. 43—44.
- 960. Kuzsinszky Bálint**
Aquincum és az Ó-budai ásátások. Egy
melléklettel és 12 szövegképpel. Bp.
[Franklin] 1900. 32 p. 1 t. **Aq. múz.**
- 961. Kuzsinszky Bálint**
Aquincum és az óbudai ásátások. 2. kiad.
Bp.: Franklin 1900. 32 p. 1 t. **B 902/8**
- 962. Thirring Gusztáv**
Budapest környéke. Gyakorlati kalauz
kirándulók, turisták és a természet
kedvelői részére. Bp.: Magy. Turista
Egyesület 1900. XX, 389 p. **Aq. múz.**
Aquincum. p. 147—153.
- 963. Kuzsinszky Bálint**
Aquincum.
= K a h n József: Budapesti útmutató.
Bp.: Hornyánszky 1902. p. 27—30.
B 914/16
- 964. Budapest**
Rev. by Ch. Arth. Ginever. 2. ed. Bp.:
Singer & Wolfner 1903. 246 p. 9 t.
B 910/159
The Roman city of Aquincum. p. 68, 124.
- 965. Kuzsinszky Bálint**
Az aquincumi ásátások és a múzeum
ismertetése. 3. kiad. Budapest: Franklin
1903. **Aq. múz.**
- 966. Kuzsinszky, Valentin**
Führer durch die Ausgrabungen und
das Museum in Aquincum. 2. Aufl.
Bp.: [Franklin] 1903. 39 p. 1 t. **B 902/2**
- 967. Serény Aladár [szerk.]**
Utások könyve. Bp.: Utások könyve
vállalat kiad. 1904. 178 p. **B 910/87**
Aquincum p. 36—37, 76—77, 117—118.
- 968. Kuzsinszky Bálint**
Az aquincumi ásátások és múzeum
ismertetése. Negyedik átdolgozott és
bővített kiadás. Bp.: [Franklin] 1905.
36 p. 1 t. **B 902/9**
- 969. Kuzsinszky Bálint**
Az aquincumi ásátások és a múzeum
ismertetése. Ötödik átdolgozott és bőví-
tett kiad. Bp.: Franklin 1908.
Aq. múz.
- 970. Kuzsinszky, Valentin**
Führer durch die Ausgrabungen und das
Museum in Aquincum. Dritte verbesserte
und vermehrte Auflage. Bp.: Franklin
1908. **Aq. múz.**
- 971. Halász Henrik**
Budapest fővárosi útmutató. Bp.: Köz-
séégi-ny. 1909. VI, 160 p. **B 914/66**
Aquincumi múzeum p. 33.
- 972. Horváth E. János**
Nagy Budapest. Útmutató a székes-
fővárosban. Bp.: Szt István-társ. 1910.
200 p. 1 t. **B 910/46**
A kelta és római település Aquincumban.
p. 11.
Az aquincumi múzeum. p. 51 & 148.
- 973. Barta, Ludwig**
Neuer illustrierter Führer von Budapest
und Umgebung. 15. Aufl. Bp.: Schmidl
& Manheim 1911. 110 p. **B 943/103**
Aquincum-Museum. p. 94.
- 974. Budapest**
Fővárosi útmutató. 3. évf. 3. sz. Bp.:
Farkas 1912. 208 p. **B 914/66**
Aquincumi múzeum. p. 73.

975. **Woerl, Leo**
 Illustrierter Führer durch Budapest und Umgebung. 8. Aufl. Lpzg: Woerl's Reisebücher Verl. 1912. 152 p. 2 t.
 B 914/63/8
 Die Überreste der grossen römischen Militärstadt Aquincum. p. 136.
976. **Hirek az aquincumi múzeumból** (1913.)
 = AÉ 33 (1913). p. 282. 531
977. **Schmidt, M.**
 Budapest und Umgebung. 5. Aufl. Berlin: Goldschmidt 1917. 116 p. (Griebens Reiseführer, Bd 102.) B 910/61
 Aquincum und Römerbad. p. 99—101.
978. **Monori, J. & Kárpáti, A.**
 Guide de Budapest. Bp.: Táltos 1919. 68 p. 1 t. B 910/78
 Aquincum a kelta és római uralom idején. p. 3.
979. **Thirring Gusztáv**
 Budapest. 2. kiad. Bp.: Turistaság és Alpinizmus. kiad. 1921. VIII, 210 p. 1 t. B 914/195
 Aquincum leírása. p. 168—173.
980. **Thirring, Gustav**
 Neuester Führer durch Budapest und Umgebung. Bp.: Kellner 1921. 204 p. 1 t. B 914/193
 Beschreibung der altrömischen Stadt Aquincum. p. 158—161.
981. **Kuzsinszky Bálint**
 Aquincum. Az ásatások és a múzeum ismertetése. 6. átd. kiad. Megjelent Buda és Pest szabad kir. városok egyesítésének 50-ik évében. Bp.: Szföv. kiad. 1923. Aq. múzeum
982. **Kuzsinszky, Valentin**
 Aquincum. A description of excavations and of the museum. Sixth ed. appeared on the 50-th anniversary of the union of Pest and Buda. Bp.: Munic. ed. 1924. 43 p. 1 t. B 902/39
983. **Kuzsinszky, Valentino**
 Aquincum. Descrizione degli scavi e del museo. In occasione del 50° anniversario della unione delle rr. città libero Buda e Pest. Bp.: Ed. del municipio 1924. 47 p. 1 t. B 902/36
984. **Kuzsinszky, Valentin**
 Aquincum. Les fouilles et le Musée. Publié à l'occasion du cinquantenaire de la réunion des villes de Pest et de Buda. Bp.: Ed. de la ville 1924. 44 p. 1 t. B 902/37
985. **Kuzsinszky, Valentin**
 Aquincum. Führer durch die Ausgrabungen und das Museum: Erschienen zu
50. Jahresfeier der Vereinigung der königlichen Städte Pest und Ofen. Bp.: Verl. der Haupt- u. Residenzstadt 1924. 46 p. 1 t. B 902/35
986. **Thirring Gusztáv & Vigyázó János**
 Budapest részletes kalauza. 3. kiad. Bp.: Turistaság 1926. 192 p. 1 t. B 914/169
 Aquincum leírása. p. 160—165.
987. **Budapest**
 und Umgebung. 8. Aufl. Berlin: Grieben-Verl. 1928. 141 p. 2 t. (Griebens Reiseführer, Bd. 102.) B 914/184
 Beschreibung der Ansiedlung der Römer in Aquincum. p. 121.
988. **Woerl's**
 illustrierter Führer durch Budapest und Umgebung. 10. Aufl. Lpzg: Selbstverl. [1928.] 124 p. 2 t. B 910/178
 Aquincum die Hauptstadt der Provinz Nieder-Pannonien. p. 109—110.
989. **Budapest**
 és környéke. Bp.—Wien: Panoráma kiad. [1930.] 168, [18] p. (Panoráma úti-könyvek.) B 914/205
 Aquincum és a Római-fürdő. p. 156—157.
990. **Budapest**
 and environs. Berlin: Grieben-Verl. 1931. 107 p. 3 t. (Grieben's Guide Books Vol. 217.) B 910/252
 Aquincum and Roman Baths. p. 57.
991. **Mátéka Béla**
 Fülleres budapesti kalauz. Budapest történelmi és művészeti emlékeinek népszerű ismertetése. Bp.: Vajna [1932.] 66 p.
 Történelmi érdekességű kirándulás Aquincumba és a Római fürdőbe. p. 50—51.
- 991a. **Durand, Josette**
 Budapest reine du Danube. Bp.: Cserépfalvi 1933. 224 p. 2 t. B 910/285
 Aquincum. p. 137.
- 991b. **Hell, Luigi**
 Guida illustrata (Lessico) di Budapest. Bp.: Közélelmzés 1935. 204 p.
 Aquincumi múzeum. p. 67. B 910/312
- 991c. **The Cultural Aspiration of Hungary.**
 Bp.: Central Comm. 1935. 319 p.
 Aquincum. p. 9. B 943/462
- 991d. **Les efforts culturelles de la Hongrie.**
 Bp.: Central Comité d. stations balnéaires 1935. 319 p. B 943/461
 Aquincum. p. 9.
- 991e. **Magyarország kultúrtörökvései 896-tól 1935-ig.** Bp.: Központi gyógy- és üdülőhelyi bizottság 1935. 319 p. B 943/460
 Aquincum. p. 7—9.

Vide : 561.

Ásatások. — Fossiones archeologicae in Aquinco.

- 992. Seidl, Joh. Gabriel**
Beiträge zu einer Chronik der archaeologischen Funde in der österreichischen Monarchie.
= AÖG 1850. u. 1852. **Aq. múz.**
Pest 1850. Beim Umbau eines Hauses wurde daselbst ein bronzenes Schwert mit abgebrochener Spitze gefunden, p. 233—234.
Ofen 1851. In der Nähe der Schiffswerfte wurde in diesem Jahre ein römisches Caldarium ausgegraben.
Ofen 1852. Einige zu Ofen u. in dessen Nähe befindliche Römermonumente: CIL 3538 = 10385 = Rom Desj. 141 — CIL 3540 = Bp R 5 100 — CIL 4324.
- 993. Árpád völgyben és a hajógyári szigeten Varsányi János mérnök által végzett ásatásokról.**
= SzK 1857. p. 218. **B 051/20**
Árpád völgyben 4 üres kőkoporsót és egy római fürdő maradványait hozták felszínre.
A hajógyári sziget felső részén egy fűtökemencét ástak ki.
- 994. Paur Iván**
jelentése, melyet 1858. jan. 4. akadémiái ülésen a régi Aquincum helyén végzett Lopresti-féle ásatások tárgyában terjesztett elő.
= MAÉ 1858. p. 67. **3453**
- 995. Ipolyi Arnold**
Magyar régészeti krónika. 559.
= AK 3 (1863). p. 170. **545**
A MT Akadémia AB-a szükségesnek tartja Aquincum fekvésének és emlékeinek kimerítő vizsgálatát és ezért helyben lakó tagjait megbízta, hogy a feladat kiterjedt és költséges voltára való tekintettel lépjenek érintkezésbe a tehetős és befolyásos műpártoló egyénnel.
- 996. Rómer Flóris**
Buda környékén 1863-ban felásott római sírokról c. értekezés ismertetése.
= BpSz 1865. p. 197—198. **3440**
A Drasche-féle téglagyár telkén talált római sírok. Két csontváz egy kőkoporsóban. Mellettük: korszó, gombok, csattok, kivert lemez, 32 ezüst és két bronzpénz Kr. u. 90—304-ig.
- 997. Rómer Flóris**
Magyar régészeti krónika. 899.
= AK 6 (1866). p. 177. **545**
»Lesch Mátyás 150. sz. házában a kaszárnya előtt már 1854-ben több érdekes római követ találtak, legújabbban a pinceásásnál falalapokra, párkányos cserepekből kirakott csatornára és tüzelő helyre akadtak.«
Az óbudai zsidótemetőben nagyszámú bélyeges és egyéb téglák kerültek elő.
Az óbudai katonai ruhatár mögött a parton hosszú, széles római falak és téglák láthatók. Ilyenek vannak itt-ott a malmok felé is.
- 998. Rómer Flóris**
Magyar régészeti krónika. 953.
= AK 7 (1867). p. 76—77. **545**
Az óbudai »régiség-gyár« működése miatt több leletet gyanusnak minősít.
- 999. M. Tud. Akadémia**
archaeologiai bizottságának az 1869. évi ápr. 17-i nagygyűlésre benyújtott évi jelentése.
= AÉ 1 (1869). p. 246—247. **531**
A bizottság legfontosabb tevékenysége az óbudai téglagyár és szeszgyár területén folytatott ásatások. A leletek a N. Múzeumba kerültek.
- 1000. Nemzeti Múzeum**
1868. harmadik évnegyedben kapott ajándékok. Óbuda területéről, hajógyárból.
= AÉ 1 (1869). p. 121. **531**
- 1001. Óbudai régészeti társulat**
terve a helyi régiségek felkutatására és megmentésére.
= AÉ 1 (1869). p. 119. **531**
- 1002. Rómer [Flóris]**
Rudolf koronaherceg Ó-Budán.
= AÉ 1 (1869). p. 237—240. **531**
Rudolf trónörökös Rómer kalauzolásával megtekinti az Óbudán levő római maradványokat. Ezek: 1. Hofmann Lipót molnár Fő-u. 168. sz. háza udvarán 1814 körül feltárt feliratos kő = CIL 3560, amely a NM-ba került. 2. A Viktória-téglagyár területén a téglasírok. 3. A Hajógyári-sziget római fürdője. Ennek rövid leírása a zsidótemetőben levő fürdőmaradványok és több helyen látható mozaikmaradványok érintésével. 4. A régi Königsberg amphiheatruma. Az a állapotának leírása.
- 1003. Rómer Flóris**
Az újabb budai ásatások eredményéről c. akad. értekezésének ismertetése.
= BpSz 13 (1869). p. 123. **3440**
Összefoglalta mindazt, amit az eddigi ásatási jelentésekből és saját naplójából az aquincumi castra és temetők fekvéséről tudni lehet. Az ásatások ügye iránt újabb nagyobb érdeklődés nyilvánul meg.
- 1004. Rómer Flóris**
Az újabb budai ásatások eredménye. (Akadémiai értekezés.)
= BpSz 1869. p. 123—124. **3440**
A MAÉ-ben közölt szöveggel azonos.

1005. Rómer Flóris

Újabb leletek. [Óbudai archeologiai leletek leírása.]

= AÉ 1 (1869). p. 59—61. **531**

Budaúvidéken a mátyáshegyi szőlőkben a Kunewald f. telken egy nagy kő [borsajtókó?] és az alatta fekvő cseréptéglák leírása.

A Fő-u. 107. sz. ház udvarán levő feliratos kövek: CIL 3508, 3555.

Az Evet-u. 236. sz. alatt és a Fő-u. 726. sz. ház lépcsőjénél kerek kőlapok.

A Szentendrei-úton a vámháznál egy fogadalmi kő felirat nélkül.

Nem messze a vámtól az árokban kőlap, melynek felirata elmosódott.

Az óbudai Rechenstein ház pincéjében Constantin korából rézérem.

A hajógyári szigeten pillérfej töredéke.

Az 1867. évi Dunakotrásból nagyobb rézérem.

1006. Zsigmondy Gusztáv

mérnök által a margitszigeti és óbudai ásításokról készített rajzainak és felvételeinek bemutatása a M. Tud. Akadémia archaeologiai bizottságában.

= AÉ 1 (1869). p. 45. **531**

1007. Dunaparti fal és lépcső

a Wurm-udvar előtt.

= AÉ 2 (1870). p. 187. **531**

Zsigmondy Gusztáv jelentése az ásításokról.

1008. Óbuda gyártelepéni

történet ásításokról.

= AÉ 3 (1870). p. 264. **531**

Több bolygatott sírlelet. A szarkofágok felirat nélküliek, a kősírok többnyire régi sírok tábláiból összeállítva. Mellékletek teljesen hiányoznak.

1009. Óbudai ásítások

újabb eredményei.

= AÉ 3 (1870). p. 241—242. **531**

A hajógyári hat munkásház alapjainak ásásánál több bolygatott kő- és téglasír került elő mellékletek nélkül. A szigeten megkezdett földmunkálatok két hypocaustum kiásására adnak reményt.

1010. Rómer Floris

Óbudai ásítások. [Papföldön] Krempl-malommal szemben.

= AÉ 9 (1875). p. 111—113, 124, 235—236. **531**

Az óbudai temető a város terjedése miatt megszűnik és helyette a Papföldön hasitanak ki temetőt. A Papföld nagy leleteket sejtet. Ideje már, hogy a régészeti leletekkel szemben üzött vandalizmusnak vége legyen.

Hypocaustum, Legio II. adiutrix bélyege stb.

1011. Rómer Flóris

Újabb római feliratos kövek.

= AÉ 9 (1875). p. 235—237, 271—273. **531**

A papföldi ásítások leletei közül megemlít 2 Leg. II. Ad jelzésű téglát, egy számmal ellátott ismeretlen rendeltetésű kőlapot.

Az óbudai szeszgyár közelében Galambos Pál háza területén egy téglasír került elő. Az egyik téglán Terentius V P Dux felirat van.

A Szentendrén feltárt domborműves női sírkőtöredék jelenleg 204. sz. alatt az aquincumi múzeumban van.

Szentendrei püspök udvarában befelezve: CIL 10577 felirat.

1012. Aquincumi ásítások, Az —

= PH 1880. 306. sz., 1881. 60, 76, 157, 159, 160, 172, 184, 188, 200, 209. sz., 1884. 244. sz. **73**

1013. Óbudai ásítások

= PH 1880. 280, 288, 299, 358. sz., 1883. 86. sz., 1887. 143. sz. **73**

1014. Régészeti ásítások hazánkban

= AÉ 14 (1880). p. 401—402. **531**

Válasz Torma Károly »Aquincumi ásítások« c. cikkére, amelyben az ásítások újabb fellendüléséről számol be. Torma lesújtó kritikájára kiemeli a NM és az óbudai iparvállalatok áldozatkészégét a helyi archaeologiai leletek feltárásával kapcsolatban.

1015. Torma Károly

Aquincumi ásítások.

= AÉ 14 (1880). p. 252—258. **531**

A műemlékek országos bizottsága máj. 15-i elhatározása alapján legközelebb megkezdődnek az aquincumi ásítások. A kiküldött bizottság határozata szerint először a Csigadomb kerül felásásra, amelyben a castrum stativumot sejtik. [Az amphitheatrumból került ki belőle.] Ezenkívül a Krempl-malom alatti szögletbástya, az aquaeductus maradványai és a Papföld is feltárásra kerülnek.

1016. Arányi Alajos

A pilisi járásban föllelt nevezetes régiségek lajstroma.

= AÉ új f. 1 (1881). p. XX—XXVII. **531**

Római tárgyak lelőhelyei. Ó-Buda [Aquincum]. A leletek nevének rövid felsorolása és jelentőségük ismertetése.

1017. Buda-Újlak. Török-utcai lelet.

Lukács-fürdő közelében talált római kőkoporsó. Üvegedények és poharak, vas-kés, ezüsttányér, agyagszobor, bronzdoboz, vastör.

= AÉ új f. 1 (1881). p. 136—142. **531**

1018. Hajógyári szigeti leletek

pillérfej, 150 szilfa-cölöp, cserepek, oltárok, szobordarabok.

= AÉ új f. 1 (1881). p. 61. **531**

1019. Hajógyári sziget

Két római fürdő nyomára akadtak (1868).
= AÉ új f. 1 (1881). p. 119. 531

Schölli J. hajógyári igazgató a M. N. M.-nak egy öntött bronzszobor karját, oroszlanfőtkőből, két fogadalmi követ, töredékkövet Faun és nimfával ajándékoz. Felőhelye valószínűleg: a sziget.

1020. Hampel, Jos.

Die Ausgrabungen in Aquincum.
= NWIZ 1881. Aq. múz.

1021. Hampel József

Jelentés az óbudai papföldi ásatásról.
Bp.: Pesti kny. 1881. 22 p. B 943/72

Az ásítás előzményei és folyása. p. 5—8.
A fürdőépület. p. 9—19.

A leletek. p. 20—22. A kisebb épületben néhány ólomcső, szögek, vaskulcs, fibula, tű, karika, kanál és ólomsalak került elő.

A leletek között szerepelnek töredékes üvegtárgyak, bélyeges téglák, aretiumi és helyi gyárakból származó cseréptöredékek, öt stílus és két feliratos kő: Cl. P o m p e i u s F a u s t u s aquincumi magistratus emléke és F o r t u n a n a k szentelt oltár.

1022. Hampel József

A nemz. múzeum érem- és régiségosztályának gyarapodása 1880. dec. havában.

= AÉ új f. 1 (1881). p. 164—166. 531

Aquincumi köemlékek között leír egy kis ara votívát, egy sirtáblatöredéket = CIL 10527 és egy másik töredékes oltárkövet.

T a u f e n e c k e r Györgyné telkén egy oszlopalapzat, freskómaradványok, üvegedény, terra sigillata, ércsalak és bronzgyöngy került elő.

A G r ü n w a l d és T s a szeszyár területéről római házak falmaradványai kerültek elő. Egyéb leletek: 2 cserépmécses, terra sigillata töredékek, stukko maradvány parkányok.

1023. Hampel József

A nemz. múzeum érem- és régiségtárosztály gyarapodása 1881. jan.—ápr. havában.

= AÉ új f. 1 (1881). p. 166—178. 531

A budaújlaki L u j z a - m a l o m mellett kiasott római szarkofág mellékletei: cserépkorsó, mécses, bronzkorsó, bronzkarika, bronzkarperec és bronzlemez.

A malom környékén szarkofágtöredék és bélyeges agyagmécses került elő.

A K u n e w a l d e r - téglagyár területéről két agyagkorsó, egy üvegedény, síremlék és domborműves kő került a NM-ba. Ugyanott három római sírkövet találtak: 1 = CIL 10524, a 2—3. töredékek.

Az Első Óbudai Téglagyár telkén feltört szarkofágot és két sirtáblát találtak. Az egyik felirat nélküli, a másik = CIL 10510.

Az amphitheatrum felásása alkalmával hatszáz kisebb-nagyobb kő, fém-, csont-, üveg- és agyagtárgy került elő. A tárgyak felsorolása.

A Zsigmond-u. 66. sz. ház telkén nagy sirtábla került elő = CIL 10514.

A G r ü n w a l d és T s a szeszyár telkén kiasott S i l v a n u s - emlék = CIL 10460.

1024. Téglásir

Az Ofner Fabrikshof A. G. udvarán.
= AÉ 1 (1869). p. 314—318. 531
Leletek: 9 drb. ezüst érme.

1025. Óbudai leletek

= AÉ 1 (1869). p. 119, 236. 2 (1870). p. 96. 531

Régi téglagyár területéről L e y e n t h a l Henrik új sírról tesz jelentést (1868).

Római feliratos kövek. p. 236.
Hordó. 2. p. 96.

1026. Óbudai leletek.

= AÉ 1 (1869). p. 298, 308. 531

A Részvényes szeszyár M. N. M.-nak adja különböző oltárlát római tárgyakat (korsó, súly, csat). Sarcophagot adományoz.

1027. Óbuda. Római műemlékek

= AÉ 1 (1869). p. 11. 531

A Magy. Tud. Akadémia arch. bizottsága a közoktatásügyi min.-től 250 frt-t kapott a nemzeti múzeumba való szállításokra. 1868 ősze.

1028. Óbudai leletek

= AÉ 1 (1869). p. 122. 531

Szeszyártársulat ajándéka a M. N. M.-nak: ép sarcophag, egy másik fedeles oltárkörtöredék, 6 téglá.

1029. Óbudai leletek

= AÉ 1 (1869). p. 226, 318, 2. (1870). p. 96. 531

Viktória-téglagyár. Alba Maria gótikus templom maradványa.

3 régi cserépedény. 1. k. p. 318.
2 aranyfüggő. 2. k. p. 96.

1030. Filatori védgát

A — építésénél és az óbuda—szentendrei országútnál számos római emlék került felszínre: feliratos és felirat nélküli szarkofág, téglásirok, apróbb római tárgyak és egy kőépület alapfalai. A RT állást foglal a kisajátítási eljárás megindítása tárgyában, hogy az épületet fel lehessen kutatni.

= AÉ új f. 2 (1882). p. XXIII. 531

1031. Feliratos téglák

a M. Nemzeti Múzeumban.
= AÉ 4 (1871). 531

Az óbudai hajógyári szigetről. Fedőcserepek, padlózat és fürdőknél használt téglák.

1032. [Hampel József beszámolója]

= AÉ új f. 2. (1882). p. 60—68. 531

Papföldi ásások. Fürdő. Fém-, üveg-, csont- és agyagtárgyak felsorolása. Parkányos téglá legio II. adiutrix bélyegével. Terra sigillata, 4 cserépmécses. Bélyegjelzéses: R e s a t u s feci; L. Nari; Fortis; Faor; 2 feliratos oltárkő: C l a u d i u s P o m p e i u s F a u s t u s d e c u r i o é, a másik C. V a l e r i u s V a l e n t i n u s d u m v i r és C. J u l i u s V i c t o r i n u s, P. P e t r o n i u s C l e m e n s a e d i l i s e k 193. évi oltára F o r t u n a n a k.

- Szentendrei-u. 34. ház falában fogadalmi kő Bona Deának, Pantheusnak, Dianának, Isisnek és Danuviusnak, felállította C. Julius Valens a II. legio praefectura.
- Grünwald és Tsa szeszgyár:** Több feliratos (csonka) kő.
- Ismeretlen lelőhely:** Sírkő, melyet Caesernia állított férjének, fiának Clementianusnak és leányának, Faventianának, unokájának Aureliának. A másik sírkőt Proculus Salarius II. leg.-beli katonának állítja anyja, Valeria Procula és testvére, Valerius Fuscus.
- Budafok** mellett a Dunából két római kőszlopocskát szedtek ki.
- Rákos vasúti töltés:** bronzfibula és vaslánsda.
- 1033. Római város,** Az ó-budai —. (Ásatások Aquincumban.) 73
= PH 1882. 173. sz.
- 1034. Zsigmondy Gusztáv**
a Filatori-gát melletti Magazin-dűlőnek tervrajzát és az esetleges ásatások költségvetését nyújtja be a MMOB 1882 febr. 18-i ülésén.
= AÉ új f. 2 (1882). p. III. 531
- 1035. Óbudai ásatások,** Az —. 25
= VU 1883. p. 766.
Torma jelentése az ásatások eredményéről és javaslata a leletek kiállításáról.
- 1036. Óbudai hajógyári ásatások**
1870-ben.
= AÉ 3 (1870). p. 241—242, 264—265. 531
- 1037. Óbudai ásatások**
A hajógyári szigeten fürdőt találtak. Leletek közt téglafelirat.
= AÉ 3 (1870). p. 132—133, 164, 255. 531
- 1038. Óbudai ásatások,** Az —. 25
= VU 1884. p. 338.
Hír az ásatások megindulásáról.
- 1039. Óbudai leletek**
Fő-u. 168. alatt Hoffmann Lipót molnár háza előtt sarcophagot, érmeket találtak 1814 körül.
= AÉ 5 (1871). p. 138. 531
- 1040. Óbudai régészeti ásatások**
= AÉ új f. 5 (1885). p. 279. 531
A főváros régészeti bizottságának ülésén Torma bejelentette, hogy felást a római vízvezeték 68-ik pillérét, ahonnan biztos irányt találtak az utlimus lapisig.
- 1041. Henszlmann Imre**
Ásatások Victoria-téglagyár telkén Ó-Budán. Bp.: Pesti kny. 1886. 15 p. 1 t. **Aq. múz.**
A római és középkori leletek leírása. A gyártelep mint római temető, a sírleletek felsorolásával.
Aquincum irodalma.
- 1042. Henszlmann Imre**
Az ó-budai Victoria-téglagyár rommaradványairól.
= AÉ új f. 7 (1887). p. 269—270. 531
- 1043. Zsigmondy Gusztáv**
A régészeti leletek ügyének szabályozása a főváros területén.
= AÉ új f. 7 (1887). p. 189. 531
Az 1870. évi X. t.-c. 22. §-ban foglalt rendelkezés figyelembe ajánlása.
- 1044. Kuzsinszky Bálint**
Az óbudai papföldi ásatások 1887-ben. 1—2. közlemény.
= AÉ új f. 7 (1887). p. 320—331., 8. (1888). p. 25—39. 531
A kiasott romok két épületcsoportjának: a nagy fürdőnek és a tőle délre fekvő lakóháznak leírása. Az épületek ornamentikája, festői és stukkódíszek. Bútorzatból a két nyilván bisellium lába gyanánt szolgáló faragott kő maradt meg. Ékszerek: két ruhakapocs és két gyűrű. Egyéb leletek: két calculus, a kiasott régiségek között 25 érme, bélyeges téglák és üvegdarabok.
- 1045. Margitsziget**
és az Újpesti sziget között kotrásnál gyakran kerül felszínre római anyag.
= AÉ 8 (1874). p. 160. 9 (1875). p. 30—31, 94. 531
- 1046. Óbudai bronzelet**
Serpényő fogantyúval, kancsó, bronz tengelyzáró, korongok.
= AÉ 8 (1874) p. 54—57. 531
- 1047. Havas Sándor**
Ó-Buda—Aquincum. Az 1880—1888-ik évi ásatások kezdete és lefolyása.
= BpR 1 (1889). p. 1—37. B 902/10
Az amphitheatrumi és a papföldi ásatások megszervezésének és adminisztrálásának leírása.
- 1048. Havas Sándor**
Újabb leletek és helyrajzi adatok Aquincumból.
= AÉ új f. 9 (1889). p. 163—167. 531
Papföldi ásatások. Alba Maria keresése. A Flórián-téri hypocaustum, a két fürdő vízvezetékének felásatása.
- 1049. Óbudai ásatások,** Az —. 25
= VU 1889. p. 586.
Hírek az aquincumi forum kiásásáról.
- 1050. Kuzsinszky Bálint**
Az aquincumi ásatások. 1882—1884. és 1889.
= BpR 2 (1890). p. 75—160. B 902/10
Az ásatások területén talált érme leírása. — A piacon talált aranyozott bronzláb [Septimius Severus szobrának töredéke?] — Az ásatások alkalmával előkerült bronzszobrok: Sol, a Napisten szobra, egy sasszobor, Minerva mellszobra, egy imperator-szobor ujjja,

mezíten ifjú alakot ábrázoló kőtörso, mézskőből való szoborfej, Vic oria kőszobrocskája és kos fejét ábrázoló mézskőtöröredék. — A nagy furdó laconcum. A kisebbik papföldi furdó. — A tábor mellett épült canabák áttekintése. Az ásások ismertetése, a boltelhelységek épületeinek, rendeltetésüknek s beosztásuknak és a fennmaradt közkútnak leírása. A vásárcsarnok (macellum). A canabák legelőnkebb részén fekvő boltelhelységek leírása. A tornahelyiség (palaestra) s az oszlopos sétacsarnok. — A nagy lakóház atlétaikat ábrázoló mozaikja. — A nagy lakóház feltárásával kapcsolatos leletek: 3 aranytárgy, 4 ezüsttárgy, nyolcféle vastárgy, négyféle ólomtárgy, tizenötféle csonttárgy, huszonháromféle üvegtárgy. — Az ásások révén felszínre került keramikus tárgyak (edénytöröredékek bélyeggel, terra sigillaták, mécsesek, agyagminták stb.)

- 1051. Kuzsinszky, Valentin**
Die Ausgrabungen zu Aquincum 1879—1891. Bp.: Kilián. 1892. 125 p. 2 t.

B 902/4

I. Vorbemerkungen (Geschichtliche u. topografische Bemerkungen über Aquincum). II. Das Mitraeum. III. Das Amphitheater. IV. Das Heiligtum der Nemesis. V. Die Bäder. VI. Das macellum u. die übrigen öffentlichen Gebäude. VII. Die Wohnhäuser. VIII. Die Funde. Die kleineren Funde bestehen zum größten Theil aus Fragmenten von Gegenständen, die der häuslichen Einrichtung angehörten. Die Funde, die an u. für sich von irgendwelcher Bedeutung sind: 1. Der Fuss einer reich vergoldeten Bronzstatue, die einen Kaiser darstelle. 2. Der Kopf einer Büste aus Kalkstein. 3. Das Rumpfbild einer Victoria aus Kalkstein.

- 1052. K[uzsinszky] B[álint]**
Múzeum Aquincumban.
= AÉ új f. 13 (1893) p. 90—91. **531**

- 1053. Magyar Nemzeti Múzeum**
Növedéke 1879. október havában.
= AÉ új f. 13 (1893). p. 363. **531**

Tafenek Györgytől Óbudáról: kőből faragott női fej, padozattégla, cserépmécses, üvegedénytöröredék, kézalakú bronzmarkolat, Licinius senior bronzérme.

Vargha Ignáctól Óbudáról: cserépmécses, római mérlegtartó, sárgarézrel díszített vasvilla, agyaggöngy, csont- és alabástromgomb.

Leipzigier gyárostól Óbudáról: párkányrészek, faldarabok, őrlőkő, mécses, erezői edénytöröredék, üvegedény és vaskéstöröredék, 11 római bronzérem.

- 1054. Óbuda**
= AÉ új f. 14 (1894). p. 229—230. **531**

Keil-ház. Római cserépmécses. M. N. Múzeum.

Hauser-ház: Vizvezeték vonalán cseréptéglák. M. N. Múzeum.

- 1055. Deli [Thallóczy Lajos]**
Aquincumi élet.
= Gyepün innen, gyepün túl Bp.: Hornyánszky 1898. p. 151—183.

B 813/80

Az aquincumi ásások színes leírása.

- 1056. Kuzsinszky Bálint**
A Papföldön 1899-ben végzett ásások ismertetése a szfv. régészeti szakbizottmánya 1900. május 10-iki ülésén.
= BpR 7 (1900). p. 167—170. **B 902/10**

Kuzsinszky Bálint jelentésében a Papföldnek a Dunához vezető kocsiút mentén még parlagon heverő részén lefolyt ásások eredményét foglalja össze. A felszínre került falazatokban két különálló magánépület különböztethető meg, amelyeket utcaköz választ el. Egyéb leletek: nagyszámú csontka agyagedény, falfestménytöröredékek, nagy gabonatartó agyagedény 9 ezüstéremmel, kórács, kőmozsár, 29 ezüst- és 19 rézpénz, 62 bronzrégiség, köztük egy csontka diploma, phallusamulett, csirkecláb, írótol, lovat ábrázoló fibula, 74 csonttű és 11 csontcalculus és kocka, 8 agyagmécses, 2 fogantyú agyagmécsokről, 2 agyagminta, 5 bélyeges terra sigillata, 15 üveggöngy, calculus és gyűrű, 1 carneol, 1 ólomcalculus.

Az aquincumi múzeum egyéb gyarapodásai Óbudáról 1899-ben: 8 római üvegedény, ép üvegpalack, szekrényke maradványai, dörzsölőlap és vasdarabok, 12 feliratos kő, 4 bronzérem és bronzlemez.

- 1057. Finály Gábor**
Kuzsinszky Bálint: Aquincum és az óbudai ásások. Bp.: 1900. [Ism].
= AÉ új f. 20 (1900). p. 432. **531**

- 1058. Merelowski, M[arian]**
Wykopiska rzymskie pod pesztem. (Obditka z »Przełada Poroszechnego z 1903. p. 214—232.) **Aq. múz.**

Az aquincumi ásások ismertetése a köv. fejezetekben:

1. Swiatynia Mitrasa (Mithraeum).
2. Amfiteatr.
3. Fanum Nemezy.
4. Laznia publiczne.
5. Macellum i inne budynki publiczne.
6. Domy prywatne.

- 1059. Finály Gábor**
Kuzsinszky Bálint: Magyarország emlékszerü maradványai a római korból. [Ismertetés.]
= AÉ új f. 26 (1906). p. 173—177. **531**

- 1060. Kuzsinszky Bálint**
A régészeti ásásokról, az aquincumi és fővárosi múzeumok állapotáról.
= BpR 9 (1906). p. 203—206. **B 902/10**

1902-ben a múzeumhoz vezető fasortól kelet felé az előző évben kiasott épületcsoporthoz tartozó több helyiséget ástak fel. Ezenkívül a vasúti töltésen túl a gazdaföldekre is kiterjedt az ásás és több római makadámút került felszínre. A budapesti téglagyártól délre hosszú vonalon folytatott ásások igazolták a mérföldkövek adatait. Az út a hajógyári sziget irányában húzódtott és így a szigeten és közelében kellett a castrumnak állni. Leletek: nagyszámú edénytöröredék, mécsesek, bronz-, vas- és csonttárgyak, 3 zománcos fibula és 34 drb érem, egy álló nő ruhában ábrázoló szobor alsó része a Papföldről, a P o l l i o és D i a n a fejei, egy portréfej, álarccal díszített kőlap.

1903-ban a Dunánál Schlosser József földjén nagyobb temetőhöz tartozó 10 téglá- és kőszir került elő. Az utóbbiak között van egy feliratos tábla, nagy sirkő katonát ábrázoló relieffel, két fekvő kőoroszlán egy síremlék tetejéről és 4 díszes kőparkány. Épületrészekre is akadtak. A Papfölddel szemben a szentendrei országút nyugati oldalán találtak egy saroktornyot, de a Torma által feltételezett castrumnak semmi nyoma sem volt. Számos utca és falmaradvány a terület beépített voltára enged következtetni. A Viktória-téglagyárnál csak középkori falmaradványok találhatók, amelyekhez római köveket használtak fel. Egy csonka domborműves sirkő, feliratos tábla, Silvanus szobra és egy oszlopfő került még a múzeumba.

- 1061. Finály, Gabriel v.**
Archäologische Funde im Jahre 1912. Ungarn. [Sonderabdr. aus d. Jahrbuch des kais. deutschen Archäologischen Instituts, 1913. Beibl. p. 325—338.]
Aq. múz.
Archäologische Funde im Jahre 1912.
Aquinum: Die Bauarbeiten der hauptstädtischen Gaswerke in der Nähe der Ausgrabungen in Aquinum haben viele wertvolle Funde zum Vorschein gebracht. [U. a. hölzerne Fässer mit Brandstempel der leg. II. ad., gläserne Bulle mit Anacreontischem Liebesvers.]
- 1062. Mécs Alajos**
A legiók városa. Aquinum romjai között. Régiek és rómaiak.
= A Nép 1921. VI. 19.
- 1063. Szekula Jenő**
Aquinum veszedelme.
= PH 1921. 7. 17. **73**
- 1064. Újabb leletek Aquincumban**
= ÚN 1921. 7. 21. **164**
Beszámoló a papföldi ásításokról.
- 1065. Erényi Gustav**
Ein Besuch in Aquinum.
= PLI 1923. 9. 5. **75**
- 1066. Eltűnt fürdő, Az —.**
= PH 1928. 6. 22. **73**
A gyársgizeti római fürdő.
- 1067. Lestyán Sándor**
A budaörsi svábok istállókat építenek egy Árpádkori műemlékből.
= V 1922. I. 29.
50 római kori emlék. A coh. VII. Breucorum téglája. A római castellum. Sabina kolostor.
- 1068. Altertümer Budapests, Die —.**
= Neues Pester Journal 1923. 7. 1.

1069. Foerk Ernő

Újabb leletek a Viktória telkén.

= BpR 10 (1923). p. 74—80. **B 902/10**

A sokszor felásott és vitatott telken a római szarkofágokat és falakat a középkori falazat alatt találták. Az 1910-ben végzett munkálatok során ismét számos lelet került napfényre a nagy római út mentén húzódó és a késő római időben is használt temetőből, amelyben az egy darabból faragott kőszarkofágok mellett nagy számban találtak régi római sirkövekből összeállított kősirokat is. Római eredetű leletek: elefántcsont gyermek-karperccel, barna mázas agyagkorsó, bronzból öntött stílus töredék, Constantinus Aug. felirattal bronzérem.

Barbár munkának látszik a 8 bronzlemez-
ből álló övdisz. A népvándorlás korára mutat
a talált nyílhegy, üvegyöngyök, vékony arany-
lemezzel borított függők és halántékgyűrűk
és egy poháralakú agyagedény.

1070. Merkur isten Óbudán

Új leletek Aquinum utolsó századából.

= M 1923. 7. 25.

Gázgyári leletek. Az új Aranyárok
menti temető kiásása.**1071. Oroszlán Zoltán**Kuzsinszky Bálint: Aquinum,
az ásítások és múzeum ismertetése.
6. kiad. Bp.: Háziny. 1923. 44 p. 1 t.
[Ismertetés.]= Sz 1923/24. p. 365—368. **3049****072. Kisházy Ágoston Gyula**

Akvinkum véres amfiteátruma.

= Szózat 1924. 12. 25.

1073. Kisházy Ágoston Gyula

A római Dunahíd Aquincumban.

= Szózat 1924. 10. 19.

1074. Palóczy Edgár Ha a föld mesél. Római leletek a Császár-
fürdőnél.= BH 1924. okt. 23. **72****1075. Ein interessanter altrömischer Fund bei Budapest**

= DP Prag 1925. 4. 30.

1076. Finály, Gabriel v. Archäologische Funde in Ungarn 1914—
1925. [Sonderabdruck aus »Jahrbuch des
deutschen Archaeol. Institutes Bd 40
1925. p. 285—308.]Archaeologische Literatur über Aquin-
um: Anzeiger**Aq. múz.**

Prof. Kuzsinszky's Bericht über
Aquinum in der Festschrift »Budapest Mú-
emlékei« (Die Kunstdenkmale der Stadt Bp.
1924.). Ein Elfenbeinrelief in Altöfen aus einem
röm. Grab. Publiziert von Prof. Lang im
10 Bd. des Jahrbuches BpR. (1923.) Im Jahre
1912 wurde in Altöfen ein Sarkophag ausge-
graben. Prof. Kuzsinszky berichtet in
BpR 10. über die Gegenstände, die in

- diesem Sarkophag gefunden wurden. Das interessanteste Stück ist ein Glasmedaillon mit einer griechischen Inschrift (6f CIG Nr. 7293, 7294. u. 7295.)
- Über die Ausgrabungen im Grundstück der Viktoria-Ziegelfabrik in Altofen berichtet Ernst F o e r k im BpR 10.
- Eine detaillierte Aufnahme der Wasserleitung von Aquincum wird in demselben Bd gegeben. In einer Untersuchung der Handwerkzeuge auf pannonischen Grabdenkmälern von Ludwig N a g y findet man zwei hier zuerst publizierte Reliefs aus Aquincum.
- 1077. Három újabb római lelet a fővárosban.**
V é n u s z szentélye helyén gázgyár. — Két gyermekszarkofág. Az aquincumi orvosok céhének emléke. Az első orvosok Budapesten. Katonakórház és lókorház Aquincumban.
= PN 1925. 4. 21. 128
- 1078. Kisházy Ágoston Gyula**
Az angyalföldi leletek fontossága.
= Szózat 1925. 7. 2.
- 1079. Kisházy Ágoston Gyula**
N e m e z i s - szentély Akvinkumban.
= Szózat 1925. 3. 29.
- 1080. Palóczy Edgár**
Három újabb római lelet a fővárosban. Képpel.
= PN 1925. dec. 21. 128
- 1081. Radnay Gábor**
Egy évtized mulva Aquincum területén új város áll.
= NU 1925. 7. 19. 167
- 1082. Aquincumot körülvevő kőfal maradványára bukkantak Óbudán**
= M 1927. 8. 5.
A katonai amfiteátrum fogad. táblája a Viador-u.-ban.
- 1083. Ókeresztény telep Szentendrén**
= Mgsy 1929. 4. 21. 173
Ulcisia castra történetével.
- 1084. Margittay Richárd**
Buda rejtett kincsei.
= BN 1931. 12. 24. Bq 071/21
Az amfiteátrum, N e m e s i s szentélye képpel.
- 1085. Pásztor Mihály**
Római kövek a Belváros földjében.
= MH 1931. 3. 8. 134
Contraaquincum nyomait keresi itt.
- 1086. Pásztor Mihály**
Római légiók nyomában — a Belvárosban. Fölássák a régi piarista-ház telkét.
= MH 1931. 9. 6. 134
- 1087. Mécs Alajos**
Elmult évezredek emlékei között az Eskü-téri ásatásoknál.
= Mgsy 1932. 4. 17. 173
- 1088. Kumlik, Emil**
Neues aus dem alten Aquincum.
= PLI Morgbl. 30. Aug. 1932. 75
Beschreibung der neueren Ausgrabungen in den transdanubischen Teilen.
- 1089. Oszmann Elemér**
Ismeretlen kincsek Aquincumban.
= U 1932. 4. 10. 224
Orgona. Bronzcerberus.
- 1089a Párducz Mihály**
A nagy magyar Alföld római kori leletei. Szeged: Városi ny. 1932. 90 p. 8 t. (Klly. a Dolgozatok 1931. köt.-ből.) 82366
Gödöllői p. 55. és rákosi p. 62. leletek.
- 1090. Római erőd falára akadtak a Piarista-ház telkén.**
= Az Est 1932. 4. 10. 20
- 1091. Újabb ásatást kezdtek a piarista-telken.**
= UN 1932. 4. 24. 164
- 1092. Földalatti múzeum Budapesten.**
= PN 1933. 4. 2. 128
A régi piarista rendház helyén.
- 1093. Kétezer év után megint megnyílt az ókori gőzfürdő a Flórián-téren.**
= U 1933. 6. 27. 224
- 1094. Kumlik, Emil**
Óbuda — Aquincum.
= PLI 20. Mai 1934. 75
Geschichte der neueren Ausgrabungen
- 1095. Oroszlán Zoltán**
V. K u z s i n s z k y : Aquincum. Ausgrabungen und Funde. Bp.: Szföv. 1934. [Ismertetés.]
= AÉ új f. 47 (1934). p. 170—172. 531
- 1096. Valkó Arisztid**
Solymár-vár újabb ásatási eredményei.
= AÉ új f. 47 (1934). p. 164—165. 531
- 1097. Gulizia, Domenico**
Citta dell' impero Romano venute alla luce in Ungheria.
= Ottobre—Roma, 23 Gen. 1935.
Una interessante scoperta negli scavi archeologici della citta Romana di Aquincum, stabilisce che l'istituzione della corporazioni risale a 2000 anni fa.

1098. **Lachmann, Fritz**
Budapester Sehenswürdigkeiten — für die Budapester entdeckt. III. Aquincum. = PLI 1935. 8. 18. 75
1099. **Nagy Zoltán**
Az újabb ásátások eredményei. = Nk 1935. p. 158—162. 2223
1100. **A Tabáni ásátásokat befejezték.**
= PH 1935. 8. 10. 73
1101. **Das Unterirdische Budapest.**
= FP Lodz 1935. 1. 21.
Altalános beszámoló Aquincumról.
1102. **Garády Sándor**
Ásátások az óbudai Lepold-téglagyár mellett. = AÉ új f. 49 (1936). p. 88—96. 531
1103. **Ein uraltet Königsschloss auf dem Blocksberg**
= NPV 1936. 3. 6.
Az aravisk telepről.
1104. **Kő-, réz-, vas-, kelta, római és középkori emlékek kerültek elő a Tabán alól**
= M 1936. 7. 23.
1105. **Lóránth László**
Óriási értékű és jelentőségű régészeti kincset hoztak felszínre a tabáni ásátások. = Ek 1936. 9. 6. 192
1106. **Nagy Lajos**
Tabán a régészeti ásátások világában. (Előzetes jelentés az 1934—35. évi ásátásokról.) = Tan 4 (1936). p. 18—29. B 943/391
1107. **Nagy Lajos**
Tabán a régészeti ásátások világánál. = Tan 4 (1936). 12 p. 5 t. B 943/391
1108. **Pásztor Mihály**
Többezeréves cserepek a Tabánban. Nagy Lajos professzor nyilatkozata az ásátások eredményeiről. = MH 1936. 6. 28. 134
1109. **Dormuth Á.**
Római maradványok Ráckeresztúron. = SzSz 1937. p. 65—66. X 2330
1110. **M[arosi] A[rnold]**
E t y e k régészete. = SzSz 1937. p. 27. X 2330
Kocsileletről.
1111. **Vellani—Dionisi, Franco**
Nuove tracce di Roma a Budapest. = Giornale d'Italia 1937. 10. 30.
1112. **Vándor Kálmán**
Pestből nem sikerül a pángermánoknak német várost csinálni. = U 1935. 2. 10. 224
Nagy Lajos nyilatkozata az Eskü-téri ásátásokról.
1113. **Nagy Lajos**
Az aquincumi múzeum kutatásai és gyarapodása az 1932—1935. években. = BpR 12 (1937). p. 261—275. B 902/10
Őskori leletek Lenke-úton, Békési-telepen. Aquincum határainak megállapítása. Városfalak. A polgárváros. Ennek temetője. A római tábor. A katonai amphitheatrum. Frig er i d u s d u x téglái. Sirok a Tábor-hegyen, Árpádmalomban, és az Aranyhegyen. Sirkövek. Éremlelet. Kutatások Ulcisia castrán, a limesvonal. Békásmegyéri és Eskü-téri kutatás. Fazekas kemencék nagy éremlelettel. Gázgyári lakatosműhely. Csúcshegyi villa. Középkori leletek.
Vide : 113, 166, 292, 309, 328, 347, 348, 380, 412, 413, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 472, 476, 479, 486, 489, 495, 496, 530, 531, 532, 537, 540, 541, 542, 544, 546, 549, 557, 561, 569, 573, 578, 580, 583, 585, 586, 589, 590, 591, 593, 664, 690, 704, 760, 779, 798, 805, 869, 870, 872, 886, 896, 907, 1011.

4.

Aquincummal foglalkozó szakemberek méltatása. Memoriae auctorum recentiorum res Aquincenses complectentium.

1114. **Hampel József**
Emlékbeszéd R ó m e r F. Flóris rendes tagról. Bp.: Akad. 1891. 84. p. (Emlékbeszéd 6. k. 13. sz.) 4053
1115. **[Kuzsinszky Bálint]**
G ö m ö r i H a v a s Sándor. 1824—1894.
= BpR 5 (1894). p. 5—11. B 902/10
Havas és az aquincumi ásátások.
1116. **Ziehen, Julius**
Robert Fröhlich geb. am 19. März 1844, gest. am 23. Mai 1894. (Separat-Abdr. aus d. Jahresbericht über die Fortschritte der classischen Altertumswissenschaft Frankfurt a. M. 1894. p. 29—34.) Aq. múz.
Fröhlich Róbert archaeologiai munkásságának ismertetésével.

- 1117. Kumlik Emil**
Rómer Ferenc Flóris élete és működése. Pozsony: Angermayer 1907. 118 [2] p. **Aq. múz.**
Rómer és az óbudai leletek, p. 84.
- 1118. Thallóczy Lajos**
Egy lapocska az aquincumi ásatások történetéből. Torma Károly emléktáblájának leleplezése alkalmából. Bp.: Állami ny. 1909. 16 p. **B 902/16**
- 1119. Hpl. [Hampel József]**
[Rómer Flóris Ferenc aquincumi emléktáblájának leleplezéséről.]
= AÉ új f. 30 (1910), p. 380—381. **531**
- 1120. Márton Lajos**
Hampel József 1849—1913.
= AÉ új f. 33 (1913), p. 97—104. **531**
Hampel Aquincumhoz kapcsolódó működésének érintésével.
- 1121. Ortvay Tivadar**
Emlékbeszéd Hampel József rendes tag fölött, Bp.: Akad. 1913. 51 p. (A M. Tud. Akadémia elhunyt tagjai fölött tartott emlékbeszédek. 16. k. 7. sz.) **Aq. múz.**
Hampel Aquincumra és ált. Pannoniára vonatkozó működése, p. 28—32.
- 1122. Supka Géza**
Hampel József irodalmi működése [1866—1913].
= AÉ új f. 33 (1913), p. 105—117. **531**
- 1123. Dömötör István**
Emléktábla Aquincumban. [Rómer Flóris.]
= Élet 1914. 16. sz. **Aq. múz.**
Költői elgondolású elmélkedés Aquincum multjáról és Rómer Flóris egyéniségéről.
- 1124. Hampel József**
emléktáblája [az aquincumi múzeum falában].
= AÉ új f. 34 (1914), p. 436. **531**
A főváros áldozatkészségéből az aquincumi múzeum külső falába illesztik azon tudósok emléktábláját, akiknek működése napvilágra hozta a 18 százados romvárost. Schönwiesner, Torma, Rómer, Havas után Hampel emléktáblája készült el.
- 1125. Láng Nándor**
Valentino Kuzsinszky sexagenario.
= RTÉ 2 (1927), p. 3—19. **2511**
Titulus honorariussal. Kuzsinszky rövid életrajzával, p. 20—30. műveinek jegyzéke, összeállította Stöhr Géza.

5.

Aquincum a szépirodalomban. — Aquincum in litteratura.

- 1126. Szekula Jenő**
A számúzótt. Regény.
= Hét 1909. **1791**
- 1127. Szekula Jenő**
Aquincum. Regény. Debrecen: Hegedűs és Sándor 1922.
- 1128. Gabányi János**
Aquincum [regényes elbeszélés].
= A magyar várak legendái. II. sorozat. Bp.: Szt István. 1925. p. 56—76.
- 1129. Surányi Miklós**
A szenthegy. Regény. Bp.: Singer & Wolfner 1917. 147 p. **B 813/24**
- 1130. Szekula Jenő**
A római nő és a rabszolga. Regény 1—2 k. Bp.: Tolnai-ny. [1927.]
[Cseh fordítása:]
Otrok a Rimanka. Román. Napsal Szekula Jenő. S autorovým svolením přeložil G. N. Mayerhoffer. Praha: „Národní Politika“ 1928. 263 p.

Névmutató — Index

Abascantus	326	Ap... Valentini	719
Abel, E.	544	Aphrodite I. Venus	
Abundantia	326	Apianus, Petrus	10, 20, 261
Ach	86	Apis	749a
Achilles	318, 623	Apollo	611, 619, 635, 1060
Actium	118	Apollonios	599
Acuminum	119, 395	Apulum	859
Adcock, F. E.	185	Aquae quinque	48
Aebutius Certus, L.	326	Aquileia	339
Aelia Sabina	309, 825	Aranyhegyi árok	326, 450, 895a, 1070, 1113
Aelia Septimia (Aquincum)		Arányi Alajos	1016
Aelia Severina	327	Arasti I. Dunaharaszti	
Aelius	327	Araviskok I. Eraviskok	
Aelius Hydraviarius, T.	309	Ariadne	326, 606
Aelius Justinus	685	Árpád fejedelem	65, 161, 824
Aelius Justus, Titus	743	Árpádház	26, 475, 824, 1067
Aelius Lupus	327	Árpádmalom	1113
Aelius Quintianus	326, 792, 793	Árpádvölgy	798, 993
Aelius Quintus	326, 792, 793	Arpocras	749a
Aelius Tertius, P.	326	Arrabona I. Győr.	
Aelius Triccius	174	Artemis I. Diana	
Aesculapius	326, 621, 634, 867	Aschbach, Joseph	372, 374
Aestas	326	Asklepios I. Aesculapius	
Aethicus	109	Atiliae Firmae	827
Agrippa	185	Atticius Atticinus, L.	627
Ala Frontoniana Tungrorum	374	Atticius Verecundus, C.	627
Ala I. Hispanorum	407	Attila 12, 13, 30, 65, 89, 108, 217, 218, 219, 230, 233, 237, 239, 240, 245, 246, 251, 371	
Alba Maria temploma I. Fehéregyház		Attila-körút	837
Albertini, Eugène	190	Attis	321, 326, 619
Alföldi András 169, 187, 189, 191, 193, 194, 210b, 359, 366, 366a, 405, 587, 608, 625, 712, 791		Attius Macro, L.	326
Alexander Severus császár	585, 588	Augustales	132
Államrendőrség, III. ker. telke	352	Augustus császár	1, 18, 185, 197, 353, 395
Althamerus	20	Aurelia	1032
Altmann, Walter	835, 839	Aurelia Victorina	788
Amentius	10	Aurelianus császár	347
Ammianus Marcellinus	1, 11, 16, 21	Aurelius Atta	326
Ammon	326, 770	Aurelius Marcellus	426
Amor	318, 649, 693	Aurelius, Marcus császár	132, 336
Angol királyné vendéglő	470	Aureli[us] Maxim.	811
Angyalföld	548, 834, 1078	Aurelius Maximus	857
Anonymus	65	Aurelius Numerius	788
Antonacum	5	Aurelius Numisius, T.	746c
Antoninus Pius császár	130, 226, 247, 323, 452	Aurelius Stratonicus	854
Ant(oni)us Victorinus, M.	759	Aurelius Valentinianus, M.	174
Anubis	749a	Ausztria	19, 140, 431, 439
Ap... Luppi	719	Azaliusok	374
		Azalum	440

Baal'tis	748,	752	Budakalász	429
Bacchus	326,	632	Budaörs	756, 1067
Badhafen I. Fürdősziget			Budapesti tégl- és mészégetőtelep	785, 1060
Badinsel I. Fürdősziget			Budaújlak	881
Baebius Caecilianus., L.		174	Budaújlaki téglavető	674, 815, 871, 889
Baja		82	Budini	235
Baker, B. Grandville		71	Buduni	230
Balaton		440	Bulgária	19, 802
Balázs Frigyes		254	Bulic, Franciscus	165
Balhavári erőd (Pest vm.)		426	Bunsen	771
Balla, Antonius		269	Byrne	55
Balogh Albin		209		
Baróti Lajos		134	Caecilius Rufianus Marianus, M.	400
Barta, Ludwig		973	Caecilius Rufinus Crepereianus, O.	75, 174
Basaharci erődök (Pest vm.)		426	Caelius Anicetus	326
Basoretensis vicus		132	Caesariana	440
Beatrix magy. királyné	10,	237	Caesernia	1032
Bécsi-út	450, 605, 684, 894, 895a,	896	Callistus	326
Békásmegyér	548, 798,	1113	Campona	30, 86, 102, 371
Békásmegyéri burgus		326	Candalei Anna	255
Békásmegyéri dunapart		326	Cantwel, C.	249
Békési-telep		1113	Caracalla császár	322, 799
Bél Mátyás		18, 467	Carnuntum 45, 116, 125, 156, 392, 439, 511, 710	
Béla IV. magy. kir.		65	Carpis	203
Belváros		1085, 1086	Cassius Marcellinus, L.	174
Belvárosi plébániatemplom		475	Castellum Onagrinum	436
Beninger, Eduard		692	Castricius, C.	865
Beöthy Zsolt		143	Caute I. Cautopates	
Beregani, Nicola.		240	Cautes I. Cautopates	
Berend-utca		602	Cautopati I. Cautopates	
Bérház-utca		517	Cautopates	326, 759, 762
Beudant, F. L.		29	Cautus pates I. Cautopates	
Birmingham, George A.		78	Cejkov	692
Bischofweiler		548	Celamantia	426
Bleda I. Buda, Attila testvére			Cella trichora	208, 210, 210a, 719
Boiok		374	Cellarius, Christophorus	16
Boldenyi, M. J.		43	Ceres	298
Bona dea		1032	Charlesworth, M. P.	185
Bonbardus, Michael	20,	241	Chélard, Raoul	64
Bonfinius, Antonius.	10, 40, 237, 266, 411,	452	Chevalier, A.	66
Bornemisza Tamás		221	Cimberek	233
Borosjenő		437	Ciniaemo	440
Borostyáni Nándor		929	Cirpi	430
Borovszky Samu		146	Citadella	422
Borzák István		195	Claudius császár	304, 348, 543, 814
Böhmen		562	Claudius Dasius, Ti.	832
Böök, Fredrich		81a	Claudius Maximinus	326
Bramsen, M.		250	Cl(audius) Pompeius Faustus	1021, 1032
Brellich, Angelo	754,	755	Claudius Probinus	326
Breüninger, Friedrich Wilhelm		242	Claudius Trophimus	327
Brigetio 116, 119, 125, 156, 298, 433, 435, 437, 440, 448, 450, 621, 686, 826.			Clementianus	1032
Brogimara		788, 857	Clementius Silvinus, T.	174
Brown, Edward		231	Clivani	233
Brunnel, Lewis		949	Cohors I. Alpinorum equitata	476, 719
Buda, Attila testvére 12, 13, 217, 218, 230, 241,		251	Cohors VII. Breucorum	369, 464, 719, 1067
Buda—szentendrei vasút		888	Cohors I. nova Severiana Surorum sagittariorum	
Budai Ézsaiás		432		327, 369, 719
Budai szőlőhegyek		371	Cohors I. Ulpia Pannoniorum	327, 719
Budai Vigadó telke	785, 895a		Cohors Valentina	690
Budafok	268, 453,	1032	Collegium armaturarum	397
Budafoki sörház		459	Collegium centonariorum 132, 181, 297, 298, 327,	646
			Collegium Cereris	298

*Collegium cultorum	298, 849	Dobó Árpád	324
Collegium dendrophorum	132	Domaszewski, Alfred	298, 383, 384, 388, 389, 397, 440, 442, 749, 838
Collegium fabrorum	132, 297, 298,	Domitianus	116, 184, 233, 340, 350, 351, 379, 392, 393, 399, 438
Collegium Mithriacum	297	Dormuth Á.	1109
Collegium negotiantium	132, 298	Dorog	448
Collegium scaenicorum	132, 298	Dömötör István	1123
Colonia Agrippina	853, 855	Drasche-féle téglagyár	204, 206, 213, 335, 422, 667, 800, 801,
Comiumara	788		996
Commere	440	Dráva folyó	11, 109, 119, 443
Comum	863	Drexler, Wilhelm	749a, 770
Concilia provincialis	132	Dulházy Mihály	33
Constans I. császár	347, 464	Dunabogdány	426, 430
Constantinopolis	5, 918, 920	Dunaharaszti	411
Constantinus I. császár	16, 336, 359, 464, 472, 1005, 1069	Dunapentele	462, 606, 713, 731, 733
Constantius császár	1, 336	Durand, Josette	991c
Contraaquincum	16, 27, 132, 169, 362, 371, 426, 464, 471, 474, 1085.	Duruy, Victor	118
Contra Bononia	426	Éber László	142, 639, 640
Cook, S. A.	185	Ecilburg I. Etzelburg	
Cornelius Felix Plotianus, L.	174	Eckhardt Sándor	257, 258
Cosinius Felix, P.	174	Eczelpurg I. Ecilburg	
Crispus császár	472	Egyiptom	118, 897—901
Crumerum	3, 30, 371, 440	Eisler, G.	953
Csaba	217	Első óbudai szeszegető és tisztító rt. telke	367, 668, 669,
Császárfürdő	48, 254, 543, 818, 895a, 1074		870
Császármalom	812	Első óbudai tégl- és mészegető rt. telke	690, 869, 889, 1023
Csekonics Elizabeth	80	Engelmann, R.	730, 732
Csepel	29	Ens, Gaspar	226
Csév	448	Epona	45, 326, 749
Csigadomb	63, 337, 1015	Equeia	275
Csillaghegy	429, 719	Equitius	426
Csúcshegy	588, 1113	Eraviskok	34, 85, 87, 88, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 130, 132, 141, 191, 298, 317, 353, 354, 755, 788, 830.
Csörsz-árka	432	Erdély	268, 270, 756
Cumont, F.	708, 761, 762, 763, 765	Erdélyi Gizella	196, 647, 687, 746, 867, 901
Curle, James	846	Érdy János	253, 277, 373, 548, 696, 771, 876, 877
Curta	12, 14, 20, 203, 238, 374	Érenyi Gusztáv	1065
Cuspinianus, Joannes	224, 766	Eskü-tér	719, 785, 916, 1087, 1112, 1113
Czéke	692	Eszék	435, 695
Dacia	132, 194, 373, 409, 511, 692, 802, 864	Esztergomi vasútállomás	895
Dalmatak (Dalmatia)	36, 185, 327, 379	Esztergomi vasúti híd	326, 691
Danuvius (istenség)	493, 1032	Ethela	245
Darnay Kálmán	216	Etruszk urnák	599
Dases	379	Etyek	1110
Dasius	379	Etzelburg	65, 89, 213, 251, 283
Dea Syria	326, 752	Euhelipistus	788
Délgallia	715	Eusebius Pamphylus	2
Déli I. Thallóczy Lajos		Evet-utca	1005
Desjardins, Ernest	86, 102, 299, 300	Ezelburg I. Etzelburg	
Dessau, Hermannus	317	Farnesei bika	599
Dessewffy Miklós gr.	215	Faun	634, 1019
Detrekő	709	Faustina senior császárné	346
Diana	298, 326, 611, 619, 1032, 1060	Faventia	1032
Diener, Joseph	311	Fehér Jolán Antonia	895a
Dio Cassius	36	Fehéregyház	18, 26, 824 1029, 1048
Diocletianus császár	395, 476	Fejérpataky László	65
Dionysos	326, 638	Fejérváry-gyűjtemény	643
Dionysosi menet	648	Feldmann, G. L.	921, 925, 926
Dirke	596		
Dis pater	620		
Divald Kornél	141		
Dobiás, I.	177		

Ferenczy József	252	Gázgyári munkásházak	326*
Ferrarius	836	Gázgyári temető	326
Ferri, Silvio	601	Gea	774
Fessler, Ignaz Aurel	53	Geldrenses	233
Fest, Alfredo	167	Gelléri Mór	934
Ficker, Heinrich	45, 376, 524	Genius	318, 321, 326, 440, 619, 693, 749
Filatori-dűlő	326	Genius centuriae	790
Filatori-gát	309, 347, 380, 822, 885, 887, 1034	Genius imperatoris	712
Filatori vasút	895a	Genius legionis II.	627
Filow, Bogdán	395	Genius valetudinarii	749
Finály Gábor 148, 188, 322, 442, 443, 445, 447, 711, 746b, 1057, 1059, 1061, 1076		Geramb, V.	737
Fischer építőmester földje	335, 664	Germania 4, 10, 27, 222, 233, 235, 244, 247, 393, 411	
Flavius Aelianus	174	Gettinger, Theodor	52
Flavius Aper, L.	174, 585	Giglioli, Q. G.	192
Flavius Dragilis	327	Ginever, Ch. Arth.	964
Flavius Felicio, T.	327	Glöckelsberg palota	848
Flavius Flavianus, T.	326	Gohl Ödön	96, 215, 353, 354, 355
Flavius Marcianus	174	Goldnerus, Geo. Ludovicus	235
Flavius Secundus, T.	852	Gordianus császár	585, 871
Flavius Titabus, T.	87	Gödöllő	1089a
Flexum	119	Gradelehnus, Johannes	230
Flórián fürdő	516	Graevius, Joannes Georgius	264
Flórián-tér	45, 207, 283, 371, 511, 515, 524, 525, 533, 543, 548, 549, 551, 558, 560, 929, 931, 1048, 1093	Graf András	196
Flórián-utca	266, 527	Grassalkovich Antal gr.	200
Floriana	440	Gratianus	108, 337
Foerk Ottó	1069, 1076	Gronovius	109
Förbiger, Albert	62	Gronovszky Iván	365
Forrer	144	Gruterus, Janus	264
Fortuna	614, 1021, 1032	Grünwald szeszfinomítógyár telke 569, 570, 571, 690, 869, 1022, 1023	
Foscanus	426	Gulizia, Domenico	1097
Fő-utca	367, 772, 821, 1002, 1005, 1039	Gunskirchen, O. Ö.	126
Föld-utca	326, 792	Gündel, Fridericus	390
Francus	217, 219, 222, 224, 244, 257	Gyárfás István Tihamér	203
Frank Lénárt földje	335	Győr	11, 440, 449, 734
Frankfurter, S.	954	Győr vm.	392
Fremersdorf, Fritz	722	Hadrianus császár	119, 125, 145, 364, 519, 799
Freschot, Casimir	236	Hajógyár-sziget	305, 326, 342, 367, 425, 511, 515, 521, 522, 529, 530, 531, 532, 534, 538, 539, 546, 547, 549, 550, 556, 559, 589, 591, 592, 631, 633, 699, 719, 772, 809, 929, 992, 993, 1000, 1002, 1005, 1009, 1018, 1019, 1036, 1037, 1060, 1066
Freson, J. G.	68	Halász Gedeon	437
Frey Imre, ifj.	842	Halász Henrik	971
Frey Mihály földje	337	Haliczky Antal	271, 272, 464, 467, 473
Freyer Gyula villája	326	Hammon	770
Friedreich Endre	848	Hampel József 87, 91, 99, 109, 130, 142, 150, 204, 214, 216, 307, 308, 308a, 309, 310, 311, 347, 379, 380, 396, 414, 489, 492, 540, 542, 544, 545, 548, 552, 603, 616, 636, 657, 678, 679, 682, 708, 709, 710, 730, 731, 732, 750, 752, 776, 788, 790, 822, 825, 831, 840, 841, 843, 845, 856, 857, 859, 864, 873, 874, 889, 890, 912, 1020, 1021, 1022, 1023, 1032, 1114, 1119, 1120, 1121, 1122, 1124	
Frigeridus dux	108, 426, 429, 472, 713, 719, 1113	Haraszti I. Dunaharaszti	
Fröhlich Róbert 90, 94, 107, 109, 119, 123, 312, 313, 314, 315, 315a, 319, 385, 416, 417, 423, 436, 459, 1116		Harsányi Pál	356
Funisulanus Vettonianus, L.	379	Hartleben	931
Fürdősziget	469, 518, 536, 559, 699,	Határ-utca	895a
Gabányi János	1128	Haterius Saturninus, Ti.	174
Galambos Pál háza	1011	Hauser-féle telek	705a, 1054
Galgenberg	31		
Gallia	4, 16, 207		
Gallienus császár	200		
Garády Sándor	428, 450, 1102		
Gardellaca	427		
Gasparez Géza Elemér	595, 683		
Gázgyár .. 586, 693, 694, 715, 895a, 1061, 1070, 1113			

Havas Sándor, gömöri	89, 92, 116, 120, 123, 124, 415, 417, 422, 549, 824, 886, 1047, 1048, 1115,	1124	István, Szent magy. kir.	210a, 210b
Házmán-féle ház	776,	832	Izapsziget l. Fördősziget	
Häufler, Joseph	275,	283	Italia	4, 6, 562
Hegedüs Gyula	740		Itinerarium Antonini	3, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 86, 102, 119, 235, 267, 434, 440
Hekler Antal	159, 165, 621, 622, 624, 641, 642, 659, 751, 789		Iulia Domna császárné	356
Heksch, Alexander	131,	935	Julianus császár	472
Hell Lajos	991b		Iulius Crispinianus	326
Henszlmann Imre	498, 570, 1041,	1042	Iulius Filetio, C.	746c
Henzen, Guilielmus	274,	802	Iulius Firmus	326
Herakles l. Hercules			Iulius Geminus Capellianus, C.	174
Herculanum	39		Iulius Honorius	109
Hercules	604, 605, 606, 637,	747	Iulius Julianus	326
Herculia	753		Iulius Primus, C.	326
Herennius Pudens, M.	849		Iulius Rufus	327
Hertzberg, Gustav	118		Iulius Septimus Castinus, C.	174
Hesione	606		Iulius Valens, C.	367, 1032
Hevesi, Ludwig	928		Iulius Victorinus, C.	181, 1032
Hidegkút Várhegy l. Pesthidegkút			Iunius Rusticus, C.	777
Hieronymus	2		Iuno	318, 326, 620, 790
Hippona	275		Iuppiter	66, 87, 233, 318, 323, 326, 480, 615, 619, 620, 678, 778
Hispania	219		Iuppiter Conservator	340
Hirschfeld, Otto	298		Iványi Dóra	727, 728
Hoffiller Viktor	398		Jakoby Péter	76
Hoffmann, Harold	394		Jankovich Miklós	463
Hogelius, Zacharias	233		Jánoshegy	521
Hollendonner Ferenc	735, 739,	900	Janszky Adolf	955, 956
Honos	749		Jantra folyó	19
Horányi csárda (Pest vm.)	426		Jászok	466
Horányi Elek	245		Jelenik Elek	891
Horgony-utca	326		Jónás Elemér	364
Horváth E. János	972		Juhász Györgyi	721
Horváth István	465		Jüneman, G.	386
Hulsius, Levius	223		Kabdebo Gyula	584
Hundsberg	31		Kádár Zoltán	210c
Hunfalvy János	48		Kahn József	951
Hunfalvy Pál	61		Kalenberg	19
Húnok 12, 17, 18, 39, 200, 213, 232, 233, 245, 251,	371		Kapucinus-domb	657
Hygiea	326, 634,	867	Karácson Mihály	100
Iallius M. f. Volt. Bassus Falus Valerianus, M.	174		Karay Sámuel gyűjteménye	373, 402
Iantuna	857		Karinthia	431
Iassulonibus	440		Karlsruhe	676
Icarus	619		Kárpáti A.	978
Idatius	2, 40,	436	Kaszás-utca	326
Igló K.	472		Katancsich, Petrus	32, 34, 273
Illés-malom	889,	890	Katona, Stephanus	26
Illésy János	473		Katonai ruhatár	326, 997
Illyricum (Illyrek)	4, 6, 36,	755	Keil-féle telek	725, 1054
Ilosvai Hugó	67		Kékesi l. Temesváry Alajos	
Inc.	86		Kelenföld	253
Ingenus	132		Kelták 70, 89, 91, 92, 116, 157, 175, 194, 253, 326, 755, 788, 991a, 1104	
Intercisa	156, 396, 440,	849	Kenner, Friedrich	288, 376, 799, 801
Iovinus	719		Kerberos	646
Ipoly folyó	426		Kerek-utca	326
Ipolyi Arnold 334, 525, 526, 527, 665, 803, 878,	995		Kerekes Pál	358
Irenicus	20		Keyssler, Joh. Georg.	562
Irgalmasok tébolydája	817		Kézai Simon	245
Isenacum	245		Khuen Antal gr.	499
Isis	318,	1032	Kiepert	433
Ister	6, 273,	371		
Isthváni Miklós	227,	243		

Királydomb	428, 514, 515, 889, 929,	1002	Lederer A.	47
Kiscell	690, 869,	880	Lechner Jenő	77, 166, 555
Kiscelli-út		602	Legio I. adiutrix ...	119, 125, 372, 382, 386, 685, 719
Kisházy Ágoston Gyula	1072, 1073, 1078,	1079	Legio I. Martiorum	426
Kiskúnság		252	Legio I. Noricorum	719
Kiss Ferenc	45, 279,	333	Legio II. adiutrix 3, 5, 16, 18, 20, 22, 33, 36, 99,	
Kiss Katalin		695	119, 266, 297, 326, 327, 367, 372, 380, 382, 384,	
Komárom megye		845	388, 390, 396, 403, 404, 466, 519, 536, 537, 540,	
Kohl, I. P.	41,	58	560, 585, 704, 719, 792, 832, 849, 1010, 1011,	1032
Korbuly György.....	746c, 746d,	747	Legio II. Italica	719
Kórház-utca		326	Legio IV. Flavia	125, 400, 404, 746c, 719
Kornemann, Ernst.....		138	Legio X. gemina	132, 381, 400, 719
Kovrig Ilona	199,	661	Legio X. Germanica	119
Kőérberek		326	Legio XI. Claudia	400
Köln		853	Legio XIV. Germanica	119
Köppen, Peter v.		756	Legio XXII. Primigenia	391
Körner, Friedrich.....		46	Leipzig-ger-gyár	1053
Köstlin, Ernst		399	Leiter, Hermann	151
Kőszeg		566	Lengyelország	756
Krajna		431	Lenke-út	1113
Krausz Sámuel		836	Leo (?)	326
Kreml-malom	45, 371, 548, 906, 907,		Lepold-téglagyár	1102
1010, 1015			Lesch Mátyás telke	997
Krétahegyi szőlő		814	Lestyán Sándor	1065
Krickel, Adalbert Joseph		35	Lewis, Brunell	131
Krizsanich János		882	Leyenthal Henrik	738, 872, 880, 1025
Kubinyi Ágoston	634,	806	Lezoux	721
Kubinyi Ferenc	289, 797,	877	Liber	326
Kubitschek, W.		434	Libera	326
Kumlik Emil	1088, 1094,	1117	Licinius császár	340, 1053
Kunewald J. féle szőlő		573	Licinius Caudentius	326
Kunwald f. tégláégető telke	881, 1005,	1023	Linzbauer, Franz Xav.	519
Kurucz János		446	Lipót-körút	354
Kuzsinszky Bálint 95, 125, 128, 132, 136, 139,			Lipót-utca	422
142, 143, 149, 152, 166, 167, 183, 184, 188, 198,			Lisznyai K. Pál	239
256, 317, 318, 319, 320, 321, 325, 326, 328, 383,			Loeschke, Siegfried	732
387, 392, 394, 425, 426, 438, 439, 441, 442, 444,			Lopresti	994
509, 510, 511, 551, 578, 579, 580, 581, 582, 583,			Lóránth László	1105
585, 612, 613, 614, 615, 619, 620, 627, 675, 684,			Lothringen	562
693, 694, 712, 714, 715, 759, 782, 784, 785, 787,			Lovas E.	449
827, 830, 844, 862, 864, 890, 892, 895, 905, 907,			Lóversenyter	212
911, 917, 938, 939, 941—944, 946—949, 960, 961,			Lőpormalom	417
963, 965, 966, 968, 969, 970, 980—985, 1044,			Lucretius	778
1050, 1051, 1052, 1056, 1057, 1059, 1060, 1061,			Lujza-gőzmalom telke	819, 1023
1071, 1076, 1095, 1115, 1125			Lupa-csárda	429
Lachmann, Fritz		1098	Lupus	367
Laffranchi, Lodovico		362	Lutzenbacher János I. Érdy	
Lágymányos		353	Lübker	153
Lajard, Jean Bapt. Felix.....		757	Lyde, Lionel W.	74
Lajos II. magy. kir.		220	Macedonia	236
Lajos-utca	410,	823	Macrinus császár	62
Laktanya-utca	364,	782	Maeotisi mocsár	224
Lambrechts, P.		408	Magazin-dűlő	1034
Lang		1076	Magnus	374
Láng Margit	733, 736, 861,	864	Mahler Ede	461, 462, 893
Láng Nándor	605, 649, 694, 711a, 917,	1125	Maionica, E.	758
Lares militares		749	Majláth-utca	161
Lázár István		429	Malomdűlő	326
Lazius, Wolfgangus	10, 20, 262,	452	Mannert, Konrad	27, 33
Leányfalu		210a	Marczali Henrik	255
Leányvári erőd		426	Marcellus, M.	746c

Marcomannok	155	Nádorkert	303
Margithíd	889	Naevius Campanus, L.	400
Margitsziget	41, 56, 57, 60, 69, 303, 323, 535, 536, 559, 585, 696, 704, 804, 811, 1006,	Nagy Géza	142, 212, 213
Margittay Richárd	746a,	Nagy Lajos 98, 159, 160, 178, 181, 186, 208, 210, 210a, 323, 327, 477, 560, 588, 596, 598, 600, 602, 607, 646, 685, 686, 688, 692, 716, 745, 746, 746b, 849, 853, 855, 900, 901, 1076, 1106, 1107, 1108, 1112, 1113	1084
Maria am Stein	549	Nagy Zoltán	1099
Mária Terézia magy. kir.	200	Nagyszalonta	709
Marosi Arnold	753,	Nagyszombat	767
Mars	6, 33,	Nagyttény	359
Mars Campestris	749	Nari, L.	1032
Marsigli, Louis Ferdinand 18, 19, 248, 411, 417, 428, 432, 467		Négerék	645
Martius Castrensis, Ti.	326	Nemesis 66, 298, 413, 478, 480, 484, 486, 487, 488, 496, 500, 784, 1051, 1058, 1079, 1084	
Márton Lajos	681, 1120	Németh Sándor	31
Mátéka Béla	991	Némethy Lajos	105, 106, 111, 112, 113, 201,
Matres Suleviae	326	Neptunus	326, 516
Mátyás I. magy. kir.	10, 29, 233, 237, 238,	Nero császár	326
Mátyáshegy	573, 1005	Nertomarus Irducissa	374
Mayerhoffer, G. N.	1130	Nerva császár	304
Mécs Alajos	1062, 1087	Nestin	440
Medea	318, 509, 612, 613	Neustift I. Újlak	
Medusa	321, 617	Niese, Benedictus	147
Megeriche, De (Megyericsai János) I. Mezerzius, Johannes		Nimfa	634, 1019
Memphis	45	Nischer, Ernst	162
Mende	358	Nonius Januarius	327
Mercurius	318, 326, 627, 1070	Noricum	4, 27, 194, 376, 431, 737, 765, 851
Merelowszki, Marian	764, 1058	Notitia dignitatum	5, 11, 16, 33, 36, 108, 434
Mészáros-utca	422, 886	Novák Dániel	563
Metanastae	20, 466	Nowotny, E.	126
Mezerzius, Johannes	260	Numina castrorum	749
Migazzi bíboros	797, 829	Numisius, A.	746c
Mihalik Sándor	73	Nundinius Opitervius, C.	746c
Miklós-utca	326, 626	Nymwegen	676
Miklós-tér	789	Nyergesdülő (Fejér vm.)	753
Miksa, I. ném. róm. császár	766	Óbudai dohánygyár telke	352, 873
Miller, Joannes Ferd.	200	Óbudai Dunai Téglagyár rt. telke	773
Miller, Konrad	8	Óbudai Első Téglavető rt. telke . 806, 807, 808, 872	
Milles	263	Óbudai izr. temető	534, 785, 997
Miltner, Franz	197	Óbudai kat. plébániatemplom	563
Minerva	326, 749, 1050	Óbudai szeszgyár rt. telke 305, 671, 734, 806, 808, 816, 889, 999	
Minotaurus	712	Óbudai szőlőhegyek	334
Mithras 45, 318, 326, 509, 619, 708, 748, 756, 757, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765		Óbudai téglagyár	653, 655, 738
Mithraeum	166, 561, 759, 761, 762, 764, 1058	Oceanus	109
Mitterpacher, Ludovicus	25	Octavius Appius Suetrius Sabinus, C.	174
Modestus	766	Oehlinger, Joseph	516
Moesia superior és inferior	179, 395, 400, 802	Ofner Fabrikshof A. G. telke	871, 1024
Mohács	616	Oláh Miklós	243, 246, 519
Molnár János	528	Omphale	604, 605
Mommsen, Theodor	298, 377, 433, 864	Omuntor Felix	788
Monori J.	978	Orellius, Joannes Casp.	274
Moravia népe	15	Oroszlán Zoltán 172, 173, 606, 628, 720, 860, 862, 867, 1071, 1095	
Moshamer, J. A.	42	Országháza telke	611, 635, 641, 780
Muchar, Albert	370, 431	Orsz. Hitelszövetkezeti Központ csillaghegyi vikendház építkezése	429
Mucius Scaevola	628	Ortelius, Abrahamus	10
Mursa	125, 269, 298, 433	Ortvay Tivadar 117, 303, 304, 343, 433, 434, 435, 537, 672, 1121	
Musztafa fürdője	227		
Müller, Adalbert	923		
Müller, Karl	44		
Mysia	411		

Ossonibus	440	Pfuhl, E.	599	
Osváth Gyula	69	Philippus császár	327, 459, 519, 871	
Oswald, Felix	718	Piaristák telke.	326, 466, 475, 476, 848,	
Oszmann Elemér	1089	916, 1090, 1091, 1092		
Ószóny I. Brigetio		Pichler, Fritz	140	
Órdögmalom	48, 464, 466	Pilis vármegye	158	
Óri G. György	60	Pilisi hegyek	18	
		Pilisi járás	1016	
Pacatus	695	Piliscsaba	440	
Pacsirta-utca	326, 624	Pilismaróti castrum	423, 426	
Padus folyó	715	Pilisszántó	326, 437	
Pallas Athene	615	Pilisvörösvár	437, 454	
Palóczy Edgár 82, 360, 363, 472, 474, 645, 660, 717, 741, 792, 793, 852, 854, 1074, 1080		Piller, Mathias	25	
Palóczy Lipót	940, 957	Pintér András	272	
Palotaújfalu	326	Pintér Antal	31, 371	
Palugyay Imre	466	Plinius, C. Secundus	34	
Pan	326, 619	Pó folyó l. Padus		
Pannonia 4, 6, 15, 27, 61, 65, 84, 90, 99, 107, 108, 115, 120, 125, 130, 132, 156, 159, 165, 167, 169, 179, 185, 189, 190, 192, 193, 194, 196, 199, 208, 209, 210a, 210b, 217, 222, 223, 224, 233, 237, 239, 244, 267, 291, 324, 327, 330, 365, 366, 373, 374, 379, 385, 388, 405, 410, 411, 433, 434, 435, 443, 444, 446, 447, 449, 461, 467, 511, 519, 587, 598, 600, 603, 607, 618, 648, 661, 662, 685, 692, 695, 712, 714, 715, 716, 719, 727, 728, 736, 737, 765, 767, 770, 788, 790, 791, 831, 841, 843, 845, 847, 849, 851, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 868, 894, 923, 1121		Pococke, Richard	22, 263	
Pannonia Inferior 10, 73, 119, 174, 261, 312, 313, 314, 329, 372, 374, 388, 400, 440, 749, 936, 937, 940, 988		Podhradczky József	36, 251, 471	
Pannonia Superior	119, 312, 313, 314	Pollio, C.	367	
Pannonok	755	Pompeji	39, 676	
Pannon zsidók	836	Pompeius Carpus, Sex.	746c	
Pantheus	1032	Pompeius Faustus	767	
Papföld	214, 310, 326, 347, 348, 367, 485, 489, 495, 511, 537, 540, 541, 542, 545, 548, 552, 578, 583, 585, 586, 602, 615, 822, 1010, 1011, 1015, 1021, 1032, 1044, 1047, 1048, 1056, 1060		Pomponius Mela	109
Párducz Mihály	1089a	Ponori Thewrewk Emil	813	
Paris	217	Pontius Pontianus	174	
Parthusok	696, 400	Potaissa	730	
Parker, H. M. D.	406	Pozsega vármegye	25	
Passau	69	Praschniker, C.	629	
Pásztor Mihály	207, 1085, 1086, 1108	Priamus	318, 623	
Patachich József	40	Probus császár	342, 347, 766	
Patasio	774	Proculus Salaris	367, 1032	
Patevilla	857	Promontorium I. Budafok		
Patsch, Carl	97, 182	Proserpina	620	
Paulovics István	451, 644, 648, 794	Prussia	250	
Paur érsek	758	Ptolemaeus, Claudius 4, 10, 12, 13, 14, 16, 17, 20, 119, 235, 237, 238, 385		
Paur Iván	280, 284, 286, 467, 524, 548, 994	Pucey, H.	553	
Paur, S. G.	796	Pulszky Ferenc	103, 116, 117, 120, 135	
Pecz Vilmos	95, 139, 256			
Perc-utca	893	Quádok	1, 15, 20, 155	
Pesthidegkút Várhegy	326	Quadriburgum	426, 467, 719	
Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye	269	Quadriburgium I. Quadriburgum		
Pesti városszépítő bizottság téglaágyára	464	Rácfürdő	528	
Petrikovich János	357	Ráckeresztúr	1109	
Petronius Clemens, P.	1032	Radnay Gábor	1081	
Pfretschner, Ernst	554	Raetia	4, 27	
		Rajnamellék	715	
		Rajnamelléki export	722	
		Rakodczay Pál	903	
		Rákos	1089a	
		Rákosi vasúti töltés	1032	
		Rákosi pályaudvar és környéke	211, 656	
		Rákospalota	326, 636	
		Rákospatak	468, 471, 548	
		Raktár-rét	889	
		Raktár-utca	207, 208, 210, 479, 710	
		Rambertus, Benedictus	836	
		Ransanus, Petrus	222, 244	
		Ráth György-utca	850	
		Ravenna	156	
		Rechenstein-ház	1005	

Récsei Viktor	858	Scheinungsgasse	371
Régiposta-utca	470	Schiller, Hermann	114
Reichard	918	Schintersberg	31
Reinach, Salamon	623	Schlosser József	1060
Reinesius, Thomas	11	Schmidl Adolf	49, 919
Rendőrlaktanya a Svábhegyen	873	Schmidt, Ludwig	155
Renier, Léon	378	Schmidt, M.	977
Resatus	1032	Schneider, R.	758
Réső Ensel Sándor	432	Schober, Arnold	765, 851
Részvényes szeszgyár	1026, 1028	Schön, G.	826
Részvényes téglavető társulat új téglavetője 701, 880		Schönwisner, Stephanus 24, 25, 31, 33, 248, 266, 267, 272, 452, 453, 517, 519, 548, 1124	
Révai József	152	Schulek Frigyes	571
R. Réw Sándor	161	Schulten, Adolf	387
Ritius, Michael	219	Schulten, August	137
Ritterling, E. 174, 329, 330, 381, 393, 403,	404	Schumacher, K.	676
Rohrer-féle ház	781	Schütz-vendéglő	326
Római-fürdő	236, 321, 511, 561, 563, 785, 989, 991	Schwalthaler melegforrás	548
Rombach-utca	706, 719	Schweitz	562
Rómer Ferenc Flóris 101, 291, 292, 293, 294, 296, 299, 300, 302, 305, 306, 307, 335, 336, 337, 339, 341, 425, 433, 437, 442, 454, 455, 456, 467, 468, 469, 470, 471, 536, 538, 548, 565, 566, 591, 609, 632, 633, 650, 666, 667, 670, 690, 697, 698, 699, 700, 701, 704, 730, 734, 772, 801, 804, 805, 808, 810, 869, 870, 878, 879, 881, 882, 889, 902, 996, 997, 998, 1002, 1003, 1004, 1005, 1010, 1011, 1114, 1117, 1119, 1123, 1124		Schwicker, J. H.	122
Rondella	470	Sclavonia	25
Rosio, App.	326	Scythia	200, 230, 235, 802
Rostovtzeff, Michael	179	Scythia Asiatica	233
Rózsá-utca	820	Seclatus	749
Rudas-fürdő	422	Seeck, Otto	5
Rudolf trónörökös	1002	Segestia	45
Ruggiero, Ettore de	121	Seidl, Johann Gabriel ... 278, 281, 282, 285, 521,	992
Rupp Jakab	54	Sellye Ibolya	662
		Selmeci-utca	364
		Semlin I. Zimony	
Sabaria (névrontás, I. Sicambria)		Semper, Hans	205
Sabaria I. Szombathely		Septima Maria	836
Sabina-templom és kolostor..... 326, 1067		Septimius Severus császár 116, 125, 226, 247, 323, 519, 580, 1050	
Sacken, Ed. Freih. v.	523	Septimus Julius Castinus	75
Salagius, Stephanus	24, 25, 452	Serapis	318
Salamon Ferenc 86, 89, 102, 104, 108, 122, 129, 433, 434, 435, 548		Serény Aladár	967
Salua I. Solva		Sestini, Domenico	270
Salzburg	431	Severinus, Ioannes	21, 24
Salzburgi múzeum	710	Severus Alexander császár	338, 459
Sambucus Joannes	237	Sicambria 10, 18, 20, 23, 29, 31, 35, 40, 45, 48, 53, 54, 55, 76, 200, 213, 217—258, 266, 411, 452, 466, 519, 918	
Sándy Gyula	584	Sicilianos, D.	855a
Sarapis	751	Sidonius Apollinaris	6, 33, 108, 109
Sarmatak	20, 213, 362, 392, 440	Silenus	326
Sarmizegetusa	301	Silon	633
Satyrok	326	Silvanus	78, 318, 326, 693, 1023, 1060
Savaria I. Szombathely		Silvanus Silvestris	790
Saxl, Fritz	765	Simlerus	10
Scala, Ercole	234	Simonyi Dezső	448
Scanboria I. Sicambria		Singidunum	24
Scarabantia I. Sopron		Sirmium	298, 385, 440
Schams, Franz	30, 371, 795	Siscia	116
Schardius, Johannes	235	Socrates Scholasticus	7
Schäfer (Dilich)	105	Sol	326, 635, 1050
Schedel, Hartmannus	218	Solvanus	427
		Solymár (Pest vármegye)	341
		Solymár-vár	1096
		Solva (Esztergom)	16
		Somborja I. Sicambria	
		Sopiana (Pécs)	3, 156, 440
		Sopron	765, 116

Sosomenus	7	Tatabánya	685
Speratus	627	Taufenecker Györgyné telke	1022
Sponcir, Ottone	232	Taurunum I. Zimony	
Spontone, Ciro	225	Tausz Béla	81, 84, 163
Stadler Endre	75	Téglagyár, régi	1025
Steiermark	431	Téglás Gábor	142, 400
Steinacker, Edmund	936	Telesphorus	610
Steinitz, F.	943	Temesváry Alajos	158
Stípsics, Aloys Emanuel	664	Terentius	426, 690, 719, 1011
Stoker, Laurentius	243	Tergina Károly	818
Stöhr Géza	1125	Testvérhegy	326
Strack, Paul L.	180	Teutoburgium	440
Suevek	392, 438	Teutonici	65, 217, 245, 251
Sugár Viktor	744	Thaiss	889
Supka Géza	206, 1122	Thallóczy Lajos	1055, 1118
Surányi Miklós	1129	Thaly Kálmán	568
Svábhegy	799, 873	Theodosius I. császár	32, 233
Sycan hegység	217	Theseus	712
Syme, Ronald	409	Theutonici I. Teutonici	
Szabó József	567	Thiele, J. C.	37
Szabó Károly	65	Thienemann Tivadar	847
Szalacska	216	Thírring Gusztáv	962, 979, 980, 986
Szalay Ákos	430	Thracia	236
Szalay József	134	Thrákok	214, 682
Szalay Mihály	945	Thüróczi János	217
Szalk (Pest megye)	269	Tiberius császár	18, 185, 197, 410, 417
Szatmári Imre	543	Timartius	746c
Száva folyó	447	Timon, Samuel	17
Székesfehérvár	753, 758	Tissot, Victor	59
Szekula Jenő	476, 894, 1063, 1126, 1127, 1130	Tisza folyó	466
Szél-utca	688	Titius Antonius, C.	301
Szemlőhegy	894, 900	Tokod	427
Szendrei János	837	Tomaschek, Wilhelm	93, 133
Szentendre (Pest vm.) 98, 210a, 298, 327, 426, 429, 627, 1011, 1083, 1113		Torda	730, 731
Szentendrei-út	161, 326, 493, 551, 569, 575, 577, 585, 590, 789, 827, 889, 1005, 1032	Torma Károly 301, 380, 413, 415, 416, 417, 419, 420, 421, 478, 484, 487, 492, 496, 497, 502, 503, 504, 505, 506, 510, 548, 578, 842, 939, 941, 1014, 1015, 1035, 1040, 1060, 1118, 1124	
Szentendrei-úti vámház	772	Townson, Robert	28, 248, 249
Szent Gellért-fürdő	326	Török-utca	422, 576, 603, 675, 824, 828, 1017
Szent Gellérthegy	87, 88, 91, 92, 253, 277, 548, 788, 1103	Törs Kálmán	56, 57
Szent Gellért-tér	353, 354	Tragor Ignác	401
Szent György templom	766	Traianus császár 125, 174, 329, 347, 350, 364, 374, 409	
Szent Háromság-fürdői	227	Transacincum I. Transaquincum	
Szent Háromság sziklája	200	Transaquincum 5, 16, 29, 30, 40, 48, 286, 371, 401, 411, 440, 463—477, 536, 697, 699, 719, 926	
Szent-Ivány Márton	17, 238	Transilvania I. Erdély	
Szentkirályi Mór-féle ház	470	Trier	910
Szent Lukács-fürdő	565, 566, 1017	Trigeridus I. Frigeridus	
Szilágyi János	407, 410, 175	Trigeridus I. Frigeridus	
Szilágyi Sándor	94, 132, 157, 175	Troia	224, 255
Szilasbálhás	716	Tschischka, Franz	38
Szobi erőd	426	Ujhegyi Béla	115, 127
Szombathely	3, 116, 440, 665, 670	Újlak	371, 659
Szuhányi, Franciscus Xav.	247	Újlak-Puskaportorony	31
Tabán	191, 1100, 1104, 1105, 1106, 1107, 1108	Újlaki rakpart	326
Táborhegy	302, 788, 897, 900, 1113	Újlaki templom	326
Tabula Peutingeriana	427	Újpest	472, 700
Tác—Fővénypuszta	753	Újpesti sziget	535, 811, 1045
Tarrutenius Proculus	788	Ulászló II. magy. kir.	220, 255, 766
Társhegy	326		
Tasner Antal	768		

Ulcisia castra I. Szentendre		Vihar-utca	855
Ulm	920	Vihar-utcai római temető	326
Ulpia Ilurica	326	Vincenti I. Vicentia	
Űröm	437, 794, 864	Vincentia I. Vicentia	
Vadianus, Stephanus	9	Vindobona	119, 452
Vadilacus, C.	857	Vindonianus vicus	132, 298
Vaglieri, Dante	382	Vinicus	185
Vahot Imre	797, 877	Viktória Téglagyár telke	213, 326, 340, 703, 779, 882, 883, 884, 889, 1002, 1029, 1041, 1042, 1060, 1069, 1076
Vác (Pest vm.)	401, 426, 797, 829	Virtus	749
Váci-utca	470	Virunum	629
Valachia	270, 802	Vischer	235
Valens császár	588	Visegrád	31
Valentinianus I. császár 1, 2, 4, 7, 15, 18, 336, 426, 429, 472, 713, 719		Vizafogó	412, 472, 713
Valentinianus II. császár	1, 2, 108	Volcae	185
Valeria provincia	156, 298, 426, 452, 924	Volcanus	749
Valeria Procula	1032	Vörösvár I. Pilisvörösvár	
Valeria Ripensis I. Valeria provincia		Vörösvári-út	889
Valerianus császár	200, 871	Wagner János	548
Valerius Dalmatius	165	Weber, Wilhelm	145
Valerius Fuscus	1032	Weerd, H. van de	408
Valerius Pudens, C.	75, 174	Weichert, Adolf	391
Valerius Valentinus, C.	1032	Weiss István szőlője	775
Valkó Arisztid	1096	Weisshäupl, R.	826
Vándor Kálmán	1112	Wekerle László	657
Váradí Antal	72	Wenzel Gusztáv	50
Várberék-dűlő	427	Wesselingius	267
Várhegy	422	Weszprémi, Stephanus	268
Városmajor	371, 664, 795	Wiese-féle telek	310
Varsányi János	548, 665, 993	Wiesinger Frigyes	561
Vásárhelyi Géza	437	Wilmanus, Gustavus	297
Vellani—Dionisi, Franco	1111	Windisch, Karl Gottlieb	23
Venus	318, 586, 616, 1077	Woerl, Leo	959, 975, 988
Venus Victrix	326, 624	Wolf, O. L. B.	924
Venusius Aper, T.	326	Wurm-udvar	1007
Verancsics Antal	220, 221	Wymer, Joseph	154
Verő György	511		
Verőce	426	Zeiler, Martin	229
Verus, L. császár	373	Zeiller, Jacques	156
Vespasianus császár	36, 156, 337, 466, 519	Zeiselmühle (Borosjenő határában)	437
Veszprémi I.	402	Zichy Jenő gr. gyűjteménye	605
Vettius Aquilinus, C.	777	Ziehen Gyula	594, 617, 618, 637, 638, 829, 910, 1116
Viador-utcai fogadalmi tábla	1082	Zimmermann	164
Vibia Serapia	749a	Zimony	24, 267, 269, 433, 435
Vicentia	426, 464, 467, 472, 713, 719	Zoltai Lajos	402
Vicentio I. Vicentia		Zugliget	790
Victoria	326, 678, 1050, 1051	Zsigmond-utca	1023
Vidhegy (Vas megye)	566	Zsigmondy Gusztáv	453, 536, 569, 779, 1006, 1007, 1034, 1043
Vigyázó János	986		

